

ସପ୍ତମ ସ୍କନ୍ଧ

ପ୍ରଥମ ଅଧ୍ୟାୟ

ନମଇଁ ନୃସିଂହ ଚରଣ	ଅନାଦି ପରମ କାରଣ	୧
ଲୀଳା-ବିହାରେ ତନୁ ଧରି	ମର୍ତ୍ତ୍ୟ କେ ପାରେ ସାଧ କରି	୨
କୃଷ୍ଣ ଚରଣେ ଦେଇ ଚିତ୍ତ	ବୋଲନ୍ତି ବ୍ୟାସଙ୍କର ସୁତ	୩
	ଶୁକ ଉବାଚ	
ଏବେ ହୋ ଶୁଣ କୁରୁମଣି	ହରିଚରିତ ସୁଧାବାଣୀ	୪
ଜନ୍ମବାସନା କର୍ମଫଳେ	ପ୍ରାଣୀ ଭୁଞ୍ଜି ଏ ଶୟଳେ	୫
ସପ୍ତମସ୍କନ୍ଧେ ଭାଗବତେ	କହିବା ଶୁଣ ଏକଚିତ୍ତେ	୬
କହିବା ପଞ୍ଚତତ୍ତ୍ଵ ଶୁଣ	ଶୁଣ ନୃପତି ସାବଧାନ	୭
କର୍ମବାସନା ରୂପ ଧରି	ବେନି ପ୍ରକାରେ ସେ ସଞ୍ଚରି	୮
ଶୁଭ ଅଶୁଭ ବେନି ପଦେ	ପ୍ରକାଶ କରେ ହେତୁ ଭେଦେ	୯
ମହତ ଅପମାନ କୋପେ	ଅସୁର ଜନ୍ମ ପୁତ୍ରରୂପେ	୧୦
ପୁଣ ମହତ ଅନୁଗ୍ରହେ	ସେ କର୍ମ ଶୁଭଫଳ ବହେ	୧୧
ଶୁଣ କହିବା ପ୍ରିୟଭାବେ	ଯେ ଯହିଁ ଯେମନ୍ତ ପ୍ରସାଦେ	୧୨
ବୈକୁଣ୍ଠେ ହରି ଦ୍ଵାରପାଳ	ଜୟ ବିଜୟ ମହାବଳ	୧୩
ସେ ବେନିଭାଇ ହରିଦ୍ଵାରେ	ଖଟନ୍ତି ସେବା ଅନୁସାରେ	୧୪
ଚତୁଃସନଙ୍କ କୋପ ଫଳେ	ଜନ୍ମିଲେ ଅସୁରଙ୍କ କୁଳେ	୧୫
ବ୍ରାହ୍ମଣେ ଅପରାଧ କରି	ଜନ୍ମ ଲଭିଲେ ଦେହଧରି	୧୬
ଅସୁର ଅଂଶେ ଅବତାର	ହିରଣ୍ୟକଶିପୁ କୁମର	୧୭

ସେ ପଦ୍ମଚରଣରେ ମୁହିଁ	ନିରତେ ଶରଣ ପଶଇ	୧୮
ସପ୍ତମ ସ୍କନ୍ଧେ ପ୍ରହଲ୍ଲାଦ	ଚରିତ ଅମୃତ ସମ୍ପାଦ	୧୯
ନୃସିଂହ ଅମୃତ ଚରିତ	ଆଜ୍ଞାରେ ରହୁ ମୋର ଚିତ୍ତ	୨୦
ସାଧୁ ସୁଜନେ କୃପାକର	ମୁଁ ତୁମ୍ଭ ଚରଣେ କିଙ୍କର	୨୧
ଏମନ୍ତେ ଶୁଣ ହେ ରାଜନ	ହରି ଚରିତ ସୁଧାପାନ	୨୨
ସେ ପ୍ରହଲ୍ଲାଦ ଦୈତ୍ୟଦେହେ	ନାରଦ ମୁନି ଅନୁଗ୍ରହେ	୨୩
ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ-ଚରଣ-କମଳେ	ନିଶ୍ଚଳ ଭକ୍ତି-ଯୋଗବଳେ	୨୪
ଜନ୍ମ-ବାସନା-ହେତୁ ସ୍ଵରି	କୃଷ୍ଣ-ଭକତି ଦୃଢ଼େ ଧରି	୨୫
ବିଷ୍ଣୁଭକତ ହୋଇ ଯେବେ	ଭକତି କରେ ସେହୁ ଭାବେ	୨୬
ତାହାକୁ ରଖେ ଭଗବାନ	ନ ସହେ ଭକ୍ତ ଅପମାନ	୨୭
ଜୟ ବିଜୟ ବେନିଭାଇ	ଅସୁର ଅଂଶେ ଜନ୍ମ ହୋଇ	୨୮
ହରିଙ୍କି ଅପରାଧ କଲେ	ତୃତୀୟ ଜନ୍ମେ ନିସ୍ଵରିଲେ	୨୯
ଏଣୁ ପଞ୍ଚିତ ପ୍ରାଣୀମାନେ	ମହତ ଅନୁଗ୍ରହ ଧାନେ	୩୦
ଯତ୍ନ କରନ୍ତି ନିରନ୍ତରେ	ଆତ୍ମାକୁ ଆପଣେ ଉଦ୍ଧରେ	୩୧
ଏ ଭାବ ମୁନିଗଣେ ଚିନ୍ତି	ଭବସାଗରୁ ତରିଯାନ୍ତି	୩୨
ଏ ଆଦି-ଅକ୍ତ ତୋତେ କହି	ଶୁଣ ପରୀକ୍ଷ ମନଦେଇ	୩୩
ଦିତି ଉଦରେ ଦେହ ବହି	ଜୟବିଜୟ ବେନିଭାଇ	୩୪
ବିଷ୍ଣୁ ବଇରୀ ନିରନ୍ତରେ	ସ୍ଵଭାବେ ଅସୁର ବେଭାରେ	୩୫
ତାହାଙ୍କ କୁଳେ ପ୍ରହଲ୍ଲାଦ	ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଭକ୍ତ ମଧ୍ୟେ ବୁଧ	୩୬
ଏ ପିତାପୁତ୍ର ମଧ୍ୟଗତେ	ପୂର୍ବବାସନା ଅନୁମତେ	୩୭
ମହାନ୍ତ-କୋପ-ଅନୁଗ୍ରହ	ବାସନାଭେଦ ଏ ନିଶ୍ଚୟ	୩୮
ବାସନାବଳେ କର୍ମ ଜାତ	ଦଶଅଧ୍ୟାୟ ଏ ଚରିତ	୩୯
ପଞ୍ଚପ୍ରସାଦ-ଶେଷେ ଜାଣ	ଧର୍ମର ନିର୍ଣ୍ଣୟ ଲକ୍ଷଣ	୪୦
ପ୍ରଥମ ଅଧ୍ୟାୟେ ପ୍ରସାଦ	କହିବା ପିତାପୁତ୍ର ଭାବ	୪୧
ହିରଣ୍ୟକଶିପୁ-କୁମର	କୃଷ୍ଣ ଭକତ ମଧ୍ୟେ ବର	୪୨

ବ୍ରାହ୍ମଣ ଶାପେ ବେନିଭାଇ । ଅସୁର ଅଂଶେ ଜାତ ହୋଇ ॥ ୪୩
 ଇନ୍ଦ୍ର ଅର୍ଥେ ଭଗବାନ । ଅସୁର କଲେକ ନିଧନ ॥ ୪୪
 ତେଣୁ କଶ୍ୟପ ରକ୍ଷି-ନାରୀ । ସେ ଦିତି ମନେ କୋପ କରି ॥ ୪୫
 ପୁତ୍ରଙ୍କ ମରଣ ବିଶ୍ୱାସେ । ନିର୍ଦ୍ଦାତେ ରୋଦେ ଦଶଦିଶେ ॥ ୪୬
 ଏମନ୍ତ ଶୁକ ବାକ୍ୟ ଶୁଣି । ବୋଲେ ପାଣ୍ଡବ-ଭୃତ୍ୟମଣି ॥ ୪୭

ପରୀକ୍ଷିତ ଉଦାତ

ଭୋ ମୁନି ଶୁଣ ମୋ ବଚନ । ସେ ହରି ସର୍ବଘଟେ ପୂର୍ଣ୍ଣ ॥ ୪୮
 ପ୍ରିୟ ଅପ୍ରିୟ ନାହିଁ ଯାର । ବିଶେଷେ ଶରଣସୋଦର ॥ ୪୯
 ସେ କିମ୍ପା ଇନ୍ଦ୍ରଙ୍କ ବୋଲରେ । ନିର୍ଦ୍ଦୟେ ଅସୁର ସଂହାରେ ॥ ୫୦
 ବିଷମ ମତ ଏ ତାହାର । ଯେ ହରି ଜଗତ ସୋଦର ॥ ୫୧
 ସୁରଗଣଙ୍କ ପକ୍ଷଧରେ । ନିଷ୍ଠୁରେ ଅସୁର ସଂହାରେ ॥ ୫୨
 ଯେ ହରି ସର୍ବ ଜୀବଗତି । ସେ ନିକି ଆଚାରେ ଅନୀତି ॥ ୫୩
 ଅଶେଷ ଜନ୍ମ ହୃଦେ ଥାଇ । ଅନ୍ତରେ ସର୍ବ ସେ ଦେଖଇ ॥ ୫୪
 ଆତ୍ମାର ନିସ୍ତାରଣ କରେ । ସେ କିମ୍ପା ଭେଦବୁଦ୍ଧି ଧରେ ॥ ୫୫
 ଦେବ-ଅସୁର ତାର ଦେହୀ । ସମ-ବିଷମ ତାର କାହିଁ ॥ ୫୬
 ସ୍ୱଭାବେ ତ୍ରିଗୁଣ ଶରୀର । ଯେ ନିରଞ୍ଜନ ନିର୍ବିକାର ॥ ୫୭
 ନିର୍ଗୁଣ ନିତ୍ୟ ଦେବପତି । ସକଳ ଭୂତେ ତାର ସ୍ଥିତି ॥ ୫୮
 ଏଣୁ ଗୋବିନ୍ଦ ଗୁଣ କର୍ମେ । ସଂଶୟେ ମୋର ଚିତ୍ତ ଭ୍ରମେ ॥ ୫୯
 ପୁଞ୍ଜର ଚରଣେ ତୁମ୍ଭର । ମନୁ ସଂଶୟ ଦୂରକର ॥ ୬୦

ଶୁକ ଉଦାତ

ଭୋ ନୃପ ସାଧୁ ତୋର ବାଣୀ । ତୁ ଯେ ପଚାରୁ ପରିମାଣି ॥ ୬୧
 ଅଭୂତ କୃଷ୍ଣର ମହିମା । କେ ଜାଣିପାରେ ଗୁଣ ସାମା ॥ ୬୨
 ଏ ଗ୍ରନ୍ଥ ଭାଗବତ ଶୁଣ । କୃଷ୍ଣର ଭକତି ଲକ୍ଷଣ ॥ ୬୩

ପରମ-ଜ୍ଞାନମୟ ବାଣୀ । ଯେ ଶୁଣେ ଯେବା ମୁଖେ ଭଣି ॥ ୬୪
 ନାରଦ ଆଦି ମୁନିଗଣେ । ଯାହା ଗାବନ୍ତ ଅନୁକ୍ଷଣେ ॥ ୬୫
 ବ୍ୟାସଚରଣେ ସେବି ମୁହିଁ । କହିବି ଯେ ଅବା ଜାଣଇ ॥ ୬୬
 ସେ ହରି ସ୍ୱଭାବେ ନିର୍ଗୁଣ । ଅଜନ୍ମା ଅବ୍ୟକ୍ତ କାରଣ ॥ ୬୭
 ସ୍ୱଭାବେ ସର୍ବଗୁଣ ପର । ବ୍ରହ୍ମା ଶଙ୍କରେ ଅଗୋଚର ॥ ୬୮
 ସେ ମାୟାଗୁଣ ଆଶ୍ରେ କରି । ବଧ ବଧୁକ ରୂପ ଧରି ॥ ୬୯
 ଯେ ସତ୍ତ୍ୱ ରଜ ତମ ଗୁଣ । ପ୍ରକୃତି ଏହାଙ୍କ କାରଣ ॥ ୭୦
 ଆତ୍ମାର ଗୁଣ ଏ ନୁହନ୍ତି । ପ୍ରକୃତି ରୂପେ ପ୍ରକାଶନ୍ତି ॥ ୭୧
 ଉଦୟ ଅସ୍ତ ଏକାବେଳେ । ନୁହଁନ୍ତି ଗୁଣ କାଳବଳେ ॥ ୭୨
 ସୃଷ୍ଟି ପାଳନ କରେ ହରି । ସତ୍ତ୍ୱଗୁଣକୁ ଆଶ୍ରେ କରି ॥ ୭୩
 ଦେବତା-ରକ୍ଷି-ରୂପ ହୋଇ । ସ୍ୱଧର୍ମେ ସୃଷ୍ଟି ସେ ପାଳଇ ॥ ୭୪
 ରଜଗୁଣକୁ ଆଶ୍ରେ କରି । ଅସୁରମାନଙ୍କୁ ବିସ୍ତାରି ॥ ୭୫
 ଯକ୍ଷ ରାକ୍ଷସ ତମଗୁଣେ । ସୃଜଇ କାଳର ପ୍ରମାଣେ ॥ ୭୬
 ଜ୍ୟୋତି ସ୍ୱରୂପେ ପ୍ରକାଶଇ । ବିଚାରେ କାହିଁ ନ ମିଶଇ ॥ ୭୭
 କାଷ୍ଠ-ସଂଯୋଗେ ଅଗ୍ନି ଯେହ୍ନେ । ଜଳେ ଯେସନେ ପାତ୍ର ସ୍ଥାନେ ॥ ୭୮
 ଆକାଶ ଯେହ୍ନେ ଜଳଘଟେ । ତେମନ୍ତ ରୂପେ ସେ ପ୍ରକଟେ ॥ ୭୯
 ମାୟାରେ ନାନାରୂପ ହୋଇ । ସେ ମାୟା ତାକୁ ନ ଲାଗଇ ॥ ୮୦
 ଏହା ବିଚାରି ମୁନିଜନେ । ଆତ୍ମାକୁ ଆତ୍ମା ଅନୁମାନେ ॥ ୮୧
 ସଂଶୟ ନ କରନ୍ତି ମନେ । ହରି-ବିଷୟ କ୍ରୀଡ଼ାସ୍ଥାନେ ॥ ୮୨
 ସେ କାଳମାୟା-ଯୋଗ-ଯୁତେ । ପୁର ସର୍ଜଇ ଏ ଜଗତେ ॥ ୮୩
 ରଜ-ଗୁଣରେ ସୃଷ୍ଟି କରେ । କାରଣ ବ୍ରହ୍ମରୂପ ଧରେ ॥ ୮୪
 ଦେବାଧିଦେବ ଦେହ ମଧ୍ୟେ । ବସଇ ସତ୍ତ୍ୱ-ଅନୁବାଦେ ॥ ୮୫
 ରମିବା ଅର୍ଥେ ଭାବଗ୍ରାହୀ । ଅଶେଷ ଜନ୍ମ ହୃଦେ ଥାଇ ॥ ୮୬
 କ୍ରୀଡ଼ାର ଅନ୍ତେ ସେ ଆପଣେ । ସୃଷ୍ଟି-ସଂହରେ ତମୋଗୁଣେ ॥ ୮୭
 ସେ ସୃଷ୍ଟି-ଆଦ୍ୟକାଳେ ହରି । ଜୀବ ପ୍ରକୃତି ରୂପ ଧରି ॥ ୮୮

ପ୍ରଧାନ ପୁରୁଷ ଏ ବେନି	ଜଗତ ପିଅର-ଜନନୀ	୮୯
ନିମିତ୍ତେ ଏହା ସଙ୍ଗେ ଘେନି	ହରି ବିହରେ ଏ ମେଦିନୀ	୯୦
ତାଙ୍କ ଆଶ୍ରୟ ସଙ୍ଗମେଲେ	ଜଗତ ଭିଆଇଲା କାଳେ	୯୧
ସେ କାଳ ହରି ଆଜ୍ଞା ଘେନି	ପ୍ରଧାନ-ପୁରୁଷ ଏ ବେନି	୯୨
ଉଭୟମତେ ନାନାଗୁଣେ	ହୋଇଲେ ସୃଷ୍ଟିର କାରଣେ	୯୩
ସେ ହରି କାଳ ରୂପ ଧରେ	ସାତ୍ତ୍ୱିକେ ଦେବଙ୍କୁ ଉଦ୍ଧରେ	୯୪
ଦେବଙ୍କ ପ୍ରିୟକର୍ମ କରେ	ଅସୁରବଳକୁ ସଂହାରେ	୯୫
ଏଣୁ ସେ ପ୍ରଭୁ ଭଗବାନ	ବହୁଲ ସୁରପ୍ରିୟ ନାମ	୯୬
ରଜ ତାମସ ଗୁଣ ଯେତେ	ତାଙ୍କୁ ସଂହାରେ ଅବିରତେ	୯୭
ଏବେ ହୋ ଶୁଣ ନରନାଥ	କୃଷ୍ଣ ଚରିତ ଭାଗବତ	୯୮
ତାହାଙ୍କ ମହିମା ବିଶେଷ	ଶୁଣ କହିବା ଇତିହାସ	୯୯
ରାଜୁସି ଯଜ୍ଞ ସଭା ଅନ୍ତେ	ଧର୍ମନନ୍ଦନର ଅଗ୍ରତେ	୧୦୦
ନାରଦ ମୁନି ଯାହା କହି	ସେ ସଭା ମଧ୍ୟେ ପାଞ୍ଚ ଭାଇ	୧୦୧
ଦେବକୀନନ୍ଦନର ତୁଲେ	ଧର୍ମନନ୍ଦନ ପଚାରିଲେ	୧୦୨
ସେ ସଭାମଧ୍ୟେ ଧର୍ମବଳା	ନୟନେ ଅଭୂତ ଦେଖିଲା	୧୦୩
ଶିଶୁପାଳର ପଞ୍ଚପ୍ରାଣ	ଗୋବିନ୍ଦେ ପଶିଲା ତକ୍ଷଣ	୧୦୪
ସଭାଲୋକଙ୍କ ଦୃଷ୍ଟିମାର୍ଗେ	ବିକୁଳି ଯେହ୍ନେ ନୀଳମେଘେ	୧୦୫

ଯୁଧିଷ୍ଠିର ଉବାଚ

ଭୋ ମୁନି ଅଦ୍ଭୁତ ଏ କଥା	ଦେଖୁ ମୋ ମନେ ଗରୁଡ଼ିକ୍ରା	୧୦୬
ଅଷ୍ଟାଙ୍ଗଯୋଗେ ମୁନିଗଣ	ଚିକ୍ରନ୍ତ ଯେ ହରିଚରଣ	୧୦୭
ଏକାନ୍ତ ଭକ୍ତିଯୋଗେ ଚିକ୍ତି	ଯା ରୂପ କେହି ନ ଦେଖନ୍ତି	୧୦୮
ଦେବ ମାନବେ ଅଗୋଚର	ଯେ ବ୍ରହ୍ମ ନିତ୍ୟ-ନିରାକାର	୧୦୯
ଏ ଦମଘୋଷର କୁମର	ସ୍ୱଭାବେ ଦୁଷ୍ଟ-ଦୁରାଚାର	୧୧୦

କୃଷ୍ଣେ ଅନେକ ନିନ୍ଦାକଲା	ସେ କିମ୍ପା କୃଷ୍ଣକୁ ପାଇଲା	୧୧୧
ଏ ସଭା ମଧ୍ୟେ ଏକେ ମୁହିଁ	ତୁମ୍ଭର ଛାମୁରେ ପୁଞ୍ଜଇ	୧୧୨
କହ ହେ କେବଣ କାରଣେ	ଶୁଣନ୍ତୁ ସକଳେ ଶ୍ରବଣେ	୧୧୩
ବିଷ୍ଣୁଙ୍କୁ ବିଷ୍ଣୁଜନ-ମେଲେ	ଯେବା ନିନ୍ଦନ୍ତି ଜ୍ଞାନଭୋଲେ	୧୧୪
ସେ ପ୍ରାଣୀ ନରକେ ପଡ଼ନ୍ତି	ମହାନ୍ତେ ଏମନ୍ତ କହନ୍ତି	୧୧୫
ସେ ଦମଘୋଷ-ସୁତ ବାଣୀ	ସଭାରେ ଦନ୍ତବକ୍ତ ଶୁଣି	୧୧୬
ସେହି ଅନେକ ନିନ୍ଦାକଲା	ମୋତେ ତ ସନ୍ଦେହ ଲାଗିଲା	୧୧୭
ଏ ବେନିଜନେ ନିନ୍ଦାକଲେ	ସଭାର ମଧ୍ୟେ ଏକତୁଲେ	୧୧୮
କୃଷ୍ଣଙ୍କୁ ନିନ୍ଦାକରି ତୁଣ୍ଡେ	କିମ୍ପା ନଗଲେ ଯମଦଣ୍ଡେ	୧୧୯
କେବଣ ହେତୁ ବେନିବୀରେ	ପଶିଲେ କୃଷ୍ଣର ଶରୀରେ	୧୨୦
ଏଣେ ଭ୍ରମଇ ମୋର ମନ	ବନେ ଯେସନେ ହୁତାଶନ	୧୨୧
କାରଣ କହ ମୁନି ମୋତେ	ଶୁଣିଲେ ଯିବଇଁ ପରତେ	୧୨୨

ଶୁକ ଉବାଚ

ଏମନ୍ତେ ଧର୍ମସୁତ-ବାଣୀ	ଆନନ୍ଦେ ଶୁଣି ବ୍ରହ୍ମମୁନି	୧୨୩
କହନ୍ତି ରାଜାର ଅଗ୍ରତେ	ସକଳେ ଶୁଣନ୍ତି ଯେମନ୍ତେ	୧୨୪

ନାରଦ ଉବାଚ

ଏ ଯେତେ ନିନ୍ଦା-ସ୍ତୁତି ଅର୍ଥେ	ମନୁଷ୍ୟ ଶରୀର ଜଗତେ	୧୨୫
ପ୍ରକୃତି- ପୁରୁଷ-ସଂଯୋଗେ	ଜନ୍ମଇଁ ଅବିବେକ ଭାବେ	୧୨୬
ବହୁଲ ହିଂସା ଅଭିମାନ	ଦଣ୍ଡ ପୌରୁଷ ସାବଧାନ	୧୨୭
ମୁହିଁ ମୋହର ବୋଲି ଜାଣେ	ଯାବତ ବଶ ତିନିଗୁଣେ	୧୨୮
ଶରୀର ସ୍ୱଭାବ ଏମନ୍ତେ	ସଂସାର ମଧ୍ୟେ ଛନ୍ତି ଯେତେ	୧୨୯
ଆତ୍ମାଭିମାନେ ଦେହ ବହି	ଲୁଚୁଧେ ପ୍ରାଣୀ ବଧ ହୋଇ	୧୩୦

ସେ ପୁଣି କୈବଲ୍ୟ ଆସ୍ଥାନେ । ନ ଘଟେ ଆତ୍ମା-ଅନୁମାନେ ॥ ୧୩୧
 ହରି ବିଷୟେ କର୍ମ ଯେତେ । କୈବଲ୍ୟ ଭୁଞ୍ଜେ ପ୍ରାଣୀ ଅନ୍ତେ ॥ ୧୩୨
 କେ ଭଜେ ରିପୁ-ଅନୁବନ୍ଧେ । କେ ଅବା ମିତ୍ରଭାବେ ସଧେ ॥ ୧୩୩
 କେ ଅବା ଭଜେ ତାକୁ ତରେ । କେ ଅବା ପ୍ରିୟଭାବ କରେ ॥ ୧୩୪
 କେ କାମଭାବେ ଅନୁସରେ । କେ ଅବା ସ୍ନେହେ ଚିନ୍ତା କରେ ॥ ୧୩୫
 ଏ ସର୍ବଜନେ ଅକ୍ରମକାଳେ । ପଶନ୍ତି ଚରଣକମଳେ ॥ ୧୩୬
 ନିତ୍ୟେ ବଇରୀ ଭାବେ ଚିନ୍ତି । ହରିଙ୍କି ଯେମନ୍ତେ ଲଭନ୍ତି ॥ ୧୩୭
 ନିଶ୍ଚଳଚିତ୍ତେ ନିତ୍ୟେ ଧ୍ୟାୟା । ଯୋଗୀଏ ଲଭିବେ ତା' କହିଁ ॥ ୧୩୮
 ଏ ଭାବ ନିଶ୍ଚେ ମୋର ମନେ । ଏବେ ହୋ ଶୁଣ ସାବଧାନେ ॥ ୧୩୯
 ଭ୍ରମର ଯେତେ କୀଟ ମାରେ । ନେଇ ସ୍ତ୍ରୀପଲ ନିଜ ଘରେ ॥ ୧୪୦
 ସେ କୀଟ ପ୍ରାଣୀଯିବା କାଳେ । ସଭୟେ ଦେଖୁଥାଇ ତୋଳେ ॥ ୧୪୧
 ସ୍ୱଭାବେ ଭୟଯୋଗେ ମରେ । ତାର ସ୍ୱରୂପ ଅନ୍ତେ ଧରେ ॥ ୧୪୨
 ଏମନ୍ତେ କୃଷ୍ଣର ବିଷୟେ । ସେ ମାୟା ମନୁଷ୍ୟର ଦେହେ ॥ ୧୪୩
 ବଇରୀ ପଣେ ତାକୁ ଚିନ୍ତି । ନିର୍ମଳ-ହୃଦୟେ ପଶନ୍ତି ॥ ୧୪୪
 ଏ ଘେନି କାମ-କ୍ରୋଧ-ଭୟେ । ଯେବା ଭଜନ୍ତି ମିତ୍ରସ୍ନେହେ ॥ ୧୪୫
 କୃଷ୍ଣବିଷୟେ ଚିତ୍ତ ଦେଇ । ଅନେକ ଗଲେ ମୋକ୍ଷ ହୋଇ ॥ ୧୪୬
 ଗୋପନଗରେ ଗୋପୀ ଯେତେ । କୃଷ୍ଣ ଭଜିଲେ କାମଚିତ୍ତେ ॥ ୧୪୭
 ବ୍ରାହ୍ମଣପତ୍ନୀ ଦେବନାରୀ । ମଥୁରାପୁର-ମନୋହାରୀ ॥ ୧୪୮
 ରାଜକୁମାରୀ-ଆଦି ଯେତେ । ତରିଲେ ଭାବି କାମଚିତ୍ତେ ॥ ୧୪୯
 କଂସାଦି ଦୈତ୍ୟେ ଭୟକଲେ । ଅନ୍ତେ ସେ ଗୋବିନ୍ଦେ ପଶିଲେ ॥ ୧୫୦
 କ୍ଷତ୍ରିୟ-ଶିଶୁପାଳ ଆଦି । ତରିଲେ ହୋଇଣ ବିବାଦୀ ॥ ୧୫୧
 ଯାଦବ-ବୃଷ୍ଟିବଂଶ ଯେତେ । ତୁ ଭଜୁ ଭ୍ରାତୃ ସ୍ନେହମତେ ॥ ୧୫୨
 ମୁହିଁ ତା' ଚରଣକମଳେ । ଭକତି କରଇ ନିଶ୍ଚଳେ ॥ ୧୫୩
 ପୂର୍ବେ ଯେ ବେଶ ସତ୍ୟଯୁଗେ । ନିତ୍ୟେ ଭଜିଲେ ଶତ୍ରୁଭାବେ ॥ ୧୫୪
 ବ୍ରାହ୍ମଣ-ଶାପୁଁ ନାଶ ଗଲା । ଅନ୍ତେ ସେ ନରକେ ପଡ଼ିଲା ॥ ୧୫୫

ଏଣୁ ହରିଙ୍କି ନାନାମତେ । ଯେ ଭଜିପାରେ ଦୃଢ଼ଚିତ୍ତେ ॥ ୧୫୬
 ନିର୍ଭୟେ ଗୋବିନ୍ଦେ ପଶନ୍ତି । ଜନ୍ମ-ମରଣୁଁ ନିସ୍ତରନ୍ତି ॥ ୧୫୭
 ଯେ ଦମଘୋଷର କାମିନୀ । ତୋହର ମାତାର ଭଗିନୀ ॥ ୧୫୮
 ତାର ଉଦରୁ ବେନିବାଳ । ଯେ ଦନ୍ତବକୁ ଶିଶୁପାଳ ॥ ୧୫୯
 ପୂର୍ବେ ଏ ହରିଦ୍ୱାରେ ଥିଲେ । ବ୍ରାହ୍ମଣେ ଅପରାଧ କଲେ ॥ ୧୬୦
 ଏ ବେନିଭାଇ ସହୋଦର । କୃଷ୍ଣସେବକ ମଧ୍ୟ ବର ॥ ୧୬୧
 ମହାନ୍ତ-ଅପରାଧ ପଂଳେ । ଜନ୍ମିଲେ ଅସୁରର କୁଳେ ॥ ୧୬୨
 ଏ ଜନ୍ମେ ମନୁଷ୍ୟ ଶରୀରେ । ଏବେ ମିଳିଲେ ହରିଦ୍ୱାରେ ॥ ୧୬୩
 ନାରଦ ମୁଖୁଁ ଏ ଚରିତ । ଶୁଣି ବୋଲନ୍ତି ଧର୍ମସୁତ ॥ ୧୬୪

ଯୁଧିଷ୍ଠିର ଉବାଚ

ଯେ ହରିନାମ ଉଚ୍ଚାରନ୍ତି । ସେ ସର୍ବଫଳଗୁ ତରନ୍ତି ॥ ୧୬୫
 ଯେ ହରି-ଦ୍ୱାରପାଳ ପଣେ । ପାଣେ ଖଟନ୍ତି ଅନୁକ୍ଷଣେ ॥ ୧୬୬
 ତାହାଙ୍କୁ କେବା ଶାପ ଦେଲା । ମୋତେ ତ ସନ୍ଦେହ ଲାଗିଲା ॥ ୧୬୭
 ଯେ ବଇକୁଣ୍ଠପୁରେ ଥାନ୍ତି । ସେ ତ ସଂସାରେ ନ ପଡ଼ନ୍ତି ॥ ୧୬୮
 ଦେହ ସମ୍ଭବ ଯହିଁ ନାହିଁ । ସେ କିମ୍ପା ବହେ ନରଦେହୀ ॥ ୧୬୯
 କିକେ ହୋଇଲେ ଦୁରାଚାର । ଏଣୁ ସଂଶୟ ଚିତ୍ତେ ମୋର ॥ ୧୭୦
 ଭୋ ମୁନି ନମୁଁ ତୋ ଚରଣ । କହ ଏ କେବଣ କାରଣ ॥ ୧୭୧
 ଏମନ୍ତ ଯୁଧିଷ୍ଠି ବଚନ । ଶୁଣିଣ ବ୍ରହ୍ମାଙ୍କ ନନ୍ଦନ ॥ ୧୭୨

ନାରଦ ଉବାଚ

ଶୁଣ ରାଜନ ସାବଧାନେ । ଯେ କଥା ବିଷ୍ଣୁର ଭୁବନେ ॥ ୧୭୩
 ବ୍ରହ୍ମାଙ୍କ ପୁତ୍ରେ ବେଦବାଦୀ । ସନକ ସନାତନ ଆଦି ॥ ୧୭୪
 ସେ ଚାରିଭାଇ ଏକଦିନେ । ଭ୍ରମନ୍ତି ଏ ତିନିଭୁବନେ ॥ ୧୭୫
 ପୁଣି ସେ ଅକ୍ରମାକ୍ଷେ ଗଲେ । ବିଷ୍ଣୁର ଭୁବନେ ମିଳିଲେ ॥ ୧୭୬

ପ୍ରବେଶ ହେଲେ ଦ୍ଵାରଦେଶେ । ବିଷ୍ଣୁର ଦର୍ଶନ ଲାଳସେ ॥ ୧୭୭
 ପଞ୍ଚ ଷଟ୍ ବରଷ ପ୍ରାୟେ । ସର୍ବେ ଦିଶନ୍ତି ଏକଦେହେ ॥ ୧୭୮
 ବାଳସ୍ଵଭାବେ ଦିଗମ୍ବର । ସ୍ଵଭାବେ ବ୍ରହ୍ମାଙ୍କ କୁମର ॥ ୧୭୯
 ମରାଚି ଆଦି ମୁନିଗଣେ । ସେବନ୍ତି ତାହାଙ୍କ ଚରଣେ ॥ ୧୮୦
 ତାଙ୍କୁ ବାଳକ ପ୍ରାୟେ ବାହିଁ । ଜୟ ବିଜୟ ବେନିଭାଇ ॥ ୧୮୧
 ଉଲଗ୍ନ ଦେଖୁ ଦ୍ଵାରପାଳେ । ଦ୍ଵାର ନିରୋଧ କଲେ ବଳେ ॥ ୧୮୨
 ତାହାଙ୍କ ମନ ହରିପାଦେ । ପଶି ନପାରିଲେ ପ୍ରମାଦେ ॥ ୧୮୩
 ଦ୍ଵାରପାଳଙ୍କ ମୁଖ ବାହିଁ । କୋପେ ବୋଇଲେ ଚାରିଭାଇ ॥ ୧୮୪
 ତୁମ୍ଭେ ଯେ ଦୁଷ୍ଟ ବେନିଭାଇ । ଏ ପୁରେ ଥିବା ନ ଯୋଗାଇ ॥ ୧୮୫
 ଏ ପୁର ବଲକୁଣ୍ଠ ଧାମ । ଏଥେ ନପଶେ ରଜ ତମ ॥ ୧୮୬
 ଏଥେ ନ ଥାଅ ଭାଇ ବେନି । ମର୍ତ୍ତ୍ୟେ ଜନ୍ମିବ ଦେହ ଘେନି ॥ ୧୮୭
 ଅତି ପାପିଷ୍ଠ ତୁମ୍ଭ ଦେହ । ଅସୁରକୁଳେ ଜନ୍ମହୁଅ ॥ ୧୮୮
 ତକ୍ଷଣେ ବିପ୍ରଶାପ ପାଇ । ଦ୍ଵାରୁ ଖସିଲେ ବେନି ଭାଇ ॥ ୧୮୯
 ଉର୍ଦ୍ଧ୍ଵ-ଚରଣ ଅଧୋମୁଖ । ତକ୍ଷଣେ ଦେଖୁ ତାଙ୍କ ଦୁଃଖ ॥ ୧୯୦
 ଦୟା ବସିଲା ତାଙ୍କ ଦେହି । ସ୍ନେହେ ବୋଇଲେ ଚାରିଭାଇ ॥ ୧୯୧
 ଅସୁର ହୋଇ ବେନିଜନ୍ମ । ନିତ୍ୟେ କରିବ ଦୁଷ୍ଟକର୍ମ ॥ ୧୯୨
 ତୃତୀୟ ଜନ୍ମେ ନର ହୋଇ । ଶାପୁ ତରିବ ବେନିଭାଇ ॥ ୧୯୩
 ବିଷ୍ଣୁଙ୍କୁ ଚିନ୍ତି ଅପରାଧ । ପୁଣି ଲଭିବ ବିଷ୍ଣୁପାଦ ॥ ୧୯୪
 ପ୍ରଥମେ କଣ୍ୟାପଙ୍କ ଘରେ । ଜନ୍ମିବ ଦିତିର ଉଦରେ ॥ ୧୯୫
 ଜନ୍ମିଲେ ହିରଣ୍ୟକଶିପୁ । ହିରଣ୍ୟାକ୍ଷ ଯେ ମହାବପୁ ॥ ୧୯୬
 ଦେବ-ଦାନବ ତାଙ୍କ ପାଦେ । ଖଟନ୍ତି ନିତ୍ୟେ ଅପ୍ରମାଦେ ॥ ୧୯୭
 ହିରଣ୍ୟାକ୍ଷର ଗର୍ବ ଭରେ । ମହା କର୍ମ ଅରହରେ ॥ ୧୯୮
 ସେ କଷ୍ଟ ହରି ନ ସହିଲେ । ଶୁକର ରୂପକୁ ଧଇଲେ ॥ ୧୯୯
 ଧରଣୀ ଉଦ୍ଧାରଣ ପାଇଁ । ବରୁଣପୁରେ ହେଲେ ଯାଇ ॥ ୨୦୦
 ସେ ଦୁଷ୍ଟ ହିରଣ୍ୟାକ୍ଷ ବୀର । ଅସାମ ବଳ ଅଟେ ଯାର ॥ ୨୦୧

ବରାହ ରୂପ ଦେଖୁ କୋପେ । ମିଳିଲା ଗୋବିନ୍ଦ ସମାପେ ॥ ୨୦୨
 ଅନେକ ଗଦାଯୁଦ୍ଧ କଲା । ଶବଦେ ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡ କର୍ମିଲା ॥ ୨୦୩
 ବିଷ୍ଣୁର ଗଦାଘାତ ବଳେ । ପ୍ରାଣ ଛାଡ଼ିଲା ରସାତଳେ ॥ ୨୦୪
 ବିଷ୍ଣୁ ନୃସିଂହ ରୂପ ଧରି । ହିରଣ୍ୟକଶିପୁ ବିଦାରି ॥ ୨୦୫
 ହିରଣ୍ୟକଶିପୁର ସୁତ । ପ୍ରହ୍ଲାଦ ଗୋବିନ୍ଦ ଭକତ ॥ ୨୦୬
 ତାକୁ ଅନେକ ଦୁଃଖ ଦେଇ । କୃଷ୍ଣ ଭଜନ ନସହଇ ॥ ୨୦୭
 ସେ ପୁଣି ବିଷ୍ଣୁଭକ୍ତି ବଳେ । ଅଜେୟ ଏ ମହାମଣ୍ଡଳେ ॥ ୨୦୮
 ତାକୁ ଅନେକ ଦୁଃଖ ଦେଲା । କେବେହେଁ ମାରି ନ ପାରିଲା ॥ ୨୦୯
 ଲାଲାଏ ହରି ତାକୁ ମାରି । ପୁଣି ଜନ୍ମିଲେ ଦେହ ଧରି ॥ ୨୧୦
 ପୁଣି ରାକ୍ଷସୀକୋଳେ ଯାଇ । ବିଶ୍ଵା ଗୃହେ ବେନି ଭାଇ ॥ ୨୧୧
 କେଶିନୀଗର୍ଭେ ହୋଇ ଜନ୍ମ । ଅନେକ କଲେ ମନ୍ଦ କର୍ମ ॥ ୨୧୨
 ରାବଣ କୁମ୍ଭକର୍ଣ୍ଣ ରୂପେ । ତୈଲୋକ୍ୟ ବଶ କଲେ ଦର୍ପେ ॥ ୨୧୩
 ତାହାଙ୍କୁ ରାମରୂପେ ମାରି । ରାକ୍ଷସ ଜନ୍ମରୁ ଉଦ୍ଧରି ॥ ୨୧୪
 ସେ ରାମଚରିତ ତୁ ସୁଖେ । ଶୁଣିବୁ ମାରକଣ୍ଠ ମୁଖେ ॥ ୨୧୫
 ପୁଣି ସେ ମହାତଳେ ଜାତ । ତୋ ମାତା ଭଗିନୀର ସୁତ ॥ ୨୧୬
 ଏବେ ତୋ ଯଜ୍ଞସଭା ମଧ୍ୟେ । କୃଷ୍ଣଙ୍କୁ ନିନ୍ଦି ଅପରାଧେ ॥ ୨୧୭
 ଗୋବିନ୍ଦ ଚକ୍ରେ ଛେଦହୋଇ । ମୋକ୍ଷ ଲଭିଲେ ଭେନିଭାଇ ॥ ୨୧୮
 ବୈରାନୁବନ୍ଧେ କରି ଧାନ । ତେଣେ ପାଇଲେ ଦିବ୍ୟଜ୍ଞାନ ॥ ୨୧୯
 ତୃତୀୟ ଜନ୍ମେ ମୋକ୍ଷ ହୋଇ । ଜୟ ବିଜୟ ବେନିଭାଇ ॥ ୨୨୦
 ପୁଣି ମିଳିଲେ ନିଜପୁରେ । ବିଷ୍ଣୁର ବୈକୁଣ୍ଠ ଦୁଆରେ ॥ ୨୨୧
 ଏମନ୍ତେ ଶୁଣି ଧର୍ମସୁତ । ମୁନି ଚରଣେ ଦେଇ ହସ୍ତ ॥ ୨୨୨
 ଭାବେ ପୁଲକ ତାର ଦେହି । ବୋଲେ ନୀରଦ ମୁଖ ବାହିଁ ॥ ୨୨୩

ଯୁଧିଷ୍ଠିର ଉଦାଚ
 ହିରଣ୍ୟକଶିପୁର ସୁତ । ସେ ଯେବେ ଗୋବିନ୍ଦ ଭକତ ॥ ୨୨୪

ତାହାକୁ ପୁତ୍ରସ୍ନେହ ଛାଡ଼ି	ନିଷ୍ଠୁରପଥେ କିମ୍ପା ବଢ଼ି	୨୨୫
ହିରଣ୍ୟକଶିପୁ କିମ୍ପା	ପୁତ୍ରକୁ ଦୋହ ଆଚରଇ	୨୨୬
ଅସୁରେ ଜାତ ପ୍ରହଲ୍ଲାଦ	କିମ୍ପା ଭଜିଲା କୃଷ୍ଣପାଦ	୨୨୭
ବୋଇଲ ଦାସ ଜଗନ୍ନାଥ	ନାରଦ ଆଗେ କୁନ୍ତୀସୁତ	୨୨୮
ଯେ ପ୍ରଶ୍ନ ସଭାମଧ୍ୟେ କଲା	ଶ୍ରୀଭାଗବତ କୃଷ୍ଣଲୀଳା	୨୨୯
ସପ୍ତମ ସ୍କନ୍ଧେ ହରିବାଣୀ	ଶୁଣି ସଂସାରୁ ତର ପ୍ରାଣୀ	୨୩୦
ଶ୍ରୀଶୁକ କହେ ତୋଷିତରେ	ପରୀକ୍ଷ ରାଜାର ଅଗ୍ରତେ	୨୩୧
ଶୁଣି ରାଜନ କୃତକୃତ୍ୟ	ବିଷ୍ଣୁଚରଣେ ଦେଲା ଚିତ୍ତ	୨୩୨
ଯେ ଭାବେ ପାର ଦୃଢ଼େ ଧର	ପାରି କରିବେ ଚକ୍ରଧର	୨୩୩

ଇତି ଶ୍ରୀମଦ୍ଭାଗବତେ ମହାପୁରାଣେ ପାରମହଂସ୍ୟାଂ ସଂହିତାୟାଂ
 ସପ୍ତମସ୍କନ୍ଧେ ପ୍ରହ୍ଲାଦଚରିତ ଉପକ୍ରମେ ପ୍ରଥମୋଽଧ୍ୟାୟଃ ।।

ଦ୍ଵିତୀୟ ଅଧ୍ୟାୟ

ନାରଦ ଉବାଚ

କହନ୍ତି ବ୍ରହ୍ମାଙ୍କ ନନ୍ଦନ	ରାଜନ ସାବଧାନେ ଶୁଣ	୧
ଅସୁର କୁଳେ ଜାତ ହୋଇ	ଜୟ-ବିଜୟ ବେନିଭାଇ	୨
ହିରଣ୍ୟ-ହିରଣ୍ୟାକ୍ଷ ବୀର	ତପେ ତୋଷିଲେ ବେଦବର	୩
ତିନିଭୁବନେ ମହାତେଜେ	ଅସୁର ବଳ ଘେନି ରାଜେ	୪
ହିରଣ୍ୟକଶିପୁ ଅସୁର	ବଳେ ହୋଇଲା ରାଜେଶ୍ଵର	୫
ଲୋକ ବିପ୍ଳବ ଭୟଙ୍କର	ତ୍ରାସେ କମ୍ପିଲେ ସୁରନର	୬
ତାର ଅନୁଜ ହିରଣ୍ୟାକ୍ଷ	ଗଦା-ସଂଗ୍ରାମେ ମହାଦକ୍ଷ	୭
ଦେବ-ମନୁଷ୍ୟ ତାର ତୁଲେ	ଗଦା ସଂଗ୍ରାମେ ଭାଜିଗଲେ	୮

ଏ ବେନି ଲୋକ ଜିଣି ବଳେ	ବିଜୟ କଲା ସେ ପାତାଳେ	୯
ବରୁଣ ପୁରେ ଯାଇ ମିଳି	ପ୍ରତଷ୍ଠ ଗଦା ଉର୍ଦ୍ଧ୍ଵେ ତୋଳି	୧୦
ବୋଇଲା ମୋତେ ଯୁଦ୍ଧ ଦିଅ	ନୋହିଲେ ପାତାଳେ ନଥାଅ	୧୧
ମୋର ଏ ପାତାଳଭୁବନ	ଏମନ୍ତେ ଗଲା କେତେଦିନ	୧୨
ଯଜ୍ଞବରାହ ରୂପେ ହରି	ଦନ୍ତାଗ୍ରେ ଧରଣୀ ଉଦ୍ଧରି	୧୩
ସେ ହରି ଥିଲେ ତାର ପୁରେ	ତିନିଭୁବନେ ଉପକାରେ	୧୪
ଅସୁର ଦେଖୁ ଗଦାଧର	ଗଦାପ୍ରହାରେ କଲେ ଦୂର	୧୫
ହିରଣ୍ୟକଶିପୁ ତା ଶୁଣି	କୋପେ କମ୍ପିଲା ଶିର ଝୁଣି	୧୬
ଅଧର ଦଶନେ କାମୁଡ଼ି	ହା- ହା ଶବଦେ ଶିର ତାଡ଼ି	୧୭
ଭ୍ରାତୃ ନିଧନେ ସେ ବିକଲେ	ଚାହିଁଲା ଆକାଶ ମଣ୍ଡଳେ	୧୮
ସଧୁମ ଦିଶେ ଦଶଦିଶ	ତା' ଦେଖୁ କଲା ମହାରୋଷ	୧୯
କରାଳ ଦନ୍ତ ଉଗ୍ର ଦୃଷ୍ଟି	ଲଲାଟେ କୁଟୀଳ ଭୁକୁଟି	୨୦
ଶୁଳ ଉଞ୍ଚାଇ ସଭା ମଧ୍ୟେ	ବୋଲଇ ଭ୍ରାତୃ ଶୋକବାଦେ	୨୧
ଭୋ ଭୋ ଦାନବ ଦୈତ୍ୟଗଣ	କହଇ ସାବଧାନେ ଶୁଣ	୨୨
ଦିମୂର୍ଦ୍ଧା ତ୍ରିନେତ୍ର ସମ୍ପର	ହେ ଶତବାହୁ ହୟଶିର	୨୩
ନମୁଚି ହେ ପାକ ଇଲ୍ଲଳ	ହେ ବିପ୍ରଚିତ୍ରି ଶୁଣ ବୋଲ	୨୪
ପୁଲୋମୀ ଶକୁନି ସହିତେ	ଏ ମୋର ସଭାମଧ୍ୟେ ଯେତେ	୨୫
ମୋହର ବୋଲ ବେଗେ କର	ଏ ଶୋକସାଗରୁ ଉଦ୍ଧର	୨୬
ମୋର ବଇରୀ ଦେବଲୋକେ	ମନୁଷ୍ୟ ମଧ୍ୟେ ଛନ୍ତି ଥୋକେ	୨୭
ହରିଙ୍କି ଭଜନ୍ତି ଯେ ନିତ୍ୟେ	ବିଚାର କରି ଏକମତେ	୨୮
ହରିର ପକ୍ଷ ଆଶ୍ରେ କଲେ	ମୋର ଭ୍ରାତାକୁ ସଂହାରିଲେ	୨୯
ସେ ହରି ମୋହର ବଇରୀ	ଅତି ନିର୍ଦ୍ଦୟ ଅହଂକାରୀ	୩୦
ମାୟାରେ ନାନା ରୂପ ଧରେ	ଭକତ ସଙ୍ଗେ ସେ ବିହରେ	୩୧
ବାଳକ ପ୍ରାୟ ତାର ଗତି	ଏଣୁ ଅସ୍ଥିର ମୋର ମତି	୩୨
ଏ ଶୁଳ ମାରି ତା' ଶରୀରେ	ତର୍ପଣ କରିବି ରୁଧିରେ	୩୩

ମୋ ଭାଇ ପ୍ରେତ କାର୍ଯ୍ୟଅର୍ଥେ । କହିଲି ତୁମ୍ଭର ଅଗ୍ରତେ ॥ ୩୪
 ସେ ହରି ନଷ୍ଟ ଦୁରାଚାର । ତାର ବିଶ୍ୱାସୀ ବେଗେ ମାର ॥ ୩୫
 ସେ ମଲେ ମରିବେ ସକଳେ । ମୂଳ କାଟିଲେ ଯେହ୍ନେ ତାଳେ ॥ ୩୬
 ଯାବତ ନମରଇ ହରି । ତାବତ ଭ୍ରମ ବସୁନ୍ଧରୀ ॥ ୩୭
 ବ୍ରାହ୍ମଣ କ୍ଷତ୍ରୀ ବୈଶ୍ୟ ଯେତେ । କୃଷ୍ଣ ଭଜନ୍ତୁ ଅବିରତେ ॥ ୩୮
 ତପସ୍ୱୀ ଜନ ବେଗେ ମାର । ଯଜ୍ଞର ଅଗ୍ନି ନାଶକର ॥ ୩୯
 ରତ୍ନିକ ଅଗ୍ନିହୋତ୍ର ଯେତେ । ତାହାଙ୍କୁ ମାର ଅବିରତେ ॥ ୪୦
 ଯେ ଧର୍ମ କ୍ରିୟା ମୂଳ ହରି । ସେ ଥାଇ ସର୍ବଘଟେ ପୁରି ॥ ୪୧
 ରକ୍ଷି ଦେବତା ପିତୃଗଣେ । ଯେ ଥାନ୍ତି ଧର୍ମପରାୟଣେ ॥ ୪୨
 ଗୁରୁ ବ୍ରାହ୍ମଣ ଯହିଁ ତହିଁ । ବେଦ ପଠନେ ମନ୍ତ୍ରଧାରୀ ॥ ୪୩
 ଆଶ୍ରମବେତ୍ତା ଯହିଁ ପାଥ । ଜଳେ ବୁଡ଼ାଇ ଅଗ୍ନି ଦିଅ ॥ ୪୪
 ଏମନ୍ତ ରାଜା ଆଜ୍ଞା ପାଇଁ । ଅସୁରେ ଗଲେ ସଜ ହୋଇ ॥ ୪୫
 ସ୍ୱଭାବେ ଅସୁର ନିର୍ଦ୍ଦୟ । ପ୍ରାଣୀ ମାରଣେ ବଡ଼ ପ୍ରିୟ ॥ ୪୬
 ରକ୍ଷି ଆଶ୍ରମ ତପୋବନେ । ତୀର୍ଥ ପବିତ୍ର ନାନାସ୍ଥାନେ ॥ ୪୭
 ତତ୍ତ୍ୱକ୍ଷଣେ ପଶି ଗ୍ରାମପୁରେ । ଗିରି-ବନସ୍ତ ଶେତ୍ରଦ୍ୱାରେ ॥ ୪୮
 ଖେଟ ଖର୍ବଟ ନାନାସ୍ଥାନେ । ରକ୍ଷି ଆଶ୍ରମ ତପୋବନେ ॥ ୪୯
 ଗୋରୁ ବ୍ରାହ୍ମଣ ଯଜ୍ଞସ୍ଥାନ । ଅନଳେ ଦହିଲେ ତକ୍ଷଣ ॥ ୫୦
 ଖନିତ୍ର ଘେନି ମହାସୁରେ । ଭେଦିଲେ ପ୍ରାକାର ଗୋପୁରେ ॥ ୫୧
 ସୁଗନ୍ଧ ପୁଷ୍ପ ବୃକ୍ଷ ଛେଦି । ବୃତ୍ତ ବଞ୍ଚକ ତୁଲୁସାଦି ॥ ୫୨
 ଚଳନ୍ତି ଗିରିବର ଭେଦି । ବୃକ୍ଷକୁ ପକାଇଲେ ଛେଦି ॥ ୫୩
 ଅସୁର ବଳ ବେଗେ ବ୍ୟାପି । ଛେଦି ପକାଇଲେ ବିଟପା ॥ ୫୪
 ଜୀବିକା-ବୃକ୍ଷ ଯେତେ ଥିଲେ । ପରଶୁ ହସ୍ତେ ତା' ଛେଦିଲେ ॥ ୫୫
 ଏମନ୍ତ ରାଜାର ଆଦେଶେ । ଧର୍ମ ନାଶିଲେ ମହାରୋଷେ ॥ ୫୬
 ନିରତେ ପ୍ରାଣୀ ନାଶକଲେ । ଦେବେ ଆକାଶୁ ପକାଇଲେ ॥ ୫୭
 ଲୁଚିଲେ ବନ-ଗିରି-ଦ୍ରୋଣେ । ଯେହ୍ନେ କାନନେ ପଶୁଗଣେ ॥ ୫୮

ଏମନ୍ତେ ପ୍ରାଣୀ ନାଶକରି । ଭ୍ରାତୃମରଣେ ଶୋକକରି ॥ ୫୯
 ଭାଇର ପ୍ରେତ କାର୍ଯ୍ୟକଳା । ଅନେକ ଅନ୍ନଦାନ ଦେଲା ॥ ୬୦
 ତର୍ପଣ-ଶ୍ରାଦ୍ଧ କର୍ମସାରି । ଭ୍ରାତୃପୁତ୍ରଙ୍କୁ କୋଳେଧରି ॥ ୬୧
 ତକ୍ଷଣେ ଅନ୍ତଃପୁରେ ଯାଇ । ସୁହୃଦ ଅସୁରଙ୍କୁ ରାଇ ॥ ୬୨
 ଶକୁନି ସମ୍ଭର ଧୃଷ୍ଣିକ । ଭୂତ ସକ୍ରାପନ ଯେ ବୃକ୍ ॥ ୬୩
 ଯେ କାଳନାଭ ମହାନାଭ । ହରିତଶ୍ମଶୁ ଭଇରବ ॥ ୬୪
 ଉତ୍ତର ବିକଟ ବସାଇ । ଅନୁଜ ପତ୍ନୀକି ଅନାଇଁ ॥ ୬୫
 ତାହାର ନାମ ରୁଷାଭାନୁ । ସ୍ୱାମୀ ମରଣେ ମହାମନ୍ୟୁ ॥ ୬୬
 ମାତା ସଙ୍ଗତେ ତାକୁ ଆଣି । ବସାଇ କହେ ମଞ୍ଜୁବାଣୀ ॥ ୬୭

ହିରଣ୍ୟକଶିପୁ ଉଦାତ

ହେ ମାତା ବଧୂପୁତ୍ରେ ଶୁଣ । ଏ ମାୟା-ସଂସାର ଭିଆଣ ॥ ୬୮
 ମୃତ ପ୍ରାଣୀକି ନ ସୁମରି । ଏ ଜୀବ ନୁହଇ କାହାରି ॥ ୬୯
 ବୀର ମରଣ ରିପୁମୁଖେ । ଲଭେ ଅକ୍ଷୟ-ସ୍ୱର୍ଗସୁଖେ ॥ ୭୦
 ତାର ମରଣେ ଚିନ୍ତା ନାହିଁ । ସ୍ୱର୍ଗେ ବସିଲା ମୋର ଭାଇ ॥ ୭୧
 ଏ ଭବ-ସଂସାର-ସାଗର । କୃଷ୍ଣର କ୍ରୀଡ଼ାର ମନ୍ଦିର ॥ ୭୨
 ଏ ଭବେ କିଛି ସ୍ଥିର ନୋହେ । ପଥେ ପଥୁକୀଜନ ପ୍ରାୟେ ॥ ୭୩
 ପୂର୍ବଜନ୍ମର କର୍ମଫଳେ । ପ୍ରାଣୀଏ ମିଳନ୍ତି ସଂସାରେ ॥ ୭୪
 ଜଳଛତ୍ରରେ ପ୍ରାଣୀ ଯେହ୍ନେ । ଶ୍ରମେ ମିଳନ୍ତି ଜଳପାନେ ॥ ୭୫
 ବସିଣ ଜଳପାନ କରି । ତହିଁ ଚଳନ୍ତି ଶ୍ରମ ସାରି ॥ ୭୬
 ସେ ଯେହ୍ନେ ନୁହଇ କାହାରି । ସଂସାରେ ଘଟେ ସେହିପରି ॥ ୭୭
 ଉପାଧି ବସୁ ନାଶ ଯାଇ । ଆତ୍ମା କେବେ ହେଁ ନ ମରଇ ॥ ୭୮
 ଏ ଆତ୍ମା ନିତ୍ୟ ସର୍ବଗତ । ଅବ୍ୟୟ ଶୁଦ୍ଧଗୁଣ ସତ୍ତ୍ୱ ॥ ୭୯
 ସର୍ବଜ୍ଞ ସର୍ବପରେ ରହେ । ଆତ୍ମାରୁ ଆତ୍ମରୂପ ବହେ ॥ ୮୦
 ସେ ଆତ୍ମା ଦେହରୁ ଚଳିଲେ । ଦେହ ବିନାଶ ଲଭେ ଭଲେ ॥ ୮୧

ବୃକ୍ଷର ଛାଇ ଜଳେ ଥିଲେ । ସେ ଜଳ ପବନେ ଚଳିଲେ ॥ ୮୨
 ବୃକ୍ଷ ଚଳିଲା ପ୍ରାୟ ଦିଶେ । ସେ ଯେହ୍ନେ ଉଦକେ ନ ମିଶେ ॥ ୮୩
 ବାଳକେ କ୍ରୀଡ଼ାରେ ଘୁରନ୍ତି । ଭ୍ରମିଣ ଭ୍ରମିରେ ପଡ଼ନ୍ତି ॥ ୮୪
 ଚାହାନ୍ତେ ଭ୍ରମଇ ସଂସାର । ଏମନ୍ତେ ମାୟା-କ୍ରୀଡ଼ାଘର ॥ ୮୫
 ଏଣୁ ଏ ଭ୍ରମ ଗୁଣ ଦୋଷେ । ମନ ନ ରହଇ ବିଶ୍ୱାସେ ॥ ୮୬
 ଅଦେହ ହୋଇ ଦେହବନ୍ତ । ଅଜ୍ଞାନୀ ଜନଙ୍କର ମତ ॥ ୮୭
 ଅର୍ଜ୍ଜୁନ କର୍ମଫଳ ବଳେ । ପ୍ରାଣୀ ଭ୍ରମନ୍ତି ମହାତଳେ ॥ ୮୮
 ସଂସାର ସଂଯୋଗ-ବିଯୋଗେ । ଶୋକ ହରଷ ବେନିମାର୍ଗେ ॥ ୮୯
 ଏ ଅର୍ଥେ ଇତିହାସ କହି । ଶୁଣ ଜନନୀ ମନଦେଇ ॥ ୯୦
 ପୂର୍ବେ ଯେ ପ୍ରେତ-ବନ୍ଧୁ ତୁଲେ । ଯେବା ସମ୍ପାଦ ଯମ କଲେ ॥ ୯୧
 ଶୁଣ ଜନନୀ ମନ ତୋଷେ । ଯେ କଥା ଉଶାନର ଦେଶେ ॥ ୯୨
 ସୁଯଜ୍ଞ ନାମେ ରାଜା ଥିଲା । ଶତ୍ରୁ-ସଂଗ୍ରାମେ ପ୍ରାଣ ଦେଲା ॥ ୯୩
 ତା' ଶୁଣି ତାର ଜ୍ଞାତି ଜନେ । ମିଳିଲେ ମୃତପିଣ୍ଡ ସ୍ଥାନେ ॥ ୯୪
 ଦେଖିଲେ ରାଜାର ଶରୀର । ରୁଧିରେ ଧୂଳିରେ ଧୂସର ॥ ୯୫
 ରତ୍ନକବଚ ଖଣ୍ଡ ଖଣ୍ଡ । ବିଭ୍ରମ ଅଳଂକାର ପିଣ୍ଡ ॥ ୯୬
 ଶରେ ବିଚ୍ଛିନ୍ନ କଲେବର । ଶୟନ ଶ୍ମଶାନ-ଭୂମିର ॥ ୯୭
 ବିବର୍ଣ୍ଣ କେଶ ତାର ମୁଣ୍ଡେ । ବହେ ରୁଧିର ଧାରା ତୁଣ୍ଡେ ॥ ୯୮
 ଲଲାଟେ ଲୁଚିଛି ଲୋଚନ । ଓଷ୍ଠ ତା' ଦିଶଇ ବିବର୍ଣ୍ଣ ॥ ୯୯
 ରଜେ କୁଣ୍ଡିତ ନାସାଦ୍ୱାର । ଛିନ୍ନ ଆୟୁଧ ଅଛି କର ॥ ୧୦୦
 ଏମନ୍ତେ ମିଳି ତା' ସମାପେ । କାମିନୀଗଣ ଶୋକତାପେ ॥ ୧୦୧
 ବନ୍ଧୁ ବାନ୍ଧବ ତୁଲେ ଯାଇ । କାନ୍ଦନ୍ତି ରାଜା ମୁଖ ଚାହିଁ ॥ ୧୦୨
 ଭୋ ନାଥ ତୋହର ମରଣେ । ତୋର ସକଳ ବଧୂଗଣେ ॥ ୧୦୩
 ଜୀବନ ଥାଉଁ ଆମ୍ଭେ ମଲ୍ଲୁ । ବିଧି ଏମନ୍ତ ଭିଆଇଲୁ ॥ ୧୦୪
 ହୃଦରେ ବେନି କରତାଡ଼ି । କାନ୍ଦନ୍ତି ମହାତଳେ ପଡ଼ି ॥ ୧୦୫
 ଚରଣ ପୁଣ ପୁଣ ଧରି । ଉଚ୍ଚେ କାନ୍ଦନ୍ତି ତାର ନାରୀ ॥ ୧୦୬

ଚରଣେ ସିଞ୍ଚୁ ଅଶୁଭଳ । ଲୋତକେ ମିଶ୍ରିତ କଞ୍ଚଳ ॥ ୧୦୭
 କୁଚ-କୁଞ୍ଜୁ ଅଶୁଭଳେ । ପଡ଼ଇ ରାଜା ପାଦତଳେ ॥ ୧୦୮
 କେଶ-ବସନ ଅସମ୍ଭାଳ । ଶୁଭେ ରୋଦନ ମହାଗୋଳ ॥ ୧୦୯
 ହା-ହା ଦଇବ ତୁ ନିର୍ଦ୍ଦୟ । ଦୂରେ ଛେଦିଲୁ ଆମ୍ଭ ସ୍ନେହ ॥ ୧୧୦
 ଅଦୃଷ୍ଟ ଅଚିନ୍ତିତ କର୍ମ । ଭିଆଇ କଲୁ ମତିଭ୍ରମ ॥ ୧୧୧
 ପୂର୍ବେ ଆମ୍ଭଙ୍କୁ ସୁଖ ଦେଲୁ । ଏବେ ତୁ ନିଷ୍ଠୁର ହୋଇଲୁ ॥ ୧୧୨
 ପୁଣି ରାଜାର ପାଦଧରି । ଉଚ୍ଚେ କାନ୍ଦନ୍ତି ତାର ନାରୀ ॥ ୧୧୩
 ଆମ୍ଭର ପ୍ରାଣନାଥ ତୁହି । ମୁହୂର୍ତ୍ତେ ତୋ ମୁଖ ନଚାହିଁ ॥ ୧୧୪
 କେମନ୍ତେ ଧରିବୁ ଜୀବନ । ଦିଶଇ ଦଶଦିଗ ଶୂନ୍ୟ ॥ ୧୧୫
 କହ କେବଣ ଦିଗେ ଯିବୁ । ତୋ ବିନୁ ଶରୀର ଦହିବୁ ॥ ୧୧୬
 ଏମନ୍ତେ ପତିପାଦ ଧରି । ଉଚ୍ଚେ ରୋଦନ୍ତି ସର୍ବନାରୀ ॥ ୧୧୭
 ଦହନ କରି ନଦିଅକ୍ତି । ଦୁଃଖ ରହିଲେ ଗୋତ୍ରଜ୍ଞାତି ॥ ୧୧୮
 ଏମନ୍ତେ ରବି ଅସ୍ତ ଗଲା । ଘୋର-ତିମିରି ଆଜ୍ଞାଦିଲା ॥ ୧୧୯
 ଅତି କାରୁଣ୍ୟ ତାଙ୍କ ଦେଖୁ । ଶମନ ଭୁବନ ଉପେକ୍ଷି ॥ ୧୨୦
 ଶୋକ-ନିବାରେ ଇଚ୍ଛାକରି । ଯମ ବାଳକ ରୂପ ଧରି ॥ ୧୨୧
 ମିଳିଣ ତାଙ୍କ ସନ୍ନିଧାନେ । କହନ୍ତି କୋମଳ ବଚନେ ॥ ୧୨୨
 ଯମ ଉବାଚ
 ଅହୋ ଅଭୁତ କର୍ମ ଦେଖ । ଏ ସର୍ବେ ବୟସେ ଅଧିକ ॥ ୧୨୩
 ବାଳକ ପ୍ରାୟେ ନଜାଣନ୍ତି । ବିମୋହେ ରୋଦନ କରନ୍ତି ॥ ୧୨୪
 ଏ ପ୍ରାଣ ଯହୁଁ ଆସିଥିଲା । କର୍ମ-ସଙ୍ଗତେ କରି ଖେଳା ॥ ୧୨୫
 ତହିଁକି ଗଲା କର୍ମଅନ୍ତେ । ଜାଣି ନଜାଣନ୍ତି କେମନ୍ତେ ॥ ୧୨୬
 କର୍ମର ତୁଲେ ରହେ ଦେହୀ । କର୍ମ ସରିଲେ କେବା ରହି ॥ ୧୨୭
 ଏଣୁ ଏ କର୍ମମୟ ଦେହୀ । କର୍ମୁ ଅଧିକ କେହି ନାହିଁ ॥ ୧୨୮
 ଯହୁଁ ଅଇଲା ତା' ନଜାଣେ । ଦେହକୁ ନିତ୍ୟ ପ୍ରାୟ ମଣେ ॥ ୧୨୯

ଅନ୍ତେ ଯହିଁକି ପ୍ରାଣ ଯିବ । ଏହା ନଜାଣେ ବୁଝା ଶିବ ॥ ୧୩୦
 ସଂସାର ମଧ୍ୟେ ଦେହ ବହି । ବାଳକ-ଜନ୍ମେ ଧନ୍ୟ ମୁହିଁ ॥ ୧୩୧
 ପିତା-ଜନନୀ ମୋର ନାହିଁ । ବୁଲଇ ଅରକ୍ଷିତ ହୋଇ ॥ ୧୩୨
 ବ୍ୟାଘ୍ର ଭଲୁକ ଜନ୍ମୁ ଯେତେ । କେହି ତ ନ ଭକ୍ଷିଲେ ମୋତେ ॥ ୧୩୩
 ଗର୍ଭେ ଯେ ରକ୍ଷାକଲା ମୋତେ । ଏବେ ସେ ଅଛି ମୋ ସଙ୍ଗତେ ॥ ୧୩୪
 ଈଶ୍ଵର ଇଚ୍ଛାରେ ସର୍ଜିଲ । ପାଳଇ ପୁଣି ସଂହାରଇ ॥ ୧୩୫
 ତାହାର କ୍ରୀଡ଼ା ଏ ଜଗତ । କେ ଅବା ସୁତ ତାତ ମାତ ॥ ୧୩୬
 ଯେ ପ୍ରାଣୀ ନିଜ ପଥ ହୁଡ଼େ । ନିୟତ କର୍ମ ଯେବେ ଛାଡ଼େ ॥ ୧୩୭
 କର୍ମ ତାହାକୁ କରେ ରକ୍ଷା । ଗୁରୁଙ୍କ ପ୍ରାୟେ ଦେଇ ଦାକ୍ଷା ॥ ୧୩୮
 ବାଳକ ଗୃହେ ଥାଏ ଯେବେ । କର୍ମେ ନ ଥିବ ଭାଗ୍ୟ ତେବେ ॥ ୧୩୯
 ରକ୍ଷକ ଥିଲେ ହେଁ ମରଇ । ଅତି ଯତନେ ଯେବେ ଥାଇ ॥ ୧୪୦
 ଯେ ବାଳ ବନେ ବିସର୍ଜିତ । ସ୍ଵଭାବେ ହୋଇ ଅରକ୍ଷିତ ॥ ୧୪୧
 ତାହାକୁ ଦଇବ ରଖଇ । ବେଦ ପୁରାଣେ ଏହା କହି ॥ ୧୪୨
 ଏଣୁ ପ୍ରାଣୀଏ କର୍ମଫଳେ । ଜନ୍ମ-ମରଣ ଏ ଶୟଳେ ॥ ୧୪୩
 ଆତ୍ମା ସକଳ ଦେହେ ଥାଇ । ଶରୀରୁ ଭିନ୍ନ ସେ ଅଟଇ ॥ ୧୪୪
 ଆତ୍ମାରୁ ଶରୀର ବିଖ୍ୟାତ । ମୋହ ଗହନେ ହୋଇ ଜାତ ॥ ୧୪୫
 ଗୃହସ୍ଥ ଗୃହେ ଥାଇ ଯେହ୍ନେ । ଆତ୍ମାକୁ ଗୃହ ଅନୁମାନେ ॥ ୧୪୬
 ଯେହ୍ନେ ବୁଦ୍-ବୁଦ୍ ଜଳୁ ଜାତ । ମାଟିରୁ ଘଟ ଯେ ସମ୍ପୁତ ॥ ୧୪୭
 ମୃତ୍ତିକା ଯେହ୍ନେ ଜଳେ ମାଡ଼ି । ଚକ୍ରେ ବସାଇ ରୂପ ଗଢ଼ି ॥ ୧୪୮
 ଅଗ୍ନି ସଂଯୋଗେ ଦୃଢ଼େ ଦହି । ନାନା ପ୍ରକାରେ ବସ୍ତୁ ବିହି ॥ ୧୪୯
 ସେ ଭାଷ୍ଟ୍ର ପ୍ରୟୋଜନ ଅନ୍ତେ । ପୁଣି ପଡ଼ଇ ଭୂମିଗତେ ॥ ୧୫୦
 ସ୍ଵର୍ଣ୍ଣରୁ କୁଣ୍ଡଳ ହୁଅଇ । ବିନାଶେ ନିଜତ୍ଵ ରହଇ ॥ ୧୫୧
 ମିଶାଇ ବୁଦ୍-ବୁଦ୍ ଜଳରେ । ଘଟ ବିଲୀନ ମୃତ୍ତିକାରେ ॥ ୧୫୨
 ତେସନେ କାଳ ଭୋଗେ ଜାତ । କର୍ମ ଭୋଗେଣ ଜୀବ ମୃତ ॥ ୧୫୩
 ବିନଷ୍ଟ ହୁଅଇ ଶରୀର । ଆତ୍ମା ଚଳଇ ନିରନ୍ତର ॥ ୧୫୪

ଅନଳ ଯେହ୍ନେ ଦାରୁ ମଧ୍ୟେ । ଭିନ୍ନେ ପ୍ରକାଶେ ବସ୍ତୁ ଭେଦେ ॥ ୧୫୫
 ପବନ ଦେହ ମଧ୍ୟେ ଥାଇ । ନାସିକା ରହେ ସଞ୍ଚରଇ ॥ ୧୫୬
 ସେହି ନ ଲାଗେ ତାର ଦେହେ । ସର୍ବ ସଞ୍ଚରି ଭିନ୍ନେ ରହେ ॥ ୧୫୭
 ଆକାଶ ସର୍ବବ୍ୟାପୀ ହୋଇ । କାହାରି ସଙ୍ଗେ ଲିପ୍ତ ନେହି ॥ ୧୫୮
 ଏ ଜୀବ ପୁରୁଷ ତେମନ୍ତ । ସ୍ଵଭାବେ ତ୍ରିଗୁଣେ ଯନ୍ତ୍ରିତ ॥ ୧୫୯
 ସୁଯଜ୍ଞ ରାଜା ଏ ନୁହଇ । ରୋଦନ କର କାହିଁପାଇଁ ॥ ୧୬୦
 ଶ୍ଵେତା ବକତା ନାହିଁ ଏଥେ । ରୋଦନ ଶୁଣିବ କେମନ୍ତେ ॥ ୧୬୧
 ଏ ଦେହ ମଧ୍ୟେ ଆତ୍ମା ଥାଇ । ଇନ୍ଦ୍ରିୟ ସଙ୍ଗେ ପ୍ରକାଶଇ ॥ ୧୬୨
 ସେ ଏଥୁ ଗଲା ଅନ୍ତରାକ୍ଷେ । ଦେଖ ଏ ମୃତ୍ତିକା ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷେ ॥ ୧୬୩
 ପାର୍ଶ୍ଵ-ବିକାର ଏ ଦେହୀ । ପୃଥିବୀ ସଙ୍ଗେ ଅଛି ଶୋଇ ॥ ୧୬୪
 ଯାହାକୁ ଶୋକ ତୁମ୍ଭେ କର । ସେ ପ୍ରାଣ ଏ ଦେହରୁ ପର ॥ ୧୬୫
 ଏ ପଞ୍ଚଭୂତ ଇନ୍ଦ୍ରିଗଣ । ମନଟି ଏହାଙ୍କ କାରଣ ॥ ୧୬୬
 ଆତ୍ମାଟି ଏହାଙ୍କର ସଙ୍ଗେ । ପ୍ରକାଶ ଉଚ୍ଚ-ନୀଚ ଅଙ୍ଗେ ॥ ୧୬୭
 ସେ ନିଜ ତେଜେ ପ୍ରକାଶଇ । ଶରୀର ଘେନଇ ଛାଡ଼ଇ ॥ ୧୬୮
 ଯାବତ ଆତ୍ମା ଦେହେ ଥାଇ । ତାବତ ଲିଙ୍ଗ ରୂପ ବହି ॥ ୧୬୯
 ଏ ଜୀବ କର୍ମରେ ବନ୍ଦନ । ଏହା ନ ଜାଣେ ମୁଡ଼ଜନ ॥ ୧୭୦
 ଏଣୁ ଏ ଗତାଗତ-ପଥେ । କ୍ଳେଶ ଲଭଇ ଅବିରତେ ॥ ୧୭୧
 ସେ ପୁଣି ମିଥ୍ୟା-କଳେବରେ । ଅତଥ୍ୟ ତଥ୍ୟପ୍ରାୟ ସ୍ଫୁରେ ॥ ୧୭୨
 ଯେମନ୍ତେ ସ୍ଵପ୍ନ ମନୋରଥେ । ଭ୍ରମଇ ଇନ୍ଦ୍ରିୟଙ୍କ ଅର୍ଥେ ॥ ୧୭୩
 ଦେଖଇ ସତ୍ୟ ପ୍ରାୟେ ତାହା । ନିଦ୍ରାର ଅନ୍ତେ ହୁଏ ମାୟା ॥ ୧୭୪
 ଏହାଙ୍କୁ ନିତ୍ୟାନିତ୍ୟମତେ । ପଞ୍ଚିତେ ନ ଘେନନ୍ତି ଚିତ୍ତେ ॥ ୧୭୫
 କର୍ମ ଅନ୍ୟଥା କେ କରିବ । ଯାହା ନ ମୁଖେ ବୁଝାଶିବ ॥ ୧୭୬
 ଶୁଣ କହିବା ପୂର୍ବବାଣୀ । ମୁଁ ଯେ ବାଳକ ଅଛି ଶୁଣି ॥ ୧୭୭
 ଲୁଚକ ପକ୍ଷୀଙ୍କ ମାରଣେ । ଦିନେ ପଶିଲା ଘୋରବନେ ॥ ୧୭୮
 ବୁଲଇ ହସ୍ତେ ପାଶ ଲଇ । ପକ୍ଷୀଙ୍କ କାଳପ୍ରାୟ ହୋଇ ॥ ୧୭୯

ଲତାଗହଳେ ସେ ପଶିଲା । ଅନ୍ତରେ ଜାଲ ପ୍ରସାରିଲା ॥ ୧୮୦
 ଆହାର ଜାଲତଳେ ଥୋଇ । ଲୁଚିଲା ଲତା ମଧ୍ୟେ ଯାଇ ॥ ୧୮୧
 କୁଲିଙ୍ଗପକ୍ଷୀ ପତ୍ନୀମେଳେ । ବସି ଯେ ଥିଲା ବୃକ୍ଷ ତାଳେ ॥ ୧୮୨
 ଆହାର ଦେଖୁ ଜାଲତଳେ । ପଶିଲା କ୍ଷୁଧାର ବିକଳେ ॥ ୧୮୩
 ଲୁହକ ଜାଲ ପାଶେ ଛନ୍ଦି । ତାର ପକ୍ଷିଣୀ ହେଲା ବନ୍ଦୀ ॥ ୧୮୪
 ପତ୍ନୀ ବନ୍ଦନ ପତି ଦେଖୁ । ତକ୍ଷଣେ ଆସନ ଉପେକ୍ଷି ॥ ୧୮୫
 ବୃକ୍ଷର ଉଚ୍ଚତାଳେ ବସି । ନିର୍ଦ୍ଦାତେ ନିଃଶ୍ୱାସ ସାହାସି ॥ ୧୮୬
 ଅତି ବ୍ୟାକୁଳେ ଦୁଃଖମନେ । ଲୋତକ ବହଇ ନୟନେ ॥ ୧୮୭
 କର୍ମ ଆଦରି ଶୂନ୍ୟେ ବାହିଁ । ବୋଲଇ ସୂର୍ଯ୍ୟଙ୍କୁ ଅନାଇଁ ॥ ୧୮୮
 ହା- ହା ଦଇବ ତୁ ନିର୍ଦ୍ଦୟ । ମୋର ବିଷୟେ କଲୁ କୋହ ॥ ୧୮୯
 କଷଣ ଦେଲୁ ପତ୍ନୀହୀନେ । ଏ ଦେହ ଧରିବି କେସନେ ॥ ୧୯୦
 ଶରୀର ଅର୍ଦ୍ଧଅଙ୍ଗ ନାରୀ । ଅର୍ଦ୍ଧକେ କେବା ଦେହଧରି ॥ ୧୯୧
 ବାଳକେ ଅଛନ୍ତି ମୋ ବାସେ । କି ଘେନି ଯିବି ତାଙ୍କ ପାଶେ ॥ ୧୯୨
 ତାହାଙ୍କ ଦେହେ ପକ୍ଷ ନାହିଁ । କେମନ୍ତେ ପୋଷିବଇଁ ମୁହିଁ ॥ ୧୯୩
 ବାଳକେ ମୋର ମାତୃହୀନେ । ଜୀବନ ଧରିବେ କେସନେ ॥ ୧୯୪
 ମାତାକୁ ଲୋଡ଼ିବେ ନିରତେ । ମୁଁ ତାହା ସହିବି କେମନ୍ତେ ॥ ୧୯୫
 ଏମନ୍ତେ ବୃକ୍ଷତାଳେ ଥାଇ । ବିକଳେ କୁଲିଙ୍ଗ କାନ୍ଦଇ ॥ ୧୯୬
 ପତ୍ନୀର ଦେହେ ଦେଇ ମନ । କ୍ଷଣକ୍ଷଣକେ ଅଚେତନ ॥ ୧୯୭
 ଏମନ୍ତେ ବ୍ୟାଧି ବୃକ୍ଷତଳେ । ମିଳିଲା ଚରଣ ନିଶ୍ଚଳେ ॥ ୧୯୮
 ନାରୀର ବିନ୍ଦି ତାକୁ ମାରି । ମୁଦିଣ ଥୋଇଲା ପଞ୍ଜରୀ ॥ ୧୯୯
 ତକ୍ଷଣେ ନିଜ ପୁରେ ଗଲା । ଶୁଣ ଗୋ ନୃପତି ଅବଳା ॥ ୨୦୦
 ଆତ୍ମାର ଗତି ତ ନ ଜାଣ । ସୁଜନ ବଚନ ନ ଶୁଣ ॥ ୨୦୧
 ଶତେ ବରଷ ଏହି ଠାବେ । ରୋଦନ କରୁଥିବ ଯେବେ ॥ ୨୦୨
 ତେବେ କି ଉଠିବ ଶରୀର । ଏ ଜ୍ଞାନ ବୁଝିଲା ତୁମ୍ଭର ॥ ୨୦୩

ହିରଣ୍ୟକଶିପୁ ଉବାଚ

ବାଳକ ବଚନ ଏମନ୍ତେ । ଶୁଣି ସକଳ ଏକଚିତ୍ତେ ॥ ୨୦୪
 ମାୟା ଛାଡ଼ିଲେ ଜ୍ଞାନ ପାଇ । ଉଠିଲେ ଏକୁ ଆରେ ବାହିଁ ॥ ୨୦୫
 ବୋଲନ୍ତି ମିଥ୍ୟା ଏ ସଂସାର । ଅନିତ୍ୟ ଜୀବନ ଶରୀର ॥ ୨୦୬
 ଯମ ଏ ଉପଦେଶ ଦେଲା । ତକ୍ଷଣେ ଅନ୍ତର୍ଦ୍ଧାନେ ଗଲା ॥ ୨୦୭
 ତହିଁ ସେ ଜ୍ଞାତିଗୋତ୍ର ମେଳେ । ରାଜାର ପ୍ରେତକାର୍ଯ୍ୟ କଲେ ॥ ୨୦୮
 ଏଣୁ ମୋ ଅନୁଜ ମରଣେ । ଶୋକ କରିବା କି କାରଣେ ॥ ୨୦୯
 ଏମନ୍ତ ମାୟା ଏ ସଂସାର । କେ ନିଜ କେବା ଅଛି ପର ॥ ୨୧୦
 କହନ୍ତି ବ୍ରହ୍ମାଙ୍କ ନନ୍ଦନ । ଶୁଣ ରାଜନ ତୋଷମନ ॥ ୨୧୧
 ନାରଦ ଯୁଧିଷ୍ଠିର ପାଶେ । ତତ୍ତ୍ୱ କହନ୍ତି ଇତିହାସେ ॥ ୨୧୨

ନାରଦ ଉବାଚ

ଏମନ୍ତ ଶୁଣି ପୁତ୍ରକଥା । ଶୋକ ଛାଡ଼ିଲା ରାଜମାତା ॥ ୨୧୩
 ପୁତ୍ରବଧୁଙ୍କୁ ଶାନ୍ତି କରି । ତତ୍ତ୍ୱବଚନ ମନେ ଧରି ॥ ୨୧୪
 ଦିତି ଛାଡ଼ିଲା ପୁତ୍ର ଶୋକ । ବ୍ରହ୍ମରେ ନିବେଶି ବିବେକ ॥ ୨୧୫
 ନାରଦ ମୁନି ଅନୁରାଗେ । କହିଲେ ଧର୍ମସୁତ ଆଗେ ॥ ୨୧୬
 ଏ ବାଣୀ ତତ୍ତ୍ୱଜ୍ଞାନସାର । ଶୁଣି ସଂସାରୁ ପ୍ରାଣୀ ତର ॥ ୨୧୭
 ଦେଖ ଏ ତତ୍ତ୍ୱଦିବ୍ୟଜ୍ଞାନ । ବାସନାବଳେ ଭ୍ରମେ ମନ ॥ ୨୧୮
 କହଇ ଦାସ ଜଗନ୍ନାଥ । ସପ୍ତମ ସ୍କନ୍ଧେ ଭାଗବତ ॥ ୨୧୯

ଇତି ଶ୍ରୀମଦଭାଗବତେ ମହାପୁରାଣେ ପାରମହଂସ୍ୟାଂ ସଂହିତାୟାଂ
 ସପ୍ତମସ୍କନ୍ଧେ ଦିତି ଶୋକାପନୟନଂ ନାମ ଦ୍ୱିତୀୟୋଽଧ୍ୟାୟଃ ॥

ତୃତୀୟ ଅଧ୍ୟାୟ

ନାରଦ ଉବାଚ

ଶୁଣ ପାଞ୍ଚବ-ରୂଡ଼ାମଣି	ହିରଣ୍ୟକଶିପୁ କାହାଣୀ	୧
ଅନୁଜ-ମରଣର ତାପେ	ମନ ନିଶ୍ଚଳ କଲା ତପେ	୨
ଅଜୟ-ଅମର-ଶରୀର	ପାଇଁ ସାଧୁବି ବେଦବର	୩
ଗୃହ ଉପେକ୍ଷି ତପ ଅର୍ଥେ	ମିଳିଲା ମନ୍ଦର ପର୍ବତେ	୪
ବସି ପର୍ବତଗୁହା ମଧ୍ୟେ	ତପସ୍ୟା କଲା ଯୋଗସାଧ୍ୟେ	୫
ହୋଇବି ତ୍ରିଭୁବନେ ରାଜା	ସର୍ବେ ହୋଇବେ ମୋର ପ୍ରଜା	୬
ଏମନ୍ତ କଳ୍ପେ ତାର ମନେ	ରିପୁ ନଥିବେ ତ୍ରିଭୁବନେ	୭
ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱେ ସେ ବେନିକର ତୋଳି	ଗଗନେ ବାହୁଁଲା ନିରୋଳି	୮
ପାଦଅଙ୍ଗୁଷ୍ଠେ ମହୀ ବାପି	ଦେହ ରହିଲା ଶୂନ୍ୟ ବ୍ୟାପି	୯
ପିଙ୍ଗଳଜଟା ଶିରେ ସାଜେ	ପ୍ରଳୟ-ରବି ପ୍ରାୟ ତେଜେ	୧୦
ତାହାର ଘୋରତପ ବାହିଁ	ଶୂନ୍ୟ ମିଳିଲେ ଦେବେ ଯାଇ	୧୧
ଶତେବରଷ ଦେବମତେ	ତପେ ରହିଲା ଦୃଢ଼ଚିତ୍ତେ	୧୨
କ୍ଷୁଧା ପିପାସା କଲା ଦୂର	କେବଳ ପବନ ଆହାର	୧୩
ତାର ମୂର୍ଦ୍ଧନି ମଧ୍ୟଗତ	ସଧୁମ-ଅନଳ ସମ୍ଭୂତ	୧୪
ତାପିଲା ଅଧଃ ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱେ ବ୍ୟାପି	ଦେଖୁ ଭୁବନଲୋକେ କମ୍ପି	୧୫
ନଦୀ ସମୁଦ୍ର ଦିଗ ଭୁଇଁ	କମ୍ପିଲେ ମହାଭୟ ପାଇ	୧୬
ଗଗନୁ ଗ୍ରହ ତାରା ତ୍ରାସେ	ଭୟେ ଖସିଲେ ଦଶଦିଶେ	୧୭
ଦେବେ କମ୍ପିଲେ ତାହା ଦେଖୁ	ସଭୟେ ଭୁବନ ଉପେକ୍ଷି	୧୮
ବିଚାର କରି ଏକେ ଏକେ	ସର୍ବେ ମିଳିଲେ ବ୍ରହ୍ମଲୋକେ	୧୯
ବ୍ରହ୍ମା-ବରଣେ ପ୍ରଣମିଲେ	ଅନେକ ମତେ ସ୍ତୁତି କଲେ	୨୦

ଦେବଗଣ ଉବାଚ

ହେ ଧାତା ଜଗତ ଈଶ୍ୱର	ଆମ୍ଭେ ଯେ ଶରଣ ତୋହର	୨୧
ଦିତିସୁତର ତପ ବାହିଁ	ଭୁବନେ ନ ପାରିଲୁ ରହି	୨୨
ଭୟେ ଅଇଲୁ ତୁମ୍ଭ ପୁର	ଆମ୍ଭଙ୍କୁ ରଖ ବେଦବର	୨୩
ତୋର ସଞ୍ଚିତ ସର୍ବଲୋକ	ଆମ୍ଭଙ୍କୁ ମହାଭୟ ରଖ	୨୪
ଯେମନ୍ତେ ଲୋକନାଶ ନୋହେ	ତେମନ୍ତ କର ତୁ ଉପାୟେ	୨୫
ଅସୁର ତପ ତୋର ଧ୍ୟାନେ	କିବା ସଂକଳ୍ପ ତାର ମନେ	୨୬
ସେ ନୋହେ ତୋତେ ଅଗୋଚର	ଆମ୍ଭେ ଯେ ତୋହର କିଙ୍କର	୨୭
ତଥାପି ତୋର ପାଦଗତେ	କହିଲୁ ଲୋକରକ୍ଷା ଅର୍ଥେ	୨୮
ତୁମ୍ଭେ ଯେ ଘୋରତପ କରି	ପୂର୍ବେ ତୋଷିଲ ନରହରି	୨୯
ତେଣୁ ଏ ବ୍ରହ୍ମଲୋକେ ସ୍ଥିତି	ପ୍ରଜା ଭିଆଣେ ପ୍ରଜାପତି	୩୦
ଏ ବଳବନ୍ତ ଯୋଗବଳେ	ଯୋଗ-ସମ୍ପାଦି ସୁନିଶ୍ଚଳେ	୩୧
ତପ ସାଧୁ ଜନ୍ମେ ଅନେକ	ସାଧ୍ୟ କରିବ ସର୍ବଲୋକ	୩୨
ଏତେ ବିଚାରେ ସତ୍ୟଲୋକେ	ବସିବ ତପେ ଆତ୍ମସୁଖେ	୩୩
ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡ ସର୍ଜିବାର ଅର୍ଥେ	ଶ୍ରେୟ ବିଭୂତି କ୍ଷେମ ଯୁତେ	୩୪
ଏମନ୍ତ ତାହାର ବିଚାର	କହିଲୁ ଯାହା ଇଚ୍ଛା କର	୩୫
ଏବେ ଜଗତ ରକ୍ଷାକର	ତୁମ୍ଭେ ଯେ ଜଗତ ପିଅର	୩୬
ଏମନ୍ତ ଦେବବାକ୍ୟ ଶୁଣି	ସଙ୍ଗତେ ଭୃଗୁ ଦକ୍ଷ ଘେନି	୩୭
ଅପରେ ଯେତେ ବ୍ରହ୍ମମୁନି	ଘେନି ଚଳିଲେ ପଦ୍ମଯୋନି	୩୮
ଜନକୁଶଳ ମନେ ଭାଳି	ଦୈତ୍ୟର ତପସ୍ଥାନେ ମିଳି	୩୯
ଦେଖିଲେ ଅସୁର ଶରୀର	ସ୍ୱଭାବେ ଅତି ଭୟଙ୍କର	୪୦
ବଲ୍ଲୀକ-କୀଟ ଆକ୍ରାନ୍ତିତ	ତୃଣ ପିପାଳିକା ଭକ୍ଷିତ	୪୧
ମେଦ ଶୋଣିତ ମାଂସ ବର୍ମ	ଅସ୍ଥି-ପଞ୍ଜରେ କୀଟଗ୍ରାମ	୪୨
ତପ ସାଧନେ କ୍ଷୀଣକାୟ	ମାଂସ ଶୋଣିତ ଶୁଷ୍କପ୍ରାୟ	୪୩
ତାହାର ତପ ଅତିରେକେ	ହେଲେ ତାପିତ ତିନିଲୋକେ	୪୪

ଦେହ ନ ଦିଶେ ତୃଣାକ୍ଷନ୍ଦେ । ମେଘେ ଆବୃତ ରବି ଯେହ୍ନେ ॥ ୪୫
 ଏମନ୍ତ ଅସୁରର ଗତି । ଦେଖୁ ବିସ୍ମିତ ପ୍ରଜାପତି ॥ ୪୬
 ଆରୋହୀ ନିଜ ହଂସ ଯାନ । କହନ୍ତି କୋମଳ ବଚନ ॥ ୪୭

ବ୍ରହ୍ମା ଉବାଚ

ଉଠ ହେ କଶ୍ୟପ କୁମର । ହୋଇଛି ତପସିଦ୍ଧି ତୋର ॥ ୪୮
 ତପେ ତୋହର ତେଜ ଦେଖୁ । ଅଇଲୁ ଭୁବନ ଉପେକ୍ଷି ॥ ୪୯
 ତୋହର ବରଦାତା ମୁହିଁ । ବାଞ୍ଛିତ ବର ମାଗ ତୁହି ॥ ୫୦
 ତପେ ତୋ ପରି ସ୍ଥିରମତି । କେ ଅବା ଭୁବନେ ଅଛନ୍ତି ॥ ୫୧
 ଅଦ୍ଭୁତ ଦେଖୁଲି ମୁଁ ତୋତେ । ତୋ ସମ ନାହାନ୍ତି ଜଗତେ ॥ ୫୨
 ପ୍ରାଣ ଅଛଇ ଅସ୍ଥିଗତେ । ଧ୍ୟାନ ତୋହର ଅନ୍ତର୍ଗତେ ॥ ୫୩
 ପୂର୍ବେ ଯେ ଥିଲେ ମୁନିଜନେ । ତପ ଆଚରି ଘୋର ବନେ ॥ ୫୪
 ତୋହର ପ୍ରାୟେ କେ ଅଛନ୍ତି । ନିରମ୍ଭୁ-ଭକ୍ଷଣେ ରହନ୍ତି ॥ ୫୫
 ଶତେ ବରଷ ଦେବମତେ । ତପ ସାଧୁଲୁ ଏ ଜଗତେ ॥ ୫୬
 ଭୂତ-ଭବିଷ୍ୟ-ଭର୍ତ୍ତମାନେ । ଦେଖୁଲା ନାହିଁ ତ୍ରିଭୁବନେ ॥ ୫୭
 ଦୁଃସହ-ତପ ଏ ତୋହର । ମନ ବଚନେ ଅଗୋଚର ॥ ୫୮
 ତୋ ତପନିଷ୍ଠା ଦୃଢ଼ଚିତ୍ତେ । ସ୍ଵଭାବେ ଜିଣିଲୁ ତୁ ମୋତେ ॥ ୫୯
 ଏଣୁ ତୋ ତପ ଦୃଢ଼ ଦେଖୁ । ଅଇଲି ଆସନ ଉପେକ୍ଷି ॥ ୬୦
 ସିଦ୍ଧ ତୋହର ତପଦୀକ୍ଷା । ମାଗ ତୋ ମନେ ଯେବା ଇଚ୍ଛା ॥ ୬୧
 ଦେବଲୋକଙ୍କ ଦରଶନ । ନିଷ୍ଠୁଳ ନୋହେ କଦାଚନ ॥ ୬୨

ନାରଦ ଉବାଚ

ଏମନ୍ତ କହି ତାକୁ ବାଣୀ । ଦୟାସାଗର କୁଣପାଣି ॥ ୬୩
 ତକ୍ଷଣେ କମଣ୍ଡଳୁ କରେ । ଜଳ ସିଞ୍ଚିଲେ ତା ଉପରେ ॥ ୬୪
 କୀଟ-ବଲ୍ଲୀକ-ଭକ୍ଷ୍ୟ ଦେହୀ । ତକ୍ଷଣେ ଦିବ୍ୟରୂପ ହୋଇ ॥ ୬୫
 ସର୍ବ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ କଲେବର । ବଜ୍ରହୁଁ କଠିନ ଶରୀର ॥ ୬୬

ଯୁବା-ବୟସ ସୁଗଠନ । ଯୁବତୀ ମନ ବିମୋହନ ॥ ୬୭
 ତପ୍ତକାଞ୍ଚନ ପ୍ରାୟ ଦେହୀ । ତେଜେ ଅନଳ ରୂପ ଦହି ॥ ୬୮
 ଲୋଚନ ଘଷି ଚାହେଁ ବେଗେ । ଧାତାକୁ ଦେଖେ ଶୂନ୍ୟମାର୍ଗେ ॥ ୬୯
 ହଂସବାହନ-ରୂପ ଚାହିଁ । ନମିଲା ଦଣ୍ଡପ୍ରାୟ ହୋଇ ॥ ୭୦
 ବ୍ରହ୍ମା-ଦରଶନ ଉତ୍ସବେ । ନିଷ୍ଠୁର ତପର ପ୍ରଭାବେ ॥ ୭୧
 କରଅଞ୍ଜଳି ଶିରେ ଦେଇ । ହରଷେ ରୋମ ପୁଲକଇ ॥ ୭୨
 ଆନନ୍ଦେ ଅଶ୍ରୁ ଗଦଗଦେ । ସୁତି କରଇ ପଦ୍ମପାଦେ ॥ ୭୩

ହିରଣ୍ୟକଶିପୁ ଉବାଚ

ନମସ୍ତେ ପ୍ରଭୁ ବେଦପତି । ତ୍ରିଲୋକ ତୋହର କୀରତି ॥ ୭୪
 କଳ୍ପ ଅକ୍ତରେ କାଳବଳେ । ଘୋର ଅନ୍ଧାର ଏ ଶୟଳେ ॥ ୭୫
 ନିଜ ଶରୀର ତେଜପୁଞ୍ଜେ । ଜଗତେ ଯେ ପ୍ରଭୁ ବିରାଜେ ॥ ୭୬
 ଆତ୍ମାତ୍ରିଗୁଣ ମାୟାଘୋରେ । ସର୍ଜିତ ପାଳଇ ସଂହରେ ॥ ୭୭
 ଏଣୁ ତ୍ରିଗୁଣ-ଧାମ-ଯୁତେ । ପରମତତ୍ତ୍ଵ ନମୋସ୍ତୁତେ ॥ ୭୮
 ଜ୍ଞାନ-ବିଜ୍ଞାନ ଆଦି କରି । ନମସ୍ତେ ବୀଜ-ଶକ୍ତିଧାରୀ ॥ ୭୯
 ପ୍ରାଣ ଇନ୍ଦ୍ରିୟ ମନ ବୃଦ୍ଧି । ବିକାରେ ବ୍ୟକ୍ତ ଯେ ପ୍ରସିଦ୍ଧି ॥ ୮୦
 ଜଗତ କଲ୍ୟାଣ ସ୍ଵରୂପୀ । ଜୀବକୁ ପ୍ରାଣବଳେ ବ୍ୟାପି ॥ ୮୧
 ପ୍ରଜାପତିଙ୍କ ପତି ହୋଇ । ଇନ୍ଦ୍ରିୟ ଇନ୍ଦ୍ରିଅର୍ଥେ ବହି ॥ ୮୨
 ତୁ ମହାଭୂତ ଗୁଣାଶ୍ରୟ । ସକଳ ଶୁଚି-ସୁତିମୟ ॥ ୮୩
 ତୁ ଦେବ ସପ୍ତତନୁ ହେତୁ । ଚତୁରହୋତ୍ର ମୂଳତତ୍ତ୍ଵ ॥ ୮୪
 ଆତ୍ମାର ଆତ୍ମା ତୁ ଅନାଦି । ଅନନ୍ତ ଅପ୍ରମେୟବାଦୀ ॥ ୮୫
 ତୁ ନାଥ ଅନିମିଷ-କାଳ । ହରୁ ପ୍ରାଣୀଙ୍କ ଆୟୁର୍ବଳ ॥ ୮୬
 ନିମିଷ ଆଦି ରୂପ ତୋର । ତେଣୁ ପ୍ରାଣୀଙ୍କ ଆୟୁହର ॥ ୮୭
 ତୋର ସର୍ଜିତ ଏ ଜଗତ । ତୁ କୃତ ଆତ୍ମାରୂପେ ସ୍ଥିତ ॥ ୮୮
 ତୁ ପରମେଷ୍ଠୀ ମହାଶ୍ରୟ । ଜୀବଲୋକର ଜୀବ ଦେହ ॥ ୮୯

ତୋ ତହିଁ ଅନ୍ୟ କେ ଜଗତେ । ପର ଅପର ଛକ୍ତି ଯେତେ ॥ ୯୦
 ସଂସାରେ ବିଦ୍ୟା କଳା ଯେତେ । ତୋର ଶରୀର ଏ ନିୟତେ ॥ ୯୧
 ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡ ତୋର ତହିଁ ଜାତ । ତୁ ଦେବ ତିନିପୁରନାଥ ॥ ୯୨
 ଜଗତ ହିତେ ତୋର ଦେହୀ । ମନଇହିୟ ଗୁଣଗ୍ରାହୀ ॥ ୯୩
 ଏହାଙ୍କ ଭୋଗ କରୁ ଗୁଣ । ପରମପଦେ ତୋର ସ୍ଥାନ ॥ ୯୪
 ଅବ୍ୟକ୍ତ-ଆତ୍ମା ତୁ ନିର୍ଗୁଣ । ତୁ ନାଥ ପୁରୁଷ ପୁରାଣ ॥ ୯୫
 ଅନକ୍ତ-ଅବ୍ୟକ୍ତ-ଶରୀର । ତୁ ନାଥ ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡ ଭିତର ॥ ୯୬
 ଚିତ-ଅଚିତ ଶକ୍ତିଯୁତ । ନମସ୍ତେ ପ୍ରଭୁ ଭଗବତ ॥ ୯୭
 ଯେବେ ତୁ ବର ଦେବୁ ମୋତେ । ଶୁଣ କହିବି ତୋ ଅଗ୍ରତେ ॥ ୯୮
 ତୋର ସଞ୍ଚିତ ସୃଷ୍ଟି ଯେତେ । ରୂପେ ଅଛକ୍ତି ଏ ଜଗତେ ॥ ୯୯
 ତାହାଙ୍କ ହସ୍ତେ ନ ମରିବି । ଅଜରାମର ହୋଇଥିବି ॥ ୧୦୦
 ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡ ଅକ୍ତର ବାହାରେ । ରଜନୀ କିବା ଦିବସରେ ॥ ୧୦୧
 ନାନା ଆୟୁଧ ଛକ୍ତି ଯେତେ । କେବେ ହେଁ ନ କାଟିବେ ମୋତେ ॥ ୧୦୨
 ମୃତ୍ୟୁ ମୋ ନରପଶୁ ହସ୍ତେ । ନୋହିବ ଭୂମିଶୂନ୍ୟ ପଥେ ॥ ୧୦୩
 ଜୀବେ ଅଜୀବେ ନ ମରିବି । ନିତ୍ୟେ ନିର୍ଭୟେ ମୁଁ ବଞ୍ଚିବି ॥ ୧୦୪
 ସୁର ଅସୁର ସର୍ପାଦାତେ । ବିଯୋଗ ନ କରିବେ ମୋତେ ॥ ୧୦୫
 ସମରେ ମୋର ତୁଲେ ବଳେ । କେହି ନ ଥିବେ ଏ ଶୟଳେ ॥ ୧୦୬
 ହୋଇବି ତ୍ରିଭୁବନେ ରାଜା । ସର୍ବେ କରିବେ ମୋତେ ପୂଜା ॥ ୧୦୭
 ଦିଗପାଳଙ୍କ ମଧ୍ୟଗତେ । ତୋହର ମହିମା ଯେମନ୍ତେ ॥ ୧୦୮
 ମୋ ତପ-ମହିମା-ପ୍ରଭାବ । କେବେହେଁ ବିନାଶ ନୋହିବ ॥ ୧୦୯
 ଏମନ୍ତେ ବ୍ରହ୍ମାର ସମ୍ମୁଖେ । ବର ମାଗିଲା ଆତ୍ମ ସୁଖେ ॥ ୧୧୦
 କର ଅଞ୍ଜଳି ଶିରେ ଦେଲ । ବ୍ରହ୍ମାର ଶ୍ରୀମୁଖକୁ ଚାହିଁ ॥ ୧୧୧
 ନାରଦ ମୁଧୁଷ୍ଟିର ବାଣୀ । ଯଜ୍ଞସଭାର ମଧ୍ୟେ ଭଣି ॥ ୧୧୨
 ଅସୁର-ତପଫଳ ଶୁଣି । ଘୋର-ସଂସାରୁ ତର ପ୍ରାଣୀ ॥ ୧୧୩
 ଭଣଇ ଦାସ ଜଗନ୍ନାଥ । ସପ୍ତମ ସ୍କନ୍ଧେ ଭାଗବତ ॥ ୧୧୪

ଇତି ଶ୍ରୀମଦ୍ଭାଗବତେ ମହାପୁରାଣେ ପାରମହଂସ୍ୟାଂ ସଂହିତାୟାଂ ସପ୍ତମସ୍କନ୍ଧେ
 ହିରଣ୍ୟକଶିପୋର୍ବରଯାଜନଂ ନାମ ତୃତୀୟୋଽଧ୍ୟାୟଃ ॥

ଚତୁର୍ଥ ଅଧ୍ୟାୟ

ନାରଦ ଉବାଚ

ଶୁଣ ରାଜନ ସ୍ଥିରଚିତ୍ତେ । କହିବୁ ଯାହା ତୋ ଅଗ୍ରତେ ॥ ୧
 ହିରଣ୍ୟ-ତପେ ତୋଷ ହୋଇ । ବ୍ରହ୍ମା ବୋଲନ୍ତି ତାକୁ ଚାହିଁ ॥ ୨
 ବ୍ରହ୍ମା ଉବାଚ
 ଶୁଣ ହେ ଅସୁରପୁଙ୍ଗବ । ତୋହର ତପ ଏ ଦୁର୍ଲ୍ଲଭ ॥ ୩
 ଯେତେ ମାଗିଲୁ ବର ମୋତେ । ପ୍ରାଣୀଙ୍କ ଦୁର୍ଲ୍ଲଭ ଜଗତେ ॥ ୪
 ତୋହର ତପେ ତୋଷହୋଇ । ଦେବି ଅନ୍ୟଥା ଏଥେ ନାହିଁ ॥ ୫
 ହେଉ ତୋ ମନବାଞ୍ଛା ସିଦ୍ଧି । ଏମନ୍ତ କହି ବେଦନିଧି ॥ ୬
 ତକ୍ଷଣେ ଗଲେ ଅନ୍ତର୍ଦ୍ଧାନେ । ବିଜୟେ ଆପଣା ଭୁବନେ ॥ ୭
 ଏମନ୍ତେ ବ୍ରହ୍ମା ବର ପାଇ । ସୁବର୍ଣ୍ଣମୟ-ତନୁ ବହି ॥ ୮
 ବିଷ୍ଣୁ-ବିଷୟେ କ୍ଲୋଧକରି । ଅନୁଜ-ମରଣ ସୁମରି ॥ ୯
 ବଳେ ତ୍ରାସିଲା ଦଶଦିଶ । ତିନିଭୁବନ କଲା ବଣ ॥ ୧୦
 ଦେବ ଅସୁର ନୃପସର୍ବ । ଭରଣ ଗରୁଡ଼ ଗନ୍ଧର୍ବ ॥ ୧୧
 ସିଦ୍ଧ ଚାରଣ ବିଦ୍ୟାଧର । ରକ୍ଷି ପିତର ମନୁବର ॥ ୧୨
 ପିଶାଚ ଯକ୍ଷ ରକ୍ଷଗଣ । ଭୂତ ବେତାଳ ରୁଦ୍ରଗଣ ॥ ୧୩
 ସକଳ ପ୍ରାଣୀ ଦର୍ପହରି । ବିଶ୍ୱ-ସଂସାର ବଣ କରି ॥ ୧୪
 ଦିଗପାଳଙ୍କ ଘରୁ ଆଣି । ଅମୂଲ୍ୟ ଧନରତ୍ନ ମଣି ॥ ୧୫
 ସ୍ୱର୍ଗଭୁବନେ ଭୋଗ ଯେତେ । ବିଚିତ୍ର ରଥ ବଳ ଯୁଥେ ॥ ୧୬

ସକଳ ବଳେ ଆବୋରିଲା । ଇନ୍ଦୁଭୁବନେ ବିଜେ କଲା ॥ ୧୭
 ବିଶ୍ୱକର୍ମାର ଶିଳ୍ପ ଯହିଁ । ଭୁବନେ ପଟାନ୍ତର ନାହିଁ ॥ ୧୮
 ତ୍ରେଲୋକ୍ୟଲକ୍ଷ୍ମୀ ଯହିଁ ବସେ । ଅଶେଷ ସମ୍ପଦ ପ୍ରକାଶେ ॥ ୧୯
 ମର୍କତଭୂମି ଯହିଁ ସାଜେ । ପ୍ରବାଳ ପାବକ୍ତ ବିରାଜେ ॥ ୨୦
 ସ୍ୱଟିକ ପାଚେରୀ ଆରମ୍ଭ । ନିର୍ମିତ ବଇଦୂର୍ଯ୍ୟ ସ୍ତମ୍ଭ ॥ ୨୧
 ଉପରେ ବିଚିତ୍ର ବିତାନ । ମାଣିକ୍ୟ ଘଟିତ ଆସନ ॥ ୨୨
 ଶଯ୍ୟା ରଚିତ ଯହିଁ ହୋଏ । ଦିଶନ୍ତି ଦୁଗୁଫେନ ପ୍ରାୟେ ॥ ୨୩
 ଲମ୍ବଇ ମୁକୁତାର ଝରା । ସୁବର୍ଣ୍ଣପୁଷ୍ପ କେରାକେରା ॥ ୨୪
 ଦିବ୍ୟ କାମିନୀଗଣ ତହିଁ । ବଳନ୍ତି ଇତସ୍ତତ ହୋଇ ॥ ୨୫
 ଚରଣେ ନୂପୁର ବାଜେଣୀ । ରତ୍ନ ମେଖଳାର ସାଜେଣୀ ॥ ୨୬
 ରତ୍ନମେଖଳା ପୂର୍ଣ୍ଣ ଜ୍ୟୋତି । ତଡ଼ିତ ପ୍ରାୟ ଝଟକନ୍ତି ॥ ୨୭
 ଆପଣା ମୁଖ ରତ୍ନକାନ୍ଦେ । ହରଷେ ଦେଖନ୍ତି ଏକାନ୍ତେ ॥ ୨୮
 ଏମନ୍ତେ ଇନ୍ଦ୍ର ଭୁବନେ । ଅସୁର ବସେ ତୋଷମନେ ॥ ୨୯
 ତିନିଭୁବନେ ଏକ ରାଜା । ଦେବେ କରନ୍ତି ପାଦପୂଜା ॥ ୩୦
 ପ୍ରଚଣ୍ଡ ତେଜେ ଆଜ୍ଞା କରେ । ଯମର ପ୍ରାୟେ ରୋଷଭରେ ॥ ୩୧
 ସୁଗନ୍ଧ ମଦ୍ୟ କରେ ପାନ । ସ୍ୱଭାବେ ଘୂର୍ଣ୍ଣିତ ଲୋଚନ ॥ ୩୨
 ତମ୍ଭାର ପ୍ରାୟେ ଚକ୍ଷୁଜଳେ । ଦେବେ ମିଳିଲେ ପାଦତଳେ ॥ ୩୩
 ହସ୍ତରେ ଘେନି ଉପାୟନ । ଦିଶନ୍ତି ଅରକ୍ଷ ଯେସନ ॥ ୩୪
 ସ୍ୱଭାବେ ତପ-ଯୋଗ-ବଳେ । ବିରାଜେ ଆଦିତ୍ୟ ମଣ୍ଡଳେ ॥ ୩୫
 ସର୍ବଦେବତା ତାର ପାଶେ । ଖଟନ୍ତି ଜୀବନର ଆଶେ ॥ ୩୬
 ବିଧାତା ବିଷ୍ଣୁ ମହେଶ୍ୱର । ଏହୁ ରହିଲେ ନିଜପୁର ॥ ୩୭
 ଏହାଙ୍କୁ ଛାଡ଼ି ସର୍ବଦେବା । ତାର ଚରଣେ କଲେ ସେବା ॥ ୩୮
 ଇନ୍ଦ୍ର ଆସନେ କରି ବିଜେ । ଇନ୍ଦ୍ରୁଁ ଅଧିକ ବିରାଜେ ॥ ୩୯
 ଗନ୍ଧର୍ବେ ମିଳି ତା ଚରଣେ । ସଙ୍ଗତେ ଅପସରାଗଣେ ॥ ୪୦
 ତୁମ୍ଭରୁ ନାରଦ ସହିତେ । ମିଳିଲେ ବିଶ୍ୱାସୁ ଯେତେ ॥ ୪୧

ମିଳିଲେ ସିଦ୍ଧ ରକ୍ଷିଗଣେ । ସଭୟେ ଅସୁର ଚରଣେ ॥ ୪୨
 ସୁତି କରନ୍ତି ଅନୁକ୍ଷଣେ । ଗନ୍ଧର୍ବେ ନୃତ୍ୟଗୀତ ଗାନେ ॥ ୪୩
 ବ୍ରାହ୍ମଣଆଦି ଚାରିବର୍ଣ୍ଣେ । ଅପରେ ଯେ ଚାରି ଆଶ୍ରମେ ॥ ୪୪
 ପୂଜନ୍ତି ପିତୃଦେବ ଯଜ୍ଞେ । ତାର ଚରଣେ ହବିର୍ଭାଗେ ॥ ୪୫
 ସପତଦ୍ୱୀପ ମହାତଳେ । ବିନାକର୍ଷଣେ ଶସ୍ୟଫଳେ ॥ ୪୬
 ମଧୁ ସ୍ରବନ୍ତି ବୃକ୍ଷପତ୍ତି । ଗାବେ କଚ୍ଛିତ କ୍ଷୀର ଦ୍ୟୁତି ॥ ୪୭
 ଫୁଲ-ଫଳରେ ଭୂମି ପୁରି । ହୋଇଲା କାମଧେନୁ ସରି ॥ ୪୮
 ଷଡ଼ରତ୍ନର ଅନ୍ତରାଳେ । ଶୁଭେ ଖଟନ୍ତି ଯେଝାକାଳେ ॥ ୪୯
 ସମୁଦ୍ରେ ରତ୍ନମାନ ଦ୍ୟୁତି । ନଦୀଏ ଡର୍ମି ଉଚ୍ଛୁଳାନ୍ତି ॥ ୫୦
 ଲବଣ ଈଷୁ ସୁରା ଘୃତ । ଦଧି ଦୁଗ୍ଧ ଜଳେ ପୁରିତ ॥ ୫୧
 ପର୍ବତ ଦ୍ରୋଣି କ୍ରୀଡ଼ାସ୍ଥାନେ । ସକଳ ରତ୍ନ ପୁଷ୍ପମାନେ ॥ ୫୨
 ଦିଗପାଳଙ୍କ ଗୁଣ ଯେତେ । ରହିଲେ ଅସୁର ଆୟତ୍ତେ ॥ ୫୩
 ଏମନ୍ତେ ଦଶଦିଗ ଜିଣି । ସପତଦ୍ୱୀପେ ନୃପମଣି ॥ ୫୪
 ସକଳ ଭୋଗ୍ୟ ଭୋଗକଲା । କେବେହେଁ ସନ୍ତୋଷ ନେହିଲା ॥ ୫୫
 ବିଶେଷେ ତପ-ଗର୍ବ ମୋହ । ସ୍ୱଭାବେ ଅଜିତ ଇନ୍ଦ୍ରିୟ ॥ ୫୬
 ଅଜିତ ଇନ୍ଦ୍ରିୟ ସନ୍ତୋଷ । ମନବାରଣ ନିରଞ୍ଜଣେ ॥ ୫୭
 ଅଜିତଇନ୍ଦ୍ରିୟର ବଳେ । ଘୃତେ ଅନଳ ଯେହ୍ନେ ଜଳେ ॥ ୫୮
 ଏଶ୍ୱର୍ଯ୍ୟମଦେ ମଉ ହୋଇ । ଈଶ୍ୱର ବାକ୍ୟ ନ ମାନଇ ॥ ୫୯
 ଏ ଅକ୍ତେ ବହୁକାଳ ଗଲା । ସନକ-ଶାପ ପ୍ରବେଶିଲା ॥ ୬୦
 ତାହାର ଉପଦ୍ରବ ଦେଖି । ତ୍ରିଦଶେ ଭୁବନ ଉପେକ୍ଷି ॥ ୬୧
 ଅନ୍ୟତ୍ର ଶରଣ ନ ପାଇ । ସକଳ ଦେବେ ରୁଣ୍ଡ ହୋଇ ॥ ୬୨
 ଭାଳନ୍ତି ଏକଚିତ୍ର ହୋଇ । କାହିଁ ଲୁଚିବୁ ଆମ୍ଭେ ଯାଇ ॥ ୬୩
 ଯେ ଦିଗେ ଛନ୍ତି ଚକ୍ରଧର । ତହିଁକି କଲେ ନମସ୍କାର ॥ ୬୪
 ନିର୍ମଳ ଯୋଗୀଜନେ ଯହିଁ । ଗଲେ ପୁନରାବୃତ୍ତି ନାହିଁ ॥ ୬୫
 ଏମନ୍ତେ ଏକମନେ ଭାଳି । କ୍ଷୀରସମୁଦ୍ର ତୀରେ ମିଳି ॥ ୬୬

ଉନିଦୁ ପବନ ଭୋଜନ । ତାକନ୍ତି ରଖ ଭଗବାନ ॥ ୬୭
 ଅନେକମତେ କରି ସ୍ମୃତି । ଜଳଧି-ପୁଲିନେ ଭ୍ରମନ୍ତି ॥ ୬୮
 ମସ୍ତକେ ଦେଇ ବେନିକର । ତାକନ୍ତି ରଖ ଚକ୍ରଧର ॥ ୬୯
 ମହାମହିମ ଭଗବାନ । ପରମଆତ୍ମା ନିରଞ୍ଜନ ॥ ୭୦
 ବିଶୁଦ୍ଧ-ଆନନ୍ଦ-ସମୂହ । ନମସ୍ତେ ପ୍ରଭୁ ଦିବ୍ୟଦେହ ॥ ୭୧
 ଏମନ୍ତେ ଦେବସ୍ତୁତି ଶୁଣି । ଶୁଭିଲା ଅନ୍ତରୀକ୍ଷ ବାଣୀ ॥ ୭୨
 ମେଘ-ଗମ୍ଭୀର ପ୍ରାୟେ ସ୍ଫୁରେ । ସାଧୁଜନଙ୍କ ଦୁଃଖ ହରେ ॥ ୭୩
 ଭୟ ନ କର ଦେବଗଣ । ତୁମ୍ଭର ହୋଇବ କଲ୍ୟାଣ ॥ ୭୪
 ମୋହର ଦରଶନ ଲାଭ । ଅଶେଷ ସମ୍ପଦ ସମ୍ଭବ ॥ ୭୫
 ପାପୀ ଅସୁର ଦୁଷ୍ଟପଣେ । ଭୟେ କମ୍ପିଲେ ଦେବଗଣେ ॥ ୭୬
 ଏ ଭୟ କରିବି ମୁଁ ଶାନ୍ତି । ତୁମ୍ଭେ ନ କର ମନେ ଭ୍ରାନ୍ତି ॥ ୭୭
 ଅଳପକାଳ ଦୁଃଖ ସହ । ନାଶିବି ତୁମ୍ଭର ସନ୍ଦେହ ॥ ୭୮
 ବେଦବଚନ ପୁରାତନ । ଭୋଦେବ ସାବଧାନେ ଶୁଣ ॥ ୭୯
 ଏ ଯେବେ ଦେବଙ୍କୁ ନିନ୍ଦିବ । ଗୋରୁ-ବ୍ରାହ୍ମଣ ବିନାଶିବ ॥ ୮୦
 ସାଧୁଜନଙ୍କୁ ଦୁଷ୍ଟପଣେ । ଯେବେ ହିଂସିବ ଅକାରଣେ ॥ ୮୧
 ନିର୍ଦ୍ଦୋଷ-ପ୍ରାଣୀଙ୍କର ମନେ । କ୍ଳେଶ-ସମ୍ପାଦେ ଅନୁକ୍ଷଣେ ॥ ୮୨
 ମୋତେ କରିବ ରିପୁଭାବ । ତେବେ ଏ ବେଗେ ନାଶୟିବ ॥ ୮୩
 ଏବେ ଏହାର ନିଜ ସ୍ତୁତି । ହୋଇବ ଗୋବିନ୍ଦ ଭକତ ॥ ୮୪
 ସମଦରଣୀ ସାଧୁ ଧାର । ପ୍ରହଲାଦ ନାମ ତାହାର ॥ ୮୫
 ତାହାକୁ ଅସୁର ଲଂଘିବ । କୋପେ ଅନେକ ଦୁଃଖ ଦେବ ॥ ୮୬
 ତାହାକୁ ସଙ୍କଟ ରଞ୍ଜିବି । ବ୍ରହ୍ମାର ବର ବିନାଶିବି ॥ ୮୭
 ଉଶ୍ଵାସ କରି ମହାଭାର । ଦୁଃଖ ବିନାଶିବି ତୁମ୍ଭର ॥ ୮୮
 କହନ୍ତି ବ୍ରହ୍ମାର କୁମର । ଶୁଣ ହେ ରାଜା ଯୁଧିଷ୍ଠିର ॥ ୮୯

ନାରଦ ଭବାତ

ଏମନ୍ତେ ଆକାଶର ବାଣୀ । ଶୁଣି ନମିଲେ ଚକ୍ରପାଣି ॥ ୯୦
 ଗୋବିନ୍ଦ ବଚନେ ବିଶ୍ଵାସ । ଜାଣିଲେ ନିଶ୍ଚୟ ଯିବ ନାଶ ॥ ୯୧
 ବିଷ୍ଣୁଙ୍କ ପାଦପଦ୍ମେ ନମି । ଦେବେ ଚଳିଲେ ନିଜ ଭୂମି ॥ ୯୨
 ଏବେ ହୋ ଶୁଣ ଧର୍ମସ୍ତୁତି । ଭକତ ପ୍ରହ୍ଲାଦ ଚରିତ ॥ ୯୩
 ଯାହା ଶୁଣନ୍ତେ ପ୍ରାଣୀ ଦେହେ । ଅଶେଷ ଦୂରିତ ନ ରହେ ॥ ୯୪
 ହିରଣ୍ୟକଶିପୁର ପୁରେ । ତାହାର ପତ୍ନୀର ଉଦରେ ॥ ୯୫
 ଜନ୍ମ ଲଭିଲେ ଚାରିସୁତ । ତେଜେ ବିରାଜେ କି ଆଦିତ୍ୟ ॥ ୯୬
 ସେ ପ୍ରହଲ୍ଲାଦ ଜ୍ୟେଷ୍ଠସୁତ । କୃଷ୍ଣ ଭଜଇ ଅବିରତ ॥ ୯୭
 ଗୁଣେ କି ଦେବା ପଟାନ୍ତର । କୃଷ୍ଣ ଭକତ ମଧ୍ୟେ ବର ॥ ୯୮
 ସତ୍ୟ-ସମ୍ପନ୍ନ-ଶୀଳ ଗୁଣେ । ସେବଇ ବିଷ୍ଣୁର ଚରଣେ ॥ ୯୯
 ସର୍ବଭୂତଙ୍କ ମଧ୍ୟେ ପ୍ରିୟ । ସ୍ଵଭାବେ ବିଜିତ-ଇନ୍ଦ୍ରିୟ ॥ ୧୦୦
 ସନ୍ତୁ ଚରଣେ ଦାସ ପ୍ରାୟେ । ଦୁଃଖୁଙ୍କି ସେବେ ପିତୃସ୍ନେହେ ॥ ୧୦୧
 ସମାନେ ଭଜେ ଭ୍ରାତୃଭାବେ । ଗୁରୁଙ୍କୁ ଈଶ୍ଵର ସ୍ଵଭାବେ ॥ ୧୦୨
 ବିଦ୍ୟାର୍ଥୀ ରୂପେ ସ୍ନେହ ସାର । ସ୍ଵଭାବେ ଗର୍ବ ନାହିଁ ତାର ॥ ୧୦୩
 ଦୁଃଖେ ଦୁଃଖୁତଚିତ୍ତ ନୋହେ । ଜ୍ଞାନ ଗୋଚରେ ସର୍ବେ ସହେ ॥ ୧୦୪
 ଅସୁର ବଂଶେ ଜାତ ହୋଇ । ଅସୁର ଭାବ ହୃଦେ ନାହିଁ ॥ ୧୦୫
 ବିପଦେ ଧୀର ଭାବ ବହି । ସମସ୍ତ ନଶ୍ଵର ଭାବଇ ॥ ୧୦୬
 ଇନ୍ଦ୍ରିୟ ବୁଦ୍ଧି ଜୟ କରି । ଶାନ୍ତ ଭାବରେ ଦେହ ଧରି ॥ ୧୦୭
 ନିଶ୍ଚଳ ଦୁଷ୍ଟ-ଶୁଭଗୁଣେ । ବସ୍ତୁ-ଅବସ୍ତୁ ପରିମାଣେ ॥ ୧୦୮
 ଦୁଃଖୀ ବାଳକ ପ୍ରାୟେ ରହେ । ସ୍ଵଭାବେ ତପକ୍ଳେଶ ସହେ ॥ ୧୦୯
 ପ୍ରଶାନ୍ତଚିତ୍ତ ନିତ୍ୟେ ବହେ । ମଦମସ୍ତର ନାହିଁ ଦେହେ ॥ ୧୧୦
 ତାହାର ମହାଗୁଣମାନ । ମୁନି କହନ୍ତି ପୁଣ ପୁଣ ॥ ୧୧୧
 ସେ ପୁଣି ବିଷ୍ଣୁର ବିଷୟେ । ଲକ୍ଷିତେ ଅଲକ୍ଷିତ ରହେ ॥ ୧୧୨
 ସୁରସଭାରେ ଯାର କଥା । ନିତ୍ୟେ ଗାବନ୍ତି ସାଧୁ ଗାଥା ॥ ୧୧୩
 ଶତ୍ରୁଙ୍କୁ ମିତ୍ର ପ୍ରାୟ ଦିଶେ । ଯାର ମହିମା ବିଷ୍ଣୁ ଅଂଶେ ॥ ୧୧୪

ତାହାଙ୍କୁ ସାଧୁ ସଭାମଧ୍ୟେ	ପ୍ରଶଂସା କରନ୍ତି ଆନନ୍ଦେ	୧୧୫
ଯାର ମହିମା ମୁନିଗଣେ	ଚିତ୍ତେ ଭାବନ୍ତି ଅନୁକ୍ଷଣେ	୧୧୬
ସ୍ୱଭାବେ ତାର ଶୁଦ୍ଧମତି	ହରି ଚରଣେ ନିତ୍ୟେ ରତି	୧୧୭
ବାଳକମେଳେ କ୍ରୀଡ଼ା କରେ	କ୍ରୀଡ଼ା-କନ୍ଦୁକ ନ ସୁମରେ	୧୧୮
ଜଡ଼ର ପ୍ରାୟ ହୋଇ ଖେଳେ	ଚିତ୍ତ ଗୋବିନ୍ଦ-ପାଦତଳେ	୧୧୯
ନଥାଏ ସଂଜ୍ଞା ତାର ଦେହେ	କୃଷ୍ଣେ ଆବିଷ୍ଟ ହୋଇଥାଏ	୧୨୦
ମନ ତା ଗୋବିନ୍ଦ ଚରଣେ	ସଂସାରସୁଖ ସେ ନ ମଣେ	୧୨୧
ଜାଗ୍ରତେ ଶୟନେ ଭୋଜନେ	ଭ୍ରମଣେ ବାକ୍ୟ-ଆଳାପନେ	୧୨୨
କୃଷ୍ଣଚରଣେ ଚିତ୍ତ ଦେଇ	ବିଷୟ ରସେ ଜ୍ଞାନ ନାହିଁ	୧୨୩
କୃଷ୍ଣଚରଣ ଚିନ୍ତାବଳେ	କି ଅବା ବୋଲେ କିବା କରେ	୧୨୪
ନିଲ୍ଲଜ ପ୍ରାୟ ନୃତ୍ୟ କରେ	ହସି କାନ୍ଦଇ ଉଚ୍ଚସ୍ୱରେ	୧୨୫
କୃଷ୍ଣ ଗାୟନ ସେ ଆନନ୍ଦେ	ନିର୍ମଳ ଭକ୍ତିଭାବ ଭେଦେ	୧୨୬
କୃଷ୍ଣର ଚେଷ୍ଟା ନିତ୍ୟେ କରେ	ସୁଜନଜନଙ୍କ ସଙ୍ଗରେ	୧୨୭
କୃଷ୍ଣଚରଣେ ଭାବେ ମଜ୍ଜି	ପୁଲକ କରେ ରୋମରାଜି	୧୨୮
ଆନନ୍ଦେ ଅଶ୍ରୁ ଝରଝର	ନିରତେ ବହେ ଚକ୍ଷୁଦ୍ୱାର	୧୨୯
କୃଷ୍ଣଚରଣ-ସେବା-ଭୋଳେ	ରମଇ ଅକିଞ୍ଚନ ମେଳେ	୧୩୦
ଆତ୍ମା-ନିବୃତ୍ତ ଅନୁକ୍ଷଣେ	ବିଷୟସଙ୍ଗ ଦୁଃଖ ମଣେ	୧୩୧
ଏମନ୍ତେ ପୁତ୍ରର ବିଷୟେ	ହିରଣ୍ୟକଶିପୁ ନିର୍ଦ୍ଦୟେ	୧୩୨
ଯାତନା କରେ ଅତିରେକେ	କେ ସହିପାରେ ନରଲୋକେ	୧୩୩

ଯୁଧିଷ୍ଠିର ଉବାଚ

ହେ ଦେବରଷି ସତ୍ୟବ୍ରତ	କହିଲ ଅଦ୍ଭୁତ ଚରିତ	୧୩୪
ନିଜ ସୁତକୁ ତାତ ଯେବେ	ଦଣ୍ଡିଲା ଶତ୍ରୁଜନ ଭାବେ	୧୩୫
ସେ ଶୁଦ୍ଧଚେତା ପ୍ରହଲ୍ଲାଦ	କିମ୍ପାଇଁ ଅର୍ଜୁନା ପ୍ରମାଦ	୧୩୬
କୁପୁତ୍ରପଣ ଯେ କରନ୍ତି	ପିତାକୁ ରିପୁ ପ୍ରାୟ ଚିନ୍ତି	୧୩୭

ପୁତ୍ର-କୁଶଳେ ଶିକ୍ଷା ଅର୍ଥେ	ପିତା ଚିନ୍ତଇ ଦିବାରାତ୍ରେ	୧୩୮
ନିଜ ପୁତ୍ରକୁ ପିତା କେବେ	ନ ଦକ୍ଷେ ଅପର ସ୍ୱଭାବେ	୧୩୯
ସେ ପୁତ୍ର ପିତା-ଅନୁଚର	ସ୍ୱଭାବେ ଶୁଦ୍ଧ ସାଧୁ ଧାର	୧୪୦
ଏହାକୁ କିମ୍ପା ଦୁଃଖ ଦେଲା	ମୋତେ ତ ସନ୍ଦେହ ଲାଗିଲା	୧୪୧
ଯେ ପିତା ପୁତ୍ରେ ଦିଏ ଦୁଃଖ	ସେ କଥା ମରଣୁଁ ଅଧିକ	୧୪୨
ଏଣୁ ଦୁଃଖୁତ ମୋର ମନ	କହ ହେ ବ୍ରହ୍ମାଙ୍କ ନନ୍ଦନ	୧୪୩
	ଶୁକ ଉବାଚ	
ଏମନ୍ତେ ଧର୍ମସୁତ ବାଣୀ	ନାରଦ ସଭା ମଧ୍ୟେ ଶୁଣି	୧୪୪
କୃଷ୍ଣଚରଣେ ଦେଇ ଚିତ୍ତ	କହିଲେ ବିଷ୍ଣୁର ଚରିତ	୧୪୫
ସେ ବ୍ରହ୍ମମୁନିର ଚରଣେ	ସୁଜନେ ନମ ଅନୁକ୍ଷଣେ	୧୪୬
ତୁମ୍ଭର ହିତେ ଭାଗବତ	ଭାଷା-ପ୍ରବନ୍ଧେ କଲି ଗୀତ	୧୪୭
ସପ୍ତମ ସ୍କନ୍ଧେ ଏହି ତତ୍ତ୍ୱ	କହଇ ଦାସ ଜଗନ୍ନାଥ	୧୪୮

ଇତି ଶ୍ରୀମଦ୍ଭାଗବତେ ମହାପୁରାଣେ ପାରମହଂସ୍ୟାଂ ସଂହିତାୟାଂ
ସପ୍ତମସ୍କନ୍ଧେ ପ୍ରହ୍ଲାଦ ଚରିତେ ଚତୁର୍ଥୋଽଧ୍ୟାୟଃ ।।

ପଞ୍ଚମ ଅଧ୍ୟାୟ

ନାରଦ ଉବାଚ

ଅସୁରକୁଳେ ପୁରୋହିତ	ସର୍ବଙ୍କ ଶୁକ ଭୃଗୁସୁତ	୧
ମୁନିଙ୍କ ପୁତ୍ର ବେନିଭାଇ	ଶକ୍ତ ଅମର୍କ ନାମେ ଦୁଇ	୨
ରାଜା ଆଚାର୍ଯ୍ୟ ତାଙ୍କୁ କଲେ	ପୁତ୍ରମାନଙ୍କୁ ପଢ଼ାଇଲେ	୩
ରାଜା ମନ୍ଦିରେ ବେନିଭାଇ	ଦୈତ୍ୟପୁତ୍ରଙ୍କୁ ସଙ୍ଗେ ଲଇ	୪
ଯେ ଷଡ଼ନୀତି ରାଜକୁଳେ	ସର୍ବେ ପଢ଼ନ୍ତି ଏକମେଳେ	୫
ତାହାଙ୍କ ମଧ୍ୟେ ପ୍ରହଲ୍ଲାଦ	ସକଳ-ଶାସ୍ତ୍ର ହେଲେ ସିଦ୍ଧ	୬
ଗୁରୁଙ୍କ ମୁଖୁଁ ବେଳେ ଶୁଣି	ତକ୍ଷଣେ ଚିତ୍ତେ ପରିମାଣି	୭

ଚିତ୍ର ନିର୍ମଳେ ତାହା ଜାଣେ । କେବଳ ମନେ ନ ପ୍ରମାଣେ ॥୮
 ବିଚାର କରେ ଅନ୍ତର୍ଗତେ । କେ ରିପୁ କେ ମିତ୍ର ଜଗତେ ॥୯
 ଏକଇ ଆତ୍ମା ନରହରି । ସମେ ସକଳଘଟେ ପୁରି ॥୧୦
 ଏକଥା ଅଟଇ ପ୍ରମାଣ । ସକଳ ଆତ୍ମା ନରାୟଣ ॥୧୧
 ଯେ ପାଠ ପଢ଼େ ବାହ୍ୟମତେ । ଦୃଢ଼େ ନ ଧରେ ଅନ୍ତର୍ଗତେ ॥୧୨
 ଦିନେକ ପ୍ରହଲ୍ଲାଦ ଆଣି । କୋଳେ ବସାଇ ନୃପମଣି ॥୧୩
 ଅନେକ ଅଳଙ୍କାର ଦେଇ । ସାନନ୍ଦେ ପୁତ୍ରକୁ ପୁଞ୍ଜଇ ॥୧୪

ହିରଣ୍ୟକଶିପୁ ଉବାଚ

ହେ ପୁତ୍ର ଶୁଣ ବାକ୍ୟ ମୋର । ଯେ କ୍ଷତ୍ରନୀତି ରାଜାଙ୍କର ॥୧୫
 ତୁ ତାହା ଗୁରୁମୁଖୁଁ ଶୁଣୁ । ସୁଦୃଢ଼ଚିତ୍ତେ ନ ପ୍ରମାଣୁ ॥୧୬
 ମୁଁ ଭଲେ ଶୁଣିଲି ତାହା । କହ ତୁ ସାଧୁ ମଣୁ ଯାହା ॥୧୭
 ଯେ ରାଜନୀତି ଚିତ୍ତେ ଧରେ । କେବେ ହେଁ ଶତ୍ରୁକୁ ନ ଡରେ ॥୧୮
 ସଂଗ୍ରାମେ ରିପୁ ଜୟକରେ । ସେ ରାଜା ସୁଖ ଭୁଞ୍ଜେ ଭଲେ ॥୧୯
 ବିଦ୍ୟା ପଢ଼ିଲୁ ଏତେ କାଳ । ଭଲ କି ମଣୁ ମୋତେ ବୋଲ ॥୨୦
 ପିତା-ବଚନ ପୁତ୍ର ଶୁଣି । ଶିରେ ନିବେଶି ବେନି ପାଣି ॥୨୧
 ସାନନ୍ଦେ ବାକ୍ୟ ଗଦଗଦ । କହେ ବାଳକ ପ୍ରହଲ୍ଲାଦ ॥୨୨

ପ୍ରହ୍ଲାଦ ଉବାଚ

ଶୁଣ ଭୋ ତାତ ଏକଚିତ୍ତେ । ଯେ ସାଧୁ ମଣେ ମୋର ମତେ ॥୨୩
 ସଂସାର ସାଗର ପରାୟେ । ପ୍ରାଣୀଙ୍କୁ ଉଦବେଗ ଦିଏ ॥୨୪
 ଦେଖ ଏ ଗୃହ-ଅନ୍ଧକୂପ । ଆତ୍ମା ନିପାତ ମହାତାପ ॥୨୫
 ଏହାକୁ ଦୂରେ ପରିହର । ଅରଣ୍ୟେ କୃଷ୍ଣ ଆଶ୍ରେକର ॥୨୬
 ସାଧୁ ମଣଇ ଏହା ଚିତ୍ତେ । ସତ୍ୟ କହିଲି ତୋ ଅଗ୍ରତେ ॥୨୭

ନାରଦ ଉବାଚ

ଏମନ୍ତେ ପୁତ୍ରବାକ୍ୟ ଶୁଣି । ଶତ୍ରୁର ପକ୍ଷ ପ୍ରାୟେ ମଣି ॥୨୮
 ଉଚ୍ଚେ ହସିଲା ଅତିରେକ । ବୋଲଇ ପୁତ୍ର ଅବିବେକ ॥୨୯
 ଏପରି ପରବୁଦ୍ଧି ବଳେ । ନଷ୍ଟ ହୁଅନ୍ତି ସର୍ବକାଳେ ॥୩୦
 ଏହାର ବୁଦ୍ଧି କେ ହରିଲା । ଏ ମୋର ଶତ୍ରୁକୁ ଭଜିଲା ॥୩୧
 କୋଳୁ ବାଳକ ତଳେ ଥୋଇ । ବୋଲେ ସେବକ ମୁଖ ଚାହିଁ ॥୩୨
 ଗୁରୁ-ଭୁବନେ ନେଇ ଦିଅ । ଏକଥା ଗୁରୁ ଆଗେ କହ ॥୩୩
 ଏ ମୋର ବାଳକର ମନ । ବିଷ୍ଣୁବିଷୟେ କିବା ଛନ୍ଦ ॥୩୪
 ଏହାର ମନ ବିଷ୍ଣୁ ପକ୍ଷେ । ଯେମନ୍ତେ ନ ଘଟେ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷେ ॥୩୫
 ରାଜାର ଆଜ୍ଞା ଭୃତ୍ୟେ ପାଇ । ବାଳକ ଗୁରୁଘରେ ନେଇ ॥୩୬
 ବ୍ରାହ୍ମଣଗୋଷ୍ଠୀ ମଧ୍ୟେ ଦେଲା । ରାଜା ବଚନ ଜଣାଇଲା ॥୩୭
 ତା ଶୁଣି ବିପ୍ର ଉଦବେଗେ । ବୋଲନ୍ତି ପ୍ରହଲ୍ଲାଦ ଆଗେ ॥୩୮
 ସାଧୁ ବଚନ ବାକ୍ୟମତେ । କହନ୍ତି ହସ୍ତଧରି ହସ୍ତେ ॥୩୯
 ହେ ବସ୍ତ୍ର ପ୍ରହଲ୍ଲାଦ ଶୁଣ । ସର୍ବଦା ହେଉ ତୋ କଲ୍ୟାଣ ॥୪୦
 ଆତ୍ମଙ୍କୁ ଲାଗଇ ସଂଶୟ । ମିଥ୍ୟା ତୁ ତେଜି ସତ୍ୟ କହ ॥୪୧
 ବାଳକବୁଦ୍ଧି ତୋ ନ ଦେଖୁ । ଅଦ୍ଭୁତ ପ୍ରାୟେ ଉପଲକ୍ଷି ॥୪୨
 ତୋହର ବୁଦ୍ଧି କେ ହରିଲା । ଶତ୍ରୁ-ଭଜନେ ଶିକ୍ଷା ଦେଲା ॥୪୩
 କିବା ଏ ସ୍ୱଭାବ ତୋହର । ଆତ୍ମଙ୍କୁ ଲାଗେ ଅଗୋଚର ॥୪୪
 କହ କେ ତୋତେ ଦେଲା ଦୀକ୍ଷା । ଆତ୍ମେ ଶ୍ରବଣେ କରୁ ଇଚ୍ଛା ॥୪୫

ପ୍ରହ୍ଲାଦ ଉବାଚ

ଯାହାର ମାୟାବଳେ ଜନ । ସ୍ୱ-ପର ବୁଦ୍ଧି କରେ ଭିନ୍ନ ॥୪୬
 ଯାହାର ନାହିଁ ପରାପର । ତାହାଙ୍କୁ ମୋର ନମସ୍କାର ॥୪୭
 ଯାହାଙ୍କ ଆଜ୍ଞା ପରମାଣେ । ପ୍ରାଣୀ ନିସ୍ତରେ ଭବ-ବଣେ ॥୪୮

ସେ ସର୍ବଆତ୍ମା ଯୋଗେଶ୍ୱର । ତାହାର ନାହିଁ ଆତ୍ମାପର ॥୪୯
 ଯାହାକୁ ହରି କରେ ଦୟା । ତାହାର ଯାଏ ଭେଦମାୟା ॥୫୦
 ବାସନାବଳେ ସର୍ବଜନ୍ତୁ । ଭୁଞ୍ଜନ୍ତି ପରାପର-ହେତୁ ॥୫୧
 ତାହାର ମାର୍ଗେ ଶିବ-ବ୍ରହ୍ମ । ଗତି ନ ଲଭି ହୋକ୍ତି ଭ୍ରମ ॥୫୨
 ସେ ମୋର ମନ ଭିନ୍ନ କଲା । ପର ଅପର ନ କହିଲା ॥୫୩
 ଯେସନେ ଅୟସ୍କାନ୍ତ ଗୁଣେ । ଲୌହ ଭ୍ରମଇ ଆକର୍ଷଣେ ॥୫୪
 ମୋହର ମନ ସେହିମତେ । ଭ୍ରମଇ ବିଷ୍ଣୁର ଆୟତ୍ତେ ॥୫୫

ନାରଦ ଉବାଚ

ଗୁରୁଙ୍କୁ କହି ଏ ବଚନ । ପ୍ରହ୍ଲାଦ ହୋଇଲା ମଉନ ॥୫୬
 ବାଳକ ବାଣୀ ଶୁଣି କର୍ଣ୍ଣେ । କୋପ ବସିଲା ଗୁରୁ ମନେ ॥୫୭
 ସମାପେ ଥିଲେ ରାଜାଲୋକ । ଗୁରୁହଁ ରାଜାର ସେବକ ॥୫୮
 କୋପେ କମ୍ପିଲେ ବାକ୍ୟ ଶୁଣି । ତକ୍ଷଣେ ଘରୁ ବେତ ଆଣି ॥୫୯
 ରାଜାର ବଂଶେ ଦୁରାଚାର । ନିଶ୍ଚେ ଜନ୍ମିଲା କୁଳାଙ୍ଗାର ॥୬୦
 ଦୁର୍ଭି ପଣ ଏ ବାଳକ । ଏହାକୁ ଦଣ୍ଡେ ହେଁ ନ ରଖ ॥୬୧
 ଚନ୍ଦନବନେ କଣ୍ଠାବୃକ୍ଷ । ଦେଖ ହୋ ଜନ୍ମିଲା ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ॥୬୨
 କଣ୍ଠକ ବୃକ୍ଷ ଯେବେ ମାରି । ଚନ୍ଦନ ବନ ଯତ୍ନ କରି ॥୬୩
 ତେବେ ନିର୍ଭୟେ ଭୋଗକରି । କଣ୍ଠକ ଥିଲେ ନିତ୍ୟେ ତରି ॥୬୪
 ଚନ୍ଦନ ବନ ଦୈତ୍ୟଗଣ । ବିଷ୍ଣୁ ଯେ କୁଠାର ସମାନ ॥୬୫
 କୁଠାର ବେଣ୍ଟ ଏହୁ ହୋଇ । ଏ ଥିଲେ ଆତ୍ମ ଭଲ ନାହିଁ ॥୬୬
 ଏମନ୍ତେ କରାଇଲେ ଭୟେ । ତର୍ଜିଲେ ବିବିଧ ଉପାୟେ ॥୬୭
 ପୁଣି ଆଶ୍ୱାସ ତାକୁ କରି । ଗୁରୁ ପଢ଼ାନ୍ତି ହସ୍ତଧରି ॥୬୮
 ଯେ ଧର୍ମ-ଅର୍ଥ-କାମଫଳେ । ସେ ବିଦ୍ୟା ପଢ଼ାଇଲେ ବଳେ ॥୬୯
 ମୋକ୍ଷ ହିଁ ଅଛି ତାର ତହିଁ । ଏମନ୍ତ ବାଳକେ ପଢ଼ାଇ ॥୭୦
 ମାତାଙ୍କ ଆଗେ ନେଇ ଦେଲେ । ସେ ତାକୁ ଅଳଙ୍କୃତ କଲେ ॥୭୧

ରାଜା ସମାପେ ଦେଲେ ନେଇ । ତା ଦେଖୁ ରାଜା ତୋଷହୋଇ ॥୭୨
 ଚରଣ ତଳେ ପୁତ୍ର ଚାହିଁ । ତକ୍ଷଣେ କୋଳ କଲା ନେଇ ॥୭୩
 ଆନନ୍ଦେ ଗାତ୍ରେ ହସ୍ତ ଦେଇ । ସ୍ନେହରେ କୋଳରେ ବସାଇ ॥୭୪
 ପୁତ୍ର ସ୍ୱଭାବେ ପ୍ରୀତିକରି । କଲ୍ୟାଣ କରେ କୋଳେ ଧରି ॥୭୫
 ପ୍ରସନ୍ନ ବଦନେ ଅନାଇଁ । ସଧାରେ ପୁତ୍ରକୁ ବୋଲଇ ॥୭୬

ହିରଣ୍ୟକଶିପୁ ଉବାଚ

ହେ ପୁତ୍ର ଶୁଣ ମୋ ବଚନ । ଗୁରୁ ଭୁବନେ ଏତେ ଦିନ ॥୭୭
 ତୁ ଯେ ପଢ଼ିଲୁ ବାଳଭାବେ । ମୋର ସମ୍ମୁଖେ କହ ଏବେ ॥୭୮
 ଉତ୍ତମ ବିଦ୍ୟା ପୁତ୍ର କହ । ମୋ ମନେ ନ ରହୁ ସନ୍ଦେହ ॥୭୯

ପ୍ରହ୍ଲାଦ ଉବାଚ

ଶୁଣ ହେ ତାତ ମନଦେଇ । ଯେ ବିଦ୍ୟା ଉତ୍ତମ ମଣଇ ॥୮୦
 ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଶ୍ରବଣ କାର୍ତ୍ତନ । ସ୍ମରଣ ଚରଣସେବନ ॥୮୧
 ସର୍ବସମ୍ପଦ ସମର୍ପିବ । ଚରଣେ ଦାସ ପଣେ ଥିବ ॥୮୨
 ସଖ୍ୟ ଭାବରେ ନେବ ଦିନ । କରିବ ଆତ୍ମନିବେଦନ ॥୮୩
 ଏତେ ପ୍ରକାରେ ବିଷ୍ଣୁଭାବ । ନିରତେ ଚିତ୍ତେ ସୁମରିବ ॥୮୪
 ଏହା ମୁଁ ଉତ୍ତମ ମଣଇ । କହିଲି ତୋର ଆଗେ ମୁହିଁ ॥୮୫
 ଏ ନବଲକ୍ଷଣେ ଭକତି । ଯେ ନର ଗୋବିନ୍ଦେ କରନ୍ତି ॥୮୬
 ଉତ୍ତମ ବିଦ୍ୟା ବୋଲି ତାହା । ଯେଣେ ନ ଲାଗେ ବିଷ୍ଣୁମାୟା ॥୮୭
 ଏମନ୍ତ ପୁତ୍ରମୁଖୁଁ ଶୁଣି । କୋପେ ଉଠିଲା ଶିର ଝୁଣି ॥୮୮
 ଆରକ୍ତ ବେନିଚକ୍ଷୁ ତାର । ପ୍ରତକ୍ଷେ କମ୍ପଇ ଅଧର ॥୮୯
 ଗୁରୁପୁତ୍ରର ମୁଖ ଚାହିଁ । ବୋଲଇ କୋପଭର ହୋଇ ॥୯୦
 ତୁ ବ୍ରହ୍ମବନ୍ଧୁ ଗୁରୁସୁତ । ଏ ତ ତୋହର ବିପରୀତ ॥୯୧
 ମୋର ବିପକ୍ଷ-ସ୍ତୁତି ଯେତେ । ଏହା ଶିଖାଇଲୁ କେମନ୍ତେ ॥୯୨

ଅସାର ବିଦ୍ୟା ଶିଖାଇଲୁ । ତୁ ତ ଅବଜ୍ଞା ମୋତେ କଲୁ ॥୯୩
 ଅସାଧୁଲୋକ ଏ ସଂସାରେ । ଅଛକ୍ତି କୈତବ ବେଭାରେ ॥୯୪
 ତାହାଙ୍କ ଦୋଷ ତାଙ୍କୁ ମାରେ । ରୋଗ ଯେସନେ କଳେବରେ ॥୯୫
 ଯେ ପ୍ରାଣୀ ବ୍ରହ୍ମହତ୍ୟା କରେ । ସେ କ୍ଷୟରୋଗୀ ଜନ୍ମାନ୍ତରେ ॥୯୬
 ଯେ ନିତ୍ୟ ମଦ୍ୟପାନ କରେ । ବିକଟଦନ୍ତ ତା ଅଧରେ ॥୯୭
 ସୁବର୍ଣ୍ଣ ହରିଥାଇ ଯେପେ । କୁନଖୀ ହୋଇ ଜନ୍ମ ଲଭେ ॥୯୮
 ଗୁରୁକାମିନୀ ଯେହୁ ରତେ । ଧବଳକୃଷ୍ଣ ମୁଖ ହସ୍ତେ ॥୯୯
 ଏମନ୍ତେ ଅସୁର ବଚନେ । କହନ୍ତି ଗୁରୁଙ୍କ ନନ୍ଦନେ ॥୧୦୦

ଗୁରୁପୁତ୍ର ଉବାଚ

ମୋହର ଶିକ୍ଷା ଏ ନୁହଁଇ । ଆନ ବା ପଢ଼ାଇବ କେହି ॥୧୦୧
 ତୋର ପୁତ୍ରର ଏ ସ୍ୱଭାବ । ଜାଣି ତୁ ଚିନ୍ତ ପରାଭବ ॥୧୦୨

ନାରଦ ଉବାଚ

ଏମନ୍ତେ ଗୁରୁବାକ୍ୟ ଶୁଣି । ସଂଶୟଚିତ୍ତେ ନୃପମଣି ॥୧୦୩
 ପୁତ୍ରକୁ ଚାହିଁ କୋପଭରେ । ବୋଲଇ କୁଣ୍ଡିତ-ବେଭାରେ ॥୧୦୪

ହିରଣ୍ୟକଶିପୁ ଉବାଚ

ଏ ବିଦ୍ୟା ଗୁରୁବାକ୍ୟ ନୋହେ । କେ ଅବା ତୋର ମନ ମୋହେ ॥୧୦୫

ପ୍ରହ୍ଲାଦ ଉବାଚ

ଶୁଣ ହେ ତ୍ରେଲୋକ୍ୟ ଈଶ୍ୱର । ମତିର ଗତି ଚକ୍ରଧର ॥୧୦୬
 ଯେ ପ୍ରାଣୀ ଗୃହକୃତ୍ୟ କରେ । ତା ମତି କୃଷ୍ଣ ନ ସୁମରେ ॥୧୦୭
 ଗୁରୁବଚନ କି କରିବ । ଯାହାର ଯେମନ୍ତ ସ୍ୱଭାବ ॥୧୦୮
 ଅସାଧ୍ୟ ଇନ୍ଦ୍ରିୟଙ୍କ ବଳେ । ଗୃହସ୍ଥ ପଡ଼େ ରସାତଳେ ॥୧୦୯

କୁଳବେଭାରେ ବଶହୋଇ । ଚର୍ବିତ ଚର୍ବଣ କରଇ ॥୧୧୦
 ତାହାଙ୍କ ମତି କୃଷ୍ଣଠାବେ । କେବେହେଁ ନୋହେ ଭକ୍ତିଭାବେ ॥୧୧୧
 ଯେ ପ୍ରାଣୀ ଦୁରାଶୟ ପଣେ । ଅନର୍ଥ ଅର୍ଥ ପ୍ରାୟେ ମଣେ ॥୧୧୨
 ସେ କାହିଁ କୃଷ୍ଣଙ୍କୁ ପାଇବ । ଯେ ବ୍ରହ୍ମାଣଙ୍କରେ ଦୁର୍ଲ୍ଲଭ ॥୧୧୩
 ଯାହାର ମତି ଅର୍ଥ ଧାୟି । ସେ ପ୍ରାଣୀ ଲଭିବ ତା କାହିଁ ॥୧୧୪
 ଅନ୍ଧକୁ ଅନ୍ଧ ଯେହ୍ନେ ବହେ । ସେ ଈଶତନ୍ତ୍ରେ ଭ୍ରମେ ମୋହେ ॥୧୧୫
 ଏମନ୍ତ ପ୍ରାଣୀଙ୍କ ସ୍ୱଭାବ । କେମନ୍ତେ କୃଷ୍ଣଙ୍କୁ ଲଭିବ ॥୧୧୬
 କୃଷ୍ଣ-ଚରଣ-ପଦ୍ମ ଦୁଇ । ଏ ଘେନି ଲଭି ନ ପାରଇ ॥୧୧୭
 ଯାହାର ଚରଣର ଅର୍ଥ । ସ୍ମରଣେ ଖଣ୍ଡ ଅନର୍ଥ ॥୧୧୮
 ଯାହାଙ୍କ ଚରଣାରବିନ୍ଦ । ସେବି ନ ପାନ୍ତି ସୁରବୃନ୍ଦ ॥୧୧୯
 ବିଷ୍ଣୁଭକତ ପାଦଧୂଳି । ଉଦକ ସଙ୍ଗେ ଶିରେ ବୋଳି ॥୧୨୦
 ତହିଁ ଯେ ସ୍ନାନ ନ କରଇ । ହରିଙ୍କି ଲଭିବ ସେ କାହିଁ ॥୧୨୧
 ଏମନ୍ତ କହି ଦୈତ୍ୟବଳା । ଅନ୍ତରେ ମଉନ ହୋଇଲା ॥୧୨୨
 ଶୁଣି ଅସୁର କୋପାନଳେ । କୋଳରୁ ପକାଇଲା ତଳେ ॥୧୨୩
 ରୋଷେ ଅରୁଣବନ୍ଧୁ କଲା । ଅସୁରଗଣେ ଆଜ୍ଞା ଦେଲା ॥୧୨୪

ହିରଣ୍ୟକଶିପୁ ଉବାଚ

ଶୁଣ ହେ ନଈରତଗଣ । ମୋର ପୁତ୍ରର ଦୁଷ୍ଟପଣ ॥୧୨୫
 ମରଣ ଅର୍ଜ୍ଜିଲା ବେଭାରେ । ଏହାକୁ ରାଜ୍ୟ କର ଦୁରେ ॥୧୨୬
 ମୋର ଅନୁଜ ନାଶ କରି । ଯେ ବିଷ୍ଣୁ ମୋହର ବଇରୀ ॥୧୨୭
 ତାହାର ପକ୍ଷ ଏ ଧଇଲା । ନିଜ ସୁହୃଦ ଉପେକ୍ଷିଲା ॥୧୨୮
 ବିଷ୍ଣୁର ଦାସପଣେ ରହେ । କେ ପ୍ରାଣ ଥାଉଁ ଏହା ସହେ ॥୧୨୯
 ବିଷ୍ଣୁର ଆଶ୍ରେ ଏ ମୋହର । ନିଶ୍ଚେ କରିବ ଅପକାର ॥୧୩୦
 ପିତା ସୁହୃଦ ପୁତ୍ରଙ୍କର । ଦୁଷ୍ଟ୍ୟକ୍ୟ ଏ ଶାସ୍ତ୍ର ବେଭାର ॥୧୩୧
 ଏ ପଞ୍ଚବରଷର ସୁତ । ପିତାମାତାରେ ଅଭକତ ॥୧୩୨

ପରର ପୁତ୍ର ହୋଇ ଯେବେ । ଆପଣା ହିତ ଅନୁଭାବେ ।।୧୩୩
 ତାହାକୁ ଜାଣି ନିଜ ସୁତ । ରୋଗକୁ ଔଷଧ ଯେମନ୍ତ ।।୧୩୪
 ଆପଣା ତହିଁ ଜାତ ହୋଇ । ପରର ହିତେ ଯେବେ ଥାଇ ।।୧୩୫
 ବ୍ୟାଧିର ପ୍ରାୟ ଜନ୍ମ ତାର । ତା ମଲେ ଆତ୍ମାର ନିସ୍ତାର ।।୧୩୬
 ଯେ ଅଙ୍ଗେ ସର୍ପାଘାତ କରେ । ସେ ଅଙ୍ଗ ଦୋଷେ ପ୍ରାଣୀ ମରେ ।।୧୩୭
 ସେ ଅଙ୍ଗ ଛେଦି ପକାଇଲେ । ଦେହେ ଜୀବନ ରହେ ଭଲେ ।।୧୩୮
 ଯେ ହିତ କରେ ପର ହୋଇ । ତା ତହିଁ ଆର ବନ୍ଧୁ କାହିଁ ।।୧୩୯
 ଅହିତ କରେ ବନ୍ଧୁ ଯେବେ । ତାହାକୁ ଲେଖୁ ଶତ୍ରୁଭାବେ ।।୧୪୦
 ଦେହରୁ ବ୍ୟାଧି ଜନ୍ମ ହୋଇ । ଆତ୍ମା ସହିତେ ସଂହାରଇ ।।୧୪୧
 ଅରଣ୍ୟ ଅଭୟ ଆଣି । ରୋଗ-ସଙ୍କଟ ତରେ ପ୍ରାଣୀ ।।୧୪୨
 ପର ଅପର ଏ ବିଚାର । କେ ରିପୁ କେବା ଆପଣାର ।।୧୪୩
 ସୁହୃଦ ହୋଇ ଶତ୍ରୁପଣେ । ପାପ ଚିନ୍ତଇ ଅନୁକ୍ଷଣେ ।।୧୪୪
 ନାନା-ଉପାୟେ ତାକୁ ମାରି । ସେ ମଲେ ସୁଖେ ପ୍ରାଣ ଧରି ।।୧୪୫
 ଯୋଗୀଙ୍କ ଯୋଗଧ୍ୟାନ କାଳେ । ଦୁଷ୍ଟଲକ୍ଷ୍ମି ଯେବେ ବଳେ ।।୧୪୬
 ତାହାକୁ ଯେବେ କରେ ସାଧ । ତେବେ ଲଭଇ ବ୍ରହ୍ମପଦ ।।୧୪୭
 ଏ ମିତ୍ରବେଶଧାରୀ ପର । ଏହାକୁ ବେଗେ ବଧ କର ।।୧୪୮
 ଭୋଜନ ଶୟନ ଆସନେ । ଉପାୟ କର ତା ମରଣେ ।।୧୪୯
 ଏମନ୍ତେ ରାଜା ଆଜ୍ଞା ପାଇ । ଅସୁରେ ଅସ୍ତ ଘେନି ଧାଇଁ ।।୧୫୦
 ବାଳକ-ନାଶ ମନେ ଚିନ୍ତି । ଶୂଳ ଅନ୍ତରୀକ୍ଷେ ବୁଲାଇ ।।୧୫୧
 ସୁତୀକ୍ଷଣ ଦିଶେ ଦକ୍ଷପତି । କରାଇ-ବଦନେ ତାହାକ୍ତି ।।୧୫୨
 ତମ୍ଭର ବର୍ଣ୍ଣ ପ୍ରାୟେ ଦାଡ଼ି । ଶିରେ କପିଳଜଟା ବେଡ଼ି ।।୧୫୩
 ନାଚକ୍ତି ଭଇରବ ନାଦେ । ଅସୁରେ ଛନ୍ଦି ପାଦ ପାଦେ ।।୧୫୪
 ଶୂଳ ବୁଲାଇ ମହାଘୋରେ । ପିଟିଲେ ବାଳକ ଉପରେ ।।୧୫୫
 ତା ଦେଖୁ ଅସୁରକୁମର । ମନେ ଚିନ୍ତିଲା ଚକ୍ରଧର ।।୧୫୬
 ଗୋବିନ୍ଦପାଦେ ଚିତ୍ତ ଦେଇ । ବୋଲଇ ଅସୁରଙ୍କୁ ଚାହିଁ ।।୧୫୭

ତୁମ୍ଭର ଦେହେ ଯେବେ ହରି । ଆତ୍ମା-ସ୍ୱରୂପେ ଛକ୍ତି ପୁରି ।।୧୫୮
 ସକଳ ଶସ୍ତ୍ର ହରି ଯେବେ । ଘଟଣେ ଛକ୍ତି ଆତ୍ମାଭାବେ ।।୧୫୯
 ଏକଥା ସତ୍ୟ ଯେବେ ହୋଇ । ଶସ୍ତ୍ର ନ କାଟୁ ମୋର ଦେହୀ ।।୧୬୦
 ଶୁଣି ଅସୁର କୋପଭରେ । ଅନେକଶସ୍ତ୍ର ପ୍ରହାରିଲେ ।।୧୬୧
 ପ୍ରହଲ୍ଲାଦର ଦେହେ ବାଜି । ସକଳ ଶସ୍ତ୍ର ଗଲେ ଭାଜି ।।୧୬୨
 ଅପୁଣ୍ୟବନ୍ତପ୍ରାଣୀ ଦେହେ । ସାତ୍ତ୍ୱିକଫଳ ଯେହ୍ନେ ନୋହେ ।।୧୬୩
 ଅଦ୍ଭୁତ-କର୍ମ ତାର ଦେଖୁ । ତକ୍ଷଣେ ଆସନ ଉପେକ୍ଷି ।।୧୬୪
 ଭିତରେ ପଶିଲା ଅସୁର । ଭୟରେ କମ୍ପେ ଅରହର ।।୧୬୫
 ମନ୍ତ୍ରୀ ସଙ୍ଗେତେ ବିଚାରିଲା । ବାଳକ-ମରଣ ଚିନ୍ତିଲା ।।୧୬୬
 ଅଇରାବତ ଆଦି ନାଗେ । ତାହାଙ୍କୁ ଅଶାଇଲା ବେଗେ ।।୧୬୭
 ବୋଲଇ ଦକ୍ଷାଘାତ କର । ଯେମନ୍ତେ ମରଇ କୁମର ।।୧୬୮
 ଶୁଣି ଅନେକ ହସ୍ତା ତୁଲେ । ବାଳକ-ସମୀପେ ମିଳିଲେ ।।୧୬୯
 ହସ୍ତାଙ୍କି ଚାହିଁ ଦୈତ୍ୟବଳା । ଅନ୍ତରେ କୃଷ୍ଣ ସୁମରିଲା ।।୧୭୦
 ମହାକ୍ରୋଧରେ ଗଜବରେ । ନିଷ୍ଠୁର-ଦକ୍ତର ଅଗ୍ରରେ ।।୧୭୧
 ନିର୍ଦ୍ଦାତେ କରନ୍ତେ ପ୍ରହାର । ସକଳ ଦକ୍ତ ହେଲା ଦୂର ।।୧୭୨
 ଭୟେ ଭାଜିଲେ ହସ୍ତାବଳ । ଦେଖୁ ଅସୁର କୋପାନଳ ।।୧୭୩
 ତକ୍ଷକ ଆଦି ଅଷ୍ଟନାଗେ । ଥିଲେ ଯେ ଅନ୍ତରୀକ୍ଷ ମାଗେ ।।୧୭୪
 ତାହାଙ୍କୁ ରାଇ ନୃପବର । ନିଷ୍ଠୁରେ ବୋଲଇ ଉତ୍ତର ।।୧୭୫
 ଏ କୁଳାଙ୍ଗାର ମୋ କୁମର । ଏହାର ପ୍ରାଣ ବେଗେ ହର ।।୧୭୬
 ନାଗକୁ ଦେଖୁ ପ୍ରହଲ୍ଲାଦ । ଚିତ୍ତେ ଚିନ୍ତିଲା କୃଷ୍ଣପାଦ ।।୧୭୭
 ତକ୍ଷଣେ କୋପେ ନାଗେ ଗଲେ । ବାଳକ ଶରୀରେ ଦଂଶିଲେ ।।୧୭୮
 ମୁଖରୁ ଦକ୍ତ ଝଡ଼ିଗଲା । ନାଗଙ୍କ ଫଣା ବଥାଇଲା ।।୧୭୯
 ନାଗେ ପଳାଇଗଲେ ବେଗେ । ଜୀବନ ଭୟେ ଦଶଦିଗେ ।।୧୮୦
 ପୁଣି ସେ କୃତ୍ୟାହୋମ କଲା । ପର୍ବତ ଶିଖୁ କତାଡ଼ିଲା ।।୧୮୧
 ଶମ୍ଭର ହସ୍ତେ ମାୟା କଲା । କେବେହେଁ ପ୍ରାଣ ତା ନଗଲା ।।୧୮୨

ବନ୍ଧନ କରି ହସ୍ତପାଦ	ମେଲିଲା ଅଗାଧ ସମୁଦ୍ର	୧୮୩
ବନ୍ଧନ କରି ପ୍ରତିଦିନେ	ମରିବ ବୋଲଇ କେସନେ	୧୮୪
ଭର୍ଷନା କଲା ପ୍ରତିଦିନେ	ଗରଳ ଦେଲା ଅନୁପାନେ	୧୮୫
କେତେହେଁ ଦିନ ଅଭୋଜନ	ବଞ୍ଚିଲା ଅସୁରନନ୍ଦନ	୧୮୬
ହିମ ପବନ ଅଗ୍ନି ଜଳେ	ପର୍ବତ ଚାପି କୋପାନଳେ	୧୮୭
ନାନାପ୍ରକାରେ କଷ୍ଟ ଦେଲା	କେବେହେଁ ବାଳକ ନ ମଲା	୧୮୮
ସୁଭାବେ ପାପ ତାର ନାହିଁ	ଦଣ୍ଡ ବାଧୁବ ତାକୁ କାହିଁ	୧୮୯
କେବେହେଁ ମାରି ନ ପାରିଲା	ଚିନ୍ତାସାଗରେ ନିମଜ୍ଜିଲା	୧୯୦
ଜାଗ୍ରତ ସ୍ୱପ୍ନ ପ୍ରାୟେ ହୋଇ	କେବେହେଁ ଶାନ୍ତି ନ ଭଜଇ	୧୯୧
ଦେଖ ଏ ବାଳକ ବିଷୟେ	କେତେ ନ ଚିନ୍ତିଲି ଉପାୟେ	୧୯୨
ଶତ୍ରୁର ପ୍ରାୟେ ପଛେ ଆକ୍ତେ	କେବେହେଁ ନ ଡରଇ ଚିତ୍ତେ	୧୯୩
କଷଣ ଦେଲି ଯେତେ ମୁହିଁ	କିଛି ଏହାର ହେଲା ନାହିଁ	୧୯୪
ଶୁନଃଶେଫର ପ୍ରାୟେ ସହେ	କି ଆଉ କରିବି ଉପାୟେ	୧୯୫
ମହାନୁଭବ ଏ କୁମର	ମନବଚନେ ଅଗୋଚର	୧୯୬
ନିର୍ଭୟେ ଏତେ ଦୁଃଖ ସହେ	ଏଣୁ ମୋ ଚିତ୍ତେ ମହାଭୟେ	୧୯୭
ଏହାର ତୁଲେ ବାଦ କଲେ	ପ୍ରାଣ ମୁଁ ନ ପାଇବି ଭଲେ	୧୯୮
ଏମନ୍ତେ ଭାଳି ମନଦୁଃଖେ	ଦଣ୍ଡେ ରହିଲା ଅଧୋମୁଖେ	୧୯୯
ସାଧୁ ବିଷୟେ ହୋଇ କଲେ	କେବା ସଂସାରେ ଥିବ ଭଲେ	୨୦୦
ଗୁରୁ କୁମରେ ତାହା ଶୁଣି	ଅସୁର ମୁଖ ଚାହିଁ ଭଣି	୨୦୧

ଗୁରୁପୁତ୍ର ଉଦ୍‌ବାଚ

ଶୁଣ ହେ ନୃପ ବୃତ୍ତାମଣି	ତପେ ତୁ ତ୍ରିଭୁବନ ଜିଣି	୨୦୨
ଆତ୍ମାର ସୁଖେ ଭୋଗକରୁ	ଯେହ୍ନେ ଅଚଳ-ମହମେରୁ	୨୦୩
ତୋହର ରିପୁ ଏ ସଂସାରେ	ନ ଦେଖୁ ଶରୀର-ବେଭାରେ	୨୦୪
ଏ ବାଳକୁମର ତୋହର	ଏହାକୁ କିମ୍ପା ତୋର ଡର	୨୦୫

ବାଳକ ଶୁଣ-ଦୋଷ ନାହିଁ	ସଂଶୟ କରୁ କିମ୍ପା ତୁହି	୨୦୬
ଯେବେ ସଂଶୟ ତୋର ମନେ	କହିବା ଶୁଣ ସାବଧାନେ	୨୦୭
ଏହାକୁ ବରୁଣର ପାଶେ	ବନ୍ଧନ କର ତୁ ବିଶ୍ୱାସେ	୨୦୮
ନିକଟେ ରଖ ତୋ ଆୟତ୍ତେ	ଭୟ ନ ଲାଗୁ ତୋର ଚିତ୍ତେ	୨୦୯
ବାଲୁତ-ଦଶା ଏ ଛାଡ଼ିଲେ	ସୁରୁଦ୍ଧି ପ୍ରକାଶିବ ଭଲେ	୨୧୦
ବ୍ରହ୍ମାର ପୁରୁ ଆତ୍ମ ତାତ	ତୋ ପାଶେ ନ ଆସେ ଯାବତ	୨୧୧
ତାବତ ଥାଉ ଏହିମତେ	ସଂଶୟ ନ କର ତୁ ଚିତ୍ତେ	୨୧୨
ଗୁରୁପୁତ୍ରଙ୍କ ବାକ୍ୟ ଶୁଣି	ସନ୍ତୋଷେ କହେ ନୃପମଣି	୨୧୩

ହିରଣ୍ୟକଶିପୁ ଉଦ୍‌ବାଚ

ଶୁଣ ହେ ଗୁରୁଙ୍କ କୁମର	ଏବେ ମୋହର ବୋଲ କର	୨୧୪
ଗୃହସ୍ଥାଶ୍ରମ ଧର୍ମ ଯେତେ	ସେ ରାଜଧର୍ମ ନୀତି ଯୁକ୍ତେ	୨୧୫
ତ୍ରିବର୍ଗ ଧର୍ମ-ଅର୍ଥ-କାମେ	ଯେମନ୍ତେ ପଡ଼େ ଅନୁକ୍ରମେ	୨୧୬
ଏମନ୍ତେ ରାଜାର ବଚନେ	ପ୍ରହ୍ଲାଦେ ଗୁରୁ ବେନିଜନେ	୨୧୭
ଅନେକ ଯତ୍ନେ ପଡ଼ାଇଲେ	ଅସୁରକୁମରଙ୍କ ତୁଲେ	୨୧୮
ଗୁରୁଙ୍କ ମୁଖୁଁ ଯେତେ ଶୁଣେ	ଅନ୍ତରେ ସାଧୁ ତା ନମଣେ	୨୧୯
ଗୃହସ୍ଥ-ଧର୍ମର ବ୍ୟବସ୍ଥା	ଆତ୍ମାର ନିପାତ ଏ କଥା	୨୨୦
ଏ ଧର୍ମେ ମୋହିହୋକ୍ତି ଜନ	ଏଣେ କି ମୋର ପ୍ରୟୋଜନ	୨୨୧
ଏମନ୍ତେ କରଇ ବିଚାର	ଏବେ ହୋ ଶୁଣ ନୃପବର	୨୨୨
ପଡ଼ଇ ବାଳକଙ୍କ ମେଲେ	ଗୁରୁ ଯେ ଗୃହକର୍ମେ ଗଲେ	୨୨୩
ସେ ପ୍ରହଲ୍ଲାଦ ଦୟାବହି	ବୋଲେ ବାଳକ ମୁଖ ଚାହିଁ	୨୨୪
ଶୁଣ ହେ ଅସୁରକୁମରେ	ଯେ ବିଦ୍ୟା ସଂସାରୁ ଉଦ୍ଧରେ	୨୨୫
ମଞ୍ଚେ ମାନବ ଦେହ ବହି	ଆତ୍ମା ଜ୍ଞାନଟି ଯାର ନାହିଁ	୨୨୬
ତାର ଜୀବନ ଅକାରଣ	ଏବେ ହୋ ସାବଧାନେ ଶୁଣ	୨୨୭

ଏ ପିତାପୁତ୍ରଙ୍କ ସମ୍ବାଦ । ଶୁଣନ୍ତେ ନ ଲାଗେ ପ୍ରମାଦ ॥୨୨୮
 କହଇ ଦାସ ଜଗନ୍ନାଥ । ସପ୍ତମ ସ୍କନ୍ଧେ ଭାଗବତ ॥୨୨୯

ଇତି ଶ୍ରୀମଦ୍ଭାଗବତେ ମହାପୁରାଣେ ପାରମହଂସ୍ୟାଂ ସଂହିତାୟାଂ
 ସପ୍ତମସ୍କନ୍ଧେ ପ୍ରହ୍ଲାଦାନୁଚରିତେ ପଞ୍ଚମୋଽଧ୍ୟାୟଃ ॥

ଷଷ୍ଠ ଅଧ୍ୟାୟ

ପ୍ରହ୍ଲାଦ ଭବାତ

ଶୁଣ ହେ ଅସୁର ବାଳକେ । ଯେ ବିଦ୍ୟାସାର ନରଲୋକେ ॥୧
 ଆହେ ବୟସେୟ ତୁମ୍ଭେ ଦେଖ । ମୃତ୍ୟୁ-ଅଧାନ ଜୀବଲୋକ ॥୨
 ମାୟାକ୍ରୀଡ଼ାରେ ଭୋଳହୋଇ । ତୁମ୍ଭର ଦେହେ ଜ୍ଞାନ ନାହିଁ ॥୩
 ବାଲୁତ ଯୁବା ବୃଦ୍ଧଦେହୀ । କେବେହେଁ ମୃତ୍ୟୁ ନ ତରଇ ॥୪
 ଏ ଭାବ ଚିତ୍ତେ ଯେ ଚିନ୍ତନ୍ତି । ଅନ୍ତେ ସେ କୈବଲ୍ୟ ଭୁଞ୍ଜନ୍ତି ॥୫
 ଯେବେ ଅଶେଷ ଗ୍ରନ୍ଥ ପଢ଼ି । ଆତ୍ମାର ଗତିପଥ ହୁଡ଼ି ॥୬
 ପର-ଅପର ବୋଲି ଚିନ୍ତି । ସେ ମୃତ୍ୟୁ-ମୁଖେ ସଞ୍ଚରନ୍ତି ॥୭
 ଯେ ଗୁରୁ କହେ ଶାସ୍ତ୍ରମତେ । ଅର୍ଥକୁ ବୁଝାଇ ଅନର୍ଥେ ॥୮
 ଅଜ୍ଞାନ ନିହିତ ବଚନେ । ନ ଘଟେ ଶାସ୍ତ୍ର ଅନୁମାନେ ॥୯
 ସେ ଗୁରୁବାକ୍ୟେ କାର୍ଯ୍ୟ କିସ । ନିଷ୍ଠୁଳ ତାର ଉପଦେଶ ॥୧୦
 ଆତ୍ମ-ଶରୀର ଉଦ୍ଧାରଣେ । ନ କହେ ଅଜ୍ଞାନ କାରଣେ ॥୧୧
 ଏଣୁ ଏ ଆତ୍ମଜ୍ଞାନୀ ଯେତେ । ଯତ୍ନ କରନ୍ତି ଆତ୍ମହିତେ ॥୧୨
 ଏଣୁ ଅଜ୍ଞାନୀଙ୍କ ବଚନ । ନ ମାନେ ଆତ୍ମଜ୍ଞାନୀ ଜନ ॥୧୩
 ଅଜ୍ଞାନୀ ଅଜ୍ଞାନ ଦେଖାଏ । ଅନ୍ଧକୁ ଅନ୍ଧ ଯେହ୍ନେ ବାହେ ॥୧୪
 ଜ୍ଞାନୀର ଶତ୍ରୁ-ମିତ୍ର ନାହିଁ । ନିତ୍ୟେ ଉଦାସିପଣେ ଥାଇ ॥୧୫

ଜନ୍ମର କର୍ମର ଆୟତ୍ତେ । ସଂପଦ ବିପଦ ଯୁଗତେ ॥୧୬
 ଏ ମାୟାମୟ ଗୃହବାସେ । ପ୍ରାଣୀ ଯଦ୍ୱିତ ମୋହପାଶେ ॥୧୭
 ମନର ଚରଣେ ଶାଙ୍କୋଳି । ଏଣୁ ନ ପାରେ ପ୍ରାଣୀ ଚଳି ॥୧୮
 ଏ ମାୟାବନ୍ଧ ଯା ବଚନେ । ତୁଟାଇ ଜ୍ଞାନ ଅନୁମାନେ ॥୧୯
 ସେ ଗୁରୁବଚନ ପ୍ରମାଣି । ତେବେ ସଂସାରୁ ତରେ ପ୍ରାଣୀ ॥୨୦
 ବିଅର୍ଥେ କ୍ରୀଡ଼ା ନିତ୍ୟେ ଚିନ୍ତି । ଆୟୁଷ କ୍ଷୟ ନ ଜାଣନ୍ତି ॥୨୧
 ଏମନ୍ତେ ଅସୁରଙ୍କୁ ଚାହିଁ । ସେ ପ୍ରହଲ୍ଲାଦ ଦୟାବହି ॥୨୨
 କହଇ ଭାଗବତ ଧର୍ମ । ଯେଣେ ତୁଟାଇ ଭବଭ୍ରମ ॥୨୩
 ଏମନ୍ତେ ଦୈତ୍ୟଶିଶୁ ଆଗେ । ପୁଣ କହନ୍ତି ଅନୁରାଗେ ॥୨୪
 ଶୁଣ ବାଳକେ ମୋ ବଚନ । ସଂସାରେ ଯେବା ବୁଧଜନ ॥୨୫
 କୁମାର କାଳୁ ଭକ୍ତିଭରେ । ଶରୀର ଅନିତ୍ୟ ବିଚାରେ ॥୨୬
 ମନୁଷ୍ୟ ଶରୀର ଦୁର୍ଲ୍ଲଭ । ଏଣୁ ଗୋବିନ୍ଦେ କର ଭାବ ॥୨୭
 ଯେ ହରି ସର୍ବଜୀବ ଦେହେ । ଆତ୍ମା ସୁହୃଦ ପ୍ରିୟ ପ୍ରାୟେ ॥୨୮
 ବସଇ ଈଶ୍ଵର ସ୍ଵଭାବେ । ଏଣୁ ଭଜିବ ଆତ୍ମଲାଭେ ॥୨୯
 ଏ ସୁଖ ଦୁଃଖ ଭୋଗ ଲାଭେ । କର୍ମର ବଳେ ତାହା ଲଭେ ॥୩୦
 ଏଣୁ ନ କରି ପ୍ରତିଆଶ । ନିରତେ ହୋଇବ ସନ୍ତୋଷ ॥୩୧
 ଦେଖ ଆୟୁଷ ଏ ଶରୀରେ । ଛିଦ୍ରଘଟର ପ୍ରାୟେ ଝରେ ॥୩୨
 ଏଣୁ ମୁକୁନ୍ଦ-ପାଦଯୁଗେ । ନିରତେ ଭଜ ମନଯୋଗେ ॥୩୩
 ମରଣ ନିତ୍ୟେ ସମ୍ମୁଖିତେ । ତା ମୁଖେ ନ ପଡ଼ ଯାବତ ॥୩୪
 ଯାବତ ସୁସ୍ଥ ଏ ଶରୀର । ବୃଦ୍ଧ ଅବସ୍ଥା ଅଛି ଦୂର ॥୩୫
 ଯାବତ ଏ ଦୁର୍ଲ୍ଲଭ ଦେହେ । ଇନ୍ଦ୍ରିୟଶକ୍ତି ନଷ୍ଟ ନୋହେ ॥୩୬
 ଯାବତ ଜୀବ ରହେ ଦେହେ । କାଳର ବଳେ କ୍ଷୟ ନୋହେ ॥୩୭
 ତାବତ ଆତ୍ମା ନିସ୍ତାରଣେ । ଯତ୍ନ କରିବ ଅନୁକ୍ଷଣେ ॥୩୮
 ତେବେ ଆତ୍ମାର ହିତକରେ । ଦୁର୍ଲ୍ଲଭ ମାନବ ଶରୀରେ ॥୩୯
 ଏ ଜ୍ଞାନ ନ ବୁଝି ଯେ ହେଲେ । ବୋଲେ ସାଧୁବି ବୃଦ୍ଧକାଳେ ॥୪୦

ଗୃହେ ଲାଗିଲେ ଅଗ୍ନି ଯେହ୍ନେ । ଉଦ୍ୟମ କୁପର ଖନନେ ॥୪୧
 ଏମନ୍ତ ଅଜ୍ଞାନୀଙ୍କ ମତି । କେବେହେଁ ସୁଖ ନ ଲଭନ୍ତି ॥୪୨
 ସ୍ୱଭାବେ ଅଳପ ଆୟୁଷ । ଜୀବର ଶତେକ ବରଷ ॥୪୩
 ଯେବେ ଅଜ୍ଞାନପଣେ ଥାଇ । ତାହାର ଅର୍ଥେ ନାଶ ଯାଇ ॥୪୪
 ସ୍ୱଭାବେ ରାତ୍ରେ ନିଦ୍ରାକାଳେ । ଅର୍ଦ୍ଧଆୟୁଷ ଯାଇ ହେଲେ ॥୪୫
 ବାଳକ ପୌଗଣ୍ଡ କୈଶୋରେ । ବିଂଶବରଷ ତହୁଁ ହରେ ॥୪୬
 କାଳର ସ୍ୱଭାବ ଏମନ୍ତ । କ୍ରୀଡ଼ା ବିନୋଦେ କରେ ଗ୍ରସ୍ତ ॥୪୭
 ପୁଣି ବିଂଶତି ବୃଦ୍ଧେ ଯାଇ । ବଞ୍ଚଇ ଅସମର୍ଥ ହୋଇ ॥୪୮
 ଅପରେ ଯେ ଅବା ରହଇ । ତା ଗୃହବନ୍ଧେ ପାସୋରଇ ॥୪୯
 ଗୃହବନ୍ଧନେ ବନ୍ଦୀ ହୋଇ । ଆତ୍ମା ଉଦ୍ଧରି ନ ପାରଇ ॥୫୦
 ଅତି ଯତ୍ନିତ ସ୍ନେହପାଶେ । ଦୁର୍ଜୟ ଇନ୍ଦ୍ରିୟ ଲାଳସେ ॥୫୧
 ଅର୍ଥ ଅର୍ଜନେ ଅବିରତେ । ଲୋଭ ବଡ଼ଇ ତାର ଚିତ୍ତେ ॥୫୨
 ପ୍ରାଣୁଁ ଅଧିକ ସ୍ନେହଭରେ । ସେ ତୃଷ୍ଣା କେବା ତେଜିପାରେ ॥୫୩
 ଯେ ଧନଅର୍ଥେ ବିକେ ପ୍ରାଣ । ତାହାର କାହିଁ ପରିତ୍ରାଣ ॥୫୪
 ତସ୍ମରପଣେ ଚୋରି କରେ । ସେବା କରଇ ଯାଇ ପରେ ॥୫୫
 ବୋଇତେ ବସି ବଣିଜରେ । ଅଗାଧସିନ୍ଧୁ ଲୋଭେ ତରେ ॥୫୬
 ନିରତେ ଗୃହବନ୍ଧେ ବଞ୍ଚେ । ଯକ୍ଷର ପ୍ରାୟେ ଧନ ସଞ୍ଚେ ॥୫୭
 ଏକାନ୍ତେ କାମିନୀର ମେଳେ । କ୍ରୀଡ଼ା କରଇ କାମଭୋଳେ ॥୫୮
 ପତ୍ନୀର ବାକ୍ୟ ଅନୁକ୍ଷଣେ । ଗୁରୁଙ୍କ ମନ୍ତ୍ର ପ୍ରାୟେ ମଣେ ॥୫୯
 ବନ୍ଧୁବାନ୍ଧବ ବନ୍ଧନରେ । ବାଳକ ସ୍ନେହେ ମନହରେ ॥୬୦
 ସ୍ନେହମମତା ଅବିରତେ । ଚିନ୍ତଇ ଅନୁରାଗ ଚିତ୍ତେ ॥୬୧
 ଘରୁ ବାହାର ହୋଇ ଯେବେ । ପ୍ରବାସ କରଇ ସ୍ୱଭାବେ ॥୬୨
 ତହିଁ ଜୀବନେ ସୁସ୍ଥ ନାହିଁ । ଭାଳଇ ଗୃହେ ମନ ଦେଇ ॥୬୩
 ପୁତ୍ର ଦୁହିତା ସ୍ନେହଚିତ୍ତେ । ମନୋଜ୍ଞ ପତ୍ନୀଭାବ ଚିନ୍ତେ ॥୬୪
 ତାତ ଜନନୀ ଭ୍ରାତ ସ୍ମରେ । ଏ ଭଲେ ଥିବେ କି ମୋପୁରେ ॥୬୫

ମନୋଜ୍ଞ ଗୃହବସ୍ତୁ ଯେତେ । ଜୀବିକା ପଶୁ ଭୃତ୍ୟ ମତେ ॥୬୬
 ଏ ରୂପେ କୋଷକାରୀ ପ୍ରାୟେ । ଅନ୍ତରେ ଅବିରତ ଧାୟେ ॥୬୭
 ଲୋଭେ ଅତୃପ୍ତକାମ ହୋଇ । ଜିହ୍ୱା ଉପସ୍ଥୁ ଭାବ ଧାୟି ॥୬୮
 ରହନ୍ତି ମୋହଭାବ ଚିତ୍ତେ । ସେ ପ୍ରାଣୀ ଛାଡ଼ିବେ କେମନ୍ତେ ॥୬୯
 ଦୁସ୍ତର ଭବମୋହ ଚିତ୍ତେ । ସେ ପ୍ରାଣୀ ତରିବେ କେମନ୍ତେ ॥୭୦
 ନିରତେ କୁଟୁମ୍ଭ ପୋଷଣେ । ଆୟୁଷ କ୍ଷୟ ନ ପ୍ରମାଣେ ॥୭୧
 ସର୍ବଦା ତାପତ୍ରୟେ ଦୁଃଖୀ । କୁଟୁମ୍ଭ-ରାଗ ନ ଉପେକ୍ଷି ॥୭୨
 ନିତ୍ୟ ବିଭବ ଭବେ ଚିନ୍ତେ । କାମେ ଯତ୍ନିତ ଅବିରତେ ॥୭୩
 ପଞ୍ଚିତପଣେ ସର୍ବ ଜାଣେ । ଆତ୍ମାର ଗତି ନ ପ୍ରମାଣେ ॥୭୪
 ଯେ ଫଳ ଇହ ପରଲୋକେ । ତା ଶୁଣି ଜାଣେ ଶାସ୍ତ୍ରମୁଖେ ॥୭୫
 କୁଟୁମ୍ଭୀପଣେ ଗୃହ କରେ । କ୍ରୀଡ଼ା-ବିନୋଦେ ସେ ବିହରେ ॥୭୬
 କୁଟୁମ୍ଭ-ଗ୍ରସ୍ତ ଯାକୁ କରେ । ଉଭୟଲୋକୁ ନ ନିସ୍ତରେ ॥୭୭
 ବିଭିନ୍ନ ଆତ୍ମା ପରଭାଗା । କାମସଙ୍କଳ୍ପେ ଅନୁରାଗୀ ॥୭୮
 ବିମୂଢ଼ମତି ଭବେ ଭ୍ରମେ । ଅନ୍ତେ ପଡ଼ଇ ଘୋରତମେ ॥୭୯
 ତୁମ୍ଭେ ସକଳେ ଏହା ଶୁଣି । ଆତ୍ମାର ହିତ ମନେ ଗୁଣି ॥୮୦
 ବିଷୟ ନ କର ହୋ ସଙ୍ଗ । ଯେସନେ ଉଦଧି-ତରଙ୍ଗ ॥୮୧
 ଏ ସଙ୍ଗ ଦୂରେ ପରିହର । ନାରାୟଣଙ୍କୁ ଆଶ୍ରେ କର ॥୮୨
 ସେ ନାରାୟଣ ସର୍ବଧାତା । ଈଷିତେ କଇବଲ୍ୟଦାତା ॥୮୩
 କୃଷ୍ଣଙ୍କୁ ଆଶ୍ରେ ଯେ କରନ୍ତି । ସେ ସର୍ବଦୁଃଖୁ ନିସ୍ତରନ୍ତି ॥୮୪
 ଅସୁରଭାବକୁ ଉପେକ୍ଷ । ଆତ୍ମାର ପ୍ରାୟ ସର୍ବ ଦେଖ ॥୮୫
 ଏ ବିଷ୍ଣୁମାୟା ପାରାବାର । ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡ ବାହ୍ୟ-ଅଭ୍ୟନ୍ତର ॥୮୬
 ବ୍ରହ୍ମାଦି ସ୍ତ୍ରୀବର ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତେ । ଅବ୍ୟକ୍ତରୂପ ପଞ୍ଚଭୂତେ ॥୮୭
 ଗୁଣ ଅଗୁଣ ଗୁଣସାମ୍ୟେ । ଏ ଆଦି ସର୍ବଘଟେ ରମେ ॥୮୮
 ବସଇ ଏକଆତ୍ମା ହରି । ଭୃଞ୍ଜେ ଅବ୍ୟୟରୂପ ଧରି ॥୮୯
 ଆତ୍ମା ସ୍ୱରୂପେ ସର୍ବଦେହେ । ଦୃଶ୍ୟ ଅଦୃଶ୍ୟ ଭାବେ ରହେ ॥୯୦

ନିଲୈପ ନିର୍ବିଷୟ ମତେ । କଳ୍ପି କେ ପାରିବ ଜଗତେ ॥୯୧
 କେବଳ ଆନନ୍ଦାନୁଭବେ । ଅଶେଷ-ଦେହେ ସର୍ବକାବେ ॥୯୨
 ବାହ୍ୟ-ଅନ୍ତରେ ବ୍ୟାପିରହେ । ଐଶ୍ଵର୍ଯ୍ୟଗୁଣ ସଙ୍ଗେ ବହେ ॥୯୩
 ଏ ଘେନି ସର୍ବଭୂତେ ସାର । ପ୍ରାଣାବିଷୟେ ଦୟାକର ॥୯୪
 ସୁହୃଦଭାବ ଧର ଚିତ୍ତେ । ହରିଙ୍କି ଲଭିବ ଯେମନ୍ତେ ॥୯୫
 ଅସୁରଭାବ ଦୂର କରି । ଯେଣେ ସନ୍ତୋଷ ହୋଏ ହରି ॥୯୬
 ଏ ଭାବ ଦୃଢ଼ କରି ଚିତ୍ତେ । ହରିଙ୍କି ଭଜ ଅବିରତେ ॥୯୭
 ସେ ବିଷ୍ଣୁ ତୋଷ ଯାକୁ ଚିତ୍ତେ । କିବା ଅଲଭ୍ୟ ଏ ଜଗତେ ॥୯୮
 ଅନନ୍ତ ଅବ୍ୟକ୍ତ ମହିମା । କି ଗୁଣେ ଦେବା ତା ଉପମା ॥୯୯
 ତ୍ରିଗୁଣୁଁ କରେ ନିସ୍ତାରଣ । କୈବଲ୍ୟ ପରମ କାରଣ ॥୧୦୦
 ସଂସାର ମଧ୍ୟେ ସାର ସେହି । ତାର ଚରଣୁଁ ଅନ୍ୟ ନାହିଁ ॥୧୦୧
 ଏ ଘେନି କୃଷ୍ଣର ଚରଣ । ପ୍ରାଣାଏ ପଶନ୍ତି ଶରଣ ॥୧୦୨
 ତାଙ୍କ ଚରଣେ ସେବାକର । ଏ ବିଷ୍ଣୁମାୟାରୁ ନିସ୍ତର ॥୧୦୩
 ଏବେ ହୋ ଶୁଣ ମୋର ବାଣୀ । ଶ୍ରୀଭାଗବତ ଯେ ବଖାଣି ॥୧୦୪
 ଧର୍ମାର୍ଥ-କାମ ବେଦମତେ । ଏ ତିନିବର୍ଗ ପରାପତେ ॥୧୦୫
 ସାଧନ କରି ଶମଦମ । ଯଜ୍ଞାଦି ନାନାବିଧ କର୍ମ ॥୧୦୬
 ସତ୍ୟବଚନ ବେଦବାଣୀ । ଏଥେ ସଂସାରୁ ତରେ ପ୍ରାଣୀ ॥୧୦୭
 ନାନାପ୍ରକାରେ ତପ ଦାହି । ଯେ ହରିପାଦେ ସମର୍ପଇ ॥୧୦୮
 ଧନ୍ୟ ତା ଶରୀର-ଧାରଣ । ସେ ଲଭେ ପରମ କାରଣ ॥୧୦୯
 ନିର୍ମଳ ଦୁର୍ଲ୍ଲଭ ଏ ଜ୍ଞାନ । ନିଗମସାର ଅନୁପମ ॥୧୧୦
 ନାରଦ ମୁନିଙ୍କ ଅଗ୍ରତେ । ସୁପୁଣ୍ୟ ବଦରିକା ତୀର୍ଥେ ॥୧୧୧
 ତପ ଆଚରି ଅନୁକ୍ଷଣ । ଅଛନ୍ତି ନରନାରୟଣ ॥୧୧୨
 ନାରଦ ମୁନି ଶୁଦ୍ଧଚେତା । ପୁଚ୍ଛିଲେ ହରିଗୁଣ ଗାଥା ॥୧୧୩
 ସେ ନାରାୟଣ ଶୁଦ୍ଧଭାବେ । ଯେ ବାଣୀ ବିବିଧ ପ୍ରସାଦେ ॥୧୧୪
 ନାରଦ ମୁନିଙ୍କ ସନ୍ତୋଷେ । କହିଲେ ଜ୍ଞାନ ଉପଦେଶେ ॥୧୧୫

କୃଷ୍ଣର ପାଦପଦ୍ମ ଧୂଳି । ସାନନ୍ଦ ମନେ ଅଙ୍ଗେ ବୋଳି ॥୧୧୬
 ସଂସାରେ ଅକିଞ୍ଚନ ଜନେ । ଯାହା ଭାବନ୍ତି ଶୁଦ୍ଧମନେ ॥୧୧୭
 ପୂର୍ବେ ମୁଁ ନାରଦଙ୍କ ବାଣୀ । ମାତାଙ୍କ ଗର୍ଭେ ଥାଇ ଶୁଣି ॥୧୧୮
 ଏ ବାଣୀ ଭାଗବତ କଥା । ଶୁଣନ୍ତେ ତୁଚ୍ଚେ ଭବବ୍ୟଥା ॥୧୧୯
 ଭାବେ କହିଲି ତୁମ୍ଭ ଆଗେ । ହରିଚରିତ ଅନୁରାଗେ ॥୧୨୦
 ଏମନ୍ତେ ପ୍ରହଲ୍ଲାଦ ବାଣୀ । ଭାବେ ଅସୁରପୁତ୍ରେ ଶୁଣି ॥୧୨୧
 ବୋଲନ୍ତି ପ୍ରହଲ୍ଲାଦ ଆଗେ । ତୁଲ୍ୟବୟସ ଅନୁରାଗେ ॥୧୨୨
 ଶୁଣ ହେ ନୃପତି କୁମର । ଆମ୍ଭେ ଯେ ସଙ୍ଗେତେ ତୋହର ॥୧୨୩
 ତୋହର ଭିନ୍ନ ଗୁରୁ ନାହିଁ । ଏ ବିଦ୍ୟା ସମ୍ପାଦିଲୁ କାହିଁ ॥୧୨୪
 ଏ ଗୁରୁପୁତ୍ରଙ୍କ ଚରଣେ । ଆମ୍ଭେ ଭଜିଲୁ ଅନୁକ୍ଷଣେ ॥୧୨୫
 ତାହାଙ୍କ ଉପଦେଶ ଜାଣୁ । ତୁ ଏହା କେମନ୍ତେ ବଖାଣୁ ॥୧୨୬
 ତୁହି ତ ବାଳକ ବେଭାରେ । ନିରତେ ଥାଉ ଅନ୍ତଃପୁରେ ॥୧୨୭
 ସ୍ଵଭାବେ ସ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ମନ୍ଦିର । ଦେବଦାନବେ ଅଗୋଚର ॥୧୨୮
 ତହିଁ ଭିତରେ ଥାଉ ତୁହି । ମହତ ସଙ୍ଗେ ତୋର ନାହିଁ ॥୧୨୯
 ତେଣୁ ସଂଶୟ ଆମ୍ଭ ମନ । ନିହାର ବଳେ ଯେହ୍ନେ ଦିନ ॥୧୩୦
 ତୋହର ପାଦେ ନମସ୍କାର । ସଂଶୟ ଛେଦ ତୁ ଆମ୍ଭର ॥୧୩୧
 ଏମନ୍ତେ ଅସୁରବାଳକେ । ତାର ସମାପେ ଏକେଏକେ ॥୧୩୨
 ଚରଣ ଧରି ପଚାରିଲେ । ବିଶ୍ଵାସବାକ୍ୟେ ପ୍ରବୋଧୁଲେ ॥୧୩୩
 ଏମନ୍ତ ଭାଗବତ ବାଣୀ । ଶୁଣି ସଂସାରୁ ତର ପ୍ରାଣୀ ॥୧୩୪
 ସପ୍ତମ ସ୍କନ୍ଧେ ଭାଗବତ । କହଇ ଦାସ ଜଗନ୍ନାଥ ॥୧୩୫

ଇତି ଶ୍ରୀମଦ୍ଭାଗବତେ ମହାପୁରାଣେ ପାରମହଂସ୍ୟାଂ ସଂହିତାୟାଂ
 ସପ୍ତମସ୍କନ୍ଧେ ପ୍ରହ୍ଲାଦଚରିତେ ଷଷ୍ଠୋଽଧ୍ୟାୟଃ ॥

ସପ୍ତମ ଅଧ୍ୟାୟ

ନାରଦ ଉବାଚ

ଏବେ ହୋ ଶୁଣ ପରୀକ୍ଷିତ । ଅସୁରବାଳକ ଚରିତ ॥୧
 ସେ ପ୍ରହଲ୍ଲାଦ ଦୟା ମନେ । କହେ ବାଳକ ଅବଧାନେ ॥୨

ପ୍ରହଲ୍ଲାଦ ଉବାଚ

ଏବେ ହୋ ଶୁଣ ଦୈତ୍ୟସୁତେ । ଯାହା କହିବା ତୁମ୍ଭ ହିତେ ॥୩
 ମୋହର ପିତା ତପ ଅର୍ଥେ । ଗଲେ ଯେ ମନ୍ଦର ପର୍ବତେ ॥୪
 ନିଶ୍ଚଳ ତପ ତାର ଦେଖୁ । ବିରୁଧେ ଗଗନ ଉପେକ୍ଷି ॥୫
 ଯୁଦ୍ଧଉଦ୍ୟମ କରି ହେଲେ । ମିଳିଲେ ଅବନୀମଣ୍ଡଳେ ॥୬
 ହିରଣ୍ୟକଶିପୁ ଅସୁର । ସ୍ଵଭାବେ ପାପୀ ଦୁରାଚାର ॥୭
 ସର୍ପକୁ ପିପାଳିକା ଯେହ୍ନେ । ନାଶକ୍ତି ଆତ୍ମ ପାପ-ଗୁଣେ ॥୮
 ଏ ରୂପେ ତୁଚ୍ଛ-ମତ କରି । ବିରୁଧେ ସମର ଉଭାରି ॥୯
 ଯେତେ ଅସୁର ଥିଲେ ପୁରେ । ଦେବଙ୍କୁ ଦେଖୁ ମହାତୁରେ ॥୧୦
 ନିଶ୍ଚୟ ହୋଇ ଶସ୍ତ୍ରାଘାତେ । ସଂଗ୍ରାମେ ଭାଜିଲେ ସମସ୍ତେ ॥୧୧
 ଭୟେ ପଶିଲେ ଦଶଦିଶେ । ମିଳିଲେ ଘୋର ବନଦେଶେ ॥୧୨
 ଗୃହ କଳତ୍ର ପୁତ୍ର ଏଡ଼ି । ସର୍ବସମ୍ପଦ ବେଗେ ଛାଡ଼ି ॥୧୩
 ଜୀବନ ଘେନି ପଳାଇଲେ । ବିରୁଧେ ନବରେ ପଶିଲେ ॥୧୪
 ସର୍ବସମ୍ପଦ ଜୁର କରି । ମୋହର ଜନନୀଙ୍କି ଧରି ॥୧୫
 ପଥେ ଚଳାଇ ନ୍ୟକ୍ତି ବେଗେ । ପିତାର ଭୟେ ଉଦବେଗେ ॥୧୬
 ମୋର ଜନନୀ ଅତିଭୟେ । ଚଳି ନ ପାରେ-ଗରୁ -ଦେହେ ॥୧୭
 ଅନେକ ଦୁଃଖ ଗରୁଣୋକେ । କୁରୁରୀ ପ୍ରାୟେ କାନ୍ଦେ ଦୁଃଖେ ॥୧୮
 ଏମନ୍ତେ ଗଲେ କେତେ ଦୂର । କାନନେ ବ୍ରହ୍ମାଙ୍କ କୁମର ॥୧୯

ମୋର ଜନନୀ ଦେଖୁ ପଥେ । ମିଳିଲେ ଦେବଙ୍କ ଅଗ୍ରତେ ॥୨୦
 ବୋଲକ୍ତି ଇନ୍ଦ୍ରମୁଖ ଚାହିଁ । ଏ କଥା ଉଚିତ ନୁହଁଇ ॥୨୧
 ନିରପରାଧୀ ଏ ତୋହର । ଏହାକୁ ଛାଡ଼ ସୁନାସାର ॥୨୨
 ପରର ସତୀ ଏ ସୁନ୍ଦରୀ । ତୁ କିମ୍ପା ନେଉ ବଳେ ଧରି ॥୨୩
 ଏହାର ଅପରାଧ ନାହିଁ । ବେଗେ ଏହାକୁ ଛାଡ଼ ତୁହି ॥୨୪
 ଏମନ୍ତେ ନାରଦ ବଚନେ । ଇନ୍ଦ୍ର ବୋଲଇ ଭୟମନେ ॥୨୫

ଇନ୍ଦ୍ର ଉବାଚ

ଅସୁର ବୀର୍ଯ୍ୟ ଏହା ଗର୍ଭେ । ଏ ମୋର ବଇରୀ ସ୍ଵଭାବେ ॥୨୬
 ଯେ ପୁତ୍ର ଅଛି ଗର୍ଭେ ରହି । ତାହାର ତେଜ କେବା ସହି ॥୨୭
 ସ୍ଵର୍ଗ ଘେନିବ ଏ ମୋହର । ଏହାକୁ ମୋର ବଡ଼ ଭର ॥୨୮
 ଏ ନାରୀ ମୋର ପୁରେ ଥିବ । ଯାବତ ଗର୍ଭ-ପ୍ରସବିବ ॥୨୯
 ଗର୍ଭକୁ ମାରି ସତୀ ପୁଣି । ଛାଡ଼ିବି ନିଜଘରେ ଆଣି ॥୩୦
 ଏକଥା ସଙ୍କଳ୍ପ ମୋହର । କହିଲି ଶୁଣ ମୁନିବର ॥୩୧
 ଏମନ୍ତେ ଇନ୍ଦ୍ରବାକ୍ୟ ଶୁଣି । ନାରଦ ମନେ ଧ୍ୟାନେ ଜାଣି ॥୩୨
 ବୋଲିଲେ ଶୁଣ ସୁରନାଥ । ମୁହିଁ ଜାଣଇ ପୂର୍ବବୃତ୍ତ ॥୩୩

ନାରଦ ଉବାଚ

ଏହାର ଗର୍ଭେ ଯେ କୁମର । ନିଶ୍ଚେ ସେ ବଇଷ୍ଟବ ସାର ॥୩୪
 ଅଶେଷଗୁଣେ ଗୁଣନିଧି । ଏହାର ଦେହେ ସର୍ବସିଦ୍ଧି ॥୩୫
 କୃଷ୍ଣର ଏ ନିଜ ସେବକ । ଏବେ ଗର୍ଭର ତେଜ ଦେଖ ॥୩୬
 ତୁ କାହିଁ ଏହାକୁ ମାରିବୁ । ଏହାର ଚରଣେ ସେବିବୁ ॥୩୭

ପ୍ରହଲ୍ଲାଦ ଉବାଚ

ଏକଥା ମୁନିମୁଖୁଁ ଶୁଣି । ଇନ୍ଦ୍ର ଯେ ମନେ ମନେ ଗୁଣି ॥୩୮
 ନାରଦ ବାକ୍ୟେ ଶତୀପତି । ଛାଡ଼ିଲା ଅସୁର-ଯୁବତୀ ॥୩୯

ଅତ୍ୟକ୍ତ ପ୍ରିୟଭାବ ଭରି । ମାତାଙ୍କୁ ପ୍ରଦକ୍ଷିଣ କରି ॥୪୦
 ତକ୍ଷଣେ ନିଜପୁରେ ଗଲା । ଶୁଣ ହେ ଅସୁରଙ୍କ ବଳା ॥୪୧
 ମୋର ମାତାଙ୍କୁ ଆଗକରି । ଆଶ୍ୱାସ କରି ବୁଝୁଚାରୀ ॥୪୨
 ନିଜ ଆଶ୍ରମେ ମୁନି ଆଣି । ମୁଖେ ସିଞ୍ଚିଲେ ଶୀତପାଣି ॥୪୩
 ବୋଲନ୍ତୁ ମଧୁର ବଚନ । ତୁ ଏଥେ ଥାଅ କେତେଦିନ ॥୪୪
 ଯାବତ ସ୍ୱାମୀ ତପ୍ତୁଁ ଥାସେ । ତାବତ ଥାଅ ମୋର ପାଶେ ॥୪୫
 ମୁନି ବଚନେ ମୋର ମାତା । ଛାଡ଼ିଲା ମନୁ ଦୁଃଖ-ଚିନ୍ତା ॥୪୬
 ନିର୍ଭୟେ ମୁନିପାଶେ ରହି । ଭର୍ତ୍ତାଆଗମେ ପଥ ଚାହିଁ ॥୪୭
 ପରମ ଭକ୍ତି ମୁନିପାଦେ । ମୋର ଜନନୀ ଅପ୍ରମାଦେ ॥୪୮
 ସେବା କରଇ ନିରନ୍ତରେ । ମୁନି-ପ୍ରସନ୍ନ ଅନୁସାରେ ॥୪୯
 ମୁନି-ଚରଣ ପରସାଦେ । ପ୍ରସବ ହେବ ଅପ୍ରମାଦେ ॥୫୦
 ଏମନ୍ତ ମନେ କରି ଚିନ୍ତା । ସୁଖେ ରହିଲା ମୋର ମାତା ॥୫୧
 ଗୁହେ ନାରଦ ବୁଝୁଚାରୀ । ମୋର ମାତାଙ୍କୁ ଦୟାକରି ॥୫୨
 ଦିନକୁ ଦିନ କହି ଜ୍ଞାନ । ଆନନ୍ଦ କରି ମାତା ମନ ॥୫୩
 ନିର୍ମଳ-ଧର୍ମ-ତତ୍ତ୍ୱ ଯେତେ । କହନ୍ତି ମାତାଙ୍କ ଅଗ୍ରତେ ॥୫୪
 କୃଷ୍ଣର ଅଶେଷ ସମ୍ପଦେ । କହନ୍ତି ମନର ଆନନ୍ଦେ ॥୫୫
 ଯେତେ କହିଲେ ମହାମୁନି । ମୁଁ ତାହା ଗର୍ଭେ ଥାଇ ଶୁଣି ॥୫୬
 ଜନନୀ ସ୍ୱଭାବେ ଅବଳା । କାଳେ ସେ ଜ୍ଞାନ ପାସୋରିଲା ॥୫୭
 ନାରଦ ଅନୁଗ୍ରହମତେ । ଜ୍ଞାନ ରହିଲା ମୋର ଚିତ୍ତେ ॥୫୮
 ମୋର ବଚନେ ଶ୍ରଦ୍ଧା କର । ଏ ଜ୍ଞାନ ହୋଇବ ତୁମ୍ଭର ॥୫୯
 ନିର୍ମଳ ଜ୍ଞାନ ପ୍ରସରିବ । ଅବିଦ୍ୟା-ବନ୍ଧ ନାଶୟିବ ॥୬୦
 ନିର୍ମଳଜ୍ଞାନ ହେଲେ ଜାତ । ବିନାଶ ହୋଇ ଦୁରିତ ॥୬୧
 ସ୍ୱଭାବେ ମନୁଷ୍ୟ-ଶରୀରେ । ଜନ୍ମଇ ଏ ଷଡ଼ବିକାରେ ॥୬୨
 ଆତ୍ମାର ନୁହଁଇ ସ୍ୱଭାବ । ଶୁଣ କହିବା ଜ୍ଞାନଭାବ ॥୬୩
 ବୃକ୍ଷର ଫଳ ଯେହ୍ନେ କାଳେ । ପାଚି ପଡ଼ଇ ମହାତଳେ ॥୬୪

ଷଡ଼ବିକାରେ ନାଶ ଯାଇ । ଶରୀର ସ୍ୱଭାବଟି ଏହି ॥୬୫
 ଗର୍ଭୁ ଶରୀର ଜନ୍ମ ହୋଇ । ବାଳକ-ସ୍ୱରୂପେ ବଡ଼ଇ ॥୬୬
 ପୌଗଣ୍ଡ କିଶୋର ତରୁଣ । ଜରାନ୍ତେ ଲଭଇ ମରଣ ॥୬୭
 ଏ ଷଡ଼ବିକାରେ ଶରୀର । ଆତ୍ମା ସ୍ୱଭାବେ ନିର୍ବିକାର ॥୬୮
 ନିତ୍ୟ ଅବ୍ୟୟ ଶୁଦ୍ଧ ଏକ । କ୍ଷେତ୍ରଜ୍ଞ ଭାବେ ସର୍ବସାକ୍ଷ୍ୟ ॥୬୯
 ସର୍ବ-ଆଶ୍ରୟ ସର୍ବବ୍ୟାପି । ନିଶ୍ଚିନ୍ତ ଅନାବୃତ୍ତ-ରୂପୀ ॥୭୦
 ଅସଙ୍ଗ ହେତୁ ବନ୍ଧ ନୋହେ । ସ୍ୱପ୍ନ ଜାଗ୍ରତ ଯେହ୍ନେ ଦେହେ ॥୭୧
 ବୁଦ୍ଧିର ଧର୍ମ ପ୍ରକାଶଇ । ସେ ପୁଣି ତାକୁ ନ ଲାଗଇ ॥୭୨
 ବସ୍ତୁ ସ୍ୱଭାବେ ବନ୍ଧ ନୋହେ । ଅଜ୍ଞାନେ ଦିଶେ ବନ୍ଧ ପ୍ରାୟେ ॥୭୩
 ଭୂତ ଭବିଷ୍ୟ ବର୍ତ୍ତମାନେ । ବସ୍ତୁ ପ୍ରକାଶେ ଭିନ୍ନେ ଭିନ୍ନେ ॥୭୪
 ସେ ପୁଣି ରହେ ଶେଷ ହୋଇ । ପୂର୍ଣ୍ଣ ସ୍ୱଭାବେ ପ୍ରକାଶଇ ॥୭୫
 ଏ ଘେନି ଦ୍ୱାଦଶପ୍ରକାର । ଆତ୍ମାଲକ୍ଷଣ ପ୍ରାଣୀଙ୍କର ॥୭୬
 ଅହଙ୍କାରକୁ ପରିହରେ । ଦେହାଭିମାନ ଦୂର କରେ ॥୭୭
 ଆତ୍ମଯୋଗରେ କରେ ଧ୍ୟାନ । ଏ ଦେହେ ଲଭେ ବୁଝୁଜ୍ଞାନ ॥୭୮
 ମୁହିଁ ମୋହର ବୋଲି ଯେତେ । ମିଥ୍ୟା-ସ୍ୱଭାବ ଏ ଜଗତେ ॥୭୯
 ଦେହାଦି-ଉପାଧି ବିଶେଷ । ମୋହରୁ ଜାତ ଯେତେ ଅଂଶ ॥୮୦
 ମୃତ୍-ସ୍ୱଭାବ ବେଗେ ତେଜ । ମୁକୁନ୍ଦ ପଦ୍ମପାଦେ ଭଜ ॥୮୧
 ସୁବର୍ଣ୍ଣକାର ଯେହ୍ନେ ଜଳେ । ପାଷାଣୁ ସୁବର୍ଣ୍ଣ ଧୋଇଲେ ॥୮୨
 ଘେନଇ ଅତି ଯତ୍ନ କରି । ସେହି ସ୍ୱଭାବ ବୁଝୁଚାରୀ ॥୮୩
 କ୍ଷେତ୍ରଜ୍ଞ କ୍ଷେତ୍ରରୁ ଉଦ୍ଧରେ । ଆତ୍ମାକୁ ଲଭେ ଅଭ୍ୟନ୍ତରେ ॥୮୪
 ଅଷ୍ଟପ୍ରକୃତି ତିନିଗୁଣ । ଷୋଡ଼ଶ ବିକାର ଲକ୍ଷଣ ॥୮୫
 ଏତେ ପ୍ରକାରେ ଭିନ୍ନ ଆତ୍ମା । ଏ ଭାବେ ବିଚାରେ ମହାତ୍ମା ॥୮୬
 ଏତେ ପ୍ରକାରେ ଦେହ ଜାତ । ସ୍ତ୍ରୀବର ଜଙ୍ଗମେ ବିଦିତ ॥୮୭
 ଏ ଭାବେ ଯେ ଜନ ବିଚାରେ । ମାୟାସମୂହ ପରିହରେ ॥୮୮
 ଜୀବେ ଅଜ୍ଞାନ ବ୍ୟତିରେକେ । ଜ୍ଞାନସଞ୍ଚରି ଏକେଏକେ ॥୮୯

ସୃଷ୍ଟି ସ୍ଥିତି ଯେ ପ୍ରଳୟର । କାରଣ ବୁଝି ହେତୁକର ॥୯୦
 ସୁଷୁପ୍ତି ସ୍ୱପ୍ନ ଜାଗରଣ । ବୁଝିର ଏ ତିନିଲକ୍ଷଣ ॥୯୧
 ଯା ତହିଁ ଅନୁଭବ ହୋଏ । ଅଧ୍ୟକ୍ଷ ପୁରୁଷ ସେ ଦେହେ ॥୯୨
 ଆତ୍ମା ଏ ତିନିଗୁଣେ ଦେହେ । ପବନେ ଗନ୍ଧପ୍ରାୟେ ରହେ ॥୯୩
 ଏ ତିନିଗୁଣ ନିବନ୍ଧନେ । ସଂସାରେ ମାୟା ଅନୁମାନେ ॥୯୪
 ଅଜ୍ଞାନ ମୂଳ ଏ ଅନର୍ଥ । ସ୍ୱପ୍ନ ଯେସନେ ନିଦ୍ରାଗତ ॥୯୫
 ଆତ୍ମାର ସ୍ୱପ୍ନ ଏ ଜଗତ । ଯେଣୁ ଏ ତ୍ରିଗୁଣେ ନିହିତ ॥୯୬
 ତ୍ରିଗୁଣାତ୍ମକ କର୍ମବାଜେ । ଅଜ୍ଞରି ସମସ୍ତ ଉପୁଜେ ॥୯୭
 ଏ ବାଜ ଅନଳ ସଂଯୋଗେ । ଦହନ କର ଯୋଗମାର୍ଗେ ॥୯୮
 ଅନ୍ୟଥା ସହସ୍ର-ଉପାୟେ । କେ ସାଧୁ ପାରିବ ଏ ଦେହେ ॥୯୯
 ଯେ ଭାବେ କୃଷ୍ଣେ ହୋଏ ରତି । ଭକ୍ତି-ଲକ୍ଷଣେ ତାହା ଚିତ୍ତି ॥୧୦୦
 ଭକ୍ତି-ଲକ୍ଷଣେ ଗୁରୁ ସେବ । କୃଷ୍ଣେ ସମର୍ପି ସର୍ବଲାଭ ॥୧୦୧
 ସଙ୍ଗ କରବ ସାଧୁଜନ । ଏଣେ ଈଶ୍ୱର ଆରାଧନ ॥୧୦୨
 ସେ କୃଷ୍ଣକଥାର ଶ୍ରବଣେ । ଶ୍ରଦ୍ଧା କରବ ଅନୁକ୍ଷଣେ ॥୧୦୩
 କୃଷ୍ଣର ଯେତେ ନାମଗୁଣ । କରବ ଶ୍ରବଣ କୀର୍ତ୍ତନ ॥୧୦୪
 ପଦାରବିନ୍ଦ ଧ୍ୟାନବଳେ । ବଞ୍ଚିବ ବଲ୍ଲଭମେଳେ ॥୧୦୫
 ବିଷ୍ଣୁଭକ୍ତଙ୍କ ପାଦ ସେବି । ଭାବବିହ୍ୱଳେ ବିଷ୍ଣୁ ଭାବି ॥୧୦୬
 ସକଳ ଭୂତେ ଭଗବାନ । ଅଛକ୍ତି ବୋଲି ଜାଣି ପୁଣ ॥୧୦୭
 ମନ-କର୍ମରେ ପ୍ରାଣୀ ସେବ । ଭାବୁକ ସଙ୍ଗେ କର ଭାବ ॥୧୦୮
 ଏ ଭକ୍ତିଯୋଗ ବଳେ ପ୍ରାଣୀ । ଅଇରି ଷଡ଼ବର୍ଗ ଜିଣି ॥୧୦୯
 କୃଷ୍ଣବିଷୟେ ଲଭେ ରତି । ଏ ଭାବେ ସଂସାରୁ ତରକ୍ତି ॥୧୧୦
 ଏବେ ଅସୁରପୁତ୍ରେ ଶୁଣ । ଯେଣେ ଜୀବର ପରିତ୍ରାଣ ॥୧୧୧
 କୃଷ୍ଣର ଯେତେ ପ୍ରିୟକର୍ମ । ଯେବା ଅଧିକ ଗୁଣଗ୍ରାମ ॥୧୧୨
 ଲାଳାଶରୀରେ ଯେତେ କଲା । ଅନନ୍ତ ବୀର୍ଯ୍ୟ ଗୁଣ ଖେଳା ॥୧୧୩
 ସେ କଥା ଶୁଣି କର୍ଣ୍ଣଦ୍ୱାରେ । ପୁଲକ ଯାହାର ଶରୀରେ ॥୧୧୪

ଆନନ୍ଦେ ଅଶୁଭଳ ବହେ । କଣ୍ଠ ଗଦ୍‌ଗଦେ ବାଣୀ କହେ ॥୧୧୫
 ଆନନ୍ଦେ ଗାଏ କୃଷ୍ଣବାଣୀ । ଉଚ୍ଚେ କାନ୍ଦଇ ନାମ ଗୁଣି ॥୧୧୬
 ନୃତ୍ୟ କରଇ ବେନିପାଦେ । ହରଷେ ତାକେ ଉଚ୍ଚନାଦେ ॥୧୧୭
 ଭୂତ ବେତାଳ ଗ୍ରହଗଣେ । ଲାଗିଲେ ଭୋଲ ହୋକ୍ତି ଯେହ୍ନେ ॥୧୧୮
 ଉନ୍ମତ୍ତ ହୋଇ ଭାବଭୋଳେ । ହୁଁକାର ନାଦେ କୃଷ୍ଣ ବୋଲେ ॥୧୧୯
 ଜନଙ୍କୁ କୃଷ୍ଣପ୍ରାୟେ ମଣେ । ନମଇଁ ତାହାଙ୍କ ଚରଣେ ॥୧୨୦
 ତୁଷ୍ଠେ ବୋଲଇ ରାମ ହରି । ହେ ଜଗନ୍ନାଥ ଦଇତାରି ॥୧୨୧
 ହେ ନାରାୟଣ ଯଦୁପତି । ଭବସାଗରୁ କର ଗତି ॥୧୨୨
 ହୃଦେ ଗୋବିନ୍ଦନାମ ଚିତ୍ତି । ନିଲ୍ଲଜ୍ଜପ୍ରାୟେ ବହେ ମତି ॥୧୨୩
 ଏମନ୍ତ ଭାବେ ଯେତେବେଳେ । ଭଜଇ କୃଷ୍ଣପାଦ ମୂଳେ ॥୧୨୪
 ଅଶେଷ-କର୍ମବନ୍ଧ-ପାଶ । ତକ୍ଷଣେ ହୋଏ ସେହୁ ନାଶ ॥୧୨୫
 କୃଷ୍ଣଚରଣେ ଭାବ କରେ । ଅଶେଷ-ବନ୍ଧନୁ ନିସ୍ତରେ ॥୧୨୬
 କୃଷ୍ଣଭାବନେ ହୋଏ ଶୁଦ୍ଧି । ଚେତନା ଅହଙ୍କାର ବୁଦ୍ଧି ॥୧୨୭
 ଏମନ୍ତ ବାହ୍ୟ-ଅଭ୍ୟନ୍ତର । ନିର୍ମଳେ ପ୍ରକାଶ ଶରୀର ॥୧୨୮
 କର୍ମବାସନା ବାଜବଳେ । ଜୀବ ସଞ୍ଚରେ ଏ ଶୟଳେ ॥୧୨୯
 କୃଷ୍ଣଭଗତି ଯୋଗବଳେ । ପ୍ରକାଶ ପ୍ରଳୟ ଅନଳେ ॥୧୩୦
 ସେ ଅଗ୍ନିତେଜେ କର୍ମବାଜ । ତକ୍ଷଣେ ହୁଅଇ ଦହିଯ୍ୟ ॥୧୩୧
 କର୍ମ ବିନାଶେ ଜୀବ ତରେ । ନିଶ୍ଚିନ୍ତେ କୃଷ୍ଣ ଆଶ୍ରେ କରେ ॥୧୩୨
 କୃଷ୍ଣ ଆଶ୍ରୟେ ପ୍ରାଣୀଙ୍କର । ଶୁଭ-ଅଶୁଭ ହୋଏ ଦୂର ॥୧୩୩
 ଏ ଶୁଭାଶୁଭ-ଚକ୍ରେ ଥାଇ । ପ୍ରାଣୀ ଅଶେଷ ଜନ୍ମ ପାଇ ॥୧୩୪
 ସଂସାରଚକ୍ର ଦୃଢ଼ ପାଶ । ହରି ଭଜନେ ହୋଏ ନାଶ ॥୧୩୫
 ଏ ଜୀବ ବନ୍ଧୁ ମୋକ୍ଷ ହୋଇ । ବ୍ରହ୍ମନିର୍ବାଣେ ପଶେ ଯାଇ ॥୧୩୬
 ପଞ୍ଚିତଜନଙ୍କର ମତ । କୃଷ୍ଣଭଜନ ବ୍ରହ୍ମତତ୍ତ୍ୱ ॥୧୩୭
 ବାଳକେ ମୋର ବୋଲ କର । ବେଳହୁଁ ଗୋବିନ୍ଦ ସୁମର ॥୧୩୮
 ହରିଙ୍କି ଭଜ ଦୃଢ଼ମନେ । କି ଦୁଃଖ କୃଷ୍ଣ-ଉପାସନେ ॥୧୩୯

ହରି ଅଶେଷ ପ୍ରାଣୀ-ଦେହେ । କ୍ଷୁଦ୍ର-ଆକାଶ ପ୍ରାୟେ ରହେ ॥୧୪୦
 ଆତ୍ମାର ସଖା ପଦ୍ମନାଭ । ଅନ୍ୟ ଭଜନେ କିବା ଲାଭ ॥୧୪୧
 ଦେଖ ଏ ଧନ ଦାରା ସୁତ । ପଶୁ କୁଞ୍ଜର ଗୃହ କ୍ଷେତ୍ର ॥୧୪୨
 ନାନା ସମ୍ପଦ ଅର୍ଥ କାମ । କ୍ଷଣଭଙ୍ଗୁର ସର୍ବ ଜାଣ ॥୧୪୩
 ସ୍ୱପ୍ନର ପ୍ରାୟେ ମିଥ୍ୟା ହୋକ୍ତି । ଜୀବକୁ କିବା ଏ କରକ୍ତି ॥୧୪୪
 ସମ୍ପଦ ନୁହଁଇ ନିଶ୍ଚଳ । ଯେସନେ ସମୁଦ୍ର ଉଲ୍ଲୋଳ ॥୧୪୫
 ଏହା ନ ଜାଣି ମୁଡ଼କନେ । ଏ ମାୟା ନିଗମ ବଚନେ ॥୧୪୬
 ଯଜ୍ଞ ଆରମ୍ଭେ କରେ କର୍ମ । ଶୁଚି-ସଙ୍କୁଳେ ହୋଏ ଭ୍ରମ ॥୧୪୭
 ସେ ଯଜ୍ଞଫଳ ବେନିଲୋକେ । ଆଦୋରି ଭୁଞ୍ଜେ ଏକେ-ଏକେ ॥୧୪୮
 କର୍ମ ସରିଲେ ପୁଣି ଚଳେ । ଭ୍ରମଇ ଏ ମାୟାଶୟଳେ ॥୧୪୯
 ଅଦୃଷ୍ଟ କୃତକର୍ମ ଫଳ । କେବେହେଁ ନୁହଁଇ ନିର୍ମଳ ॥୧୫୦
 ଏ କର୍ମ ଦୂରେ ପରିହର । ଆତ୍ମାକୁ ମାୟାରୁ ଉଦ୍ଧର ॥୧୫୧
 ଅନ୍ତରେ ଆତ୍ମ-ସୁଖଲାଭେ । କୃଷ୍ଣଚରଣ ଚିନ୍ତ ଭାବେ ॥୧୫୨
 ଯେ ଅର୍ଥେ କର୍ମ ଲହଲୋକେ । କରଇ ପ୍ରାଣୀ ଏକେ-ଏକେ ॥୧୫୩
 ସେ କର୍ମ ଯେବେ ହରିପାଦେ । ଅର୍ପଇ ନାହିଁ ସେ ଆନନ୍ଦେ ॥୧୫୪
 ନିମିଷେ ହରିଙ୍କୁ ନ ଭାବେ । ସେ ବିପରୀତ ଫଳ ଲାଭେ ॥୧୫୫
 ଦୁଃଖ ବିନାଶେ ସୁଖ ଅର୍ଥେ । ପ୍ରାଣୀ ଭ୍ରମକ୍ତି ଏ ଜଗତେ ॥୧୫୬
 ଆପଦ ଦୁଃଖ ଭୁଞ୍ଜେ ନିତ୍ୟେ । ସୁଖ ନ ମିଳେ କଦାଚିତେ ॥୧୫୭
 ଅଶେଷ କାମଭୋଗ ଅର୍ଥେ । କର୍ମ କରଇ ପ୍ରାଣୀ ନିତ୍ୟେ ॥୧୫୮
 ସେ ଫଳ ପରଲୋକେ ପାଇ । ମିଳଇ ଅବା ନ ମିଳଇ ॥୧୫୯
 ଯେ ଦେହ ପାଇଁ କର୍ମମାନ । କରଇ ତାକୁ ଭଣି ଶ୍ୱାନ ॥୧୬୦
 ଏ ଦାରା ସୁତ ଗୃହ ଧନ । ରାଜ୍ୟ ଭଣ୍ଡାର ଭୃତ୍ୟଜନ ॥୧୬୧
 ମମତା-ଆବୃତେ ଏ ଥାକ୍ତି । ଦିଶକ୍ତି ପୁଣି ନ ଦିଶକ୍ତି ॥୧୬୨
 ଲହିୟ ପ୍ରାୟେ ଦେହ ତୁଲେ । ସର୍ବେ ନାଶକ୍ତି ଅନ୍ତଃକାଳେ ॥୧୬୩
 ଅନର୍ଥ ଅର୍ଥ ପ୍ରାୟେ ମଣି । ମାୟା ସଂଗ୍ରହେ ସର୍ବପ୍ରାଣୀ ॥୧୬୪

ଏ ନିତ୍ୟ ଆନନ୍ଦସାଗରେ । ଚିତ୍ର ମଜ୍ଜାଅ ନିରକ୍ତରେ ॥୧୬୫
 ଦେହ ଧାରଣେ ଏତେ ଲାଭ । ଅସୁରମତି ଛାଡ଼ି ଭାବ ॥୧୬୬
 ଦେଖ ଏ ଶରୀର-ଧାରଣ । ଜନ୍ମହୁଁ ଯାବତ ମରଣ ॥୧୬୭
 ଏ ମଧ୍ୟେ ଅଶେଷ ଉପାୟେ । ଜୀବର କ୍ଲେଶ ମାତ୍ର ହୋଏ ॥୧୬୮
 କର୍ମସଂଯୋଗେ ଦେହ ବହି । ନିରତେ କର୍ମହୁଁ ସଞ୍ଚଇ ॥୧୬୯
 ଜନ୍ମ ମରଣ କର୍ମ ଫଳେ । ଭୁଞ୍ଜଇ ଅବିବେକ ବଳେ ॥୧୭୦
 ଏ ଘେନି ଧର୍ମ ଅର୍ଥ କାମ । ଏ ତିନି ଜୀବର ଯେ ଭ୍ରମ ॥୧୭୧
 ଏଣୁ ଭ୍ରମଇ ନିରକ୍ତରେ । କ୍ଷଣେ ନ ରହେ ସୁଖେ ଘରେ ॥୧୭୨
 ଏଣୁ ସଂଶୟ ଦୂରକରି । ଅନ୍ତରେ ଭଜ ନରହରି ॥୧୭୩
 ଆତ୍ମାର ପ୍ରିୟ ଯେ ଈଶ୍ୱର । ଚିତ୍ର-ନିର୍ମଳେ ଆଶ୍ରେକର ॥୧୭୪
 ଏ ସୁକ୍ଷ୍ମଭୂତ ମହାଭୂତେ । ଜନ୍ମ କରାଏ ସ୍ୱଆୟତ୍ତେ ॥୧୭୫
 ସଂଯୋଗେ ଶରୀର ପ୍ରକାଶେ । କର୍ମ ସରିଲେ ପ୍ରାଣୀ ନଶେ ॥୧୭୬
 ଦେବ ଅସୁର ନର ଯେବେ । ଯକ୍ଷ ଗନ୍ଧର୍ବ ଭକ୍ତିଭାବେ ॥୧୭୭
 ବିପ୍ର ଦେବତା ରକ୍ଷି ହୋଇ । ଯେବେ କୃଷ୍ଣଙ୍କୁ ନ ଭଜଇ ॥୧୭୮
 ଅନେକ ବିଦ୍ୟାବାଦ କରେ । ସ୍ୱରୂପ-କର୍ମେ ଦିନ ହରେ ॥୧୭୯
 ଅନେକ ଦାନ ତପ ସାଧୁ । ଅଷ୍ଟାଙ୍ଗଯୋଗ କର୍ମବିଧୁ ॥୧୮୦
 ଯଜ୍ଞ ଶତକ ବୃତ ଯେତେ । ନାନା ଉପାୟ ଏ ଜଗତେ ॥୧୮୧
 ଅଜ୍ଞାନ ବିଡ଼ମ୍ବନ ଏହି । ଏଣେ ଗୋବିନ୍ଦଙ୍କୁ ନ ପାଇ ॥୧୮୨
 ଯେବେ ଜନ୍ମଇ ଅନ୍ତର୍ଗତେ । ନିର୍ମଳଭକ୍ତି ଅବିରତେ ॥୧୮୩
 ତେବେ ଲଭଇ ଭଗବାନ । ଅନ୍ୟଥା ସର୍ବ ବିଡ଼ମ୍ବନ ॥୧୮୪
 ଏଣୁ ଗୋବିନ୍ଦପାଦେ ଭଜ । ଅସୁରବୁଦ୍ଧି ଦୂରେ ତେଜ ॥୧୮୫
 ସେ ଆତ୍ମା ସୁବୁଦ୍ଧି ବିବେକ । ଆତ୍ମା ସମାନେ ସର୍ବ ଦେଖ ॥୧୮୬
 ସକଳ ଘଟେ ବିଜେ ହରି । ସୁକ୍ଷ୍ମ ସ୍ୱରୂପେ ଛକ୍ତି ପୁରି ॥୧୮୭
 ଏ ଭାବ ଜାଣି ଏ ଶୟଳେ । ଅନେକ ପ୍ରାଣୀ ନିସ୍ତରିଲେ ॥୧୮୮
 ଅସୁର ଯକ୍ଷ ରକ୍ଷଗଣ । ତ୍ରିରୀ ଗୋପାଳ ଶୁଦ୍ଧଜନ ॥୧୮୯

ମୃଗ ପତଙ୍ଗ ପାପୀକାବେ	। ସର୍ବେ ତରିଲେ କୃଷ୍ଣଭାବେ	।।୧୯୧
ଏ ଜୀବଲୋକେ ଏ ଦୁର୍ଲ୍ଲଭ	। ଏକାନ୍ତଚିତ୍ତେ ହରି ଭାବ	।।୧୯୨
ଜ୍ଞାନଲୋଚନେ ସର୍ବ ଦେଖ	। ଆତ୍ମାକୁ ଆତ୍ମାଭାବେ ରଖ	।।୧୯୩
ଉତ୍ତମ କର୍ମର ଲକ୍ଷଣ	। ଦେଖ ଏ ଦୈତ୍ୟସୁତେ ପୁଣ	।।୧୯୪
ଅସୁରପୁତ୍ରଙ୍କର ଆଗେ	। ସେ ପ୍ରହଲ୍ଲାଦ ଅନୁରାଗେ	।।୧୯୫
ଯେତେ କହିଲେ ହରିବାଣୀ	। ସୁଜନେ ତର ଏହା ଶୁଣି	।।୧୯୬
ସପ୍ତମ ସ୍କନ୍ଧେ ହରିଲାଳା	। ଏ ଭବସମୁଦ୍ରକୁ ଭେଜା	।।୧୯୭
ଭଣଇ ବିପ୍ର ଜଗନ୍ନାଥ	। ଭାଷା ପ୍ରବନ୍ଧେ ଭାଗବତ	।।୧୯୮

ଇତି ଶ୍ରୀମଦ୍ଭାଗବତେ ମହାପୁରାଣେ ପାରମହଂସ୍ୟାଂ ସଂହିତାୟାଂ
 ସପ୍ତମ ସ୍କନ୍ଧେ ପ୍ରହ୍ଲାଦାନୁଚରିତେ ଦୈତ୍ୟପୁତ୍ରାନୁଶାସନଂ ନାମ
 ସପ୍ତମୋଽଧ୍ୟାୟଃ ।।

ଅଷ୍ଟମ ଅଧ୍ୟାୟ

ନାରଦ ଉବାଚ

ଏମନ୍ତେ ପ୍ରହଲ୍ଲାଦ ବାଣୀ	। ବାଳକେ ସାବଧାନେ ଶୁଣି	।।୧
ଭାଳକ୍ତି ପୁଣି ମନେ ମନ	। ନିନ୍ଦକ୍ତି ଗୁରୁଙ୍କ ବଚନ	।।୨
ଏଣେ ଆତ୍ମର କାର୍ଯ୍ୟ ନାହିଁ	। ଏମନ୍ତ ଭାଳି ସର୍ବେ ଯାଇ	।।୩
ଗୁରୁଙ୍କ ଆଗେ ଜଣାଇଲେ	। ସଂକ୍ଷେପି ସକଳ କହିଲେ	।।୪
ଶିଷ୍ୟଙ୍କ ବାକ୍ୟ ଶୁଣି ଗୁରୁ	। ମନେ ପାଇଲେ ଚିନ୍ତାଗରୁ	।।୫
ଏକାନ୍ତ ବୁଝି ତ ଏହାର	। ଅନ୍ୟେ ଅଲକ୍ଷ୍ୟ ଅଗୋଚର	।।୬
ସତ୍ୟସଂଯୁତେ ଆବୋରିଲା	। ବାଳକବୁଝି ନାଶ କଲା	।।୭
ଯେବେ ଏହାର ବୋଲେ ଥିବେ	। ସର୍ବ ବାଳକ ନାଶ ଯିବେ	।।୮
ଏମନ୍ତ ହୃଦୟେ ବିଚାରି	। ରାଜଦଣ୍ଡକୁ ଭୟ କରି	।।୯
ବେଗେ ରାଜାର ଆଗେ ଆସି	। ବିସ୍ତାରି କହିଲେ ବିଶ୍ୱାସି	।।୧୦

ରାଜନ ଶୁଣି ସର୍ବକଥା	। ମନେ ପାଇଲା ଗରୁବ୍ୟଥା	।।୧୧
ପୁତ୍ରର ଅନ୍ୟାୟ ବଚନ	। ଶୁଣି ଅସୁର ଛନଛନ	।।୧୨
କ୍ରୋଧେ କମ୍ପିତ ତା ଶରୀର	। ସର୍ପ ଯେସନେ ଫୁଫୁକାର	।।୧୩
ଅନେକ ମତେ ବିଚାରିଲା	। ପୁତ୍ରମାରଣେ ମନଦେଲା	।।୧୪
ଗୁରୁପୁତ୍ରଙ୍କ ବାକ୍ୟ ଶୁଣି	। ପ୍ରଚଣ୍ଡ-କୋପେ ବୀରମଣି	।।୧୫
ଅରୁଣନୟନେ ସେ ତାହେଁ	। ପାପିଷ୍ଠ-ପଣେ କାଳଭୟେ	।।୧୬
ପ୍ରହ୍ଲାଦ ପିତାର ଅଗ୍ରତେ	। କର-ଅଞ୍ଜଳି ଦେଇ ମାଥେ	।।୧୭
ବିନୟଭାବେ ଅବନତ	। ସ୍ୱଭାବ ଶୀଳ ଶାନ୍ତ ଦାନ୍ତ	।।୧୮
ଚରଣେ ନମସ୍କାର କଲେ	। ସର୍ବବାଳକ ସଙ୍ଗମେଲେ	।।୧୯
ଏମନ୍ତେ ପୁତ୍ରକୁ ଅନାଇଁ	। ଚିତ୍ତେ ପ୍ରଚଣ୍ଡ କୋପ ବହି	।।୨୦
ଗର୍ଜଇ ମନେ କରି ତାପ	। ପାଦ ପ୍ରହାରେ ଯେହ୍ନେ ସର୍ପ	।।୨୧
ସ୍ୱଭାବେ ଦାରୁଣ ଅସୁର	। ଦିଶଇ ଯେହ୍ନେ ଦିବାକର	।।୨୨
ପ୍ରଳୟାଳନ-କୋପ ବହି	। ବୋଲଇ ପୁତ୍ର ମୁଖ ଚାହିଁ	।।୨୩

ହିରଣ୍ୟକଶିପୁ ଉବାଚ

ଆରେ ଦୁର୍ବୃତ୍ତ ମନ୍ଦବୁଝି	। ଅଧମ ଦୁଷ୍ଟ କୁଳଭେଦୀ	।।୨୪
ମୋହର କୋପେ ତିନିପୁର	। ଭୟେ କମ୍ପିତ୍ତି ଅରହର	।।୨୫
ତ୍ରାସେ କମ୍ପିତ୍ତି ଦିଗପାଳେ	। ନକ୍ଷତ୍ରେ ଗଗନମଣ୍ଡଳେ	।।୨୬
ନିର୍ଭୟଚିତ୍ତେ ମୁଦ୍‌ପଣେ	। ମୋ ଆଜ୍ଞା ଭାଙ୍ଗି ଅପ୍ରମାଣେ	।।୨୭
କୁପୁତ୍ର ମୋର କୁଳାଙ୍ଗାର	। ଆଜି ପେଷିବି ଯମପୁର	।।୨୮
କାହାର ବୋଲେ ଦୁଷ୍ଟପଣେ	। ମୋ ଆଜ୍ଞା ଭାଙ୍ଗୁ କି କାରଣେ	।।୨୯

ପ୍ରହ୍ଲାଦ ଉବାଚ

ଶୁଣ ପିଅର ମୋର ବାଣୀ	। ତୁ ଯେ ତ୍ରେଲୋକ୍ୟେ ବୀରମଣି	।।୩୦
ଏ କଥା ଅନୁଚିତ ତୋର	। କହଇ ଶୁଣ ନୃପବର	।।୩୧

ଯେଉଁ ପ୍ରଭୁର ବଳେ ମୁହିଁ । ଜୀବକୁ ସମାନ ମଣଇ ।।୩୨
 ତୋର ମୋହର ଆଦି କରି । ଅପରେ ଯେତେ ଦେହଧାରୀ ।।୩୩
 ଜଗତେ ମହାବଳୀ ଯେତେ । ସ୍ତ୍ରୀବର ଜଙ୍ଗମ ସହିତେ ।।୩୪
 ବ୍ରହ୍ମାଦି ଯେତେ ସୁରଦେବୀ । ଯାର ଚରଣେ କରେ ସେବା ।।୩୫
 ଯେ ହରି କାଳ-କର୍ମରୂପୀ । ଜଗଦୀଶ୍ଵର ବିଶ୍ଵବ୍ୟାପି ।।୩୬
 ପ୍ରାଣୀଙ୍କ ବଳ ପ୍ରାଣ ସେହି । ବାହ୍ୟ ଅନ୍ତରେ ଶୁଦ୍ଧଦେହୀ ।।୩୭
 ଲହୁଦେବତା ଲହିଗଣ । ଲହିୟ-ବିଷୟ କାରଣ ।।୩୮
 ସେ ବିଷ୍ଣୁ ସଂସାର ସର୍ଜକ । ତ୍ରିଗୁଣ ମାୟା ସଙ୍ଗେ ଲଲ ।।୩୯
 ଭୁଞ୍ଜଇ ଅଶେଷ ଶରୀରେ । କ୍ରୀଡ଼ାର ଅନ୍ତେ ଅନ୍ତଃକରେ ।।୪୦
 ହେ ତାତ ଜାଣି ତାଙ୍କୁ ସ୍ମର । ଅସୁରଭାବ ଦୂର କର ।।୪୧
 ଆତ୍ମାକୁ ଆତ୍ମଜ୍ଞାନେ ରଖ । ସକଳଘଟେ ସମ ଦେଖ ।।୪୨
 ଯେ ଭାବେ ରିପୁ-ମିତ୍ର ନାହିଁ । ସେ ଭାବେ ରହ ମନ ଧ୍ୟାୟି ।।୪୩
 ମିତ୍ର ଉଦାସ ଶତ୍ରୁପଣେ । ମନହୁଁ ଅନ୍ୟ ନାହିଁ ଜଣେ ।।୪୪
 ଏ ଭାବେ ଚିନ୍ତି ହୁଅ ସ୍ଥିର । କୃଷ୍ଣ-ସନ୍ତୋଷେ କର୍ମ କର ।।୪୫
 ତୁ ଯେ ବୋଲାଇ ବୀରମଣି । ଏ ତିନି ଭୁବନେ କାରେଣୀ ।।୪୬
 ଏ ତିନିଭୁବନ ଆବୋରି । ଭୁଞ୍ଜୁ ତୁ ଅକଣ୍ଠକ-ଶିରୀ ।।୪୭
 ମନେ ବିଚାର କରୁ ତୁହି । ସଂସାରେ ରିପୁ ମୋର ନାହିଁ ।।୪୮
 ଭୋ ତାତ ଦୋଷ କର ତ୍ରାହି । କହିବି ଶୁଣ ମନ ଦେଇ ।।୪୯
 ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡେ ଯେତେ ଗୁଣ ଅଛି । ସେ ଗୁଣ ପିଣ୍ଡ ମଧ୍ୟେ ଲକ୍ଷି ।।୫୦
 ଯେ ଷଡ଼ରିପୁ କାମ ଆଦି । ହୃଦୟମଧ୍ୟେ ଛନ୍ତି ଭେଦି ।।୫୧
 ମନକୁ କରି ସେନାପତି । ଆତ୍ମାର ସମ୍ପଦ ଲୁଚନ୍ତି ।।୫୨
 ଏ ଦଶଲକ୍ଷି ଦିଗପାଳେ । ଆତ୍ମାକୁ ନାଶନ୍ତି ସମୂଳେ ।।୫୩
 ଏହାଙ୍କୁ ଦେହେ ନ ନିବାରୁ । ମୁଁ ବୀର ବୋଲି ଗର୍ବ କରୁ ।।୫୪
 ଏହାକୁ ଜିଣିବୁ ଯେମନ୍ତେ । ଏବେ ହୋ ଦୃଢ଼କର ଚିତ୍ତେ ।।୫୫

ନୀରଦ ଉବାଚ

ଏମନ୍ତେ ପ୍ରହଲ୍ଲାଦ ବାଣୀ । ଅସୁର ଦେହ କର୍ମେ ଶୁଣି ।।୫୬
 ବୋଲଇ ପୁତ୍ରମୁଖ ଚାହିଁ । ନିଶ୍ଚେ ମରିବୁ ଆଜ ତୁହି ।।୫୭
 ଅଧିକ ଯେତେକଥା କହୁ । ତୁ ଏ ଅସୁର ଜନ୍ମ ନୋହୁ ।।୫୮
 ମୃତ୍ୟୁ ଯାହାର ସନ୍ନିଧାନ । ମନୁଁ ହରଇ ତାର ଜ୍ଞାନ ।।୫୯
 ଆତ୍ମାର ଗତି ନ ପ୍ରମାଣି । ବାତୁଳଭାବେ କହୁ ବାଣୀ ।।୬୦
 ଜୀବନ୍ତେ ଭାଗ୍ୟ ନାହିଁ ତୋର । ବଚନ କହୁ ଅଗୋଚର ।।୬୧
 ଏ ତିନିପୁରେ ମୁଁ ଈଶ୍ଵର । ମୋ ତହୁଁ କେବା ଅଛି ଆର ।।୬୨
 କାହାର ବୋଲେ ତୁ ପାମର । ମୋ ବାକ୍ୟେ ଅବଜ୍ଞା ତୋହର ।।୬୩
 ସ୍ତ୍ରୀବର ଜଙ୍ଗମ ସହିତେ । ମୁହିଁ ପାଲଇ ଏ ଜଗତେ ।।୬୪
 ମୋ ତହୁଁ ଯେବେ ଅଛି ଭିନ୍ନେ । ଈଶ୍ଵର ଏ ତିନିଭୁବନେ ।।୬୫
 ତୁ ଯେ ବୋଲୁ ମୋ ପ୍ରଭୁ ହରି । ଦୃଶ୍ୟେ ଅଦୃଶ୍ୟେ ଛନ୍ତି ପୁରି ।।୬୬
 ଆଜ ତୁ ମୋହର ସମକ୍ଷେ । ହରିଙ୍କୁ ଦେଖାଅ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷେ ।।୬୭
 ସେ ଯେବେ ସର୍ବ ବ୍ୟାପି ଥାଇ । ଏ ସ୍ତମ୍ଭେ କିମ୍ପା ନ ଦିଶଇ ।।୬୮
 ତୁ ଯେବେ ବୋଲୁ ମୋର ସଖା । ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷେ ସ୍ତମ୍ଭମଧ୍ୟେ ଦେଖା ।।୬୯
 ଆଜ ଛେଦିବି ତୋର ଶିର । ଆସି ରଖୁ ତୋ ଚକ୍ରଧର ।।୭୦
 ଏମନ୍ତେ ପିତାର ବଚନେ । ପ୍ରହ୍ଲାଦ ଭୟ କଲା ମନେ ।।୭୧
 ବାଳକ କୃଷ୍ଣର ବିଶ୍ଵାସେ । ଚଞ୍ଚଳେ ଚାହେଁ ଦଶଦିଶେ ।।୭୨
 ଦେଖୁଲା ସ୍ତମ୍ଭମଧ୍ୟେ ହରି । ଶଙ୍ଖ କମଳ ଚକ୍ରଧାରୀ ।।୭୩
 ଉଦଣ୍ଡ-ଗଦା ଶୋହେ କରେ । ପ୍ରକାଶ ସ୍ତମ୍ଭର ଭିତରେ ।।୭୪
 ବୋଲଇ ପିତାମୁଖ ଚାହିଁ । କପାଳେ ବେନିକର ଦେଇ ।।୭୫
 ଭୋ ତାତ ସ୍ତମ୍ଭ ମଧ୍ୟେ ହରି । ଦେଖ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷେ ଛନ୍ତି ପୁରି ।।୭୬
 ଏମନ୍ତେ ପୁତ୍ରମୁଖୁଁ ଶୁଣି । କୋପେ ଅସୁର ନୃପମଣି ।।୭୭
 ତେଇଁ ଉଠିଲା ଶିରଝୁଣି । ଖଡ଼ଗ କରେ ବୀରମଣି ।।୭୮
 ପୁତ୍ରକୁ ଚାହିଁ କୋପ ଦୃଷ୍ଟି । ଓଷ୍ଠେ ଚାପିଣ ଦନ୍ତ ପାଟି ।।୭୯

ତୀକ୍ଷ୍ଣ ଖଡ଼ଗ ଧରି କରେ । ଅସୁର ଉଠି କୋପଭରେ ॥୮୦
 ସମ୍ଭକ୍ତ ଚାହିଁ କୋପ ଦୃଷ୍ଟି । ପ୍ରହାର କଲା ପାଦ-ମୁଷ୍ଟି ॥୮୧
 ତକ୍ଷଣେ ଘୋରନାଦ କରି । ସମ୍ଭ ଭିତରେ ନରହରି ॥୮୨
 ଅତି ଭୀଷଣ ଘୋରନାଦେ । ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡ ପୁରିଲା ଶବଦେ ॥୮୩
 ବ୍ରହ୍ମାଦି ଭୁବନପାଳକେ । ଭୟେ କମ୍ପିଲେ ଏକେ ଏକେ ॥୮୪
 ଶବଦ ଶୁଭେ ଘଡ଼ଘଡ଼ି । ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡ ପଡ଼ିଲା କି ଝଡ଼ି ॥୮୫
 ଅଦ୍ଭୁତ ଘୋରନାଦ ଶୁଣି । କୋପେ ଧାଇଁଲା ଖଡ୍ଗ ଘେନି ॥୮୬
 ଦେଖୁ କମ୍ପିଲେ ଦିଗପାଳ । ଧଇଲା ପ୍ରହଲ୍ଲାଦ ବାଳ ॥୮୭
 ଦେଖୁଲା ସମ୍ଭେ କେହି ନାହିଁ । ବୋଲଇ ପୁତ୍ରମୁଖ ଚାହିଁ ॥୮୮
 ଆଜ ପେଷିବି ଯମପୁର । ଦେଖା ତୁ ସମ୍ଭେ ଚକ୍ରଧର ॥୮୯
 ସେ ପ୍ରଭୁ ଭକତବଞ୍ଚଳ । ଦେଖୁଲେ ଭୃତ୍ୟର ବିକଳ ॥୯୦
 ଯେ ହରି ସର୍ବଭୂତେ ପୁରି । ଭକ୍ତ ବଚନ ସତ୍ୟ କରି ॥୯୧
 ସମ୍ଭର ମଧେ ଦଇତ୍ୟାରି । ନରକେଶରୀ ରୂପ ଧରି ॥୯୨
 ଅଦ୍ଭୁତ ରୂପ ଦେବରାୟେ । ଶୋହେ ମନୁଷ୍ୟ-ପଶୁକାୟେ ॥୯୩
 ଅଦ୍ଭୁତ ରୂପ ଭୟଙ୍କର । ଦେଖୁ ବିଚାରଇ ଅସୁର ॥୯୪
 ଏ ରୂପ ଦେଖୁଲା ତ ନାହିଁ । ସମ୍ଭେ ଏ ପ୍ରକାଶିଲା କାହିଁ ॥୯୫
 ଦଗ୍ଧସୁବର୍ଣ୍ଣ ପ୍ରାୟେ ବର୍ଣ୍ଣ । କର୍କଶ-ପିଙ୍ଗଳ-ଲୋଚନ ॥୯୬
 ଛୁରିତ-କେଶର କମ୍ପନେ । ଜଳଦେ ଉଡ଼ିଲେ ଗଗନେ ॥୯୭
 ବିସ୍ତାରତୁଣ୍ଡ ବେନିକଳେ । ଜିହ୍ଵା ବୁଲାଇ ଅନ୍ତରାଳେ ॥୯୮
 ବିକଟ-ଦନ୍ତ ବେନିପାଟି । ନିଷ୍ଠୁର ଚକ୍ଷୁକ ଭୁକୁଟୀ ॥୯୯
 ଉର୍ଦ୍ଧ୍ଵେ ଚଳଇ କର୍ଣ୍ଣ ଦୁଇ । ଗିରି-ଗୁହାର ପ୍ରାୟେ ହୋଇ ॥୧୦୦
 ନାସିକା-ରନ୍ଧ୍ର ଅକ୍ଷକାର । ବିସ୍ତାର ହନୁ ମହାଘୋର ॥୧୦୧
 ଅଦୀର୍ଘ ସ୍ଥୁଳ ଗ୍ରୀବାଦେଶ । ଶରୀର ସ୍ଵରଣେ ଆକାଶ ॥୧୦୨
 ବିସ୍ତାର ବକ୍ଷସ୍ଥୁଳ ସାଜେ । କ୍ଷୀଣ-ଉଦର ଯେ ବିରାଜେ ॥୧୦୩
 ଚନ୍ଦ୍ରଗଉର ତନୁରୁହେ । ବିଶ୍ଵ ପୁରତି ବିଶ୍ଵଦେହେ ॥୧୦୪

କର ଚରଣ ନଖାୟୁଧ । ତା ଦେଖୁ କମ୍ପିଲେ ବିରୁଧ ॥୧୦୫
 ଅସୁର ପଳାଇଲେ ତ୍ରାସେ । ଭୟେ ଲୁଚିଲେ ଦଶଦିଶେ ॥୧୦୬
 ଏମନ୍ତ ରୂପ ଦେଖୁ ଆଗେ । ଦାନବପତି ମହାରାଗେ ॥୧୦୭
 ଗଦା ବୁଲାଇ ଅତି ଖରେ । ଧାଇଁଲା ନୃସିଂହ ଉପରେ ॥୧୦୮
 ଘୋର ଶବଦେ ମହାବୀର । ଦେଖୁ କମ୍ପିଲେ ସୁରନର ॥୧୦୯
 ଯେ ହରି ମାୟାବାଙ୍କ ବର । ତା କାହିଁ ଜାଣିବ ଅସୁର ॥୧୧୦
 ଧାମଇଁ ଗଦା ତୋଳି ହସ୍ତେ । ଅଗ୍ନିକି ପତଙ୍ଗ ଯେମନ୍ତେ ॥୧୧୧
 ଗଦା ଉଞ୍ଚାଇ ମହାବୀର । ପିଟିଲା ନୃସିଂହ ଉପର ॥୧୧୨
 ପୁଣି ପ୍ରହାରେ ବାମ-ଦକ୍ଷେ । ଦେବେ ଦେଖନ୍ତି ଅନ୍ତରୀକ୍ଷେ ॥୧୧୩
 ଅତି ବିକ୍ରମ-ତେଜ ଦେଖୁ । ନୃସିଂହ ଉନ୍ମୁଳେ ନିରେଖୁ ॥୧୧୪
 କର ପ୍ରସାରି ନରହରି । ତକ୍ଷଣେ ଅସୁରକୁ ଧରି ॥୧୧୫
 ଗଦାଏ ଅଛି ତାର ହସ୍ତେ । ସର୍ପକୁ ଗରୁଡ଼ ଯେମନ୍ତେ ॥୧୧୬
 ତକ୍ଷଣେ ଦାନବ ନୃପତି । ହସ୍ତରୁ ଗଳି ଚିତ୍ରଗତି ॥୧୧୭
 ଗରୁଡ଼ ହସ୍ତ ଯେହ୍ନେ ନାଗ । ପଡ଼ି ଧାମଇଁ ଅତି ବେଗ ॥୧୧୮
 ଓଷ୍ଠ କାମୋଡ଼ି ଅତି ବଳେ । ଦେଖୁ ଡରିଲେ ଦିଗପାଳେ ॥୧୧୯
 ଅସାଧ ଦେଖୁ ଦେବଗଣେ । ମେଘେ ଲୁଚିଲେ ତତକ୍ଷଣେ ॥୧୨୦
 ନୃସିଂହ ହସ୍ତ ଯାନ୍ତେ ଗଳି । ଦେବେ ଭାଇନ୍ତି ଶୂନ୍ୟେ ମିଳି ॥୧୨୧
 ପୁଣି ଅସୁର ନାଦ କରି । ତକ୍ଷଣେ ଖଡ୍ଗ-ଚର୍ମ ଧରି ॥୧୨୨
 ଚର୍ମେ ଶୋଭିତ ଶତଚନ୍ଦ୍ର । ଦୁର୍ଜୟ ଅସୁର ନରେନ୍ଦ୍ର ॥୧୨୩
 ଖଡ୍ଗ-ମଣ୍ଡଳ ଗତି ଦେଖୁ । ଭୟେ ବୁଜିଲେ ସର୍ବେ ଆଖୁ ॥୧୨୪
 ଶୂନ୍ୟେ ଉଡ଼ଇ ବାହୁବଳେ । ପୁଣି ମିଳଇ ଭୂମିତଳେ ॥୧୨୫
 ଚଣ୍ଡାଳହାସେ ନରହରି । କୋପେଣ ଅସୁରକୁ ଧରି ॥୧୨୬
 ଦୃଢ଼େ ଚାପନ୍ତେ ପୁଣି ଗଳି । ତଳେ ପଡ଼ିଲା ମହାବଳୀ ॥୧୨୭
 ପୁଣି ଧରନ୍ତି ଅତିବେଗେ । ବଳେ ଉଛୁଡ଼େ ଦଶଦିଶେ ॥୧୨୮
 ପୁଣିହିଁ ଚାପିଲେ ଅଧରେ । ମୂଷିକେ ଯେହ୍ନେ ସର୍ପଧରେ ॥୧୨୯

ସ୍ୱଭାବେ ଦୁର୍ଜୟ ଅସୁର । ବଜ୍ରହୁଁ କଠିନ ଶରୀର ॥୧୩୦
 ନୃସିଂହ-ହିରଣ୍ୟର ଯୁଦ୍ଧ । ଗଗନେ ଦେଖନ୍ତୁ ବିରୂପ ॥୧୩୧
 ସଂକ୍ଷେପି କହିବଇଁ କେତେ । ପୁରାଣମତେ ଭିନ୍ନ ଯେତେ ॥୧୩୨
 ଉରୁ ଉପରେ ନରହରି । ଉତ୍ତାନ କରି ତାକୁ ଧରି ॥୧୩୩
 ବାମ ଦକ୍ଷିଣ ବେନିକରେ । ଲୀଳାମାତ୍ରକେ ନଖାଙ୍କୁରେ ॥୧୩୪
 ରୋଷେ ହୁଁକାର ନାଦକରି । ହୃଦୟକମଳ ବିଦାରି ॥୧୩୫
 ଦେବେ ଦେଖନ୍ତୁ ଆଜ ଶୂନ୍ୟେ । ସର୍ପକୁ ଗରୁଡ଼ ଯେସନେ ॥୧୩୬
 ଅସୁର-ହୃଦୟ-ରୂପରେ । ତିକ୍ତିଲା ଲଳାଟ-କେଶରେ ॥୧୩୭
 ସିଂହ ଯେସନେ ଗଜ ମୁଣ୍ଡେ । ବସି ବିଦାରେ ଧରି ତୁଣ୍ଡେ ॥୧୩୮
 ଅସୁର ହୃଦୟକମଳ । ବିଦାରି ଅନ୍ତ କଲେ ମାଳ ॥୧୩୯
 କୋପେ ଚାହାଁନ୍ତେ ଦଶଦିଶେ । ଦୈତ୍ୟେ ମିଳିଲେ ଆସି ପାଶେ ॥୧୪୦
 ନାନା ଆୟୁଧ ଧରି କରେ । ପିଟିଲେ ନୃସିଂହ ଉପରେ ॥୧୪୧
 ତାହାଙ୍କୁ ଧରି ତତକ୍ଷଣେ । ନଖେ ବିଦାରିଲେ ଆପଣେ ॥୧୪୨
 ସହସ୍ର ସହସ୍ର ଅସୁର । ସମରେ ଗଲେ ଯମପୁର ॥୧୪୩
 ଅସୁରବଳ ରଣେ ମାରି । କୋପେ ଧାଇଁଲେ ନରହରି ॥୧୪୪
 କଟା କମ୍ପନ ଘୋରବାତେ । ମେଘେ ଉଡ଼ିଲେ ଶୂନ୍ୟପଥେ ॥୧୪୫
 ଶବଦ ଶୁଭେ ଘଡ଼ଘଡ଼ି । ଗଗନମାର୍ଗେ ପଡ଼େ ହୁରି ॥୧୪୬
 ଗ୍ରହ-ନକ୍ଷତ୍ର ମାଳମାଳ । ସ୍ୱର୍ଗୁଁ ପଡ଼ିଲେ ମହାତଳ ॥୧୪୭
 ଉର୍ଦ୍ଧ୍ୱେ ଚାହାଁନ୍ତେ କୋପାନଳେ । ଦେଖୁ ଡରିଲେ ଦିଗପାଳେ ॥୧୪୮
 ନିଃଶ୍ୱାସବାତେ ସିନ୍ଧୁଜଳ । ଉଲ୍ଲୋଳ ଲହରୀ ସଙ୍କୁଳ ॥୧୪୯
 ଦେବେ ଗଗନୁ ଗଲେ ତ୍ରାସେ । ଗଜେ ଉଡ଼ିଲେ ଅଷ୍ଟଦିଶେ ॥୧୫୦
 ଶ୍ୱାସ-ପବନ-ଘାତ-ବଳେ । ବିମାନେ ଆକାଶ ମଣ୍ଡଳେ ॥୧୫୧
 ଉଡ଼ିଲେ ସ୍ଥାନଭ୍ରଷ୍ଟ ହୋଇ । ପାଦ ବିଘାତେ କମ୍ପେ ମହା ॥୧୫୨
 ନୃସିଂହ ଶରୀର ପବନେ । ପର୍ବତେ ଉଡ଼ିଲେ ଗଗନେ ॥୧୫୩
 ଦିଶ ଆକାଶ ତେଜ ନାଶେ । ଧୂମ ଯେ ପ୍ରକାଶେ ଆକାଶେ ॥୧୫୪

ଦିଗ ଅଦୃଶ୍ୟ ଧୂମାକୁଳେ । ନିଃଶ୍ୱାସ ପବନ ନ ଚଳେ ॥୧୫୫
 ଏମନ୍ତେ ଅସୁର ସଂହାରି । ସଭାର ମଧ୍ୟେ ବିଜେକରି ॥୧୫୬
 ବସିଲେ ଅସୁର ଆସନେ । ଯେହୁ ପୂଜିତ ତ୍ରିଭୁବନେ ॥୧୫୭
 ଦେଖୁ ଅସୁର ପଳାଇଲେ । ଯେ ଅବା ଅବଶେଷ ଥିଲେ ॥୧୫୮
 ଶସ୍ତ୍ର ଧରନ୍ତା ନାହିଁ କେହି । ଭାଜିଲେ ଚଉଦିଗେ ଚାହିଁ ॥୧୫୯
 ହିରଣ୍ୟକଶିପୁ ଅସୁର । ତ୍ରେଲୋକ୍ୟ କଲା ସେହୁ ଜୁର ॥୧୬୦
 ସଂଗ୍ରାମେ ହରି ତା ଜୀବନ । ସୃଷ୍ଟି ରଖିଲେ ଭଗବାନ ॥୧୬୧
 ଅସୁର-ନିଧନ-ସମ୍ପାଦେ । ବିରୂପେ ପରମ ଆନନ୍ଦେ ॥୧୬୨
 ନନ୍ଦନବନ୍ଧୁ ପୁଷ୍ପ ତୋଳି । ଶୂନ୍ୟେ ସକଳ ଦେବେ ମିଳି ॥୧୬୩
 ହରଷ ଲୋଚନେ ଅନାଇଁ । ମଙ୍ଗଳସ୍ୱରେ ଗୀତ ଗାଇ ॥୧୬୪
 ମିଳି ସକଳ ସୁରନାରୀ । ସାନନ୍ଦେ ପୁଷ୍ପବୃକ୍ଷ କରି ॥୧୬୫
 ଶୂନ୍ୟେ ଅସୁରେ ଭୟେ ଭାଳି । ଥିଲେ ଯେ ଦଶଦିଶେ ମିଳି ॥୧୬୬
 ଗଗନେ ବିମାନ-ସଙ୍କୁଳେ । ମିଳିଲେ ଦଶଦିଗପାଳେ ॥୧୬୭
 ଦୁନ୍ଦୁଭି ବାଦ୍ୟନାଦ କଲେ । ଗନ୍ଧର୍ବେ ଅପସରା ମେଳେ ॥୧୬୮
 ହରଷେ ନୃତ୍ୟ-ଗୀତ କରି । ଚିତ୍ତ ଆନନ୍ଦେ ମୋଦଭରି ॥୧୬୯
 ବ୍ରହ୍ମା ଶଙ୍କର ଇନ୍ଦ୍ର ତୁଳେ । ରକ୍ଷିଏ ପିତୃ ସିଦ୍ଧ ମେଳେ ॥୧୭୦
 ଉରଗ ବିଦ୍ୟାଧରଗଣ । ମନୁଏ ପ୍ରଜାପତି ପୁଣ ॥୧୭୧
 ମିଳିଲେ ଗୃହ୍ୟକ ଚାରଣ । ଯକ୍ଷ କିଂପୁରୁଷ ଏମାନ ॥୧୭୨
 ଆବର ବେତାଳ କିନ୍ନର । ଏ ଆଦି ଅଶେଷ ଅମର ॥୧୭୩
 ମିଳିଲେ ବିଷ୍ଣୁ-ପାରିଷଦ । ସନକ ସୁନନ୍ଦ କୁମୁଦ ॥୧୭୪
 କର ଅଞ୍ଜଳି ଶିରେ ଦେଇ । ମିଳିଲେ ବିଷ୍ଣୁପାଶେ ଯାଇ ॥୧୭୫
 ପ୍ରତକ୍ଷ ତେଜ ମହାଘୋର । ଭୟେ ରହିଲେ କିଛି ଦୂର ॥୧୭୬
 ରହିଲେ ସମ୍ପାଦୁତ ହୋଇ । ସମାପେ ନ ପାରିଲେ ଯାଇ ॥୧୭୭
 ଭୟେ ଶଙ୍କିତ ଦିଗପାଳେ । ସ୍ତୁତି କରନ୍ତି ପାଦମୂଳେ ॥୧୭୮
 ବ୍ରହ୍ମା ନୃସିଂହ ମୁଖ ଚାହିଁ । ବୋଲନ୍ତି ଶିରେ କର ଦେଇ ॥୧୭୯

	ବୁଝା ଉଦାତ	
ନମସ୍ତେ ଅନନ୍ତ ମୂରତି	। ଦୂରକ୍ରବୀର୍ଯ୍ୟ ତୋର ଶକ୍ତି	।।୧୮୦
ବିଚିତ୍ରବୀର୍ଯ୍ୟ ଶୁଦ୍ଧକର୍ମା	। ଅଶେଷ ତୋହର ମହିମା	।।୧୮୧
ଗୁଣ-ସଂଯୋଗେ ଲୀଳାମତେ	। ସଂସାର ସୃଷ୍ଟି-ସ୍ଥିତି-ଅକ୍ରେ	।।୧୮୨
ଅଶେଷ ଯାହାର ମହିମା	। କେ କହିପାରେ ଗୁଣସାମା	।।୧୮୩
ସେ ପ୍ରଭୁ ଚରଣାରବିନ୍ଦେ	। ପ୍ରସନ୍ନ ଅର୍ଥେ ମୁହିଁ ବନ୍ଦେ	।।୧୮୪
ସେ ହରି ପ୍ରସନ୍ନ ହୁଅନ୍ତୁ	। ସକଳେ ଅଭୟ ଦିଅନ୍ତୁ	।।୧୮୫

	ରୁଦ୍ର ଉଦାତ	
ଯୁଗାନ୍ତକାଳ ତୋର କୋପ	। ସ୍ଵଭାବେ ଅସୁର ଅଳପ	।।୧୮୬
ହେ ପ୍ରଭୁ ଭକତବଞ୍ଚଳ	। ଦୁଷ୍ଟ-ଅସୁର ବିନାଶିଲ	।।୧୮୭
ତା ପୁତ୍ର ଭକ୍ତ ପ୍ରହଲ୍ଲାଦ	। ଆଶ୍ରା ନେଇଛି ତୁମ୍ଭପାଦ	।।୧୮୮
ତା ସମ ଭକ୍ତ କେହି ନାହିଁ	। ରଖ ତାହାକୁ ଭାବଗ୍ରାହୀ	।।୧୮୯
ଏ ସର୍ବ ତୋହର କିଙ୍କର	। ଜଗତ ତୋର ଲୀଳାଘର	।।୧୯୦

	ଇନ୍ଦ୍ର ଉଦାତ	
ଇନ୍ଦ୍ର ଅଞ୍ଜଳି ଶିରେ ଦେଇ	। ବୋଲେ ନୃସିଂହ କର ତ୍ରାହି	।।୧୯୧
ଏ ମହାସୁର ମହାବେଗେ	। ଯଜ୍ଞ ଆରମ୍ଭେ ହବିର୍ଭାଗେ	।।୧୯୨
ବଳେ ଭୁଞ୍ଜଇ ଏ ଆକର୍ଷି	। ଆମ ହୃଦୟପଦ୍ମେ ପଶି	।।୧୯୩
ତୁ ନାଥ ସର୍ବ ପ୍ରାଣୀଙ୍କର	। ହୃଦୟପଦ୍ମେ ତୋର ଘର	।।୧୯୪
ସେ ପଦ୍ମ ଅସୁର-ଶଶାଙ୍କେ	। ମୁହିଁତ ଥିଲା ଅତିରେକେ	।।୧୯୫
ତୁ ଏବେ ସୂର୍ଯ୍ୟ ରୂପ ଧରି	। ହୃଦୟପଦ୍ମ ଭେଦ କରି	।।୧୯୬
ତୁ ତୋର ଗୃହ ସମାର୍ଜିଲୁ	। ଆମ୍ଭଙ୍କୁ ଯଜ୍ଞଭାଗ ଦେଲୁ	।।୧୯୭
ଏ ଘୋର-ସଂସାର-ସାଗରେ	। ପ୍ରାଣୀ ଜୀବନ ନିରକ୍ତରେ	।।୧୯୮
ଗ୍ରସ୍ତ କରଇ କାଳ ବଳେ	। କିବା କହିବୁ ଅନ୍ତରାଳେ	।।୧୯୯

ତୋର ସେବକ-ପ୍ରାଣୀଙ୍କର	। ତୁ ନାଥ ଶରଣ ସୋଦର	।।୨୦୦
ରକ୍ଷି ସକଳ ଏକମେଳେ	। ସୁଖି କରନ୍ତି ପାଦତଳେ	।।୨୦୧

	ରକ୍ଷିଗଣ ଉଦାତ	
ତୋର ଚରଣ ଧ୍ୟାନ ଅର୍ଥେ	। ତପ ସମ୍ପାଦି ଏ ଜଗତେ	।।୨୦୨
ତୋର ବଚନେ ଆମ୍ଭେ ରହି	। ସଂସାରେ ବିପ୍ରଦେହ ବହି	।।୨୦୩
ସେ ତପ ସାଧୁବାର କଷ୍ଟ	। ବଳେ ହିରଣ୍ୟ କଳା ନଷ୍ଟ	।।୨୦୪
ତୋର ବଚନେ ତୋତେ ଭାବି	। ଦୃଢ଼େ ପଦାରବିନ୍ଦେ ସେବି	।।୨୦୫
ସେ ତପ ହରିଲା ଆମ୍ଭର	। ନିଜ ପ୍ରତାପେ ଏ ଅସୁର	।।୨୦୬
ଏବେ ଏହାକୁ ନାଶକରି	। ଆମ୍ଭର ତପସ୍ୟା ଉଦ୍ଧରି	।।୨୦୭
ରଖିଲୁ ବିପ୍ର ରକ୍ଷି ଧର୍ମ	। ତୁ ନାଥ ସର୍ବ-କୁଳ-କର୍ମ	।।୨୦୮

	ପିତୃଗଣ ଉଦାତ	
ଆମ୍ଭର ଶ୍ରୀକର୍ମ ଯେତେ	। ପୁତ୍ରେ କରନ୍ତି ବେଦମତେ	।।୨୦୯
ଆମ୍ଭ ଦିବସା-ଶ୍ରୀକର୍ମାଳେ	। ଅସୁର ଭୁଞ୍ଜେ ଆସି ବଳେ	।।୨୧୦
ତିଳଉଦକ ଯେତେ ତୀର୍ଥେ	। ପୁତ୍ରେ କରନ୍ତି ଧର୍ମମତେ	।।୨୧୧
ସେ ଶ୍ରୀକର୍ମ ପାନ କରେ	। ଅର୍ପିତ ଦାନ ବଳେ ହରେ	।।୨୧୨
ଆମ୍ଭର ଜଳପିଣ୍ଡ ଯେତେ	। ଥିଲା ଅସୁର ଗର୍ଭଗତେ	।।୨୧୩
ନଖଅଙ୍ଗୁରେ ତାହା ଚିରି	। ଆମ୍ଭଙ୍କୁ ଦେଲୁ ନରହରି	।।୨୧୪
ସିଦ୍ଧେ କହନ୍ତି ଯୋଡ଼ି କର	। ଶୁଣିମା ଦେବ ଚକ୍ରଧର	।।୨୧୫

	ସିଦ୍ଧଗଣ ଉଦାତ	
ଆମ୍ଭର ଯୋଗସିଦ୍ଧି ଗତି	। ବଳେ ହରିଲା ଦୈତ୍ୟପତି	।।୨୧୬
ତାହାକୁ ନଖେ ବିଦାରିଲୁ	। ତୁ ନାଥ ଆମ୍ଭଙ୍କୁ ରଖିଲୁ	।।୨୧୭
ତୋର ଚରଣେ ନମସ୍କାର	। ଯେଣୁ ତୁ ଶରଣ ସୋଦର	।।୨୧୮
କର ପ୍ରସାରି ବିଦ୍ୟାଧରେ	। ବୋଲନ୍ତି ନୃସିଂହ ଛାମୁରେ	।।୨୧୯

ବିଦ୍ୟାଧର ଉଦାତ

ଆତ୍ମର ଅକ୍ତର୍ଦ୍ଧାନ-ଗତି	ତୋର ପ୍ରସାଦେ ସେ ପ୍ରାପତି	୨୨୦
ତାହାକୁ ପଶୁବଧ ପ୍ରାୟେ	ସଂହାର କଲୁ ଦେବରାୟେ	୨୨୧
ମାୟା-ନୃସିଂହ-ଅବତାର	ଆମ୍ଭେ ଯେ ଶରଣ ତୋହର	୨୨୨
ନାଗ ସକଳେ ଜଣାବକ୍ତି	ଶୁଣ ହେ ପ୍ରଭୁ ଲକ୍ଷ୍ମୀପତି	୨୨୩

ନାଗଗଣ ଉଦାତ

ଆତ୍ମ ଫଣାରେ ଯେତେ ମଣି	ଯା ଗୃହେ ଉତ୍ତମ ରମଣୀ	୨୨୪
ସର୍ବ ହରିଲା ବାହୁବଳେ	ଅଜେୟ ଭୁବନ ମଣ୍ଡଳେ	୨୨୫
ସେ ଭୟ ନିବାରୀ ଗୋବିନ୍ଦ	ଆତ୍ମଙ୍କୁ ଦେଲୁ ତୁ ଆନନ୍ଦ	୨୨୬
ତୁ ନାଥ ସଂସାର ଉଦ୍ଧର	ତୋର ଚରଣେ ନମସ୍କାର	୨୨୭

ମନୁଗଣ ଉଦାତ

ବିଧାତା-ବଂଶେ ଅବତରି	ତୋହର ଆଜ୍ଞା ଶିରେ ଧରି	୨୨୮
ମନୁ ବୋଲାଉଁ ଏ ଜଗତେ	ଆମ୍ଭେ ଯେ ତୋହର ଆୟତ୍ତେ	୨୨୯
ଧର୍ମେ ସଂସାର-ଜନ ପାଲୁ	ତୁ ନାଥ ପରମ ଦୟାଲୁ	୨୩୦
ତୋର କିଙ୍କର ଆତ୍ମ ଦେହ	କିବା କରିବୁ ଆଜ୍ଞା ଦିଅ	୨୩୧
ପ୍ରଜାପତିଏ ସ୍ମୃତି କରି	ବୋଲନ୍ତି ଶୁଣ ନରହରି	୨୩୨

ପ୍ରଜାପତିଗଣ ଉଦାତ

ତୋ ପ୍ରଜାସୃଷ୍ଟିର ପାଳନେ	ଆତ୍ମଙ୍କୁ ସୃଜି ବିଦ୍ୟମାନେ	୨୩୩
ରଖୁଲୁ ପ୍ରଜାପାଳ କରି	ଆମ୍ଭେ ତୋ ଆଜ୍ଞା ଶିରେ ଧରି	୨୩୪
ସୃଷ୍ଟି-ପାଳନ କରୁ ଭଲେ	ମାନବ-ପ୍ରଜାପତି ତୁଲେ	୨୩୫
ଅସୁର-ଭୟ ଚିତ୍ତେ ବହି	ସ୍ଥାନେ ନ ପାରୁ ଆମ୍ଭେ ରହି	୨୩୬
ସେ ବୀର ତୋର ନଖଦାତେ	ମରି ପଡ଼ିଛି ଭୂମିଗତେ	୨୩୭
ତୁ ସତ୍ତ୍ୱମୂର୍ତ୍ତି ଦାମୋଦର	ଏ ତୋ ନୃସିଂହ-ଅବତାର	୨୩୮
ଜଗତ-ମଙ୍ଗଳ-ବିଧାନ	ସଂସାର ରଖ ଭଗବାନ	୨୩୯
ଗନ୍ଧର୍ବେ ନୃସିଂହ ଚରଣେ	କହନ୍ତି ଭକ୍ତି ଅନୁମାନେ	୨୪୦

ଗନ୍ଧର୍ବଗଣ ଉଦାତ

ଭୋ ନାଥ ତୋହର ବଚନେ	ନିତ୍ୟେ ଦେବଙ୍କ ସନ୍ନିଧାନେ	୨୪୧
ନୃତ୍ୟ-ଖଟଣି ଗୀତ ସ୍ୱରେ	ଖଟୁ ଯେ ଥିଲୁ ନିରକ୍ତରେ	୨୪୨
ଏବେ ତାଣ୍ଡବେ ଦୈତ୍ୟ ପାଶେ	ନିରତେ ଖଟୁ ଅବକାଶେ	୨୪୩
ଭୟେ ନପାରୁ ସ୍ଥାନେ ରହି	ତାହାର ଆଜ୍ଞା ଶିରେ ବହି	୨୪୪
ଉତ୍ପଥଗାମୀ ଜନଙ୍କର	କେବେହେଁ ନାହିଁ ସୁଖସାର	୨୪୫
ତୋହର ଚରଣ ପ୍ରସାଦେ	ଆମ୍ଭେ ବର୍ତ୍ତଲୁ ଅପ୍ରମାଦେ	୨୪୬
ଚାରଣେ ମିଳିଣ ଜଣାକ୍ତି	ଶୁଣ ହେ ପ୍ରଭୁ ଶିରାପତି	୨୪୭

ଚାରଣଗଣ ଉଦାତ

ଭୋ ହରି ଚରଣ ତୋହର	ଚତୁରବର୍ଗ ସୁଖକର	୨୪୮
ସଂସାର ନିବୃତ୍ତି କାରଣ	ଭୋ ନାଥ ତୋହର ଚରଣ	୨୪୯
ସେ ପାଦସେବା ଆମ୍ଭେ ଛାଡ଼ି	ଅସୁରଘରେ ବନ୍ଦୀ ପଡ଼ି	୨୫୦
ସେ ଘୋର ଦୁଃଖ ଏବେ ଗଲା	ଯେଣୁ ଅସୁର ବୀର ମଲା	୨୫୧
ଯକ୍ଷ ସକଳେ ମନ ସ୍ଥିରେ	କହନ୍ତୁ ନୃସିଂହ ଛାମୁରେ	୨୫୨

ଯକ୍ଷଗଣ ଉଦାତ

ସେବକ ଲୋକ ଆମ୍ଭେ ତୋର	ନିରତେ ଚରଣେ କିଙ୍କର	୨୫୩
ଅନେକ ପୁଣ୍ୟ ସାଧୁ ପୂର୍ବେ	ତୋର ଚରଣ ସେବୁ ଆମ୍ଭେ	୨୫୪
ଆତ୍ମକୁ ଦିତିସୁତ ନେଇ	ବାହାନ କରେ ଦୁଃଖଦେଇ	୨୫୫
ସେ ଦୈତ୍ୟ ଜନ ପରିତାପେ	ପ୍ରାଣ ଛାଡ଼ିଲା ତୋର କୋପେ	୨୫୬
କହନ୍ତି କିଂପୁରୁଷ ମାନ	ଶୁଣିମା ପ୍ରଭୁ ଭଗବାନ	୨୫୭

କିଂପୁରୁଷ ଉଦାତ

ତୁ ମହାପୁରୁଷ ଈଶ୍ୱର	ଆମ୍ଭେ କିଙ୍କରଗଣ ତୋର	୨୫୮
କୁସିତ-ପୁରୁଷ ଏ ନଷ୍ଟ	ସାଧୁ ବର୍ଜିତ ମହାଦୁଷ୍ଟ	୨୫୯
ଅନ୍ୟାୟକର୍ମ ଆଚରିଲା	ତୋର ପ୍ରତାପେ ନାଶଗଲା	୨୬୦

ବୈତାଳିକଗଣ ଉଦାତ

ଆମ୍ଭେ ସାଧୁଙ୍କ ସଭାମଧ୍ୟେ	ଯଜ୍ଞ-ଆରମ୍ଭ-ପରିବନ୍ଧେ	୨ ୨ ୧
ତୋର ନିର୍ମଳ-ଯଶ ଗାଇ	ସହାର-ପୂଜା-ଧର୍ମ ପାଇ	୨ ୨ ୨
ଆନନ୍ଦେ ଭୁଞ୍ଜୁ ସାଧୁମେଳେ	ଏ ମହାସୁର ତାହା ବଳେ	୨ ୨ ୩
ତୋହର ଯଶ ନାଶ କଲା	ଆମ୍ଭକୁ ମହାଦୁଃଖ ଦେଲା	୨ ୨ ୪
ଏ ଆମ୍ଭ ଦେହେ ବ୍ୟାଧି ଥିଲା	ତୋ ଉଗ୍ରତେଜେ ନାଶଗଲା	୨ ୨ ୫
କିନ୍ନରଗଣ ହରି ଚାହିଁ	ବୋଲନ୍ତି ଶିରେକର ଦେଇ	୨ ୨ ୬

କିନ୍ନରଗଣ ଉଦାତ

ତୋର କିଙ୍କରଗଣ ଆମ୍ଭେ	ତୋ ଅନୁଗ୍ରହେ ଥାଉଁ ଦମ୍ଭେ	୨ ୨ ୭
ଏ ଦିତିସୁତ ମହାନଷ୍ଟ୍ର	ଆମ୍ଭଙ୍କୁ ଦେଲା ଅତି କଷ୍ଟ	୨ ୨ ୮
ଏବେ ଅସୁର ନାଶ କଲୁ	ଆମ୍ଭର ମାନ ଉଦ୍ଧରିଲୁ	୨ ୨ ୯
ତୁ ନାଥ ଦେବଙ୍କର ଦେବ	ଆମ୍ଭର ମଙ୍ଗଳ-ବିଭବ	୨ ୨ ୧୦
ଶ୍ରୀବିଷ୍ଣୁ-ପାରିଷଦ ଗଣ	ବୋଲନ୍ତି ଦେବଦେବ ଶୁଣ	୨ ୨ ୧୧

ବିଷ୍ଣୁ ପାରିଷଦଗଣ ଉଦାତ

ଭୋ ନାଥ ଏ ରୂପ ତୋହର	ଅଦ୍ଭୁତ ମହାଭୟଙ୍କର	୨ ୨ ୨
ନୟନେ ଦେଖୁ ସର୍ବଜନେ	ଭୟେ କମ୍ପିଲେ ତ୍ରିଭୁବନେ	୨ ୨ ୩
ତାହାଙ୍କ କର୍ମଦାତା ତୁହି	ଆମ୍ଭକୁ କଲୁ ନାଥ ତୁହି	୨ ୨ ୪
ଯେଣୁ ନାଶିଲୁ ମହାସୁର	ଆମ୍ଭଙ୍କୁ ଅନୁଗ୍ରହ କର	୨ ୨ ୫
କହେ ନାରଦ ମହାରାଷି	ଶୁଣ ପାଣ୍ଡବ ସୋମବଂଶୀ	୨ ୨ ୬
ଏମନ୍ତେ ନୃସିଂହ ସମ୍ମୁଖେ	ସ୍ମୃତି ବଚନେ ଏକେ ଏକେ	୨ ୨ ୭
କହି କରାଇ ତୋଷ ମନ	ଏବେ ହୋ ସାଧୁଜନେ ଶୁଣ	୨ ୨ ୮
ନାରଦ ଯୁଧିଷ୍ଠିର ଆଗେ	ଯାହା କହିଲେ ଅନୁରାଗେ	୨ ୨ ୯
ସୁଜନେ ଜନେ ଏହା ଶୁଣି	ତରିବେ ଭବ ତରଙ୍ଗିଣୀ	୨ ୨ ୧୦
ଅଦ୍ଭୁତ ନୃସିଂହ-ଚରିତ	କହିଲା ଦାସ ଜଗନ୍ନାଥ	୨ ୨ ୧୧

ଇତି ଶ୍ରୀମଦ୍ଭାଗବତେ ମହାପୁରାଣେ ପାରମହଂସ୍ୟାଂ ସଂହିତାୟାଂ
ସପ୍ତମସ୍କନ୍ଧେ ପ୍ରହ୍ଲାଦାନୁଚରିତେ ଦୈତ୍ୟରାଜବଧେ ନୃସିଂହସ୍ତବୋ
ନାମାଷ୍ଟମୋଽଧ୍ୟାୟଃ ।।

ନବମ ଅଧ୍ୟାୟ

ନାରଦ ଉଦାତ

ବ୍ରହ୍ମାଦି ଯେତେ ଦେବଗଣେ	ନୃସିଂହ ମୁରତି ଦର୍ଶନେ	୧
କାତରେ ନାନା ସ୍ମୃତି କଲେ	ସମାପେ ରହି ନପାରିଲେ	୨
ଲକ୍ଷ୍ମୀ ଅଶାଇ ଦେବଗଣେ	ବିଶ୍ୱାସେ ମିଳିଲେ ଚରଣେ	୩
ବୋଇଲେ ଯାଅ ଜନମାତ	ଶାନ୍ତି କରାଅ ତୋର କାନ୍ତ	୪
ଦେବଙ୍କ ବଚନେ କମଳା	ଭାବେ କେତେହେଁ ଦୂର ଗଲା	୫
ଅଦୃଷ୍ଟପୂର୍ବ ରୂପ ଚାହିଁ	ସନ୍ନିଧେ ନ ପାରିଲେ ଯାଇ	୬
ନିକଟେ ପ୍ରହଲ୍ଲାଦ ଆଣି	ବିଶ୍ୱାସେ କହେ କୁଣପାଣି	୭
ନୃସିଂହ ପାଶେ ବେଗେ ଯାଇ	ସ୍ମୃତିରେ ତୋଷ କର ତୁହି	୮
ଭୟେ ନ ପାରୁ ଆମ୍ଭେ ଯାଇ	ତକ୍ଷଣେ ବ୍ରହ୍ମା ଆଜ୍ଞା ପାଇ	୯
ନୃସିଂହ ନିକଟେ ମିଳିଲା	କରଅଞ୍ଜଳି ଶିରେ ଦେଲା	୧୦
ଚରଣତଳେ ଶିର ଦେଇ	ନମିଲା ଦଣ୍ଡବତ ହୋଇ	୧୧
ଦେଖୁ ନୃସିଂହ ଦୟାଚିତ୍ତେ	ଆନନ୍ଦେ ଧରି ତାକୁ ହସ୍ତେ	୧୨
ଭୂମିରୁ ତୋଳି ବସାଇଲେ	ହସ୍ତପଙ୍କଜ ଶିରେ ଦେଲେ	୧୩
ସେ ପଦ୍ମକରର ମହିମା	କି ଦେବା ତହିଁକି ଉପମା	୧୪
କାଳଭୃତଙ୍କ ଭୟ ପାଇ	ଯେ ପ୍ରାଣୀ ଶରଣ ପଶଇ	୧୫
ସେ ପଦ୍ମକର ରଖେ ତାରେ	ବେଗେ ପଶଇ ସୁଖଘରେ	୧୬
ନୃସିଂହ କର ଲାଗି ଶିରେ	ଅଶୁଭ ଗଲା ଅତି ଦୂରେ	୧୭
ତକ୍ଷଣେ ଜ୍ଞାନ ପ୍ରକାଶିଲା	ଆନନ୍ଦେ ଅସୁରର ବଳା	୧୮
ନୃସିଂହ-ଚରଣ-କମଳେ	ମନ ନିରୋପିଲା ନିଶ୍ଚଳେ	୧୯

ରୋମ ପୁଲକ ତାର ଦେହେ । ଆନନ୍ଦେ ଅଶ୍ରୁ ଜଳ ବହେ ॥୨୦
 ଏକାଗ୍ରେ ମନ ଦୃଢ଼ କରି । ସେ ରୂପ ଅକ୍ରମେ ଉରି ॥୨୧
 ଚରଣେ ଦେଇ ବେନିପାଣି । କଣ୍ଠ ଗନ୍ଧଦେ କହେ ବାଣୀ ॥୨୨
 ବୁଦ୍ଧାଦି ଦେବଙ୍କ ବିଷୟେ । ଯେଣେ ନୃସିଂହ ଦୟାବହେ ॥୨୩
 ଆତ୍ମାର ନିସ୍ତାରଣ ଅର୍ଥେ । ସଂସାରୁ ତରିବା ନିମନ୍ତେ ॥୨୪
 ତ୍ରିତତ୍ପାରିଂଶ ପଦ ଶ୍ଳୋକେ । ସୁତି କରଇ ଏକେ ଏକେ ॥୨୫

ପ୍ରହ୍ଲାଦ ଉବାଚ

ବୁଦ୍ଧାଦି ସିଦ୍ଧ ମୁନିଗଣେ । ସ୍ଵଭାବ ସାତ୍ତ୍ଵିକ ଲକ୍ଷଣେ ॥୨୬
 ଅମୃତ-ବଚନ-ପ୍ରବାହେ । ନିର୍ମଳ-ବିଶୁଦ୍ଧ-ହୃଦୟେ ॥୨୭
 ନାନା ପ୍ରକାରେ ସୁତି କରି । ଆରାଧି ନପାରିଲେ ହରି ॥୨୮
 ମୁଁ ଛାର ଅସୁର ହୋଇଣ । କାହୁଁ ତୋଷିବି ନାରାୟଣ ॥୨୯
 ଧନ ସତ୍ତ୍ଵକୁଳ ଅବା ରୂପ । ପଞ୍ଚତପଣ ତେଜ ତପ ॥୩୦
 ବଳ ପୌରୁଷ ବୁଦ୍ଧି ଯୋଗ । ଓଜ ବିଭୂତି ବାରମାର୍ଗ ॥୩୧
 ଏ ଆଦି ଯେତେ ଗୁଣଗ୍ରାମ । ନୁହଁନ୍ତି ବିଷ୍ଣୁତୋଷେ କ୍ଷମ ॥୩୨
 କେବଳ ଭକ୍ତିଯୋଗେ ତୋଷ । ଯେସନେ ଗଜେନ୍ଦ୍ର-ବିଶ୍ଵାସ ॥୩୩
 ଦ୍ଵାଦଶଗୁଣେ ବିପ୍ର ଯୁକ୍ତ । ସେ ଯେବେ ନୋହେ ବିଷ୍ଣୁଭକ୍ତ ॥୩୪
 ସେ ବିପ୍ରଶ୍ରେଷ୍ଠ ନ ବୋଲାଇ । ସଂସାରୁ ତରିବ ସେ କାହିଁ ॥୩୫
 ଯେହୁ ଦ୍ଵାଦଶଗୁଣ ଧରେ । ସେ ବିପ୍ର ସଂସାର-ବେଭାରେ ॥୩୬
 ସ୍ଵଭାବେ ସତ୍ୟ ଶମ ଦମ । ଅହିଂସା ତପ କ୍ଷମା ଧର୍ମ ॥୩୭
 ଆର୍ଜବ ଦାନ ବ୍ରତ ଧୃତି । ଶରତ ଶୁଭ ଆଦି କୃତି ॥୩୮
 ଦ୍ଵାଦଶ ବ୍ରାହ୍ମଣ ଲକ୍ଷଣ । ବେଦେ ବର୍ଣ୍ଣିତ ଏତେ ଗୁଣ ॥୩୯
 ଏମନ୍ତ ବିପ୍ର ହୋଇ ଯେବେ । ଭକ୍ତି ନକରେ କୃଷ୍ଣଭାବେ ॥୪୦
 ଚଣ୍ଡାଳ ଜନ୍ମ ହୋଇ ଯେବେ । ମନ ଅର୍ପଇ କୃଷ୍ଣଭାବେ ॥୪୧
 ଆତ୍ମା ପବିତ୍ର ବେଗେ କରେ । ଚଣ୍ଡାଳ କୁଳକୁ ଉଦ୍ଧରେ ॥୪୨
 ବ୍ରାହ୍ମଣ ସର୍ବମାନସ ହୋଇ । ଆତ୍ମା ଉଦ୍ଧରି ନ ପାରଇ ॥୪୩

ଯେ ହରି ନିତ୍ୟ ଶୁଦ୍ଧଜ୍ଞାନ । ଆତ୍ମା ପ୍ରକାଶେ ନିରଞ୍ଜନ ॥୪୪
 ସେ କାହିଁ ଅଜ୍ଞାନ-ସଙ୍କଳ୍ପେ । ଆବର ନାନା ପୂଜା ରୂପେ ॥୪୫
 ଯେଣୁ ଦୟାକୁ ସେ ବୋଲାଇ । ଏଣୁ ଭରସା ପ୍ରାଣୀ ପାଇ ॥୪୬
 କରନ୍ତି ପୂଜାବିଧି ଯେତେ । ଆତ୍ମା ମଙ୍ଗଳପ୍ରାପ୍ତି ଅର୍ଥେ ॥୪୭
 ସ୍ଵଭାବେ ନିଜ ମୁଖ ବେଶ । ଯେସନେ ଦର୍ପଣେ ପ୍ରକାଶ ॥୪୮
 ତେଣୁ ଭରସା ପାଇ ମୁହିଁ । ଈଶ୍ଵର-ମହିମା ବର୍ଣ୍ଣଇ ॥୪୯
 ଯଦ୍ୟପି ନୀଚ ଦେହ ମୋର । ସ୍ତବନେ ନାହିଁ ଅଧିକାର ॥୫୦
 ତଥାପି ବୁଦ୍ଧି ଯେତେ ମୋର । ସୁତି କରିବି ତୋ ଛାମୁର ॥୫୧
 ଅବିଦ୍ୟାବଳେ ଏ ସଂସାରେ । ଏ ଜୀବ ଅଶେଷ ପ୍ରକାରେ ॥୫୨
 କର୍ମର ବଳେ ସଞ୍ଚରଇ । ତୋର ଭଜନେ ସେ ତରଇ ॥୫୩
 ତୁ ସତ୍ୟଧାମ ଦାମୋଦର । ମୁହିଁ ଯେ ତୋହର କିଙ୍କର ॥୫୪
 ବୁଦ୍ଧାଦି ଯେତେ ଦେବଗଣେ । ସେ ସର୍ବେ ତୋହର ଚରଣେ ॥୫୫
 ତୋତେ ଚିନ୍ତନ୍ତି ଭୟଚିତ୍ତେ । ପାଦେ ସେବନ୍ତି ଅବିରତେ ॥୫୬
 ଏଣୁ ସଂସାର ରକ୍ଷାଅର୍ଥେ । ତୋ ଅବତାର ଏ ଜଗତେ ॥୫୭
 ତେଣୁ ତୋ କୋପ ତୁ ସଂହର । ତୁ ନାଥ ଜଗତ ଈଶ୍ଵର ॥୫୮
 ତୁ ଏ ଅସୁର ହତ କଲୁ । ସଂସାର ଭୟ ନିବାରିଲୁ ॥୫୯
 ଆନନ୍ଦ ସାଧୁଙ୍କର ମନେ । ସର୍ପ-ବୃକ୍ଷିକ-ନାଶେ ଯେହ୍ନେ ॥୬୦
 ଲୋକେ ଆନନ୍ଦେ ସ୍ଥିରମନେ । ଭଜିଲେ ତୋହର ପ୍ରସନ୍ନେ ॥୬୧
 ଶୁଣ ହେ ପ୍ରଭୁ ଚକ୍ରଧର । ଏରୂପ ମହାଭୟଙ୍କର ॥୬୨
 ଏବେ ଏ ଭୟରୂପ ହର । ଲୋକଙ୍କ ଭୟକୁ ସଂହର ॥୬୩
 ଜିହ୍ଵା ଚଞ୍ଚଳ ସୌଦାମିନୀ । ପ୍ରଳୟାନଳ ନେତ୍ର ବେନି ॥୬୪
 ଭୃକୁଟୀ କୁଟୀଳ ପ୍ରଚଣ୍ଡ । ଦଂଷ୍ଟା କରାଳ ପାଚିତୁଣ୍ଡ ॥୬୫
 ଅସୁର-ହୃଦୟ-ରୂପରେ । ତା ଅନ୍ଧ-ପୁଷ୍ପମାଳ କରେ ॥୬୬
 କେଶର ଦିଶେ ଶୋଣି ବର୍ଣ୍ଣ । ରୂପରେ ରଙ୍ଗ ବେନି କର୍ଣ୍ଣ ॥୬୭
 ତୁମ୍ଭର ଘୋରନାଦ ଶୁଣି । ପ୍ରଳୟ-ବଜ୍ର ପ୍ରାୟ ମଣି ॥୬୮

ଅଇରାବତ ଆଦି ନାଗେ । ପଳାଇଗଲେ ଅଷ୍ଟଦିଗେ ॥୨୯
 ଅନଳ ପ୍ରାୟ ନଖପକ୍ତି । ଅସୁର ରୁଧିର ପିବକ୍ତି ॥୩୦
 ଏମନ୍ତ ରୂପ ତୋର ବାହିଁ । ଭୋ ନାଥ ମୋର ଭୟ ନାହିଁ ॥୩୧
 ତୁ ନାଥ ଶରଣ-ବସଲ । ଅବ୍ୟୟ ଆତ୍ମା ଆଦିମୂଳ ॥୩୨
 ତୋର ସଂସାରଚକ୍ରେ ପଡ଼ି । ଆତ୍ମାର ନିଜ ପଥ ହୁଡ଼ି ॥୩୩
 ସେ ମାୟାଚକ୍ର ମୋତେ ଘେନି । କାଳେ ଭ୍ରମାଇ ନାନା ଯୋନି ॥୩୪
 ସ୍ୱକର୍ମବଦ୍ଧେ ମୋ ଜୀବନ । ଏଣୁ ହରାଇ ନିଜ ଜ୍ଞାନ ॥୩୫
 ଏବେ ତୋହର ପାଦମୂଳେ । ଶରଣ ପଶିଲି ନିଶ୍ଚଳେ ॥୩୬
 ତୋତେ ନଭଜି ନାରାୟଣ । ମୋର ଜୀବନ ଗତି ଶୁଣ ॥୩୭
 ଏ ଘୋର ସଂସାର-ସାଗରେ । ଜନ୍ମ-ମରଣ ଅଭ୍ୟକ୍ତରେ ॥୩୮
 ସଂଯୋଗ-ବିଯୋଗ ଅଜ୍ଞାନ । ଶୋକ-ଅନଳେ ଦହେ ମନ ॥୩୯
 ଏ ଦେହେ ସର୍ବ ଦୁଃଖ ବ୍ୟାଧି । ତୋହର ଚରଣ ଔଷଧି ॥୪୦
 ସେ ପାଦ ଛାଡ଼ି ମୁହିଁ ଦୂରେ । ଭ୍ରମଇଁ ଘୋର ଅନ୍ଧକାରେ ॥୪୧
 ଏବେ ଏମନ୍ତ ଆଜ୍ଞା କର । ଯେମନ୍ତେ ସେବିବି ପୟର ॥୪୨
 ତୁ ନାଥ ପ୍ରାଣୀଙ୍କ ଜୀବନ । ପ୍ରିୟ-ଦେବତା ବନ୍ଧୁଜନ ॥୪୩
 ତୋହର ଲୀଳା-କ୍ରୀଡ଼ା ବାଣୀ । ବିରଞ୍ଚି ସଭାମଧ୍ୟେ ଭଣି ॥୪୪
 ମୁଁ ତୋର ଲୀଳାଗୁଣ ଗୁଣି । ତରିବି ଭବ-ତରଙ୍ଗିଣୀ ॥୪୫
 ତୋ ପାଦ-ପଦ୍ମବନ ମଧ୍ୟେ । ଯେ ହଂସ ଖେଳକ୍ତି ଆନନ୍ଦେ ॥୪୬
 ତାହାଙ୍କ ସଙ୍ଗୀ ମୋତେ କର । ଏ ମାୟା-ସଂସାରୁ ଉଦ୍ଧର ॥୪୭
 ବାଳକ ରକ୍ଷଣ ସଂସାରେ । ପିତାମାତା ହୁଁ ନାହିଁ ପରେ ॥୪୮
 ଅଗାଧ-ସମୁଦ୍ର ଲଙ୍ଘନେ । ପ୍ରାଣୀଙ୍କ ନଉକା ଯେସନେ ॥୪୯
 ପଥେ-ତୃଷିତ-ପ୍ରାଣୀ ଯେହ୍ନେ । ଜୀବନ ରଖେ ଜଳପାନେ ॥୫୦
 ବ୍ୟାଧିରେ ଆର୍ତ୍ତ ହେଲେ ଜନ । ଔଷଧି ହୁଅଇ ଶରଣ ॥୫୧
 ମାତ୍ର ତୋ ପାଦ କୃପା ବିନେ । ଏ କେହି ନୁହଁନ୍ତି କାରଣେ ॥୫୨
 ଏମନ୍ତ ତୋ ପଦ୍ମଚରଣ । ଏଣୁ ମୁଁ ପଶିଲି ଶରଣ ॥୫୩

ଭୋ ନାଥ ତୋର ମାୟାବଳେ । ପ୍ରକୃତି ଏ ମାୟା ଶୟଳେ ॥୫୪
 କାଳର ବଳେ ସଙ୍ଗ ହୋଇ । ଯାହାକୁ ଯେମନ୍ତ ଭାବଇ ॥୫୫
 ଯେଣେ ଯାହାକୁ ନିଯୋଜଇ । ସେ ଫଳ ତାର ହସ୍ତେ ଦେଇ ॥୫୬
 କାହିଁ ଆସଇ କାହିଁ ଥାଇ । କାହାକୁ କାହିଁ ନେଇ ଥୋଇ ॥୫୭
 ଜୀବକୁ କରେ ନାନା ଗତି । ଏମନ୍ତେ ପ୍ରଧାନ ପ୍ରକୃତି ॥୫୮
 ସେ ଜୀବ ତୋର ସଙ୍ଗେ ରହେ । ଭାବେ ଭ୍ରମଇଁ ସର୍ବଦେହେ ॥ ୫୯
 ଏ ଜୀବ ତୋର ଅଂଶୁ ଜାତ । ତୋହର ବଶ ଏ ଜଗତ ॥୬୦
 କାଳର ବଳେ ବଶ ହୋଇ । ଦେହ-ବନ୍ଧନେ ବନ୍ଧ ଦେହୀ ॥୬୧
 ସଂସାରଚକ୍ରେ ଷୋଡ଼ଶାରେ । କର୍ମେ ଭ୍ରମଇ ନିରନ୍ତରେ ॥୬୨
 ଦଶଇନ୍ଦ୍ରିୟ ମନବନ୍ଧେ । ଶବ୍ଦ ସ୍ପର୍ଶ ରୂପ ଗନ୍ଧେ ॥୬୩
 ରସେ ରସଇ ସର୍ବକାଳେ । ଏମନ୍ତେ ଭ୍ରମେ ମହାତଳେ ॥୬୪
 ଏମନ୍ତ ଚକ୍ରେ ଜୀବ ବସି । କର୍ମ-ବିଷୟ ରସେ ରସି ॥୬୫
 ଚକ୍ରେ ଭ୍ରମଇ ଦୁଃଖ ସହି । ତୋ ବିନୁ ତାର ମୋକ୍ଷ ନାହିଁ ॥୬୬
 ନିତ୍ୟ ବିଜିତ ଆତ୍ମାଗୁଣ । ସ୍ୱତେଜ ବଳେ ନାରାୟଣ ॥୬୭
 ଏ କାଳଆତ୍ମା ବଶ କରି । ବିସର୍ଗ-ଶକ୍ତିକି ବିସ୍ତାରି ॥୬୮
 ସେ ସୃଷ୍ଟି କାଳଚକ୍ରେ ଥୋଇ । ସେ ଚକ୍ରେ ଜୀବକୁ ବସାଇ ॥୬୯
 ପେଡ଼ଇ ଇନ୍ଦ୍ରିୟ ପ୍ରାୟେ । ଏଣୁ ଡରଇ ମୋର କାୟେ ॥୭୦
 ଏବେ ମୁଁ ତୋ ଶରଣାଗତ । ଚକ୍ରେ ଉଦ୍ଧର ମୋର ନାଥ ॥୭୧
 ମୁଁ ଏବେ ଦେଖୁଲି ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷେ । ଭୋ ନାଥ ତୋହର ସମକ୍ଷେ ॥୭୨
 ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡ ମଧ୍ୟେ ଯେତେ ଦେବା । ମନୁଷ୍ୟ କରେ ତାଙ୍କୁ ସେବା ॥୭୩
 ଇଚ୍ଛନ୍ତି ଅଇଶ୍ୱର୍ଯ୍ୟ ଭୋଗ । ସାତ୍ତ୍ୱିକ ସଂଯୋଗ ବିଯୋଗ ॥୭୪
 ଏ ଦେବେ ମୋର ପିତା ତ୍ରାସେ । ଦକ୍ଷେ ନଥାନ୍ତି ଅବକାଶେ ॥୭୫
 ତାହାର ଭୃକୁଟୀ କୁଟୀଳେ । ଭୟେ ପଶନ୍ତି ଅକ୍ରରାଳେ ॥୭୬
 ତୁ ଏବେ ତାହାକୁ ସଂହାରି । ରଘୁଲୁ ସର୍ବଦେବ ଶିରୀ ॥୭୭
 ତେଣୁ ଯେ ପ୍ରାଣୀଙ୍କ ଆଶିଷ । ଯେ ଫଳ ଏ ଭୂତ ଭବିଷ୍ୟ ॥୭୮

ଆୟୁ ସମ୍ପଦ ଭୋଗ ଅର୍ଥ । ଇନ୍ଦ୍ରିୟ ସୁଖର ପ୍ରାପତ ॥୧୧୯
 ସେ ସର୍ବବାଞ୍ଛା ତୋର ବଳେ । କାଳ ହରଇ ଅବହେଳେ ॥୧୨୦
 ତେଣେ ମୋହର କାର୍ଯ୍ୟ ନାହିଁ । ତୋ ପାଦେ ରଖ ଭାବଗ୍ରାହୀ ॥୧୨୧
 ତୋ ମାୟା-ସଂସାର-ସାଗରେ । ସ୍ୱପ୍ନ ମୃଗତୃଷ୍ଣା ପ୍ରକାରେ ॥୧୨୨
 ଏ କଳେବରର ମହିମା । ଅଶେଷ ରୋଗଙ୍କର ସାମା ॥୧୨୩
 ଏ ସର୍ବ ଶୁଚିମୁଖେ ଶୁଣି । ସ୍ୱପ୍ନର ପ୍ରାୟେ ପରିମାଣି ॥୧୨୪
 ଅଛଇ ତୋର ମାୟାମୋହେ । କେବେ ହେଁ ବିରକତ ନୋହେ ॥୧୨୫
 କାମଅନଳ ମଧୁ ଲୋଭେ । କେମନ୍ତେ ଲିଭିବ ସୁଭାବେ ॥୧୨୬
 ମୋହର ଜନ୍ମ ରଜଗୁଣେ । ଅଧିକ ତାମସ ଲକ୍ଷଣେ ॥୧୨୭
 ଅସୁରକୁଳେ ଜାତ ମୁହିଁ । ତୋ ଅନୁକମ୍ପା ଅବା କାହିଁ ॥୧୨୮
 ଭୋ ନାଥ ମୋର ଶିରେ ଆଣି । ପ୍ରସନ୍ନେ ଦେଲୁ ପଦ୍ମପାଣି ॥୧୨୯
 ତୋର ପ୍ରସାଦ ପଦ୍ମନାଭ । ବ୍ରହ୍ମା ଶଙ୍କରରେ ଦୁର୍ଲ୍ଲଭ ॥୧୩୦
 କମଳା ତୋର ହୃଦେ ଥାଇ । ତୋ ଭାବ ଲଭି ନପାରଇ ॥୧୩୧
 ତୋର ମହିମା ଭାବଗ୍ରାହୀ । ପର-ଅପର ତୋର ନାହିଁ ॥୧୩୨
 ଏ ଜୀବ ପରାପର ଜାଣେ । ସଂସାରଗତି ନ ପ୍ରମାଣେ ॥୧୩୩
 ଉତ୍ତମ ସେବା ତୋ ଚରଣେ । ଯେ ପ୍ରାଣୀ କରେ ଅନୁକ୍ଷଣେ ॥୧୩୪
 ସେ ପାଦ ଯାରେ ଦୟା କରେ । ପ୍ରସନ୍ନ କଳ୍ପଦ୍ରୁମ ତାରେ ॥୧୩୫
 ସେବାନୁରୂପ ଫଳ ପାଇ । ପର-ଅପର ତୋର ନାହିଁ ॥୧୩୬
 ଏମନ୍ତେ ଭବବନ୍ଧ-କୁପେ । ବେଢ଼ି ଅଛନ୍ତି କାଳସର୍ପେ ॥୧୩୭
 ସେ କୁପେ ପଡ଼ି ସର୍ବଜନେ । କାମ କଳ୍ପନ୍ତି ନିତ୍ୟ ମନେ ॥୧୩୮
 ତାହାଙ୍କ ସଙ୍ଗତରେ ଥାଇ । ସେ କାମ କଳ୍ପଥାଇ ମୁହିଁ ॥୧୩୯
 ନାରଦ ମୁନି ବେଦମୟ । ସେ ମୋତେ କଲେ ଅନୁଗ୍ରହ ॥୧୪୦
 ଏଣୁ ସାଧୁଙ୍କ ସଙ୍ଗେ ଭାବି । ତୋ ସେବା କେମନ୍ତେ ଛାଡ଼ିବି ॥୧୪୧
 ଅନନ୍ତ ମୋ ପ୍ରାଣ ରକ୍ଷଣ । ପିଅର ମରଣ କାରଣ ॥୧୪୨
 ଭକ୍ତ-ରକ୍ଷଣ ବାକ୍ୟମତେ । ତୋ ଅବତାର ଏ ଜଗତେ ॥୧୪୩

ମୋ ପିତା ଖଡ୍ଗ ଧରି ହସ୍ତେ । ପ୍ରତିଜ୍ଞା କଲା ମୋ ଅଗ୍ରତେ ॥୧୪୪
 ବୋଇଲା ଦେଖା ତୋ ଠାକୁର । ନୋହିଲେ ଛେଦିବଇଁ ଶିର ॥୧୪୫
 ମୁହିଁ ଈଶ୍ୱର ତିନିପୁରେ । ମୋ ତହିଁ କେବା ଅଛି ପରେ ॥୧୪୬
 ଏଣୁ ମୋ ବାକ୍ୟ ସତ୍ୟ କରି । ତୋ ଅବତାର ନରହରି ॥୧୪୭
 ତୁ ଏ ଜଗତେ ଦେହ ଧରି । ଜନଙ୍କ ମଧ୍ୟେ ଅବତରି ॥୧୪୮
 ପ୍ରକାଶୁ ସୁଲ ସୁକ୍ଷ୍ମ ରୂପେ । ଏବେ ରହୁ ନିର୍ଲୋପ ରୂପେ ॥୧୪୯
 ତ୍ରିଗୁଣ ସର୍ଜୁ ଗୁଣମୟେ । ମାୟା ପ୍ରକାଶୁ ନାନାଦେହେ ॥୧୫୦
 ବିହରୁ ଗୁଣମଧ୍ୟେ ପଶି । କେ କହୁ ତୋ ରୂପ ବିଶେଷି ॥୧୫୧
 ସତ ଅସତ ଏ ଜଗତ । ତୋ ତହିଁ ନାହିଁ ଭିନ୍ନମତ ॥୧୫୨
 ମାୟାରେ ଆତ୍ମ ପର କରେ । ବିଅର୍ଥେ ବୁଦ୍ଧିରେ ବିଚାରେ ॥୧୫୩
 ପ୍ରକାଶ ସ୍ଥିତି ଅନ୍ତ ସୃଷ୍ଟି । ତରୁ-ପଲ୍ଲବେ ଯେହ୍ନେ ଅଷ୍ଟି ॥୧୫୪
 ତୁ ଏ ଜଗତେ ଆତ୍ମବଳେ । ଆତ୍ମାରେ ଥାଉ ଅନ୍ତଃକାଳେ ॥୧୫୫
 ସୃଷ୍ଟି ସଂହାରି ମାୟାବଳେ । ନାଗ ଶୟନେ ତୁ ନିଶ୍ଚଳେ ॥୧୫୬
 ତୋ ନିଜ ସୁଖେ ଅନୁଭବ । ନିରାହ ରୂପ ପଦ୍ମନାଭ ॥୧୫୭
 ମୁହିଁତ ଲୋଚନେ ମୁରାରି । ନିଦ୍ରାକୁ ହୃଦରେ ସଂହାରି ॥୧୫୮
 ତୁରାୟେ ସୁଖେ ରହୁ ତୁହି । ତ୍ରିଗୁଣେ ତୋର କାର୍ଯ୍ୟ ନାହିଁ ॥୧୫୯
 ସେ ଗୁଣମୟ ତୋ ଶରୀରେ । ତେତଇ ନିଦ୍ରା ଅଭ୍ୟକ୍ତରେ ॥୧୬୦
 କାଳର ବଳେ ତୋ ନୟନେ । ଯୋଗ ସମାଧି ଅବସାନେ ॥୧୬୧
 ତୋ ନାଭିମଧ୍ୟେ ଜଳକଣେ । ବୀଜ ପ୍ରକାଶେ ତତକ୍ଷଣେ ॥୧୬୨
 ବୀଜୁ ଯେସନେ ବଟ ହୋଇ । ପଦ୍ମ ମୃଣାଳ ପ୍ରକାଶଇ ॥୧୬୩
 ସେ ପଦ୍ମମଧୁ ବ୍ରହ୍ମା ଜାତ । ନ ଜାଣେ ଆତ୍ମାର ବୃତ୍ତାନ୍ତ ॥୧୬୪
 ତୁ ବୀଜଆତ୍ମା ତା ଶରୀରେ । ପ୍ରକାଶୁ ବାହ୍ୟ ଅଭ୍ୟକ୍ତରେ ॥୧୬୫
 ତାହା ନଜାଣି ବେଦମୁଖ । ଆରତେ ଖୋଜିଲେ ଅନେକ ॥୧୬୬
 କାହିଁ ଅଇଲି ବୋଲି ଚିନ୍ତି । ଭୟେ ଭାଲଇ ପ୍ରଜାପତି ॥୧୬୭
 ପୁଣି ପଶିଲା ପଦ୍ମନାଳେ । ଶତେବରଷ ଯୋଗବଳେ ॥୧୬୮

ଅଙ୍କୁରମାର୍ଗେ ବାଜ ଲୋଡ଼ି । ଭୂମିଲା ବହୁ ଦୁଃଖେପଡ଼ି ॥୧୬୯
 ଲୋଡ଼ି ନ ପାଇ ମହାଜଳେ । ପୁଣି ଉଠିଲା ପଦ୍ମନାଳେ ॥୧୭୦
 ଭାଲଇ ପଦ୍ମମଧେ ରହି । ତୋ ଅକ୍ତ ପାଇବ ସେ କାହିଁ ॥୧୭୧
 ତୋତେ ନପାଇ ପ୍ରଜାପତି । ତପସାଧନେ କଲା ମତି ॥୧୭୨
 ଅନେକ କାଳ ସାଧୁ ତପ । ଦେଖିବା ନିମନ୍ତେ ତୋ ରୂପ ॥୧୭୩
 ତୋ ରୂପ କରି ଅନୁମାନେ । ଭୂମିରୁ ଗନ୍ଧମାତ୍ରା ଯେହ୍ନେ ॥୧୭୪
 ସହସ୍ର-ବଦନ-ନୟନ । ସହସ୍ର-ଶିର-ନାସା-କର୍ଣ୍ଣ ॥୧୭୫
 ସହସ୍ର-ଉର ସସ୍ରପାଦ । ସହସ୍ର ଭୂଜେ ସସ୍ରାୟୁଧ ॥୧୭୬
 ସେ ମାୟାମୟ ରୂପ ସୁଖେ । ବିଧାତା ଦେଖିଲା ସମ୍ମୁଖେ ॥୧୭୭
 ତୋହର ଦେଖି ଦିବ୍ୟବେଶ । ବିଧାତା ହୋଇଲା ହରଷ ॥୧୭୮
 ବ୍ରହ୍ମାର ଅର୍ଥେ ପଦ୍ମନାଭ । ରୂପ ପ୍ରକାଶ ହୟଗ୍ରୀବ ॥୧୭୯
 ବିଷ୍ଣୁର ଯୋଗନିଦ୍ରା କାଳେ । କର୍ଣ୍ଣରୁ ମଳ ପଡ଼ି ଜଳେ ॥୧୮୦
 ରଜ-ତାମସ-ଗୁଣେ ଜାତ । ମଧୁ-କୈଟଭ ବେନି ଦୈତ୍ୟ ॥୧୮୧
 ଦେବହେଳନ ମହାଘୋର । ତେଜ ପ୍ରଚଣ୍ଡ ଭୟଙ୍କର ॥୧୮୨
 ତାହାଙ୍କୁ ମାରି ଶତ୍ରୁଗଣ । ବ୍ରହ୍ମାଙ୍କୁ କଲୁ ସମର୍ପଣ ॥୧୮୩
 ଏହି ପ୍ରକାରେ ନରହରି । ନୃ ପଶୁ ରକ୍ଷି ରୂପ ଧରି ॥୧୮୪
 ଦେବତା ଜଳଜନ୍ମୁ ରୂପେ । ତୋ ଅବତାର ମହାକଳ୍ପେ ॥୧୮୫
 ଦୁଷ୍ଟ ନିବାର ସନ୍ତୁ ପାଲୁ । ତୁ ନାଥ ପରମ ଦୟାଲୁ ॥୧୮୬
 ଯୁଗାନ୍ତଧର୍ମେ ପାଲୁ ନାଥ । କଳିଲେ ନୋହୁ ତୁ ତେମନ୍ତ ॥୧୮୭
 ଏ ରୂପେ ଛନ୍ଦ୍ରରୂପ ହେଉ । ଏଣୁ ତ୍ରିୟୁଗ ତୁ ବୋଲାଉ ॥୧୮୮
 ନିରତେ ମାୟାଜଡ଼େ ଛନ୍ଦ୍ର । ପାପ-ସଙ୍କଳ୍ପେ ଦୁଷ୍ଟମନ ॥୧୮୯
 ଏଣୁ ତୋ କଥାମୃତେ ରତି । କେ କରିପାରେ ଦୃଢ଼ ମତି ॥୧୯୦
 କାମ-ସଙ୍କଳ୍ପେ ମୁଁ ଆତୁର । କାହୁଁ ଜାଣିବି ଗତି ତୋର ॥୧୯୧
 ଏ ଦେହେ ଇନ୍ଦ୍ରିୟଙ୍କ ଗୁଣ । ଭୋ ନାଥ ସାବଧାନେ ଶୁଣ ॥୧୯୨
 ଆତ୍ମା ନରହି ହୃଦଗତେ । ଚଳଇ ଇନ୍ଦ୍ରିୟ ଆୟତ୍ତେ ॥୧୯୩

ରସ-ଲାଳସେ ଜିହ୍ଵା ଧରେ । ତୃଷ୍ଣିତେ ତୃଷ୍ଣା ବଳ କରେ ॥୧୯୪
 ଉପସ୍ଥୁ ଧରେ କାମ ଭୋଗେ । ଗୁହ୍ୟ ଧରଇ ମଲୋଞ୍ଚରୈ ॥୧୯୫
 ବର୍ମ ଧରଇ ଶୀତ-ଉଷ୍ଣେ । ଉଦର ଧରେ ଭକ୍ଷ-କର୍ମେ ॥୧୯୬
 ଶ୍ରବଣ ଶବ୍ଦ-ଅର୍ଥେ ଧରେ । ଗନ୍ଧାର୍ଥେ ନାସିକା-ବିବରେ ॥୧୯୭
 ରୂପ ସଂଯୋଗେ ଦୃଷ୍ଟି ରହେ । ବଳ-ବିକ୍ରମ ଶକ୍ତି ବହେ ॥୧୯୮
 ଏ ଇନ୍ଦ୍ରିଗଣ କର୍ମବଳେ । ପ୍ରାଣୀ ନାଶକ୍ତି ଅବହେଳେ ॥୧୯୯
 ବହୁତ ସପତଣୀ ଘରେ । ଗୃହସ୍ଥୁ ରମେ ନିରକ୍ତରେ ॥୨୦୦
 ସେ ଯେହ୍ନେ ପଦ୍ମାଙ୍କ ଆୟତ୍ତେ । ନିରତେ ରମେ ନାନାମତେ ॥୨୦୧
 ସେ ନାରୀଗଣେ ତାର ବିତ୍ତ । କରନ୍ତି ଆପଣା ଆୟତ୍ତ ॥୨୦୨
 ଯେ ଯାହାମତେ ସୁଖ ଚିନ୍ତି । ସ୍ଵାମୀ ଜୀବନ ସେ ହରନ୍ତି ॥୨୦୩
 ଏମନ୍ତେ କର୍ମପାଶ ବଳେ । ବଇତରଣୀ ଭବ ଜଳେ ॥୨୦୪
 ଜନ୍ମ ମରଣ ପ୍ରାଣୀ ବହେ । ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଘଟଣା-ପ୍ରବାହେ ॥୨୦୫
 ସ୍ଵ-ପରତେଦେ ପଥ ହୁଡ଼ି । ଯାତନା ମଧେ ଛକ୍ତି ଜଡ଼ି ॥୨୦୬
 ତାହାଙ୍କ ମଧେ ମୁହିଁ ଥାଇ । ଆତ୍ମାର ଗତି ନ ଜାଣଇ ॥୨୦୭
 ତୋ ପାଦେ ପଶିଲି ଶରଣ । ମୋତେ ଭବର ନାରାୟଣ ॥୨୦୮
 ଦୁଃଖୀଜନଙ୍କ ଉପକାରେ । ତୋ ସମ ନାହିଁନା ସଂସାରେ ॥୨୦୯
 ସଂସାର ଉତ୍ପତ୍ତି ପାଳନ । ଈଷିତେ କରୁ ସଂହରଣ ॥୨୧୦
 ମୃତ୍ପ୍ରାଣୀଙ୍କି ତୋର ଦୟା । କେ ଜାଣିପାରେ ନାଥ ଏହା ॥୨୧୧
 ଆରତ ଜନବନ୍ଧୁ ହେଉ । କରୁଣାସିନ୍ଧୁ ନାମ ବହୁ ॥୨୧୨
 ତୋହର ସେବକ ତାରଣେ । ତୁ ନାଥ ଥାଉ ଅନୁକ୍ଷଣେ ॥୨୧୩
 ତୋର ମହିମା-ଗୁଣ ଗୁଣି । ନିଶ୍ଚଳ ଚିତ୍ତେ ପରିମାଣି ॥୨୧୪
 ଏଣୁ ମୋହର ଭୟ ନାହିଁ । ବଇତରଣୀ ମଧେ ଥାଇ ॥୨୧୫
 ତୋରେ ବିମୁଖ ଯାର ମନ । ସେ ପ୍ରାଣୀ ସେ ଜଳେ ନିମଗ୍ନ ॥୨୧୬
 କୁର୍ତ୍ତୁମ୍ଭ-ଭରଣ ନିମନ୍ତେ । ଭାର ବହଇ ଅବିରତେ ॥୨୧୭
 ଇନ୍ଦ୍ରିୟ ସୁଖେ ଗୃହେ ରହେ । କୁର୍ତ୍ତୁମ୍ଭ ସ୍ନେହେ ମାୟାମୋହେ ॥୨୧୮

ଏ ଯେ ସକଳ ମୁନିଜନେ । ନିର୍ମଳ-ନିଶ୍ଚଳ-ଚିନ୍ତନେ ॥୧୧୯
 ମାୟା-କଳ୍ପନା ଦୂର କରି । ମଉନରୂପେ ବ୍ରହ୍ମଚାରୀ ॥୧୧୨୦
 ବିଜନେ ରହନ୍ତି ନିରତେ । ଜପନ୍ତି ନିଜ ମୁକ୍ତି ଅର୍ଥେ ॥୧୧୨୧
 ତାହାଙ୍କ ଚିନ୍ତା କାହିଁ ଏଣେ । ଯେ ବା ଭ୍ରମନ୍ତି ଭବ-ବଣେ ॥୧୧୨୨
 ଭ୍ରମେ ଭ୍ରମନ୍ତା ପ୍ରାଣୀଙ୍କର । ତୋ ତହିଁ ରକ୍ଷକ କେ ଆର ॥୧୧୨୩
 ଏ ଗୃହେ ମୈଥୁନାଦି ସୁଖେ । ପ୍ରାଣୀ କ୍ଳାନ୍ତନ୍ତି ଦୁଃଖ ଶୋକେ ॥୧୧୨୪
 କଣ୍ଠ ଯେସନେ ନଖମାଝେ । ନିମିଷ ମାତ୍ର ସୁଖ ବୁଝେ ॥୧୧୨୫
 କଣ୍ଠ ଅନ୍ତରେ ମହାଦୁଃଖ । ତେସନେ ଗୃହବନ୍ଧ-ସୁଖ ॥୧୧୨୬
 ଏଣୁ ନରମେ ଜ୍ଞାନୀଜନ । ତୋ ପାଦପଦ୍ମେ ଦେଇ ମନ ॥୧୧୨୭
 ମଉନରୂପ ଶୁଭ ତପ । ସ୍ୱର୍ଗ ଅଧ୍ୟୟନ ଜପ ॥୧୧୨୮
 ଏକାନ୍ତ ସର୍ବସେବା-ବିଧି । ବ୍ୟାଖ୍ୟାନ ନିଶ୍ଚଳ-ସମାଧି ॥୧୧୨୯
 ଜ୍ଞାନ ଅମୃତ ଗୁରୁବାଣୀ । ସୁଜନେ ବୁଝ ପରିମାଣି ॥୧୧୩୦
 ଏ ଦଶ ଅପବର୍ଗ ଅର୍ଥେ । ଅଜିତେହିୟ ସାଧେ ଯେତେ ॥୧୧୩୧
 ତାହାଙ୍କ ସୁଖ ଲେଶ ନାହିଁ । ମାୟା-ସଂସାରେ ଭ୍ରମୁଥାଇ ॥୧୧୩୨
 ତୋର ଚରଣ ଅବିରତ । ଜ୍ଞାନୀଜନଙ୍କ ହୃଦେ ସ୍ଥିତ ॥୧୧୩୩
 ତୋତେ ଲଭନ୍ତି ଭାବଗ୍ରାହୀ । ଦାମ୍ଭିକେ ଲଭିବେ ତା କାହିଁ ॥୧୧୩୪
 ଏ ସୃଷ୍ଟି ମଧ୍ୟେ ପଦ୍ମମୁଖ । ତୁ ନାଥ ହେଉ ସୁଲ ସୁକ୍ଷ୍ମ ॥୧୧୩୫
 ବୀଜରୁ ଅଙ୍କୁର ଯେମନ୍ତ । ପ୍ରକାଶ କରେ ଏ ଜଗତ ॥୧୧୩୬
 ସେ ବୀଜ-ଅଙ୍କୁର ତୋ ଦେହ । ତୋର ପ୍ରକାଶ ଏ ଉଭୟ ॥୧୧୩୭
 ତୋତେ ଯେ ଭଜେ ଅବିରତେ । ତୋ ରୂପ ଜାଣଇ ସେ ଚିତ୍ତେ ॥୧୧୩୮
 ଭକତି ଯୋଗମାର୍ଗେ ସାଧେ । ଅନଳ ଯେହ୍ନେ ଦାରୁ ମଧ୍ୟେ ॥୧୧୩୯
 ଗଗନ ସମାର ଅନଳ । ଅବନୀ ଆଦି ମହାଜଳ ॥୧୧୪୦
 ମାତ୍ରା-ସ୍ୱରୂପା ଇହିଗଣ । ଚତୁର ଅନ୍ତର କରଣ ॥୧୧୪୧
 ତୋ ଅନୁଗ୍ରହେ ଦେହେ ରହି । ଗୁଣ ବିଗୁଣ ଯେତେ ହୋଇ ॥୧୧୪୨
 ମନ ବଚନେ ଯେତେ କରି । ତୁ ସର୍ବରୂପ ନରହରି ॥୧୧୪୩

ତ୍ରିଗୁଣ ମହତ୍ ଅହଙ୍କାର । ମନ ପ୍ରକୃତି ଦେବ ନର ॥୧୧୪୪
 ଏ ଆଦି ଅନ୍ତ ମଧ୍ୟେ ଥାନ୍ତି । କେବେହେଁ ତୋତେ ନ ଜାଣନ୍ତି ॥୧୧୪୫
 ସେ ଭାବ ଜାଣି ମୁନିଜନେ । ନିଶ୍ଚଳେ ରହନ୍ତି ମଉନେ ॥୧୧୪୬
 ଭୋ ନାଥ ତୋର ନାମ ସ୍ମୃତି । ତୋ ପୂଜା କର୍ମେ ଯାର ମତି ॥୧୧୪୭
 ନିତ୍ୟେ ଚିନ୍ତନ୍ତି ତୋ ଚରଣ । ତୋ ପୁଣ୍ୟ କଥନ ଶ୍ରବଣ ॥୧୧୪୮
 ସୁପୁଣ୍ୟ କର୍ମ ଅର୍ପି ତୋତେ । ଏ ଷଡ଼ଅଙ୍ଗ ଭକ୍ତିମତେ ॥୧୧୪୯
 ଯେ ଅବା ସାଧକ୍ତି ଜଗତେ । ସେ ତୋତେ ଲଭନ୍ତି ନିଶ୍ଚିନ୍ତେ ॥୧୧୫୦
 ଯେବେ ତୋ ଭାବେ ନାହିଁ ମନ । ସେ ତୋର ଭକ୍ତିଭାବୁଁ ହାନ ॥୧୧୫୧
 ତୁ ନାଥ ଅନନ୍ତ ମୂରତି । ପରମଯୋଗୀଙ୍କର ଗତି ॥୧୧୫୨
 ଯେ ତୋର ଅଭୟଚରଣ । ତହିଁ ମୁଁ ନିଶ୍ଚୟେ ଶରଣ ॥୧୧୫୩
 ଶୁକ ଉବାଚ
 ଏମନ୍ତେ ଧର୍ମସୁତ ଆଗେ । ନାରଦ ମୁନି ଅନୁରାଗେ ॥୧୧୫୪
 କହନ୍ତି ସଭାମଧ୍ୟେ ବସି । ଶୁଣ ନୃପତି କୁରୁବଂଶୀ ॥୧୧୫୫
 ନାରଦ ଉବାଚ
 ଅସୁରସୁତ ବିଷ୍ଣୁ ଆଗେ । ଯେତେ ବର୍ଣ୍ଣିଲା ଭକ୍ତିମାର୍ଗେ ॥୧୧୫୬
 ଶୁଣି ସନ୍ତୋଷ ନାରାୟଣ । ଯେ ହରି ପରମ କାରଣ ॥୧୧୫୭
 ସୁପ୍ରୀତେ ତାଙ୍କୁ କୋଳେ ଧରି । ପ୍ରତ୍ୟକ୍ତ କୋପ ପରିହରି ॥୧୧୫୮
 କହନ୍ତି ମଧୁର-ବଚନ । ଶୁଣ ହେ ଅସୁରନନ୍ଦନ ॥୧୧୫୯
 ନୃସିଂହ ଉବାଚ
 ସନ୍ତୋଷେ ଜାଣିଲି ତୋ ଭାବ । ଏ ନରଲୋକେ ସୁଦୁଲ୍ଲଭ ॥୧୧୬୦
 ମୁଁ କାମ ପୂରାଏ ପ୍ରାଣୀର । ଆତ୍ମାନୁରୂପେ ମାଗ ବର ॥୧୧୬୧
 ଯେ ପ୍ରୀତି ନ କରଇ ମୋତେ । ମୁଁ ତାକୁ ଦୁଲ୍ଲଭ ଜଗତେ ॥୧୧୬୨
 ମୋତେ ଯେ ଦେଖଇ ନୟନ । ତାର କି ତପେ ପ୍ରୟୋଜନ ॥୧୧୬୩
 ଏ ଘେନି ଜ୍ଞାନୀଜନ ଯେତେ । ଭାବେ ଭଜନ୍ତି ନିତ୍ୟେ ମୋତେ ॥୧୧୬୪

ଚିତ୍ର ପ୍ରସନ୍ନେ ବର ଦେଇ । ସର୍ବ ଆଶିଷ ପତି ମୁହିଁ ॥୨୬୪
ନାରଦ ଉବାଚ
ଏମନ୍ତ ବର-ଲୋଭ କହି । ମନ ମୋହିଲେ ଭାଗଗ୍ରାହୀ ॥୨୬୬
ଏକାନ୍ତ ଭକ୍ତି ହୃଦେ ତାର । ବରେ ନକଳା ଅଙ୍ଗୀକାର ॥୨୬୭
ଏମନ୍ତ ମହିମା ଯାହାର । ଦେବମାନବେ ଅଗୋଚର ॥୨୬୮
ଯେ ଏହା ଆରତେ ଶୁଣନ୍ତି । ପଢ଼ନ୍ତି ଅବା ନିତିନିତି ॥୨୬୯
ସେ ସର୍ବେ ସଙ୍କଟ ଚରନ୍ତି । ହରିପାଦରେ ଲଭେ ଭକ୍ତି ॥୨୭୦
ଶୁଣ ସୁଜନେ ଏହୁ ରସ । ହରିବ ନୃଗତି ଅଶେଷ ॥୨୭୧
ସେ ପ୍ରହଲ୍ଲାଦ ପାଦଗତ । ନମଇଁ ବିପ୍ର ଜଗନ୍ନାଥ ॥୨୭୨

ଇତି ଶ୍ରୀମଦ୍ଭାଗବତେ ମହାପୁରାଣେ ପାରମହଂସ୍ୟାଂ ସଂହିତାୟାଂ
ସପ୍ତମସ୍କନ୍ଧେ ପ୍ରହ୍ଲାଦଚରିତେ ଭଗବତ୍ସ୍ତବୋନାମ ନବମୋଽଧ୍ୟାୟଃ ॥

ଦଶମ ଅଧ୍ୟାୟ
ନାରଦ ଉବାଚ

ବିଷ୍ଣୁର ବରଲୋଭ ଶୁଣି । ମନେ ବିଚାରେ ଭକ୍ତମଣି ॥୧
ଭକ୍ତିଯୋଗକୁ ବିଘ୍ନ ପ୍ରାୟେ । ମଣି ପ୍ରହ୍ଲାଦ କଳା ଭୟେ ॥୨
ହସି ନୃସିଂହ ମୁଖ ଚାହିଁ । ବୋଲଇ ଶିରେ କର ଦେଇ ॥୩

ପ୍ରହ୍ଲାଦ ଉବାଚ

ଭୋ ନାଥ ଶୁଣ ଚକ୍ରଧର । ବର-ପ୍ରସଙ୍ଗେ ମୋର ଚର ॥୪
କାମେ ଆସକ୍ତ ପ୍ରାୟେ ମଣି । ବର ଯାଚିଲୁ ଚକ୍ରପାଣି ॥୫
ସ୍ୱଭାବେ କାମେ ମୁଁ ଆସକ୍ତ । ବର-ଲୋଭରେ ମୋହୁ ଚିତ୍ତ ॥୬
ମୋହର ମନ ତୋର ପାଦେ । ତୁ ମୋତେ ନ କଳ୍ପ ପ୍ରମାଦେ ॥୭
ଭୃତ୍ୟ-ଲକ୍ଷଣ ଜାଣିବାରେ । ସ୍ୱାମୀ ସ୍ୱଭାବ ଏ ସଂସାରେ ॥୮
କାମେ ଭ୍ରମାଇ ଭୃତ୍ୟ ଚିତ୍ତ । ଜାଣଇଁ ଭକ୍ତ କି ଅଭକ୍ତ ॥୯
ସଂସାର-ବାଜ ହୃଦଗ୍ରନ୍ଥି । ତେଣେ ଭ୍ରମାଉ ମୋର ମତି ॥୧୦
ସେ କଥା ଭଲେ ଜାଣେ ମୁହିଁ । ଏଶୁ ଅନ୍ୟଥା ନ ଘଟଇ ॥୧୧

ତୋତେ ଆରାଧୁ ପ୍ରାଣୀ ଯେବେ । ତୋର ଆଶିଷ ବିରେ ଭାବେ ॥୧୨
ଭୃତ୍ୟ ଲକ୍ଷଣ ତା ନ ଜାଣି । ଯେ ଆତ୍ମାହିତ ନ ପ୍ରମାଣି ॥୧୩
ବଣିକ ସ୍ୱଭାବ ତାହାର । ସେ କାହିଁ ଚରିବ ସଂସାର ॥୧୪
ଯେ ପ୍ରାଣୀ ଲକ୍ଷ ଆଶା କରେ । ଭୃତ୍ୟ ନ ବୋଲିବ ତାହାରେ ॥୧୫
ଯେ ସ୍ୱାମୀ ଭୃତ୍ୟ କଷ୍ଟ ଦେଇ । ତା ସ୍ୱାମୀପଣ ରହେ ନାହିଁ ॥୧୬
ନିଷ୍ଟାମ ଭକ୍ତ ମୁହିଁ ତୋର । ତୁ ନାଥ ଭକତ ସୋଦର ॥୧୭
ରାଜାର ସେବକ ଯେସନେ । ବଞ୍ଚଇ ଆଜ୍ଞା ଅଲଂଘନେ ॥୧୮
ତଥାପି ତୋର ତୋଷ ଅର୍ଥେ । ତୋ ବାକ୍ୟ ପାଳିବା ଉଚିତେ ॥୧୯
ମାଗଇ ବର ତୋର ପାଦେ । ଯେମନ୍ତେ ନ ପଡ଼େ ପ୍ରମାଦେ ॥୨୦
ଏମନ୍ତ ବର ଦିଅ ମୋତେ । ତୋ ମାୟା ଚରିବି ଯେମନ୍ତେ ॥୨୧
ଯେ କାମ ମୋର ହୃଦେ ରହି । ବୃକ୍ଷ-ରୋପଣ ପ୍ରାୟେ ହୋଇ ॥୨୨
ପତ୍ର-କୁସୁମ-ଫଳ ଯେତେ । ମୂଳ ସଙ୍କୁଳେ ଜଡ଼େ ଚିତ୍ତେ ॥୨୩
ସେ ବୃକ୍ଷ ହୃଦରେ ନ ରହୁ । ଭୋ ନାଥ ଏହି ବର ହେଉ ॥୨୪
ଇନ୍ଦ୍ରିୟ ମନ ପ୍ରାଣ ସ୍ତୁତି । ଆତ୍ମା ସ୍ୱର୍ଗ ଧୃତି ମତି ॥୨୫
ଲାଜ ସମ୍ପଦ ତେଜ ଜ୍ଞାନ । ସତ୍ୟ ସନ୍ତୋଷ ବ୍ରତମାନ ॥୨୬
ଯେ କାମେ ଏସର୍ବ ନଶକ୍ତି । ସେ କାମୁଁ ରଖ ଦାଶରଥ ॥୨୭
କାମ-ସଙ୍କଳ୍ପ ଯେତେ ଥାଇ । ଯେ ଜନ୍ମେ ପ୍ରାଣୀ ତା ମୁଞ୍ଚଇ ॥୨୮
ସେ ଜନ୍ମେ ମିଳେ ତୋ ସମୀପେ । ତୋ ସମେ ଅଇଶ୍ୱର୍ଯ୍ୟ କଳ୍ପେ ॥୨୯
ନମୋ ପୁରୁଷ ମହାତ୍ମନ । ନୃସିଂହ ରୂପା ଭଗବାନ । ॥୩୦
ତୁ ବ୍ରହ୍ମ ପରାମାତ୍ମା ତୁହି । ତୁ ହରି ତୋତେ ମୁଁ ନମଇଁ ॥୩୧
ଏମନ୍ତେ ପ୍ରହଲ୍ଲାଦ ବାଣୀ । ଶୁଣି କହନ୍ତି ଚକ୍ରପାଣି ॥୩୨

ନୃସିଂହ ଉବାଚ

କହନ୍ତି ପ୍ରଭୁ ଭଗବାନ । ଶୁଣ ହେ ଭକତ ପ୍ରଧାନ ॥୩୩
ଏକାନ୍ତ-ଭକ୍ତ ଯେ ମୋହର । ଏ ନିଶ୍ଚେ ତାହାର ବେଭାର ॥୩୪
କେବେ ମୋ ଆଶିଷ ନ କଳ୍ପେ । ଯେ ଭୋଗ ଇହ ପରଲୋକେ ॥୩୫

ତୋର ସଦୃଶ ଭକ୍ତ ଯେତେ । ନିଷ୍ଠାମେ ଛକ୍ତି ଏ ଜଗତେ ॥୩୬
 ତୁ ଏବେ ମୋର ବୋଲ କର । ଏ ଯେତେ କାଳ ମନୁକ୍ରର ॥୩୭
 ଦୈତ୍ୟମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟେ ରହି । ଅତୁଲ୍ୟ ଭୋଗ ଭୁଞ୍ଜ ତୁହି ॥୩୮
 ତୁ ମୋତେ ସର୍ବଭୂତେ ଭଜ । ଯଜ୍ଞ-ଈଶ୍ଵର ରୂପେ ପୂଜ ॥୩୯
 କର୍ମ ବିନାଶି ଯୋଗବଳେ । ସାଧ ଏ ଅବନୀ ମଣ୍ଡଳେ ॥୪୦
 ଶରୀର ଛାଡ଼ି କାଳବଳେ । ପଶିବୁ ମୋ ପାଦ କମଳେ ॥୪୧
 ତୁ ଯେତେ ସୁତି କଲୁ ମୋତେ । ସଂସାର ତାରଣ ନିମନ୍ତେ ॥୪୨
 ରଜନୀଅକ୍ତେ ପ୍ରାତଃକାଳେ । ଆନନ୍ଦେ ହୃଦୟ ନିଶ୍ଚଳେ ॥୪୩
 ମୋତେ ସ୍ମରିବେ ତୋର ସଙ୍ଗେ । ପାପ ନ ରହୁ ତାଙ୍କ ଅଙ୍ଗେ ॥୪୪
 ଅଶେଷ କର୍ମ-ବନ୍ଧ-ପାଶ । ତକ୍ଷଣେ ହୋଇବ ବିନାଶ ॥୪୫
 ଏମନ୍ତେ ନରହରି ବାକ୍ୟେ । ଅସୁରପୁତ୍ର ମନ ଶୋକେ ॥୪୬
 ପ୍ରହ୍ଲାଦ କରଯୋଡ଼ି ପୁଣି । କହେ ନୃସିଂହ ଅଗ୍ରତେଣ ॥୪୭

ପ୍ରହ୍ଲାଦ ଉବାଚ

ଶୁଣ ହେ ପ୍ରଭୁ ଭଗବାନ । ସକଳ ଭୂତେ ତୋର ସ୍ଥାନ ॥୪୮
 ତୁ ବରଦାତାଙ୍କ ଈଶ୍ଵର । ପିତାର ଅର୍ଥେ ମାଗେ ବର ॥୪୯
 ତୁ ବ୍ରହ୍ମ ପ୍ରଭୁ ଚକ୍ରପାଣି । ତୋର ମହିମା ସେ ନ ଜାଣି ॥୫୦
 ତୋତେ ନିନ୍ଦିଲା କୋପମନେ । ବୋଲେ ଈଶ୍ଵର ମୁଁ ଭୁବନେ ॥୫୧
 ଭ୍ରାତ-ମରଣେ କୋପ ବହି । ତୋହର ମହିମା ନିନ୍ଦଇ ॥୫୨
 ତୋ ଭକ୍ତ ବୋଲିକରି ମୋତେ । କ୍ରୋଧେ ହିଂସଇ ଅବିରତେ ॥୫୩
 ସେ ପାପୁଁ ପିତାଙ୍କୁ ଉଦ୍ଧର । ଭୋ ନାଥ ମାଗେ ଏହି ବର ॥୫୪
 ଅମୃତପୁଷ୍ପ ଦୃଷ୍ଟି ତୋର । ପଡ଼ଇ ଯାହାର ଉପର ॥୫୫
 ପବିତ୍ର ଦୃଷ୍ଟି ଯାରେ ହୋଇ । ଅଙ୍ଗେ ଦୁରିତ ନ ରହଇ ॥୫୬
 ଏମନ୍ତେ ଶୁଣି ତା ବଚନ । କହନ୍ତି ପ୍ରଭୁ ଭଗବାନ ॥୫୭

ଭଗବାନ ଉବାଚ

ପ୍ରହ୍ଲାଦ ଶୁଣ ମୋର ବାଣୀ । ତୋ ପିତା ମୋହର କାରେଣୀ ॥୫୮

କଣ୍ୟାପ ମରାଚି ବିଧାତା । ସହିତେ ଉଦ୍ଧରିଲୁ ପିତା ॥୫୯
 ଅପର କଳ୍ପେ ପିତୃ ଯେତେ । ସର୍ବେ ପବିତ୍ର ତୋ ଚରିତେ ॥୬୦
 ତାହାଙ୍କ କୁଳେ ତୋର ଜନ୍ମ । ତୁ କଲୁ ସକଳ ପାବନ ॥୬୧
 ମୋର ଭକତ ଯହିଁ ଥାଇ । ସମଦରଣୀ ଶାନ୍ତ ହୋଇ ॥୬୨
 ଜଗତେ ସାଧୁ ସେ ବୋଲାନ୍ତି । ପତିତେ ପବିତ୍ର କରନ୍ତି ॥୬୩
 ପ୍ରାଣୀ-ହିଂସନ ତାଙ୍କ ନାହିଁ । ଯେ ଉଦ୍ଧ-ନୀଚେ ଦେହ ବହି ॥୬୪
 ମୋହର ଭାବେ ନିତ୍ୟେ ଥାନ୍ତି । ନିଷ୍ଠାମ ଭାବେ ମୋତେ ଚିନ୍ତି ॥୬୫
 ଯେ ପୁଣି ଥାନ୍ତି ତାଙ୍କ ପଛେ । ସେ ମୋର ଭକତ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷେ ॥୬୬
 ତୁ ମୋର ଭକ୍ତମଧ୍ୟେ ସାର । ମହିମା ବର୍ଣ୍ଣିଲୁ ମୋହର ॥୬୭
 ଏଣୁ ତୁ ବଇଷ୍ଣବବର । ମୋର ବଚନ ଏବେ କର ॥୬୮
 ମୋର ଭକତଜନ ଯେତେ । ଯତ୍ନ କରନ୍ତି ପିତୃ ଅର୍ଥେ ॥୬୯
 ପୁତ୍ର-ସ୍ଵର୍ଧର୍ମ ଏ ବେଭାର । ପିତାଙ୍କୁ ପ୍ରେତୁଁ କର ପାର ॥୭୦
 ମୋ ଅଙ୍ଗ-ସ୍ଵର୍ଗରୁ ତୋ ତାତ । ସ୍ଵଭାବେ ହୋଇଛି ମୁକତ ॥୭୧
 ବେଦବାଦୀଙ୍କ ବାକ୍ୟ ଅର୍ଥେ । ପିତୃତର୍ପଣ କର ତୀର୍ଥେ ॥୭୨
 ମୋ' ପାଦେ ମନ କର ସ୍ଥିର । ପିଣ୍ଡେ ତୁ ପିତାଙ୍କୁ ଉଦ୍ଧର ॥୭୩

ନାରଦ ଉବାଚ

ନୃସିଂହ ଆଜ୍ଞା ଘେନି ଶିରେ । ପିତାର କର୍ମ ଗଙ୍ଗାତୀରେ ॥୭୪
 ଆନନ୍ଦେ ହିରଣ୍ୟର ବଳା । ପିତୃ-ତର୍ପଣ-ପିଣ୍ଡ ଦେଲା ॥୭୫
 ବିପ୍ରେ ମିଳିଲେ ବିଷ୍ଣୁ ବାକ୍ୟେ । ପ୍ରହ୍ଲାଦର ଅଭିଷେକେ ॥୭୬
 କ୍ଷିତିମଣ୍ଡଳେ କଲେ ରାଜା । ନୃପେ କରନ୍ତି ପାଦପୂଜା ॥୭୭
 ଅଦ୍ଭୁତ ଦେଖୁ ତାର କଥା । ଆନନ୍ଦମନେ ସେ ବିଧାତା ॥୭୮
 ସର୍ବଦେବଙ୍କୁ ଘେନି ସଙ୍ଗେ । ମିଳିଲେ ନରସିଂହ ଆଗେ ॥୭୯
 ଆନନ୍ଦେ କର ଦେଇ ଶିରେ । ପବିତ୍ରବାକ୍ୟେ ସୁତି କରେ ॥୮୦

ବ୍ରହ୍ମା ଉବାଚ

ଭୋ ଦେବ ଦେବଙ୍କର ବର	ଅଖିଳ ଲୋକ ସୃଷ୍ଟି କର	୮ ୧
ଭୂତଭାବନ ସର୍ବସିଦ୍ଧି	ତୁ ନାଥ କରୁଣାବାର୍ତ୍ତା	୮ ୨
ଲୋକ-ସକ୍ରାପୀ ଏ ଅସୁର	ଭୋ ନାଥ କଲୁ ତୁ ସଂହାର	୮ ୩
ମୋହର ତହୁଁ ବର ପାଇ	ମୋ ସୃଷ୍ଟି ମଧ୍ୟେ ମୃତ୍ୟୁ ନାହିଁ	୮ ୪
ତପର ତେଜବଳେ ଦୁଷ୍ଟ	ନିଗମମାର୍ଗ କଲା ନଷ୍ଟ	୮ ୫
ତୁ ନାଥ ତାହାକୁ ସଂହାରି	ରଖିଲୁ ବେଦମାର୍ଗ-ଶିରୀ	୮ ୬
ତାହାର ପୁତ୍ର ଭାଗ୍ୟବନ୍ଧ	ଦୁର୍ଲ୍ଲଭ ବିଷ୍ଣୁଙ୍କ ଭକତ	୮ ୭
ତାକୁ ରଖିଲୁ ପିତା ମାରି	ମରଣ-ସଙ୍କଟ ଉଦ୍ଧରି	୮ ୮
ଏ ନରସିଂହ ରୂପ ତୋର	ଧ୍ୟାନେ ଚିତ୍ତବେ ଯେତେ ନର	୮ ୯
ସର୍ବ ସଙ୍କଟ ହେବେ ପାର	ସ୍ମରଣେ ଫିଟିବ ଦୁସ୍ତର	୯ ୦
ଏମନ୍ତେ ବ୍ରହ୍ମାର ସ୍ତବନ	ଶୁଣି କହନ୍ତି ଭଗବାନ	୯ ୧
ଭଗବାନ ଉଦାତ		
ଶୁଣି ବିଧାତା ମୋ ଉତ୍ତର	ତପ ସକ୍ରୋଷେ ଯେବା ବର	୯ ୨
ତପ ସମାଧି ଯୋଗ ସାଧ୍ୟେ	ନ ଦେବୁ ଅସୁରଙ୍କ ମଧ୍ୟେ	୯ ୩
ଦୁଷ୍ଟପ୍ରାଣୀଙ୍କ ବରଦାନ	ସର୍ପକୁ ଯେହ୍ନେ କ୍ଷୀରପାନ	୯ ୪
ନାରଦ ଉଦାତ		
ବ୍ରହ୍ମାଙ୍କୁ ବୋଧୁ ଏ ବଚନ	ଅଦୃଶ୍ୟ ହେଲେ ଭଗବାନ	୯ ୫
ତକ୍ଷଣେ ଶୁନେ୍ୟ ବିଜେକରି	ଲାବଣ୍ୟ ରୂପେ ଦେବହରି	୯ ୬
ଜୟ ଶବଦ ତ୍ରିଭୁବନେ	ପ୍ରହ୍ଲାଦ ଦେଖୁ ତୋଷମନେ	୯ ୭
ଶିର-ନିବେଶି ବ୍ରହ୍ମାପାଦେ	ନମିଲା ପରମ ଆନନ୍ଦେ	୯ ୮
ସକଳ ପ୍ରଜାପତିଗଣେ	ବନ୍ଦିଲା ଦେବଙ୍କ ଚରଣେ	୯ ୯
ସକ୍ରୋଷ ହୋଇ ପଦ୍ମଯୋନି	ସଙ୍ଗେ ସପତରୁଷି ଘେନି	୧୦ ୦
ପ୍ରହ୍ଲାଦେ ସ୍ତୁତି ରାଜପଦେ	ଦୈତ୍ୟ-ଦାନବଙ୍କର ମଧ୍ୟେ	୧୦ ୧
ଆଶିଷ ଦେଲେ ଦେବଗଣେ	ହସ୍ତ ପ୍ରସାରି ଜଣେ ଜଣେ	୧୦ ୨
ପୂଜିଲା ବ୍ରହ୍ମା ଆଦିମୂଳେ	ଇନ୍ଦ୍ରାଦି ଦଶଦିଗପାଳେ	୧୦ ୩

ଅସୁର ପୁତ୍ର ସୁପୂଜିତେ	ସର୍ବେ ପରମାନନ୍ଦ ଚିତ୍ତେ	୧୦ ୪
ସ୍ୱସ୍ଥାନେ ଗଲେ ଦେବଗଣ	ଏବେ ହୋ ଧର୍ମସୁତ ଶୁଣ	୧୦ ୫
ଜୟ-ବିଜୟ ବେନି ଭାଇ	ବିଷ୍ଣୁଭୁବନ-ଦ୍ୱାରେ ଥାଇ	୧୦ ୬
ବ୍ରହ୍ମାକୁମର ଶାପ ଫଳେ	ଜନ୍ମ ଲଭିଲେ ଦିତି-କୋଳେ	୧୦ ୭
ବଇରୀଭାବ ହୃଦେ ଭରି	ବିଷ୍ଣୁ-ଦ୍ରୋହରେ କାଳ ହରି	୧୦ ୮
ହରିର ହସ୍ତେ ପ୍ରାଣ ଦେଇ	ପୁଣି ଜନ୍ମିଲେ ବେନିଭାଇ	୧୦ ୯
ରାକ୍ଷସୀ ଗର୍ଭେ ଅବତାର	ରାବଣ-କୁମ୍ଭକର୍ଣ୍ଣ ବୀର	୧ ୧୦
ସୀତା-ହରଣେ ରାମବାଣେ	ପ୍ରାଣ ଛାଡ଼ିଲେ ଘୋରରଣେ	୧ ୧ ୧
ବଇରୀ ଭାବେ ଦିତ୍ତ ଦେଇ	ସଂଗ୍ରାମେ ମଲେ ବେନିଭାଇ	୧ ୧ ୨
ପୁଣି ଏ ଧରଣୀମଣ୍ଡଳେ	ଜନ୍ମ ଲଭିଲେ ରାଜକୁଳେ	୧ ୧ ୩
ଯେ ଦକ୍ତବକ୍ତ ଶିଶୁପାଳ	ତେଜ ସ୍ୱଭାବେ ଅନର୍ଗଳ	୧ ୧ ୪
ବୈରାନୁବନ୍ଧେ ହରିଦେହେ	ସାୟୁଜ୍ୟ ଲଭିଲେ ସମୁଦ୍ରେ	୧ ୧ ୫
ଏମନ୍ତେ ଦୁଷ୍ଟ ରାଜାଗଣେ	ବିଷ୍ଣୁ ନିନ୍ଦିଲେ ରିପୁପଣେ	୧ ୧ ୬
ଅକ୍ତେ ପାଇଲେ ବିଷ୍ଣୁଗତି	ଯେସନେ କୀଟ ପେଶସ୍ତୁତି	୧ ୧ ୭
ଯେ ପ୍ରାଣୀ ଯେମନ୍ତେ ଭଜଇ	ହୃଦେ ଭକତି ଭାବ ବହି	୧ ୧ ୮
ସେହି ପ୍ରକାରେ ଲଭେ ଗତି	ଯେହ୍ନେ ଗରିଷ୍ଠ ଚେଦିପତି	୧ ୧ ୯
ଏବେ ହୋ ଶୁଣ ନୃପବର	ହରି ମହିମା ଅଗୋଚର	୧ ୨ ୦
ଯେବେ ପୁଚ୍ଛିଲୁ ମୋତେ ଭାବେ	ସେ ହରି ଚରିତ ପ୍ରସାବେ	୧ ୨ ୧
ସେ ସର୍ବ ପ୍ରଶ୍ନ ତୋ ଅଗ୍ରତେ	କହିଲୁ ଯଥାଶକ୍ତିମତେ	୧ ୨ ୨
ଏ କୃଷ୍ଣକଥା ସୁଧାରସ	ଆଦି ଅସୁରଙ୍କ ବିନାଶ	୧ ୨ ୩
ପ୍ରହ୍ଲାଦର ଏ ଚରିତ	ସ୍ୱଭାବେ ମହାଭାଗ୍ୟବନ୍ଧ	୧ ୨ ୪
ଜ୍ଞାନ-ବିରକ୍ତି-ଭକ୍ତିବଳେ	ରହିଲା କୃଷ୍ଣ-ପାଦତଳେ	୧ ୨ ୫
ବିଷ୍ଣୁର ସର୍ଗ-ସ୍ଥିତି-ଅକ୍ତ	ଯେ ଗୁଣ-କର୍ମାନୁବର୍ଣ୍ଣତ	୧ ୨ ୬
ଦେବ-ଦାନବଙ୍କର ସ୍ତାନ	କେବେହେଁ ନୁହଁଇନା ଆନ	୧ ୨ ୭
ହରି ଭଜନ ଅବିରତ	ଏ ବିଷ୍ଣୁ ଜନଙ୍କର ମତ	୧ ୨ ୮

ଅଶେଷ ବଇଷବ ଧର୍ମ । ଏ ଜ୍ଞାନ-ଅଧ୍ୟାତ୍ମ-ବର୍ଣ୍ଣନ ॥୧୨୯
 କୃଷ୍ଣ ମହିମା ପୁଣ୍ୟବାଣୀ । ଯେ ନର ଶୁଭିମାର୍ଗେ ଶୁଣି ॥୧୩୦
 ଲୋକେ କହନ୍ତି ଶୁଭାରସେ । ସର୍ବ ଦୁରିତ ଏ ବିନାଶେ ॥୧୩୧
 ଏ ଆଦିପୁରୁଷଙ୍କ କଳା । ଶ୍ରୀ ନରସିଂହ ରୂପ ଲୀଳା ॥୧୩୨
 ଅସୁର-ବଧ-ଗତି-ବାଣୀ । ଯେ ମୁଖେ କହେ କର୍ଣ୍ଣେ ଶୁଣି ॥୧୩୩
 ସନୁଜନଙ୍କ ପୁଣ୍ୟକଥା । ଅଶେଷ ମୁନିମଧ୍ୟେ ଗାଥା ॥୧୩୪
 ପ୍ରସାଦେ ଶୁଣି ଜନମଧ୍ୟେ । ନିର୍ଭୟେ ଯାନ୍ତି କୃଷ୍ଣପାଦେ ॥୧୩୫
 ତୁ ଯେ ପାଞ୍ଚବକୁଳେ ଜାତ । ତ୍ରେଲୋକ୍ୟେ ମହତାଗ୍ୟବନ୍ତ ॥୧୩୬
 ଲୋକ-ନିସ୍ତାରେ ମୁନିଗଣେ । ତୋର ଭୁବନେ ଅନୁକ୍ଷଣେ ॥୧୩୭
 ମିଳନ୍ତି ଘେନି ତୋର ଭାବ । ତୋ ଗୃହେ ବସେ ପଦ୍ମନାଭ ॥୧୩୮
 ଯାର ମହିମା ଦେବଗଣେ । ଲୋଡ଼ି ନ ପାନ୍ତି ବେଦ-ବଣେ ॥୧୩୯
 ଯେ ବ୍ରହ୍ମ-ନିର୍ବାଣ-ଦୁର୍ଲ୍ଲଭ । କୈବଲ୍ୟ ମୋକ୍ଷ ଅନୁଭବ ॥୧୪୦
 ସେ ପ୍ରିୟ ସୁହୃଦ ତୋହର । ସୋଦର ମାତୁଳ କୁମର ॥୧୪୧
 ସକଳଆତ୍ମା ସେ ପୂଜିତ । ଅଖିଳଗୁରୁ ଦଇବତ ॥୧୪୨
 ତାହାର ମହିମା ବର୍ଣ୍ଣନେ । ଭବ ବିରଞ୍ଚି ଆଦି ଜନେ ॥୧୪୩
 ବସୁ ବୁଦ୍ଧିରେ ଭାବ ତିକ୍ତି । କେବେ ହେଁ ବର୍ଣ୍ଣି ନ ପାରନ୍ତି ॥୧୪୪
 ମଉନେ ଭକ୍ତିଯୋଗେ ଭଜି । କେବେହେଁ ନ ପାରନ୍ତି ଖୋଜି ॥୧୪୫
 ସେ ବଇଷବ ଜନ ଗତି । ତା ପାଦେ ରହୁ ତୋର ମତି ॥ ୧୪୬
 ସେ ହରି ତୋତେ ଦୟା କରୁ । ତୋ ଯଶ ଜଗତେ ବିସ୍ତାରୁ ॥ ୧୪୭
 ପୂର୍ବେ ଯେ ଦେବାସୁର ଯୁଦ୍ଧେ । ରୁଦ୍ରଙ୍କୁ ରଖିଲେ ପ୍ରମାଦେ ॥୧୪୮
 ସେ ତୋର କରୁ ସର୍ବଶୁଭ । ସର୍ବଦା ଲଭ ତାର ଭାବ ॥୧୪୯
 ଏ ବାଣୀ ମୁନିମୁଖୁଁ ଶୁଣି । କପୋଳେ ଦେଇ ବେନିପାଣି ॥୧୫୦
 ବୋଲେ ନାରଦ ମୁଖ ଚାହିଁ । ଭୋ ମୁନି କର ମୋତେ ତ୍ରାହି ॥୧୫୧

ଯୁଧିଷ୍ଠିର ଉବାଚ

କହ କେବଣ କାଳେ ହରି । ଈଶ୍ଵର-ତ୍ରାସ ଦୂର କରି ॥୧୫୨
 ଅସୁର ବଳ କଲେ ନାଶ । ଯେ ହରି ଜଗତ-ବିଶ୍ଵାସ ॥୧୫୩
 ଏମନ୍ତ ଧର୍ମସୁତ ବାଣୀ । ଶୁଣି କହନ୍ତି ବ୍ରହ୍ମମୁନି ॥୧୫୪
 ନାରଦ ଉବାଚ
 ପୂର୍ବେ ଯେ ଦେବାସୁରଗଣେ । ଯୁଦ୍ଧେ ଜିଣିଲେ ଦେବଗଣେ ॥୧୫୫
 ଅସୁରେ ପଳାଇ ବିଷାଦେ । ମୟ ଦଇତ୍ୟ ବେନିପାଦେ ॥୧୫୬
 କାତରେ ପଶିଲେ ଶରଣ । ଭଗ୍ନସଙ୍କଳ୍ପେ ବୀରଗଣ ॥୧୫୭
 ମୟ ଦଇତ୍ୟ ତାହା ଚାହିଁ । ଅସୁରଗଣେ ଦୟାବହି ॥୧୫୮
 ବିମାନ କଳା ତିନିପୁର । ଭିତରେ ଘୋର ଅନ୍ଧକାର ॥୧୫୯
 କାଞ୍ଚନ ରୌପ୍ୟ ଲୌହମୟ । ଦେଖୁ ତ୍ରିଦଶେ କଲେ ଭୟ ॥୧୬୦
 ଲକ୍ଷି ନ ପାରି ତାକୁ ଭଲେ । ତା ଗତି ଯିବା ଆସିବାରେ ॥୧୬୧
 ବିତର୍କ ନୋହେ ପରିକ୍ଳବ । ପୂରିତ ଅଶେଷ ଆୟୁଧ ॥୧୬୨
 ସେ ରଥେ ବସି ଦୈତ୍ୟଗଣେ । ଦେବଙ୍କୁ ଆବୋରିଲେ ରଣେ ॥୧୬୩
 ତିନିଭୁବନ-ଲୋକଶିରୀ । ନାଶକ୍ତି ବିଭର ସୁମରି ॥୧୬୪
 ଆକୁଳେ ତ୍ରିଭୁବନ-ଲୋକେ । ଶିବ ଭଜିଲେ ଅତିରେକେ ॥୧୬୫
 ତାକନ୍ତି ରଖ ତ୍ରିଲୋଚନ । ତୋ ପାଦେ ପଶିଲୁ ଶରଣ ॥୧୬୬
 ଭୁବନେ ରହି ନ ପାରିଲୁ । ଅସୁରଭୟେ ପଳାଇଲୁ ॥୧୬୭
 ତ୍ରିପୁରେ ରହି ଅଲକ୍ଷିତେ । ପ୍ରଜା ନାଶିଲେ ଶସ୍ତ୍ରାଘାତେ ॥୧୬୮
 ଶୁଣି ଈଶ୍ଵର ତୋଷମନ । ବୋଲନ୍ତି ମଧୁର-ବଚନ ॥୧୬୯
 ଭୟ ନ କର ତୁମ୍ଭେ କେହି । ଅସୁର ସଂହାରିବି ମୁହିଁ ॥୧୭୦
 ଏମନ୍ତ କହି ତ୍ରିଲୋଚନ । ହସ୍ତେ ଘେନିଲେ ଶରାସନ ॥୧୭୧
 ଶର-ସନ୍ଧାନେ ସେ ବିମାନେ । ଧରି ବିନ୍ଧିଲେ କୋପମନେ ॥୧୭୨
 ରୁଦ୍ର ନାରଦ ତେଜୋମୟ । ପ୍ରକାଶେ ସୂର୍ଯ୍ୟରଶ୍ମି ପ୍ରାୟ ॥୧୭୩
 ଅଦୃଶ୍ୟପୁର ଦୃଶ୍ୟ ହୋଏ । ଭେଦିଲା ଅସୁରଙ୍କ ଦେହେ ॥୧୭୪
 ଶିର ହୃଦୟ କର ଛିଡ଼ି । ପଡ଼ିଲେ ମହାତଳେ ମାଡ଼ି ॥୧୭୫

ଜୀବନ୍ତେ ଭାଜିଲେ ଥୋକାଏ । ଘୋର-ପ୍ରଚଣ୍ଡ ଶରଘାଏ ।।୧୭୬
 ମୟ ଦଇତ୍ୟ ଦେଖୁ ତାହା । ଅସୁର ବଳେ କରି ଦୟା ।।୧୭୭
 ମିଳିଲା ଅସୁର ସମାପେ । ପ୍ରବେଶ କଲା ସୁଧାକୁପେ ।।୧୭୮
 ଅମୃତ ରସ ଜଳ ସଙ୍ଗେ । ଲାଗିଲା ଅସୁରଙ୍କ ଅଙ୍ଗେ ।।୧୭୯
 ବଜ୍ର ପ୍ରାୟେ ଦେହ ଧରି । ଉଠିଲେ ଘୋରନାଦ କରି ।।୧୮୦
 ପୁରେ ପ୍ରବେଶ ତତକ୍ଷଣ । ଦେଖୁ ଡରିଲେ ଦେବଗଣ ।।୧୮୧
 ଯୁଦ୍ଧି ନାନାଶସ୍ତ୍ର ଘେନି । ଶବଦେ କମ୍ପିଲ ମେଦିନୀ ।।୧୮୨
 ଭୟେ ପଳାଇ ଦେବଗଣ । ତାକନ୍ତି ରଖ ନାରାୟଣ ।।୧୮୩
 ଦେଖୁ ଶଙ୍କର ମନଦୁଃଖ । ଭଗ୍ନ ସଙ୍କଳ୍ପ ଅତିରେକ ।।୧୮୪
 ବିମୁଖ ଦେଖୁଣ ଶଙ୍କର । ଉପାୟ କଲେ ଚକ୍ରଧର ।।୧୮୫
 ବ୍ରହ୍ମାଙ୍କୁ ବସାରୁପ କରି । କୃଷ୍ଣ ସୁରଭା ରୁପ ଧରି ।।୧୮୬
 ବଦନ ରସକୁପେ ଭରି । ନିମିଷେ ପାନ କଲେ ହରି ।।୧୮୭
 ଯେତେ ଅସୁର ଜଗିଥିଲେ । ନିଷେଧ କେହି ନ ପାରିଲେ ।।୧୮୮
 ଚାହିଁ ଅସୁରଙ୍କ ବଦନ । ବୋଲଇ ମୟ ଯାତୁଧାନ ।।୧୮୯
 ଦେବ ଅସୁର କିବା ନର । କର୍ମକୁ ନୁହଁନ୍ତି ଈଶ୍ଵର ।।୧୯୦
 ଯେ କର୍ମ ଅତି ବଳୀୟାର । ସେ ନ ଜାଣଇ ଆତ୍ମାପର ।।୧୯୧
 ସେ ନିଶ୍ଚେ ହାନିଲାଭ କରେ । କେବା ନିବାରି ତାକୁ ପାରେ ।।୧୯୨
 ତକ୍ଷଣେ ପ୍ରଭୁ ନରହରି । ରୁଦ୍ର-ଶରୀରେ ତେଜ ଭରି ।।୧୯୩
 ସେ ବିଷ୍ଣୁଶକ୍ତି ବଳେ ବଳ । ତେଜେ ବିରାଜେ ଅନର୍ଗଳ ।।୧୯୪
 ବିରକ୍ତ ଜ୍ଞାନ ଧର୍ମ ରହି । ଯେ ତପବିଦ୍ୟା କ୍ରିୟା ଆଦି ।।୧୯୫
 ଏ ସପ୍ତଗୁଣ ସପ୍ତତେଜ । ରଥ ସାରଥୀ ମହାଧ୍ଵଜ ।।୧୯୬
 ସାରଙ୍ଗ ଧନୁ ତ୍ରୋଣ ଶର । ରୁଦ୍ରଙ୍କୁ ଦେଲେ ଦାମୋଦର ।।୧୯୭
 ଏ ଆଦି ନାନାଶସ୍ତ୍ର ଯେତେ । ରୁଦ୍ରଙ୍କୁ ଦେଲେ ଜଗନ୍ନାଥେ ।।୧୯୮
 ବର୍ମେ ଆଚ୍ଛାଦି ଦେହ ହର । କରେ ଧଇଲେ ଧନୁଶର ।।୧୯୯
 ମଧ୍ୟାହ୍ନ-ସମୟେ ଶଙ୍କର । ବିମାନେ ବିଜେ ରୋଷଭର ।।୨୦୦

ଅନଳଗର୍ଭ-ବାଣ ବିନ୍ଧି । ସର୍ବ ଅସୁର ବଳ ଛେଦି ।।୨୦୧
 ତ୍ରିପୁର କଲେ ସେ ଦହନ । ହରଷ ଦେବଙ୍କର ମନ ।।୨୦୨
 ବିମାନେ ଶତଶଙ୍କା ଶୂନ୍ୟେ । ଦୁନ୍ଧୁଭି-ବାଦ୍ୟ-ନାଦ ଘନେ ।।୨୦୩
 ପିତୃ ଦେବତା ସିଦ୍ଧଗଣେ । ପୁଷ୍ପ ବରଷି ତତକ୍ଷଣେ ।।୨୦୪
 କୁସୁମ-ବୃକ୍ଷ ରୁଦ୍ର ଶିରେ । ଜୟ-ଶବଦ ନିରକ୍ତରେ ।।୨୦୫
 ଆନନ୍ଦ ମନେ ଶୁଭଗାନେ । ନାଚନ୍ତି ଅପସରାଗଣେ ।।୨୦୬
 ଏହି ପ୍ରକାରେ ତିନିପୁର । ଦହନ କଲେ ଦେବହର ।।୨୦୭
 ବ୍ରହ୍ମାଦି ଦେବେ କଲେ ସ୍ତୁତି । ସ୍ଵଗୃହେ ଗଲେ ଉମାପତି ।।୨୦୮
 ଏହି ପ୍ରକାରେ ନରହରି । ମାୟା-ମନୁଷ୍ୟ ରୁପ ଧରି ।।୨୦୯
 ଯେ କର୍ମ କଲେ ଏ ଜଗତେ । ମୁନି ବର୍ଣ୍ଣିତ ତାହା ଗୀତେ ।।୨୧୦
 ଲୋକ-ପାବନ ଯା ମହିମା । ଏଶୁ କେ କହୁ ଗୁଣସାମା ।।୨୧୧
 ସପ୍ତମ ସ୍କନ୍ଧେ ହରିବାଣୀ । ଶୁଣି ସଂସାରୁ ତର ପ୍ରାଣୀ ।।୨୧୨
 ଭଣଇ ବିପ୍ର ଜଗନ୍ନାଥ । ଗୀତପ୍ରବନ୍ଧେ ଭାଗବତ ।।୨୧୩

ଇତି ଶ୍ରୀମଦ୍ଭାଗବତେ ମହାପୁରାଣେ ପାରମହଂସ୍ୟାଂ ସଂହିତାୟାଂ
 ସପ୍ତମସ୍କନ୍ଧେ ତ୍ରିପୁରବିଜୟୋ ନାମ ଦଶମୋଽଧ୍ୟାୟଃ ।।

ଏକାଦଶ ଅଧ୍ୟାୟ

ନାରଦ ଯୁଧିଷ୍ଠିର ପାଶେ । କହନ୍ତି ଅଧା ଏକାଦଶେ ।।୧
 ମନୁଷ୍ୟ-ବର୍ଣ୍ଣ ଧର୍ମ ଯେତେ । ଯେ ଚାରିବର୍ଣ୍ଣ ଏ ଜଗତେ ।।୨
 ନ ଥାନ୍ତି ପାପଶଙ୍କ ମତେ । ଗୋବିନ୍ଦ ଭଜି ଶୁଦ୍ଧଚିତ୍ତେ ।।୩
 ମୋକ୍ଷ ସାଧନ ଆଦି କରି । ଯେ କର୍ମେ ସିଦ୍ଧି ନରହରି ।।୪
 ଦଶଅଧାରେ ମହାମୁନି । କହିଲେ ଭକ୍ତିଜ୍ଞାନ ବେନି ।।୫
 ପାଞ୍ଚଅଧାରେ ପୁଣି ଏବେ । କର୍ମଯୋଗକୁ ସେ କହିବେ ।।୬
 ଶୁକ କହନ୍ତି ଭକ୍ତିମାର୍ଗେ । ଆନନ୍ଦେ ପରୀକ୍ଷିତ ଆଗେ ।।୭
 ଶୁକ ଭବାତ ।।୮
 ଶୁଣି ନାରଦ ମୁଣ୍ଡୁ କଥା । ସେ ଧର୍ମସୁତ ଶୁଦ୍ଧଚେତା ।।୯

ସେ ପ୍ରହଲ୍ଲାଦର ଚରିତ । ସୁସାଧୁ-ସଭାମଧେ ଗୀତ ।। ୯
 ଉତ୍ତମ ମଧେ ଯେ ଅଗ୍ରଣୀ । ଯାହାର ଆତ୍ମା ଚକ୍ରପାଣି ।। ୧୦
 ତାର ଚରିତ ଧର୍ମସୁତ । ଶୁଣି ଆନନ୍ଦେ ହରଷିତ ।। ୧୧
 ବ୍ରହ୍ମାନନ୍ଦନ ପରିମୁଖେ । ପୁଣି ପୁଞ୍ଜିଲେ ଆତ୍ମସୁଖେ ।। ୧୨

ଯୁଧିଷ୍ଠିର ଉବାଚ

ମନୁଷ୍ୟ ଜନ୍ମର ସ୍ୱଧର୍ମ । ଯେ ବର୍ଣ୍ଣେ ସାଧୁ ଯେବା କର୍ମ ।। ୧୩
 ଈଶ୍ୱରବାକ୍ୟେ ଧର୍ମ ସାଧୁ । ଯେବା ଆଶ୍ରମେ ଯେବା ବିଧି ।। ୧୪
 ଧର୍ମ ସମ୍ପାଦି କର୍ମମଧେ । ଅକ୍ଳେ ପଶନ୍ତି କୃଷ୍ଣପାଦେ ।। ୧୫
 ଏହା ଶୁଣିବି ଇଚ୍ଛା ମୋର । ହେ ମୁନି ମୋତେ ଦୟାକର ।। ୧୬
 ତୁମ୍ଭେ ଯେ ପଦ୍ମଯୋନି ସୁତ । ଜାଣ ସକଳ ପରମାର୍ଥ ।। ୧୭
 ସମାଧି ତପ ଜ୍ଞାନ ତୋର । ସକ୍ଳେଷ ତୋତେ ବେଦବର ।। ୧୮
 ଯେ ବିପ୍ର ନାରାୟଣ ପର । କି ଅବା ତାର ଅଗୋଚର ।। ୧୯
 କରୁଣାବକ୍ତ ଶାନ୍ତ ଦେହେ । ଯେବା ଅଛନ୍ତି ତୁମ୍ଭ ପ୍ରାୟେ ।। ୨୦
 ସେ ଗୁପ୍ତ ଧର୍ମକୁ ଜାଣନ୍ତି । ଯେ ଧର୍ମ ଅନ୍ୟ ନ ଜାଣନ୍ତି ।। ୨୧
 କେବଳ ଦୟାସିନ୍ଧୁ ଧାର । ଅଶେଷ ଜ୍ଞାନର ଈଶ୍ୱର ।। ୨୨
 ଏମକ୍ଳେ ରାଜା ଭାବ ଘେନି । ହସି କହନ୍ତି ବ୍ରହ୍ମମୁନି ।। ୨୩

ନାରଦ ଉବାଚ

ନମଇଁ ପ୍ରଭୁ ନରହରି । ଅଜନ୍ମା ଜନ୍ମ-ରୂପ ଧରି ।। ୨୪
 ଅଶେଷ ପ୍ରାଣୀ ଧର୍ମସେତୁ । ପ୍ରକାଶ କଲେ ପାର ହେତୁ ।। ୨୫
 ସେ ସନାତନ-ଧର୍ମ-ବାଣୀ । ମୁଁ ନାରାୟଣ ମୁଖୁଁ ଶୁଣି ।। ୨୬
 ସକଳ ଲୋକ ଧର୍ମ ଅର୍ଥେ । କହିବି ନରନାଥ ତୋତେ ।। ୨୭
 ସେ ଅବତାର ଆତ୍ମାଅଂଶେ । ଜନ୍ମ ଲଭିଲେ ଧର୍ମବଂଶେ ।। ୨୮
 ଦକ୍ଷକନ୍ୟାର ଗର୍ଭେ ହରି । ଜନ୍ମିଲେ ରକ୍ଷି ରୂପ ଧରି ।। ୨୯
 ସଂସାର ଲୋକ ସିଦ୍ଧି କାମେ । ସେ ବସି ବଦରିକାଶ୍ରମେ ।। ୩୦

ତପ ସାଧକ୍ତି ଦୃଢ଼କରି । ନୃ-ନାରାୟଣ ରୂପ ଧରି ।। ୩୧
 ଯେ ହରି ସର୍ବଦେହେ ଆତ୍ମା । ଧର୍ମର ମୂଳ ଶୁଦ୍ଧକର୍ମା ।। ୩୨
 ତାର ବଚନ ଶୁଣିପଥେ । ଯେ ପ୍ରାଣୀ ଶୁଣେ ଅବିରତେ ।। ୩୩
 ଭକ୍ତି ସମ୍ପାଦି ତା ଚରଣ । ଆନନ୍ଦେ ପଶନ୍ତି ଶରଣ ।। ୩୪
 ସତ୍ୟ ଶଉଚ ଦୟା ତପ । ତିତିକ୍ଷା ଶମ ଦମ କଳ୍ପ ।। ୩୫
 ଅହିଂସା ବ୍ରହ୍ମଚର୍ଯ୍ୟ ତ୍ୟାଗ । ସାଧୁ ଶରୀର ରିପୁଭୋଗ ।। ୩୬
 ସକ୍ଳେଷ ସମଦୃଷ୍ଟି ସେବା । ଯେଣେ ସକ୍ଳେଷ ରକ୍ଷିଦେବା ।। ୩୭
 କର୍ମେ ନିବୃତ୍ତି ଗ୍ରାମ୍ୟଧର୍ମ । ମଉନ ଆତ୍ମବିଚାରଣ ।। ୩୮
 ହୃଦେ ନିରୋଧ ଦୁଷ୍ଟମନ । ଏ ପ୍ରାଣୀ ସାଧାରଣ-ଧର୍ମ ।। ୩୯
 ତତ୍ତ୍ୱ-ଧାରଣା ତତ୍ତ୍ୱଜ୍ଞାନ । ଯା ଦେଖୁ ରହିବ ଚେତନ ।। ୪୦
 ବିଷୟ କର୍ମ ଜାଣି ବ୍ୟର୍ଥ । କେବେ ନ ଦେବ ତହିଁ ଚିତ୍ତ ।। ୪୧
 ନ କରି ଅନ୍ୟ ଭୋଗାଭୋଗ । ଭୂତ ଅତିଥି ପୂଜ ଆଗ ।। ୪୨
 ଆତ୍ମା ଦେବତାବୁଦ୍ଧି କରି । ଏ ଭାବେ ଗୃହେ ଥିଲେ ତରି ।। ୪୩
 ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ନାମ ଅନୁଷ୍ଠଣ । ସ୍ମରଣ ଶ୍ରବଣ କାର୍ତ୍ତନ ।। ୪୪
 ସେବା ପୂଜନ ଦାସପଣ । ସୁସଖ୍ୟ ଆତ୍ମନିବେଦନ ।। ୪୫
 ପରମଧର୍ମ ଏ ପ୍ରସିଦ୍ଧି । ମନୁଷ୍ୟ-ଜନ୍ମର ଏ ବିଧି ।। ୪୬
 କୁଳ ଲକ୍ଷଣ ଧର୍ମ ଏହି । ଯେଣେ ସକ୍ଳେଷ ଭାବଗ୍ରାହୀ ।। ୪୭
 ଅଶୁଳ-ସଂସ୍କାର-କାରଣେ । ବେଦ ଅଭ୍ୟାସିବେ ବ୍ରାହ୍ମଣେ ।। ୪୮
 ବ୍ରାହ୍ମଣ ଆଦି ତିନିବର୍ଣ୍ଣ । ଯଜନ ଦାନ ଅଧ୍ୟୟନ ।। ୪୯
 ଜନ୍ମାଦି -କ୍ରିୟାକର୍ମ ଯେତେ । ଚତୁର-ଆଶ୍ରମ ସହିତେ ।। ୫୦
 ପଠନଆଦି କ୍ଷତ୍ରକର୍ମ । ବ୍ରାହ୍ମଣ-ଜନର ଏ ଧର୍ମ ।। ୫୧
 ରାଜାର ଧର୍ମ ପ୍ରଜା ରକ୍ଷା । ଆଦାନ ବିନେ ପଞ୍ଚଦାକ୍ଷା ।। ୫୨
 ବାଣିଜ୍ୟ କୃଷି ଗୋରକ୍ଷଣ । ବୈଶ୍ୟଜନର ଏ ଲକ୍ଷଣ ।। ୫୩
 ଶୂଦ୍ରଜନର ଦ୍ୱିଜସେବା । ଯେଣେ ସକ୍ଳେଷ ସର୍ବଦେବା ।। ୫୪
 ଯେ ଧର୍ମ ଶୁଣି-ସୁଣି-ଭେଦେ । ତାହା ସାଧୁବ ନିରାପଦେ ।। ୫୫

ଆପଦେ ଅନ୍ୟ ବର୍ଣ୍ଣକର୍ମେ । ସାଧୁ ବଞ୍ଚିବ ତିନିବର୍ଣ୍ଣେ ॥୫୬
 ବିପ୍ର-ଜୀବନ-ବୃତ୍ତି ଅର୍ଥେ । କୃଷି ଅଥବା ଅଯାଚିତେ ॥୫୭
 ଧାନ୍ୟ-ଯାଚକ୍ଷା ପ୍ରତିଦିନ । ଯେ ଅବା ବୃତ୍ତି ଶିଳେଳାଞ୍ଚନ ॥୫୮
 ବାଣିଜ୍ୟ କରି ବା ବଞ୍ଚିବ । ନୀଚକୁ ସେବା ନ କରିବ ॥୫୯
 ବିପ୍ର କ୍ଷତ୍ରିୟ ବେନିବର୍ଣ୍ଣେ । ବର୍ଜିବ ନିନ୍ଦାବୃତ୍ତି ମାନ ॥୬୦
 ଏତେ ଲକ୍ଷଣ ତୋତେ କହି । ରାଜନ ଶୁଣ ମନଦେଇ ॥୬୧
 ତପ ଶତକ ଶମ ଦମ । ସନ୍ତୋଷ ରଜୁ କ୍ଷମା ଜ୍ଞାନ ॥୬୨
 ସଦା ଅରୁଦ ଆତ୍ମା ସତ୍ୟ । ବିପ୍ରଲକ୍ଷଣ ଏ ବିହିତ ॥୬୩
 ତେଜ ଶତ୍ରୁର୍ଯ୍ୟ ବୀର୍ଯ୍ୟ ଧୃତି । ତ୍ୟାଗ ସଂଯମ ସତ୍ୟ ଶାନ୍ତି ॥୬୪
 ନିତ୍ୟେ ପ୍ରସନ୍ନ ବିପ୍ରରକ୍ଷା । କ୍ଷତ୍ରିୟ ଲକ୍ଷଣ ଏ ଦୀକ୍ଷା ॥୬୫
 ଗୁରୁ ଅରୁଦ ଦେବେ ଭକ୍ତି । ତ୍ରିବର୍ଗ ସାଧନ ଯେ ନିତି ॥୬୬
 ଆସ୍ତ୍ରକ୍ୟ ଉଦ୍ୟମ ନୈପୁଣ୍ୟ । ବୈଶ୍ୟଜନର ଏ ଲକ୍ଷଣ ॥୬୭
 ଅକପଟରେ ସ୍ତ୍ରୀମା ସେବା । କେବେ ହେଁ ଚୋରି ନ କରିବା ॥୬୮
 ସତ୍ୟ ଯେ ଗୋ-ବିପ୍ର ରକ୍ଷଣ । ମନ୍ତ୍ରବିହୀନେ ଯଜ୍ଞକର୍ମ ॥୬୯
 ସାଧୁ ବିନତି ଶୌଚକର୍ମ । ଶୁଦ୍ଧଜନର ଏ ସ୍ୱକର୍ମ ॥୭୦
 ଏବେ ହୋ ଯୁଧିଷ୍ଠିର ଶୁଣ । ସ୍ତ୍ରୀରାଜନର ଯେ ଲକ୍ଷଣ ॥୭୧
 ସ୍ତ୍ରୀମାର ଚରଣ-କମଳେ । ସେବିବ ମନର ନିଶ୍ଚଳେ ॥୭୨
 ସ୍ତ୍ରୀମାର ବନ୍ଧୁ ଥିବେ ଯେତେ । ତାଙ୍କ ତୋଷଣେ ଥିବ ନିତ୍ୟେ ॥୭୩
 ପତିବ୍ରତାଙ୍କ ଏ ଲକ୍ଷଣ । ନିଗମ-ବଚନ ପ୍ରମାଣ ॥୭୪
 ଗୃହମାର୍ଜନ ଉପଲେପ । ମଣ୍ଡନ ସାୟଂକାଳେ ଦୀପ ॥୭୫
 ଶୌଚ ମାର୍ଜନ ତନୁ କେଶ । ହରିଦ୍ରା ସୁଗନ୍ଧ ଉତ୍କର୍ଷ ॥୭୬
 ଶୁଦ୍ଧ ସୁନିତ୍ୟକର୍ମ ସ୍ନାନ । ପବିତ୍ର ସାତ୍ତ୍ୱିକ ଭୋଜନ ॥୭୭
 ଆତ୍ମ-ମଣ୍ଡନ ନିରତ୍ତରେ । ଭୃଷଣ କଞ୍ଜଳ ସିନ୍ଦୂରେ ॥୭୮
 ବିନୟେ ଦମେ ସାଧୁ ନାରୀ । ଯେ ଉଚ୍ଚନୀଚ କର୍ମ କରି ॥୭୯
 ସର୍ବଦା ସ୍ନେହ ସତ୍ୟଶୀଳେ । ଭଜିବ ପତି କାଳେ-କାଳେ ॥୮୦

ସତ୍ୟବଚନେ ପ୍ରେମେ ସଦା । ପତିଙ୍କି ଭଜିବ ସର୍ବଦା ॥୮୧
 ସନ୍ତୋଷ ଅଲୋଭ ସୁଦକ୍ଷ । ଧର୍ମଙ୍କ ପ୍ରିୟ ସତ୍ୟବାକ୍ୟ ॥୮୨
 ଶୁଚି ସୁସିନ୍ଧୁ ସେ ଆନନ୍ଦେ । ନିରତେ ସେବେ ସ୍ତ୍ରୀମାପାଦେ ॥୮୩
 ସେବା କରିବ ଜନ୍ତୁଜନେ । ପରପୁରୁଷ ପିତୃଜ୍ଞାନେ ॥୮୪
 ଯେ ନାରୀ ହରି ଭାବେ ନିତି । ସେବା କରନ୍ତି ନିଜ ପତି ॥୮୫
 ସେ ନାରୀ ଲକ୍ଷ୍ମୀପ୍ରାୟ ହୋଇ । ପତିର ହସ୍ତେ ହସ୍ତ ଦେଇ ॥୮୬
 ପତି ସଙ୍ଗତେ ବିଷ୍ଣୁଲୋକେ । ବସଇ ଆନନ୍ଦେ ଅଶୋକେ ॥୮୭
 ଅନ୍ୟଜାତିର ଯେବା ଧର୍ମ । ନିୟତ କୁଳର ସେ କର୍ମ ॥୮୮
 ଏମନ୍ତ ଧର୍ମ ଯୁଗେ ଯୁଗେ । ଜାଣି ସେବନ୍ତି ଅନୁରାଗେ ॥୮୯
 ବେଦଦୃଷ୍ଟିରେ ବିପ୍ରଜନେ । ଧର୍ମ କହନ୍ତି ଅବଧାନେ ॥୯୦
 ଯେ ଧର୍ମେ ଇହ ପରଲୋକେ । ପ୍ରାଣୀ ତରନ୍ତି ଆତ୍ମସୁଖେ ॥୯୧
 ବୃତ୍ତି-ସ୍ୱଭାବେ କ୍ରିୟା ଘେନି । ଯେ ଧର୍ମ ଇହପରେ ମାନି ॥୯୨
 ବର୍ତ୍ତନ୍ତି ସ୍ୱକର୍ମ-କରଣେ । ସେ ନରେ ପଶନ୍ତି ନିର୍ଗୁଣେ ॥୯୩
 ନିରତେ ତପ-ବ୍ରତ କରି । ବିଷ୍ଣୁମାୟାରୁ ଯାନ୍ତି ତରି ॥୯୪
 ନିଷ୍ଟାମମାର୍ଗେ ଯେବେ ଭଜେ । ଅଙ୍ଗୁର ଯେହ୍ନେ ଦଗ୍ଧବାଜେ ॥୯୫
 କେବେହେଁ ବୃକ୍ଷ ସେ ନୁହଇ । ଯତ୍ନ କଲେହେଁ ନାଶ ଯାଇ ॥୯୬
 କି ଅବା କାମ ଜଡ଼ଚିତ୍ତେ । ଯେବେ ସେବଇ ଅବିରତେ ॥୯୭
 ତେବେ ବିରକ୍ତ ଚିତ୍ତ ହୋଏ । ବହୁତ ଘୃତେ ଅଗ୍ନି ପ୍ରାୟେ ॥୯୮
 ସେ ବର୍ଣ୍ଣେ ଯେମନ୍ତ ଲକ୍ଷଣ । ଦେବେ ବର୍ଣ୍ଣନ୍ତି ମୁନିଗଣ ॥୯୯
 ତା ଅଧୋଭକ୍ତ୍ୟେ ଯେବେ ଦେଖୁ । ସେ ବର୍ଣ୍ଣଧର୍ମେ ତାକୁ ଲେଖୁ ॥୧୦୦
 ଏମନ୍ତ ଧର୍ମ ଅନୁବାଦେ । ମୁନି କହନ୍ତି ସଭାମଧ୍ୟେ ॥୧୦୧
 ଶୁଣି ସାନନ୍ଦ ଧର୍ମସୁତ । କହଇ ଦାସ ଜଗନ୍ନାଥ ॥୧୦୨

ଇତି ଶ୍ରୀମଦ୍ଭାଗବତେ ମହାପୁରାଣେ ପାରମହଂସ୍ୟାଂ ସଂହିତାୟାଂ
 ସପ୍ତମସ୍କନ୍ଧେ ଯୁଧିଷ୍ଠିର ନାରଦ ସମ୍ବାଦେ ସଦାଚାର ନିର୍ଣ୍ଣୟୋ ନାମ

ଦ୍ଵାଦଶ ଅଧ୍ୟାୟ
ନାରଦ ଉବାଚ

ଶୁଣ ହେ ଧର୍ମର ନନ୍ଦନ	ବନସ୍ଥ-ବ୍ରହ୍ମଚାରୀ-ଧର୍ମ	୧
ଗୃହସ୍ଥ-ଭିକ୍ଷୁଧର୍ମ ଯେତେ	ଏବେ କହିବା ତୋ ଅଗ୍ରତେ	୨
ଗୁରୁ-ଭୁବନେ ବ୍ରହ୍ମଚାରୀ	ବସିବ ଦୃଢ଼ବ୍ରତ କରି	୩
ସ୍ଵଭାବେ-ତପକ୍ଳେଶ ଯୁତେ	ନିରତେ ଥିବ ଗୁରୁହିତେ	୪
ସୁହୃଦ-ସୁଦୃଢ଼-ଲକ୍ଷଣେ	ଆଜ୍ଞା ବହିବ ଦାସପଣେ	୫
ଗୁରୁ ଅନଳ ସୁରୋତ୍ତମ	ତ୍ରିସନ୍ଧ୍ୟା କରିବ ପ୍ରମାଣ	୬
ଉଭୟ ସନ୍ଧ୍ୟାରେ ମଉନ	ଜପିବ ବ୍ରହ୍ମ-ସନାତନ	୭
ବେଦ ପଢ଼ିବ ନିରକ୍ତରେ	ଗୁରୁବଚନ ଧରି ଶିରେ	୮
ନିକଟେ ଥିବ ଶୁଦ୍ଧଚିତ୍ତେ	ଚରଣେ ନମି ବେନିହସ୍ତେ	୯
ମେଖଳା ଚର୍ମ କଉପାନ୍	ଦଣ୍ଡ କମଣ୍ଡଳୁ ଧାରଣ	୧୦
ଯଜ୍ଞୋପବୀତ ଦର୍ଭପାଣି	ଯେବା କଳ୍ପିତ ଅନ୍ନ ଆଣି	୧୧
ବିପ୍ରଭୁବନ୍ଧୁ ମାଗି ଭିକ୍ଷା	ଦୃଢ଼େ ରଖିବ ଗୁରୁଦୀକ୍ଷା	୧୨
ପଞ୍ଚଭୁବନ୍ଧୁ ଯା ପାଇବ	ଗୁରୁ-ସମାପେ ସମର୍ପିବ	୧୩
ଯେ ଧର୍ମ ବ୍ରହ୍ମଚାରୀ ଦୀକ୍ଷା	ଗୁରୁ-ବଚନେ କରି ଭିକ୍ଷା	୧୪
ଗୁରୁ-ଆଜ୍ଞାରେ ତା ଭୁଞ୍ଜିବ	ନୋହିଲେ ଉପବାସେ ଥିବ	୧୫
ସୁଶାନ୍ତ ମନେ ବଞ୍ଚି ଦିନ	କରିବ ଉତ୍ତାସ ଭୋଜନ	୧୬
ଗୁରୁଙ୍କ କାର୍ଯ୍ୟେ ଦକ୍ଷପଣେ	ଶ୍ରଦ୍ଧା କରିବ ଅନୁକ୍ଷଣେ	୧୭
ଇନ୍ଦ୍ରିୟଗଣ କରି ବନ୍ଦୀ	ଚଞ୍ଚଳମନ ହୃଦେ ରୁଣ୍ଡି	୧୮
ସ୍ତ୍ରୀ ସ୍ତ୍ରୀବଣ ଲୋକମେଳେ	ସଙ୍ଗେ ନଥିବ ସର୍ବକାଳେ	୧୯
ନଶ୍ଵଣି ସ୍ତ୍ରୀଙ୍କ ବଚନ	ନକରି ମୁଖାବଲୋକନ	୨୦
କେଶ-ପ୍ରସାଧନ ମର୍ଦ୍ଦନ	ସ୍ନାହାନ ବେଶ ଆଦିକର୍ମ	୨୧
ଗୁରୁକାମିନୀଙ୍କ ଗୋଚରେ	ଦୃଢ଼େ ବର୍ଜିବ ଅତି ଦୂରେ	୨୨

ଯୁବତୀଜନ ଅଗ୍ନିସ୍ତମ୍ଭ	ପୁରୁଷ-ଦେହ ଘୃତକୁମ୍ଭ	୨୩
ଏଣୁ ଯୁବତୀ ଦୂର କରି	ଧର୍ମ ସାଧୁବ ବ୍ରହ୍ମଚାରୀ	୨୪
ଜୀବ ଈଶ୍ଵର ଭେଦଜ୍ଞାନ	ଯାବତ ନ ଛାଡ଼ଇ ମନ	୨୫
ତାବତ ଥାଏ ଦୈତ ଭ୍ରମ	ଏ ସ୍ତ୍ରୀ ଏ ପୁରୁଷ ଜ୍ଞାନ	୨୬
ଏଣୁ ତା ଭୋଗେ ହୋଏ ମତି	ତେଣୁ ଛାଡ଼ିବ ସ୍ତ୍ରୀ ସଙ୍ଗତି	୨୭
ଏ ସର୍ବ ବ୍ରହ୍ମଚାରୀ-ବ୍ରତ	ପାଳିବ ଯଦି ଯେ ଗୃହସ୍ଥ	୨୮
ସ୍ତ୍ରୀ-ଗମନ ରତୁକାଳେ	ଉଚିତ ଗୃହସ୍ଥାଶ୍ରମରେ	୨୯
ଅଞ୍ଜନ-ତଲଳ-ମର୍ଦ୍ଦନ	ସ୍ତ୍ରୀ ବା ସ୍ତ୍ରୀ ମୂର୍ତ୍ତି ଦର୍ଶନ	୩୦
ଭୂଷା-ଲେପନ ମାଲ୍ୟ ଗନ୍ଧ	ତେଜିବ ବ୍ରହ୍ମଚାରୀ ମଦ୍ୟ	୩୧
ଏମନ୍ତେ ବଞ୍ଚି ଗୁରୁପୁରେ	ବେଦ-ଅଭ୍ୟାସ ନିରକ୍ତରେ	୩୨
ଅଙ୍ଗ-ଉପାଙ୍ଗ ବେଦ ପଢ଼ି	ଗୁରୁ-ସମାପେ କରଯୋଡ଼ି	୩୩
ଉଭା ହୋଇଣ ଗୁରୁଆଗେ	ଆଜ୍ଞା ମାଗିବ ଅନୁରାଗେ	୩୪
ଗୁରୁ-ବଚନ ଶିରେ ଧରି	ତେବେ ବଞ୍ଚିବ ଗୃହକରି	୩୫
ଅଥବା ବନସ୍ତେ ପଶିବ	ସନ୍ନ୍ୟାସମତେ ବା ବଞ୍ଚିବ	୩୬
ଗୁରୁ ଅନଳ ସର୍ବଦେହେ	ତୁଲ୍ୟ ଦେଖିବ ବିଷ୍ଣୁମୟେ	୩୭
ଏହି ପ୍ରକାରେ ସାଧୁ ଧର୍ମ	ଯେବା ଆଶ୍ରମେ ଯେବା କର୍ମ	୩୮
ଯେବା ସାଧକ୍ତି ଅପ୍ରମାଦେ	ଅକ୍ତେ ପଶନ୍ତି କୃଷ୍ଣପାଦେ	୩୯
ଏବେ ହୋ ଶୁଣ ମହାପତି	ଆଶ୍ରମ ବାନପ୍ରସ୍ଥ ଗତି	୪୦
ବନସ୍ତେ ଧର୍ମ ସାଧୁ ସୁଖେ	ଅକ୍ତେ ମିଳନ୍ତି ମୁନିଲୋକେ	୪୧
ଭକ୍ଷଣ ଫଳ-ମୂଳ-ଶାକ	ଅଗ୍ନିରେ ନ କରିବ ପାକ	୪୨
ନବୀନ ଫଳମୂଳ ଲାଭେ	ପୁରୁଣା ତେଜିବ ସ୍ଵଭାବେ	୪୩
ବନ-ସମ୍ଭବ ବସ୍ତୁ ଘେନି	କାଳେ ପୂଜିବ ଈଷ୍ଠ ଅଗ୍ନି	୪୪
ଅଗ୍ନି-ରକ୍ଷଣ ଅର୍ଥେ ଘର	ଅଥବା ପର୍ବତ-କନ୍ଦର	୪୫
କେଶ-ଲୋମାଦି ନଖ ଶ୍ମଶ୍ରୁ	ଜଟିଳ କଷାବସ୍ତ୍ର ପାଂଶୁ	୪୬
ଦଣ୍ଡ କମଣ୍ଡଳୁ ଅଜିନ	ବୃକ୍ଷ-ବକଳ ପରିଧାନ	୪୭

ତ୍ରିସନ୍ଧ୍ୟା କରିବ ସ୍ନାହାନ । ବାଲୁକା-ମଣ୍ଡଳେ ଶୟନ ॥୪୮
 ଏମନ୍ତେ ଦ୍ଵାଦଶ-ବସର । ବନେ ବଞ୍ଚିବ ବ୍ରତଧର ॥୪୯
 ଅଷ୍ଟ-ବରଷ କିବା ଅର୍ଦ୍ଧେ । ଧର୍ମ ସାଧୁବ ଅପ୍ରମାଦେ ॥୫୦
 ବେନିବରଷ କିବା ଏକ । ବଞ୍ଚିବ ଏ ବିଧି ବିବେକ ॥୫୧
 ଧର୍ମ-ସାଧନେ ଅସମର୍ଥ । ଯେବେ ହୋଇବ ବ୍ୟାଧିଗ୍ରସ୍ତ ॥୫୨
 ଆଗମ ନିଗମ ପ୍ରମାଣେ । ସନ୍ନ୍ୟାସ କରିବ ତକ୍ଷଣେ ॥୫୩
 ସଙ୍କଳ୍ପ ଅନଶନ-ବ୍ରତ । ହରିଚରଣେ ଦେଇ ବିତ୍ତ ॥୫୪
 ଯେ ସୃଷ୍ଟି ଶରୀର ଧାରଣେ । ନ୍ୟାସିବ ପରମ କାରଣେ ॥୫୫
 ଗଗନେ ନ୍ୟାସି ଇନ୍ଦ୍ରିଗଣେ । ନିଃଶ୍ଵାସ ନ୍ୟାସି ସମୀରଣେ ॥୫୬
 ତେଜେ ତେଜକୁ ନ୍ୟାସ କରି । ଧାତୁ ସମୂହ ଜଳେ ଭରି ॥୫୭
 ଅନଳେ ବଚନ ବିନାଶି । କ୍ଷିତି କାରଣେ ଶେଷ ନ୍ୟାସି ॥୫୮
 କରଯୁଗଳ ଇନ୍ଦ୍ରେନ୍ୟାସି । ସୁଦୃଢ଼େ ସ୍ଥାପିବ ସନ୍ନ୍ୟାସୀ ॥୫୯
 ପାଦର ଗତି ନାରାୟଣେ । ଉପସ୍ଥ ପ୍ରଜାପତିଗଣେ ॥୬୦
 ଗୁହ୍ୟ ବିସର୍ଗ ମୃତ୍ୟୁ ଅଙ୍ଗେ । ଦିଗେ ସମର୍ପି ଶୁଚିୟୁଗେ ॥୬୧
 ସ୍ଵରଣ ଗୁଣ ଦ୍ଵେଦେ ନ୍ୟାସି । ରୂପକୁ ଚକ୍ଷୁବଳେ ଗ୍ରାସି ॥୬୨
 ରୂପେ ନିବେଶି ଦୃଷ୍ଟି ଗୁଣ । ଜିହ୍ଵାକୁ ରସେ ଗନ୍ଧେ ଘ୍ରାଣ ॥୬୩
 ମନକୁ ଚନ୍ଦ୍ରେ ସଂହରି । ବୋଧକୁ ବୁଦ୍ଧି ମଧେ ଭରି ॥୬୪
 ଅଶେଷକର୍ମ ରୁଦ୍ର ଦେହେ । କ୍ରିୟାକୁ କର୍ତ୍ତବ୍ୟ ସମୂହେ ॥୬୫
 ଚିତ୍ତକୁ ସତ୍ତ୍ଵଗୁଣେ ଭରି । ଗୁଣେ ବିକାରକୁ ସଂହରି ॥୬୬
 କ୍ଷିତିକି ନ୍ୟାସକରି ଜଳେ । ଜଳକୁ ବିନାଶି ଅନଳେ ॥୬୭
 ଅନଳ ବିନାଶି ଅନିଳେ । ପବନ ଗଗନମଣ୍ଡଳେ ॥୬୮
 ଗଗନ ଅହଙ୍କାରେ ଭରି । ଅବ୍ୟକ୍ତେ ସମୂହ ସଂହାରି ॥୬୯
 ମହତତତ୍ତ୍ଵେ ଅହଙ୍କାର । ମହତ ପ୍ରକୃତି ଗୋଚର ॥୭୦
 ସେ ଗୁଣମୟ ସର୍ବବ୍ୟାପୀ । କ୍ଷର ଅକ୍ଷର ବେନିରୂପୀ ॥୭୧
 ଚିନ୍ତାତ୍ତ ଅକ୍ଷର ବିଶେଷ । ଜୀବ ପରମ ପରଂହଂସ ॥୭୨

ତହିଁ ପ୍ରବେଶ ଧାନମୟେ । କାଷ୍ଠ-ଦହନେ ଅଗ୍ନିପ୍ରାୟେ ॥୭୩
 ଏମନ୍ତ ସୃଷ୍ଟିକି ସଂହରି । ବିଷ୍ଣୁମାୟାରୁ ଯାନ୍ତି ତରି ॥୭୪
 ସୁଜନେ ବୋଲ ହରି ହରି । ଭବସାଗରୁ ହେବ ପାରି ॥୭୫
 ଏମନ୍ତେ ତରେ ବାନପ୍ରସ୍ଥ । କହଇ ଦାସ ଜଗନ୍ନାଥ ॥୭୬

ଇତି ଶ୍ରୀମଦ୍ଭାଗବତେ ମହାପୁରାଣେ ପାରମହଂସ୍ୟାଂ ସଂହିତାୟାଂ
 ସପ୍ତମସ୍କନ୍ଧେ ଯୁଧିଷ୍ଠିର ନାରଦ ସମ୍ବାଦେ ସଦାଚାର ନିଷ୍ଠୟୋ ନାମ
 ଦ୍ଵାଦଶୋଽଧ୍ୟାୟଃ ॥

ତ୍ରୟୋଦଶ ଅଧ୍ୟାୟ
 ନାରଦ ଉବାଚ

ଏବେ କହିବା ଯତିଧର୍ମ । ସ୍ଵଭାବେ ଅବଧୂତ-କର୍ମ ॥୧
 ମାୟାସଂସାର ଦୂର କରି । ବୁଲିବ ଦେହ ମାତ୍ର ଧରି ॥୨
 ଗ୍ରାମେ ବଞ୍ଚିବ ଏକ ଦିନ । ଦ୍ଵିଦିନ ନ ରହିବ ପୁଣ ॥୩
 ନିର୍ଜନେ ଦିଗମ୍ବର-ବେଶେ । ଯେବେ ପଶିବ ବନଦେଶେ ॥୪
 କୌପୀନ କରିବ ବସନ । ଏକା ଭ୍ରମିବ ରାତ୍ରଦିନ ॥୫
 କେବେ ହେଁ ନ କରିବ ସଙ୍ଘ । ସମୁଦ୍ରେ ଯେସନେ ତରଙ୍ଗ ॥୬
 ସର୍ବଭୂତରେ ଶାନ୍ତପଣେ । ଶ୍ରୀନାରାୟଣ ପ୍ରାୟ ମଣେ ॥୭
 ସତ ଅସତ ବିଶ୍ଵ ବେନି । ତୁଲେ ଭାବିବ ଆତ୍ମା ଘେନି ॥୮
 ପରମବ୍ରହ୍ମ ଆତ୍ମା ସାର । ସର୍ବବ୍ୟାପିତ ନିରକ୍ତର ॥୯
 ଜାଗ୍ରତ-ସ୍ଵପ୍ନ ମଧେ ରହି । ଆତ୍ମାର ଗତି ଆତ୍ମେ ଧାୟି ॥୧୦
 ଆତ୍ମାର ବନ୍ଧ-ମୋକ୍ଷ ବେନି । ଲକ୍ଷିବ ମାୟା ମାତ୍ର ଘେନି ॥୧୧
 ବସ୍ତୁ ସ୍ଵଭାବ ନାହିଁ ତାର । ଏଣୁ ସର୍ବଦା ନିର୍ବିକାର ॥୧୨
 ବସ୍ତୁର ନିତ୍ୟାନିତ୍ୟ-ଭାବ । ଏଣୁ ଏ ଶରୀର ଅଧୁବ ॥୧୩
 ଜୀବର ଉତ୍ପତ୍ତି-ମରଣ । କାଳଟି ଏହାର କାରଣ ॥୧୪
 ଏଣୁ ଶରୀର-ଧର୍ମ ଜାଣି । ଆତ୍ମାର-ଗତି ପରିମାଣି ॥୧୫

ଅଶାସ୍ତ୍ର ନ କରିବ ରତି । ଜୀବିକା ଜ୍ୟୋତିଷ ପ୍ରଭୃତି ॥୧୬
 ଦୂରେ ତେଜିବ ତର୍କବାଦ । ଯେ ଶାସ୍ତ୍ର ପକ୍ଷପାତ ଭେଦ ॥୧୭
 ଅଭ୍ୟାସ ନ କରି ସେ ପଥେ । ଶିକ୍ଷ୍ୟ ନ କରିବ ସଙ୍ଗତେ ॥୧୮
 ବ୍ୟାଖ୍ୟାନ ନିଜ ପ୍ରୟୋଜନ । କେବେ ହେଁ ନ କରିବ ମନେ ॥୧୯
 ମଠାଦି ଗୃହକୁ ନିର୍ମାଣ । କେବେ ହେଁ ନୋହେ ଯତିଧର୍ମ ॥୨୦
 ସୁଶାନ୍ତ ବୁଦ୍ଧି ସମତିତ । ହୋଇବ ଅର୍ଥରେ ବିରକ୍ତ ॥୨୧
 ଦୃଶ୍ୟ-ଅଦୃଶ୍ୟ ଭାବେ ଥିବ । ବାଇବାଳକ ଚେଷ୍ଟାଭାବ ॥୨୨
 ମୂଳ ବଧୂର ପ୍ରାୟେ ବେଶେ । ଭାବେ ବଞ୍ଚିବ ଆତ୍ମବଶେ ॥୨୩
 ଶୁଣ ରାଜନ ସାବଧାନ । ଯେ ଇତିହାସ ପୁରାତନ ॥୨୪
 ପ୍ରହ୍ଲାଦ ସଙ୍ଗେ ମୁନିବର । ନାମ ଯାହାର ଅଜଗର ॥୨୫
 ଏ ବେନିଜନଙ୍କ ସମ୍ପାଦ । ଶୁଣନ୍ତେ ନ ଲାଗେ ପ୍ରମାଦ ॥୨୬
 ସେ ପ୍ରହ୍ଲାଦ ଏକଦିନେ । ମୃଗୟା ଅର୍ଥେ ଗଲେ ବନେ ॥୨୭
 ଭୃତ୍ୟନିକର ଘେନି ସଙ୍ଗେ । ବନେ ବିହରେ କ୍ରୀଡ଼ାରଙ୍ଗେ ॥୨୮
 ଏମନ୍ତେ ସହ୍ୟଗିରି ତଟେ । କାବେରୀ ତଟେ ଭୂମିପୃଷ୍ଠେ ॥୨୯
 ଶୟନେ ଦେଖେ ମୁନିବର । ଶରୀର ଧୂଳିରେ ଧୂସର ॥୩୦
 ସ୍ୱେଦ-କର୍ଦ୍ଦମେ ସେ ଭୂଷିତ । ସମ୍ମୁଖେ ଦେଖେ ବିପରୀତ ॥୩୧
 କର୍ମ-ବଚନ-ଲିଙ୍ଗ-ବର୍ଣ୍ଣେ । ଲକ୍ଷି ନ ପାରେ ଅନୁମାନେ ॥୩୨
 କିବା ଆଶ୍ରମ ଲକ୍ଷି ନୋହେ । ଶୟନ ବିପରୀତ-ଦେହେ ॥୩୩
 ତାହାଙ୍କୁ ଦେଖୁ ପ୍ରହ୍ଲାଦ । ଭାବେ ନମିଲା ବେନିପାଦ ॥୩୪
 ଲକ୍ଷଣେ ମଣି ତାର ଗତି । ବୋଲନ୍ତି ଅସୁରଙ୍କ ପତି ॥୩୫

ପ୍ରହ୍ଲାଦ ଉଦ୍‌ବାଚ

ଏ ସ୍ଥଳ-ଶରୀର ତୋହର । ସ୍ୱଭାବେ ଦିଶଇ ସୁନ୍ଦର ॥୩୬
 ଭୋଗୀପୁରୁଷ ପ୍ରାୟେ ହୋଇ । ତୋ ଦେହ ଦେଖୁ ପଦାରଇ ॥୩୭
 ବିର-ଅର୍ଜନେ ଭୋଗୀଜନେ । ଭ୍ରମନ୍ତି ନଗର ବିପିନେ ॥୩୮

ଭୋଗର ବଳେ ପୁଷ୍ପଦେହୀ । ଏ ଅନୁମାନେ ମୁଁ ମଶାଇ ॥୩୯
 ଉଦ୍ୟମ ନ କରି ତୁ ଧନେ । କିମ୍ପା ଶୋଇଛୁ ଘୋରବନେ ॥୪୦
 କେମନ୍ତେ ପୁଷ୍ପ ତୋ ଶରୀର । କହ ସଂଶୟ ଯାଉ ଦୂର ॥୪୧
 କହ ତୁ ନ ଭଜି ମଉନ । ମୁଁ ଯେବେ ଶୁଣିବା ଭାଜନ ॥୪୨
 ଯେ ଦକ୍ଷ ପଞ୍ଚିତ ଚତୁର । ବିଚିତ୍ରବାକ୍ୟ ପ୍ରିୟକର ॥୪୩
 ତାଙ୍କୁ ପୁଚ୍ଛିଲେ ସର୍ବ କହେ । ମନେ ଅହଙ୍କାର ନ ବହେ ॥୪୪
 ଏମନ୍ତେ ପ୍ରହ୍ଲାଦ ବାଣୀ । ସେ ଅବଧୂତ କର୍ଣ୍ଣେ ଶୁଣି ॥୪୫
 ତାହାର ଅମୃତ-ବଚନେ । କହଇ ହୃଷିତବଦନେ ॥୪୬

ଅବଧୂତ ଉଦ୍‌ବାଚ

ତୁ ପ୍ରହ୍ଲାଦ ଦୈତ୍ୟବର । ଜାଣଇଁ ମହିମା ତୋହର ॥୪୭
 ସଂଶୟ ନାହିଁ ତୋର ମନେ । ତୁ ଦେଖୁ ନିର୍ମଳ ନୟନେ ॥୪୮
 ଯାର ହୃଦୟେ ନାରାୟଣ । ବସଇ ପୁରୁଷ ପୁରାଣ ॥୪୯
 ସେ ଭକ୍ତିବଳେ ତମଘୋର । ନାଶଇ ଯେହ୍ନେ ଦିବାକର ॥୫୦
 ତୁ ମୋତେ ପଦାରିଲୁ ଯେବେ । ଶୁଣ କହିବା ତୋତେ ଭାବେ ॥୫୧
 ଆତ୍ମାର ଶୁଦ୍ଧି ଯେ ଇଚ୍ଛନ୍ତି । ମହାନ୍ତ ପୁଚ୍ଛିଲେ କହନ୍ତି ॥୫୨
 ଭବ-ବାହିନୀ ତୃଷ୍ଣା ନାମ । ତାର ପୂରଣେ କେହୁ କ୍ଷମ ॥୫୩
 ସେ ତୃଷ୍ଣାବଳେ ମୁଁ ଜଗତେ । ଭୂମିଲି କୋଟି ଜନ୍ମ ଶତେ ॥୫୪
 ଅଶେଷ-ଯୋନି ଗର୍ଭବାସ । ତେବେ ହେଁ ନ ପୂରିଲା ଆଶ ॥୫୫
 ଅର୍ଜିଲା କର୍ମଦୋଷେ ଭୂମି । ଫୁଟି ହୋଇଲି ପଥଶ୍ରମୀ ॥୫୬
 ଯେ ଶୁଭକର୍ମ ମୋର ଥିଲା । ସେ ଫଳ ଏ ଜନ୍ମେ ଫଳିଲା ॥୫୭
 ସ୍ୱଭାବେ ସ୍ୱର୍ଗ-ମୋକ୍ଷ ଦ୍ୱାର । ଦୁର୍ଲ୍ଲଭ ମନୁଷ୍ୟ ଶରୀର ॥୫୮
 ସ୍ୱଧର୍ମ କଲେ ସ୍ୱର୍ଗବାସ । ଅଧର୍ମେ ନରକେ ପ୍ରବେଶ ॥୫୯
 ଏ ବେନିଦ୍ୱାର ଯେ ତେଜନ୍ତି । ନିଶ୍ଚଳଯୋଗେ ଆତ୍ମା ଚିନ୍ତି ॥୬୦
 ଭଜନ୍ତି ଗୋବିନ୍ଦ ଚରଣେ । ତରନ୍ତି ଏ ଜନ୍ମ ମରଣେ ॥୬୧

ମୁଁ ଏ ସଂସାର ସୁଖ ଦେଖୁ । ବିଚାରି ମନେ ହେଲି ଦୁଃଖୀ ॥୨୨
 ଦୃଢ଼ ମୈଥୁନ ଗୃହବାସେ । ଇନ୍ଦ୍ରିୟ ସୁଖଭୋଗ ଆଶେ ॥୨୩
 ଅନ୍ତେ ନରକେ ବିଶ୍ରାମନ୍ତି । ଏ ଘେନି ମନେ କଲି ଭ୍ରାନ୍ତି ॥୨୪
 ଏଣୁ ମୁଁ ଗୃହଦୃଢ଼ ଏଡ଼ି । ତପ ସାଧଇ ଦୁଃଖେ ପଡ଼ି ॥୨୫
 ପ୍ରବୃତ୍ତିମାର୍ଗେ ନର ଦୁଃଖୀ । ନିବୃତ୍ତିମାର୍ଗେ ହୋଇ ସୁଖୀ ॥୨୬
 ଏବେ ମୁଁ କୃଷ୍ଣର ପ୍ରସାଦେ । ନିବୃତ୍ତି-କର୍ମଯୋଗ ସାଧେ ॥୨୭
 ନିତ୍ୟ ଭ୍ରମଇ ଆତ୍ମାଭାବେ । ମନ ଆନନ୍ଦେ ସୁଖପୁରେ ॥୨୮
 ମନ-ସଙ୍କଳ୍ପ-ଭୋଗ ତେଜି । ପ୍ରାରବ୍ଧ-ଭୋଗ ବନେ ଭୁଞ୍ଜି ॥୨୯
 ଏଣୁ ଆତ୍ମାର ଅର୍ଥେ ମୁହିଁ । ସଙ୍କଳ୍ପ ଏକାନ୍ତେ ଭ୍ରମଇ ॥୩୦
 ଏବେ ହୋ ପ୍ରହଲ୍ଲାଦ ଶୁଣ । ବିଷୟ ବଶେ ଯେତେ ଗୁଣ ॥୩୧
 ତାମସ ରଜଗୁଣ ତେଜେ । ବିବିଧ କାମ୍ୟକର୍ମ ଭଜେ ॥୩୨
 ଆତ୍ମାର ହିତ ନ ସୁମରେ । ଅସାଧୁମାର୍ଗେ କର୍ମ କରେ ॥୩୩
 ପ୍ରାଣୀ ଭ୍ରମନ୍ତି ଘୋରପଥେ । ନାନା-ଯାତନା କର୍ମତନ୍ତେ ॥୩୪
 ଘୋର ସଂସାରେ ସଞ୍ଚରନ୍ତି । ଏ ଘେନି ମୋର ମନେ ଭ୍ରାନ୍ତି ॥୩୫
 ଦେଖ ଅଜ୍ଞାନେ ମୋହକ୍ଳନ୍ତେ । ସଂସାରେ ସଞ୍ଚରନ୍ତି ଜନେ ॥୩୬
 ଯେ ଜଳ ତୃଣେ ଆକ୍ଳାନ୍ତିତ । ତାହା ନ ଇଚ୍ଛଇ ତୃଷ୍ଣିତ ॥୩୭
 ମୃଗତୃଷ୍ଣାକୁ ଜଳ ମଣେ । ଭ୍ରମେ ଭ୍ରମଇ ଅକାରଣେ ॥୩୮
 ତାହାର ଶ୍ରମ ମାତ୍ର ସାର । ଯେ ଆତ୍ମା ନ କରେ ବିଚାର ॥୩୯
 କର୍ମ-ଆୟତ୍ତେ ଦେହ ବହି । ଆତ୍ମାର ସୁଖ ଯେ ଇଚ୍ଛଇ ॥୪୦
 ସଙ୍କଳ୍ପ କ୍ରିୟା କରେ ଯେତେ । ନିଷ୍ଠୁଳ ହୋଏ କାର୍ଯ୍ୟ ଅନ୍ତେ ॥୪୧
 ଅଧାତୁ ଆଦି ଦୁଃଖ ଯେତେ । ଆତ୍ମା ନିପାତ ଯାର ଅନ୍ତେ ॥୪୨
 ବିମୁକ୍ତ ନୋହେ ପ୍ରାଣୀ ଏଣେ । କି ପ୍ରୟୋଜନ ଅର୍ଥ କାମେ ॥୪୩
 ଲୋଭା ପ୍ରାଣୀଙ୍କ ଦୁଷ୍ଟ-ମନ । ବଳେ ବନ୍ଧନ କରେ ଧନ ॥୪୪
 ଧନାଜନଙ୍କ ଦୁଃଖ ଦେଖୁ । ମୁଁ ଧନତୃଷ୍ଣାକୁ ଉପେକ୍ଷି ॥୪୫
 ଦେଖଇ ଧନୀଙ୍କର ଦୁଃଖ । ନିଦ୍ରା-ଭୋଜନେ ନାହିଁ ସୁଖ ॥୪୬

ରାଜାର ଭୟ ନିତ୍ୟ ଧନେ । ଚୌର ସୁଜନ ଶତ୍ରୁଜନେ ॥୪୭
 ଯେ ଅବା ଆସେ ଧନ ମାଗି । ତା ଦେଖୁ ଚିତ୍ତେ ଦୁଃଖଭାଗୀ ॥୪୮
 ଅଶେଷ ଆପଦର ସ୍ଥାନ । ଏ ଧନମୂଲୁଁ ହୋଏ ଜନ୍ମ ॥୪୯
 ଯେ ଶୋକ ମୋହ ଲୋଭ କ୍ରୋଧ । ନିତ୍ୟ ଉଦ୍‌ବେଗ ଯେ ପ୍ରମାଦ ॥୫୦
 ଯାହାର ମୂଲୁଁ ଏ ସ୍ତବ୍ଧ । ଧନର ମୂଳେ ପ୍ରାଣଭୀତି ॥୫୧
 ଏ ଘେନି ଯେ ପଞ୍ଚିତ ଜନେ । ଲୋଭ ତେଜନ୍ତି ଜାଣି ଧନେ ॥୫୨
 ମଧୁମକ୍ଷିକା ଅଜଗର । ଏ ଜନ୍ମେ ଗୁରୁ ଏ ମୋହର ॥୫୩
 ଯେ ବଇରାଗ ପରିତୋଷ । ଏହାଙ୍କ ତହିଁ ଉପଦେଶ ॥୫୪
 ବୈରାଗ୍ୟ ସର୍ବକାମେ ମୋର । ଏ ଶିକ୍ଷା ଦେଲା ମଧୁକର ॥୫୫
 ଅନେକ ଦୁଃଖେ ଯେ ଅର୍ଜନ । ତାକୁ ବିନାଶି ହରେ ଆନ ॥୫୬
 ଧନ ନ ଇଚ୍ଛି ତୋଷ ମନେ । ଭ୍ରମଇ ଯଥା ଲାଭ ଧନେ ॥୫୭
 ମହାସର୍ପର ପ୍ରାୟେ ହୋଇ । ବଞ୍ଚଇ ଉପଦେଶ ଧାୟି ॥୫୮
 ତଥାପି ଗୋବିନ୍ଦ ପ୍ରସନ୍ନେ । ନିତ୍ୟ ଆନନ୍ଦ ମୋର ମନେ ॥୫୯
 ମୋ ଦେହେ ବଳ କାନ୍ତି ତୁଷ୍ଟି । ସୁଖ-ବର୍ଜନେ ଦେହ ପୁଷ୍ଟି ॥୬୦
 ଏ ଭାବେ ବଞ୍ଚେ ମୋର ଦେହୀ । ମୁଁ ସୁଖ ଦୁଃଖ ନ ଜାଣଇ ॥୬୧
 ଅଳ୍ପ-ଆହାର କାହିଁ ପାଇ । କାହିଁବା ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଭୁଞ୍ଜଇ ॥୬୨
 ସ୍ୱାଦୁ-ଅସ୍ୱାଦୁ ନ ମଣଇ । ଯେ ଦିନେ ଯେ ଅବା ମିଳଇ ॥୬୩
 ଗ୍ରାସକୁ ଅମୃତ ମଣଇ । ସୁମିଷ୍ଟ ମିଳେ ଅବା କାହିଁ ॥୬୪
 କାହିଁବା କଟୁ ତିକ୍ତ ପାଇ । ମନ-ସନ୍ତୋଷେ ତା ଭୁଞ୍ଜଇ ॥୬୫
 କାହିଁବା ଶୁଦ୍ଧା-ଉପହୃତ । କାହିଁବା ମାନ୍ୟ ବିବର୍ଜିତ ॥୬୬
 କାହିଁବା ଦଧିଅନ୍ନ ଘୃତ । କାହିଁବା ଲବଣ ବର୍ଜିତ ॥୬୭
 ଅଳ୍ପ ବହୁତ ନ ବାରଇ । ଯହିଁ ଯା ମିଳେ ତୁଷ୍ଟ ତହିଁ ॥୬୮
 ଏମନ୍ତେ ପୋଷଇ ଜୀବନ । ନିଶ୍ଚିନ୍ତ ମନେ ମୋ ଶୟନ ॥୬୯
 ରାତ୍ର ଦିବସ ନ ଜାଣଇ । ଉଭୟ ଏକ ପ୍ରମାଣଇ ॥୭୦
 ପାଟବସନ କାହିଁ ପିନ୍ଧି । କାହିଁ ବୁଲଇ ଚର୍ମ ବାନ୍ଧ ॥୭୧

ଚାରାଣି ବସ୍ତ୍ର କାହିଁ ମିଳେ । କାହିଁବା ବଞ୍ଚଇ ବକଳେ ॥୧୧୨
 କର୍ମ ଆଦରି ତୋଷମନେ । ବସଇ ଇଚ୍ଛା ସୁଖ ସ୍ଥାନେ ॥୧୧୩
 କାହିଁ ବା ଧରଣୀ ଶୟନ । କାହିଁ ପାଷାଣ କାହିଁ ତୃଣ ॥୧୧୪
 କାହିଁ ପ୍ରାସାଦ ମଧେ ଥାଇ । କାହିଁ ପଲଙ୍କେ ନିଦ୍ରା ଯାଇ ॥୧୧୫
 କାହିଁ ହଂସୁଲୀତୁଳୀ ପରେ । କାହିଁ ଶ୍ମଶାନେ ବନ ଘୋରେ ॥୧୧୬
 କାହିଁ ବା ସ୍ନାନ କରେ ଶୁଭେ । ସୁବାସ ତଳେ ସୁଗନ୍ଧେ ॥୧୧୭
 କାହିଁ ଚନ୍ଦନ ଗନ୍ଧସାର । କାହିଁ ବା ନାନା ଅଳଙ୍କାର ॥୧୧୮
 ସୁବାସ ପୁଷ୍ପମାଳ ଗନ୍ଧେ । କାହିଁ ବା ଗଜ ଅଶ୍ୱ କନ୍ଧେ ॥୧୧୯
 କାହିଁ ବେଷ୍ଟିତ ପାତାମର । କାହିଁ ବା ଭସ୍ମ ଦିଗମର ॥୧୧୨୦
 କାହିଁ ବା ଜ୍ଞାନ ଥାଇ ଦେହେ । କାହିଁ ଭ୍ରମଇ ଗୃହୀ ପ୍ରାୟେ ॥୧୧୨୧
 କାହିଁ ପ୍ରମାଦ ଦେହେ ଥାଇ । କାହିଁ ବା ବୃକ୍ଷମୂଳେ ଶୋଇ ॥୧୧୨୨
 ହେ ପ୍ରହଲ୍ଲାଦ ଶୁଣ ଧୀରେ । ଆର କହିବା ତୋ ଛାମୁରେ ॥୧୧୨୩
 ବିଷୟ-ଜଡ଼େ ପ୍ରାଣୀ ଥାନ୍ତି । ନିଜ ସ୍ୱଭାବ ପ୍ରକାଶନ୍ତି ॥୧୧୨୪
 କାହାକୁ ନିନ୍ଦା ସୁତି ମୋର । କେବେ ହେଁ ନ କରେ ବିଚାର ॥୧୧୨୫
 ସର୍ବପ୍ରାଣୀଙ୍କ ଶ୍ରେୟ ଚିନ୍ତି । ଏଣୁ ମୋ ମନେ ନାହିଁ ଭ୍ରାନ୍ତି ॥୧୧୨୬
 ଆନନ୍ଦେ ଗୋବିନ୍ଦ-ଚରଣେ । ଚିତ୍ତ ନିବେଶି ଅନୁକ୍ଷଣେ ॥୧୧୨୭
 ଚିତ୍ତ-ବିକଳ ହୋମ କରି । ତାହାକୁ ମନ ମଧେ ଭରି ॥୧୧୨୮
 ମନ-ବିକାର ତତ୍ତ୍ୱେ ଥୋଇ । ଯେଣେ ମାୟାକୁ ଭୟ ନାହିଁ ॥୧୧୨୯
 ସେ ମାୟା ଆତ୍ମା ଅନୁଭୂତେ । ସତ୍ୟ ସଙ୍କଳ୍ପ ମୁନିମତେ ॥୧୧୩୦
 ତେଣୁ ନିର୍ବିକାର ମୋ ମନ । ନିର୍ଗୁଣ-ରୁଦ୍ଧେ କରି ଧାନ ॥୧୧୩୧
 ଏମନ୍ତେ ଆତ୍ମା-ଅନୁଭୂତେ । କହିଲି ତୋହର ଅଗ୍ରତେ ॥୧୧୩୨
 ଯେ ଲୋକ-ଶାସ୍ତ୍ର ମତ ଦୁଇ । ଏଣେ ବର୍ଜିତ ମୋର ଦେହୀ ॥୧୧୩୩
 ତୁ ଯେଣୁ ବିଷ୍ଣୁର ଭକତ । ତେଣୁ କହିଲି ତୋ ଅଗ୍ରତ ॥୧୧୩୪
 ତୁ ପ୍ରହଲ୍ଲାଦ କୃଷ୍ଣଦାସ । ଏଣୁ ମୁଁ ତୋହରେ ବିଶ୍ୱାସ ॥୧୧୩୫

ନାରଦ ଉବାଚ

ଏମନ୍ତେ ମୁନି ମୁଖୁଁ ଶୁଣି । ପରମହଂସ ଧର୍ମବାଣୀ ॥୧୧୩୬
 ସେ ପ୍ରହଲ୍ଲାଦ ଜ୍ଞାନୀ ଧୀର । ସ୍ୱଭାବେ ବିଷ୍ଣୁର କିଙ୍କର ॥୧୧୩୭
 ସେ ଅବଧୂତ ତତ୍ତ୍ୱବାଣୀ । ପ୍ରବାହ-ସୁଧା ତରଙ୍ଗିଣୀ ॥୧୧୩୮
 ସେ ପ୍ରହଲ୍ଲାଦ ଶୁଣି କର୍ଣ୍ଣେ । ବନ୍ଦିଲା ବିବିଧ-ସ୍ରବନେ ॥୧୧୩୯
 ଆନନ୍ଦେ ନମି ତା ଚରଣେ । ସଦନେ ଗଲା ତତକ୍ଷଣେ ॥୧୧୪୦
 ଶୁଣ ସୁଜନେ ଦୃଢ଼ଚିତ୍ତେ । ହରି-ଚରିତ ଭାଗବତେ ॥୧୧୪୧
 ସପ୍ତମ ସ୍କନ୍ଧେ ଯେତେ ଧର୍ମ । ଯେ ଧର୍ମ ଅବଧୂତ-କର୍ମ ॥୧୧୪୨
 ପ୍ରହ୍ଲାଦ-ଅବଧୂତ କଥା । ଶୁଣନ୍ତେ ଖଣ୍ଡେ ଭବବ୍ୟଥା ॥୧୧୪୩
 ଏଣେ ନିର୍ମଳ କର ଚିତ୍ତ । କହଇ ଦାସ ଜଗନ୍ନାଥ ॥୧୧୪୪

ଇତି ଶ୍ରୀମଦ୍ଭାଗବତେ ମହାପୁରାଣେ ପାରମହଂସ୍ୟାଂ ସଂହିତାୟାଂ
 ସପ୍ତମସ୍କନ୍ଧେ ଯୁଧିଷ୍ଠିର ନାରଦ ସମ୍ବାଦେ ଯତିଧର୍ମେ ତ୍ରୟୋଦଶୋଽଧ୍ୟାୟଃ ॥

ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶ ଅଧ୍ୟାୟ
 ଯୁଧିଷ୍ଠିର ଉବାଚ

ଶୁଣ ହେ ବ୍ରହ୍ମାର ନନ୍ଦନ । ବନସ୍ଥ ଅବଧୂତ ଧର୍ମ ॥୧
 ଶୁଣିଲି ଶାସ୍ତ୍ରର ପ୍ରସାଦେ । ଗୃହସ୍ଥ ଧର୍ମ କହ ଏବେ ॥୨
 ଦେଶକାଳାଦି ଭେଦେ ଯହିଁ । ଅନେକ ଶ୍ରେୟ ଜାତ ହୋଇ ॥୩
 ଯେ ବିଧି ଗୃହ-ଆଚରଣେ । ଆଗମ ନିଗମ ପ୍ରମାଣେ ॥୪
 ଏମନ୍ତେ ଧର୍ମସୂତ-ବାଣୀ । ଶୁଣି କହନ୍ତି ବ୍ରହ୍ମମୁନି ॥୫

ନାରଦ ଉବାଚ

ଗୃହସ୍ଥ ରଜନୀ ପ୍ରଭାତେ । ଶୁଚି ନିର୍ମଳ ଶୁଦ୍ଧଚିତ୍ତେ ॥୬
 ସ୍ନାନିବ ନାରାୟଣ ନାମ । ହରି ଗୋବିନ୍ଦ କୃଷ୍ଣ ରାମ ॥୭

ପୁରୁଷୋତ୍ତମ ଦାମୋଦର । ବିଶ୍ୱସମ୍ଭବ ବିଶ୍ୱମ୍ଭର ॥୮
 ଏ ଆଦି ପୁଣ୍ୟଶ୍ଳୋକ ଯେତେ । ନାମ-ସଂକୀର୍ତ୍ତନ ପ୍ରଭାତେ ॥୯
 କୃଷ୍ଣେ ଅର୍ପଣ ନିତ୍ୟେ କରି । ଗୃହସ୍ଥ ଧର୍ମକୁ ଆଚରି ॥୧୦
 ମହତ-ଜନେ ଉପାସନ । କରିବ ନିତ୍ୟେ କୃଷ୍ଣଧାନ ॥୧୧
 କୃଷ୍ଣର ଅବତାର କଥା । ପୁରାଣ ଆଦି ଶାସ୍ତ୍ରଗୀତା ॥୧୨
 ସଙ୍ଗ କରିବ ସାଧୁସନ୍ଥେ । ଦିନ ବଞ୍ଚିବ ଶୁଣି ନିତ୍ୟେ ॥୧୩
 ସାଧୁସଙ୍ଗତେ ଥୋଇ ମନ । ପୁତ୍ର କଳତ୍ର ଗୃହଜନ ॥୧୪
 ତାହାଙ୍କୁ ସୁଖଭୋଗ ଦେଇ । ଆତ୍ମାକୁ ସନ୍ତୋଷେ ଭୁଞ୍ଜଇ ॥୧୫
 ସମ୍ପଦ ସ୍ୱପ୍ନ ପ୍ରାୟ ମଣି । ଚିତ୍ତେ ଚିନ୍ତିବ ଚକ୍ରପାଣି ॥୧୬
 ଯାବତ ପ୍ରୟୋଜନ ଅର୍ଥ । ଗୃହେ ସାଧୁବ ନିତ୍ୟ ନିତ୍ୟ ॥୧୭
 ବିରକ୍ତଚିତ୍ତ ଅକ୍ରନ୍ତତେ । ଲୋକବେଭାର ଜନ ସାଥେ ॥୧୮
 ଭ୍ରାତ ସୁହୃଦ ତାତ ମାତ । ଜ୍ଞାତି ବାନ୍ଧବ ଦାରା ସୁତ ॥୧୯
 ଯେ ବା ଇଚ୍ଛନ୍ତି ଯେ ବୋଲନ୍ତି । ଯେ ଭାବେ ସନ୍ତୋଷେ ରହନ୍ତି ॥୨୦
 ମନ ସନ୍ତୋଷେ ସୁଖ ଦେବ । ନିର୍ମଳେ ସର୍ବଦା ବଞ୍ଚିବ ॥୨୧
 ଭୂମି ଗଗନ ଅନ୍ତରାକ୍ଷେ । ଯେ ଧନ ମିଳିବ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷେ ॥୨୨
 କୃଷ୍ଣର ଦେଲା ପ୍ରାୟେ ବୁଝି । ସେ ଧନ ଦୁଃଖ ସୁଖେ ଭୁଞ୍ଜି ॥୨୩
 ଦିନ ବଞ୍ଚିବ ହରି ଭାବେ । ଯତ୍ନ କରିବ ଧର୍ମଲାଭେ ॥୨୪
 ଯାବତ ଦେହେ ପ୍ରାଣ ଥିବ । ତାବତ ସନ୍ତୋଷେ ବଞ୍ଚିବ ॥୨୫
 ଲୋଭେ ଅଧିକ ଯେ ଚିନ୍ତିନ୍ତି । ବୋର ସମାନେ ଦଣ୍ଡ ପାନ୍ତି ॥୨୬
 ଏବେ ହୋ ଶୁଣ ନୃପବର । କହିବା ସର୍ବଧର୍ମସାର ॥୨୭
 କପି ମକ୍ଷିକା ଉଷ୍ଣ ଖଗ । ମୁଷିକ ଗର୍ଭଭ ଯେ ମୃଗ ॥୨୮
 ଉରଗ ପତଙ୍ଗାଦି ଯେତେ । ତାହାଙ୍କୁ ପୁତ୍ରପ୍ରାୟେ ଚିତ୍ତେ ॥୨୯
 ଆତ୍ମାର ପ୍ରାୟେ ନିତ୍ୟେ ଦେଖୁ । ଅନ୍ତର ମନେ ନ ଉପେକ୍ଷି ॥୩୦
 ତ୍ରିବର୍ଗ କଷ୍ଟେ ନ ସାଧୁବ । ଯେ ଭାବେ ନିନ୍ଦନ୍ତି ସାଧବ ॥୩୧
 ଯେ ଦ୍ରବ୍ୟ ଅତିକଷ୍ଟେ ପାଇ । ଯେ ସୁଖେ ଅତିଲୋଭ ହୋଇ ॥୩୨

ଯେଣେ ବା ପରପାତ୍ରା ହେବ । ଏ ତିନି ଚିତ୍ତେ ନ ଧରିବ ॥୩୩
 ଯେ ଦେଶ-କାଳ-ପାତ୍ର ମତେ । ମିଳଇ କର୍ମର ଆୟତ୍ତେ ॥୩୪
 ସେ ଭାବେ ପୋଷିବ ଜୀବନ । ଦେଖୁବ ସକଳେ ସମାନ ॥୩୫
 ଶ୍ୱାନ ଚଣ୍ଡାଳ ଅନ୍ୟ ଜାତି । ଆତ୍ମାର ପ୍ରାୟେ ତାଙ୍କୁ ଚିନ୍ତି ॥୩୬
 ବିଭାଗେ ଭୋଗ ତାଙ୍କୁ ଦେବ । ଆତ୍ମାର ପରାୟେ ଭାବି ॥୩୭
 ଏକ ଗୃହିଣୀ ସଂଗ୍ରହଣ । ସ୍ୱଧର୍ମ ଗୃହର କାରଣ ॥୩୮
 ଅର୍ଦ୍ଧାଙ୍ଗ ସମ ଅଟେ ନାରୀ । ସାତ୍ତ୍ୱିକେ ତାହା ଭୋଗ କରି ॥୩୯
 ନିଯୋଗି ଅତିଥି ସେବନେ । ଯତ୍ନ କରିବ ନିଜ ଧର୍ମେ ॥୪୦
 ଯା ପାଇଁ ପିତା ଗୁରୁ ପ୍ରାଣ । ପ୍ରାଣୀ ହିଂସଲ ହେଲେ ଜାଣ ॥୪୧
 ଅତିଥି-ସେବାରେ ସେ ନାରୀ । ଦେଇଣ ଆପଦୁଁ ଉଦ୍ଧରି ॥୪୨
 ଆନେ ଅସାଧ ଯେଉଁ ହରି । ଏ ଭାବେ ତାଙ୍କୁ ସାଧ କରି ॥୪୩
 ଦେଖ ଏ ତୁଚ୍ଛ-କଳେବର । ଅନ୍ତେ ଭଜଇ ତ୍ରିପ୍ରକାର ॥୪୪
 ଭସ୍ମ ପୁରାଣ କୃମିସ୍ଥାନ । ଅବଶ୍ୟ ଭଜେ ଅବସାନ ॥୪୫
 ସେ ଦେହେ ରତି ପତ୍ନୀମେଳେ । ଏ କାହିଁ ଆତ୍ମାର କୁଣ୍ଡଳେ ॥୪୬
 ମଜ୍ଜଇ ସୁଧାପ୍ରାୟ ମଣି । କାହିଁ ତରିବ ମୃତ୍ୱପ୍ରାଣୀ ॥୪୭
 ଯଜ୍ଞାବଶେଷ ସିଦ୍ଧଅନ୍ନେ । ଆହାର କଳ୍ପିବ ଜୀବନେ ॥୪୮
 ଅଧିକେ ମମତା ନଥାଇ । ତେବେଟି ମହତ ବୋଲାଇ ॥୪୯
 ଦେବତା ଋଷି ଭୃତଗଣେ । ଆତ୍ମା ଅତିଥି ପିତୃଜନେ ॥୫୦
 ଏହାଙ୍କୁ ବିଷ୍ଣୁପ୍ରାୟେ ମଣି । ସନ୍ତୋଷେ ଦେବ ଅନ୍ନ ପାଣି ॥୫୧
 ଆତ୍ମାଧିକାରେ ନାନାବିଧି । ଯଜ୍ଞର ସମ୍ଭାର ସମ୍ପାଦି ॥୫୨
 ବିଧିବିଧାନ ବେଦମତେ । ଯଜ୍ଞ କରିବ ଅଗ୍ନିହୋତ୍ତେ ॥୫୩
 ଅଗ୍ନିହୋତ୍ତର ଅବସାନେ । ବିପ୍ରଙ୍କୁ ତୋଷିବ ଭୋଜନେ ॥୫୪
 ବ୍ରାହ୍ମଣ-ଦେହେ ଥାଇ ହରି । ଏଣୁ ଭୋଜନେ ପୂଜାକରି ॥୫୫
 ବିପ୍ର ଭୋଜନେ ତୋଷ ଯେତେ । ସେ ନୋହେ ଯଜ୍ଞ କୋଟିଶତେ ॥୫୬
 ଏ ଘେନି ଦେବତା-ବ୍ରାହ୍ମଣେ । ପୂଜା କରିବ ଅନୁକ୍ଷଣେ ॥୫୭

ଏଣୁ ବ୍ରାହ୍ମଣ-ମୁଖେ ଦେଇ । ପୂଜା କରିବ ଭାବଗ୍ରାହୀ ॥୫୮
 ଆଶ୍ୱିନମାସ-କୃଷ୍ଣପକ୍ଷେ । ପିତୃଙ୍କୁ ପୂଜିବ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷେ ॥୫୯
 ସମ୍ଭାର ଯଥାଶକ୍ତିମତେ । ପିତୃ ପୂଜିବ ଶୁଦ୍ଧାଚିତ୍ତେ ॥୬୦
 ଜ୍ଞାତି ସୁହୃଦ ବନ୍ଧୁଜନ । ଭୋଜନ ନେବ ମିଷ୍ଟାନ୍ନ ॥୬୧
 ଏବେ ହୋ ଶୁଣ ମହାପତି । ଗୃହସ୍ଥଜନର ଏ ଗତି ॥୬୨
 ବେନି-ଅୟନ ବିଷୁବକ୍ରେ । ଦିବସ କ୍ଷୟ ବ୍ୟତିପାତେ ॥୬୩
 ଅକ୍ଷୟତୃତୀୟା ଦିବସେ । ଆଦିତ୍ୟ-ଶଶାଙ୍କର ଗ୍ରାସେ ॥୬୪
 ଦ୍ୱାଦଶୀ-ଶ୍ରବଣା-ସଂଯୋଗେ । ତୃତୀୟାତିଥି କ୍ଷୟଭୋଗେ ॥୬୫
 ଶୁକ୍ଳ-ନବମୀ ଭର୍ଜମାସେ । ଚତୁର ଅଷ୍ଟକା-ଦିବସେ ॥୬୬
 ମାଘ-ସପ୍ତମୀ ଶୁକ୍ଳପକ୍ଷେ । ପୂର୍ଣ୍ଣିମା ମିଶି ମଘାରକ୍ଷେ ॥୬୭
 ଦ୍ୱାଦଶୀ ଅନୁରାଧା ଭୋଗେ । ଶ୍ରବଣା ତ୍ରି-ଉତ୍ତରା ଯୋଗେ ॥୬୮
 ଏ ତିନିଯୋଗେ ଏକାଦଶୀ । ଶ୍ରବଣା ଜନ୍ମରକ୍ଷେ ମିଶି ॥୬୯
 ଶ୍ରେୟ-ସାଧନ-ଯୋଗ ଏତେ । ଗୃହସ୍ଥଧର୍ମ ସାଧ ଅର୍ଥେ ॥୭୦
 ଏ ଦିନେ ଧର୍ମକର୍ମ କଲେ । ଶ୍ରେୟ-ଆୟୁଷ ବଢ଼େ ଭଲେ ॥୭୧
 ଏ ଦିନେ ତପ ହୋମ ସ୍ନାନ । ଯଜ୍ଞେ ଦେବତା-ଆରାଧନ ॥୭୨
 ପିତୃଦେବତା ଭୂତଗଣେ । ଅନ୍ନ ଜଳ ତିଳତର୍ପଣେ ॥୭୩
 ପତ୍ନୀର ସଂସ୍କାର କାଳରେ । ଅପତ୍ୟ-ସମ୍ଭବ ଦିନରେ ॥୭୪
 ଜ୍ଞାତି-ମରଣେ ପ୍ରେତକାର୍ଯ୍ୟେ । ପୂଜିବ ବାନ୍ଧବ-ସମାଜେ ॥୭୫
 ଏବେ ହୋ ଶୁଣ ଧର୍ମଶିଷ୍ୟ । କହିବା ପୁଣ୍ୟ ସ୍ଥାନ ଦେଶ ॥୭୬
 ବିଷ୍ଣୁ ପ୍ରତିମା ବସେ ଯହିଁ । ସତରାତର ବିଶ୍ୱ ତହିଁ ॥୭୭
 ସତ୍ପାତ୍ର-ଜନ ଲଭି ଯହିଁ । ସେ ପୁଣ୍ୟତମ-ଦେଶ କହି ॥୭୮
 ବ୍ରାହ୍ମଣକୁଳ ବସେ ଯହିଁ । ଦୟା ତପସ୍ୟା ବିଦ୍ୟା ବହି ॥୭୯
 ବିଷ୍ଣୁର ପୂଜା ଯହିଁ ନିତ୍ୟେ । ସେ ପୁଣ୍ୟଦେଶ ବେଦମତେ ॥୮୦
 ଗଙ୍ଗାଦି ନଦୀ ଯହିଁ ବହେ । ସେ ପୁଣ୍ୟକ୍ଷେତ୍ର ବେଦ କହେ ॥୮୧
 ପୁଷ୍କର ଆଦି ସରୋବର । ଯହିଁ ବସନ୍ତି ବିଷ୍ଣୁ ହର ॥୮୨

ପ୍ରୟାଗ ପୁଲହ ଆଶ୍ରମ । ନୈମିଷାରଣ୍ୟ ପୁଣ୍ୟଧାମ ॥୮୩
 ପ୍ରଭାସ କୁରୁ ବ୍ରଜଗଳି । ଗୟା ମଥୁରା କୁଶସୁଳା ॥୮୪
 ସେ କାଶୀ ପମ୍ପା ବିନ୍ଦୁସର । ସେତୁବନ୍ଧ ଯେ ରାମେଶ୍ୱର ॥୮୫
 ଆଶ୍ରମ ନରନାରାୟଣ । ନନ୍ଦା ସାତୟା ରାମାଶ୍ରମ ॥୮୬
 ମହେନ୍ଦ୍ର ମଳୟ ପର୍ବତେ । ଏ ମଧ୍ୟେ କ୍ଷେତ୍ର ଛକ୍ତି ଯେତେ ॥୮୭
 ଏ ସର୍ବସ୍ଥାନ ହରିପ୍ରିୟ । ତେଣୁ ଜଗତେ ପୁଣ୍ୟମୟ ॥୮୮
 ସେ ପୁଣ୍ୟତମ ଦେଶ ଭାବି । ବିଷ୍ଣୁପ୍ରତିମା ଯହିଁ ସେବି ॥୮୯
 କୈବଲ୍ୟ ଇଚ୍ଛା ଯାର ଚିତ୍ତେ । ଏ ଦେଶେ ସେହୁ ଥିବ ନିତ୍ୟେ ॥୯୦
 ଏବେ କହିବା ପାତ୍ର ଯେତେ । ଶୁଣ ରାଜନ ଶୁଦ୍ଧଚିତ୍ତେ ॥୯୧
 ପୁରାଣପୁରୁଷ ମୁରାରି । ଯାର ଭିଆଣ ବସୁନ୍ଧରୀ ॥୯୨
 ସତରାତର ଯା ଶରୀର । ରକ୍ଷି ଦେବତା ବ୍ରହ୍ମା ହର ॥୯୩
 ଅଗ୍ରେ ଚରଣ ପୂଜି ଯାର । ତା ତହିଁ ପାତ୍ର କେବା ଆର ॥୯୪
 ଦେବତା ରକ୍ଷି ସିଦ୍ଧେଶ୍ୱର । ସନକ ଆଦି ଯଜ୍ଞେ ତୋର ॥୯୫
 ସଭାରେ ସର୍ବଜନ ଥିଲେ । କୃଷ୍ଣଙ୍କୁ ଅଗ୍ରେ ପୂଜା କଲେ ॥୯୬
 ଏଣୁ ସକଳ-ପାତ୍ର-ସାର । ଅରୁ୍ୟତ ଅଟେ ନୃପବର ॥୯୭
 ଜୀବରାଶିରେ ହୋଇ ବ୍ୟାପ୍ତ । ଯେ ଅଶ୍ରକୋଷ ବୃକ୍ଷଗତ ॥୯୮
 ସେ ବୃକ୍ଷମୂଳ ଯେଣୁ ହରି । ତାହାଙ୍କୁ ଯେହୁ ପୂଜା କରି ॥୯୯
 ପୂଜିବା ଫଳ ଜଗତର । ନିଶ୍ଚେ ଲଭଇ ସେହୁ ନର ॥୧୦୦
 ଯାର ଶରୀର ଜୀବରାଶି । ଯେ ଅଶ୍ରକୋଷ ମୂଳେ ବସି ॥୧୦୧
 ଯେ ହରି ସର୍ବଜୀବ-ମୂଳ । ଅଶେଷ ପୁଣ୍ୟକର୍ମ-ଫଳ ॥୧୦୨
 ନାନା ପ୍ରପଞ୍ଚେ ପୁର କରି । ତା ମଧ୍ୟେ ଜୀବ ରୂପ ଧରି ॥୧୦୩
 ହୃଦୟପଦ୍ମ ମଧ୍ୟେ ଶୋହେ । ପୁରୁଷୋତ୍ତମ ନାମ ବହେ ॥୧୦୪
 ତେଣୁ ପୁରୁଷ ପାତ୍ରୋତ୍ତମ । ଯେ ନିତ୍ୟେ ରମେ ଆତ୍ମାରାମ ॥୧୦୫
 ଯେଣୁ ଏ ପୁରୁଷଙ୍କ ଦେହେ । ସେ ହରି ତାରତମ୍ୟେ ରହେ ॥୧୦୬
 ଏ ଭାବେ ସଂଶୟ ବିଚାରି । ତ୍ରୋତାଦି ଯୁଗେ ମୂର୍ତ୍ତି କରି ॥୧୦୭

ସଂସ୍କାର-ନିଗମ-ଆଗମେ	। ପୂଜା କରନ୍ତି ଗ୍ରାମେ-ଗ୍ରାମେ	।।୧୦୮
ସେ ପୂଜା ମାତ୍ରେ ତୋଷ ହୋକ୍ତି	। ବାଞ୍ଛିତ ଫଳ ନିତ୍ୟେ ଦ୍ୟକ୍ତି	।।୧୦୯
ଯେ ପ୍ରାଣୀ ପରେ ହିଂସା କରେ	। ଦେବତା ପୂଜି ସେ ନ ତରେ	।।୧୧୦
ଏଣୁ ପୁରୁଷଙ୍କର ମଧ୍ୟେ	। ଯେ ବିପ୍ର ଜ୍ଞାନୀ ବେଦ ସାଧେ	।।୧୧୧
ତା ତହିଁ ପାତ୍ର ଆର ନାହିଁ	। ସେ ବିପ୍ର ନିଷ୍ଠେ ବିଷ୍ଣୁଦେହୀ	।।୧୧୨
ଯେ କୃଷ୍ଣ ଆତ୍ମା ତ୍ରିଲୋକର	। ବ୍ରାହ୍ମଣ ଦେବତା ତାଙ୍କର	।।୧୧୩
ଏଣୁ ସେ ବ୍ରାହ୍ମଣ ଚରଣ	। ତ୍ରିଲୋକ୍ୟ ନିସ୍ତାର କାରଣ	।।୧୧୪
ଏ ଭାବେ ଦେଶ କାଳ ପାତ୍ର	। ଦୀକ୍ଷାଦି ଧର୍ମ ଦଇବତ	।।୧୧୫
ନାରଦ ମୁନି ଅନୁରାଗେ	। କହିଲେ ଯୁଧିଷ୍ଠିର ଆଗେ	।।୧୧୬
ଏ ଭାଗବତ କୃଷ୍ଣବାଣୀ	। ଶୁଣି ସଂସାରୁ ତର ପ୍ରାଣୀ	।।୧୧୭
ଏହା ଯେ ପଢ଼ନ୍ତି ଶୁଣନ୍ତି	। ସେ ଗୃହଦ୍ୱୟେ ନ ପଡ଼ନ୍ତି	।।୧୧୮
ସପ୍ତମ ସ୍କନ୍ଧେ ଭାଗବତ	। ଭଣଇ ଦାସ ଜଗନ୍ନାଥ	।।୧୧୯

ଇତି ଶ୍ରୀମଦ୍ଭାଗବତେ ମହାପୁରାଣେ ପାରମହଂସ୍ୟାଂ ସଂହିତାୟାଂ
ସପ୍ତମସ୍କନ୍ଧେ ସଦାଚାର ନିର୍ଣ୍ଣୟୋ ନାମ ଚତୁର୍ଦ୍ଦଶୋଽଧ୍ୟାୟଃ ।।

ପଞ୍ଚଦଶ ଅଧ୍ୟାୟ

ଏ ପଞ୍ଚଦଶେ ବର୍ଣ୍ଣାଶ୍ରମ	। ସାର ସଂଗ୍ରହେ ଯେବା ଧର୍ମ	।।୧
ପ୍ରାଣୀଙ୍କ ନିସ୍ତାର କାରଣେ	। ମୋକ୍ଷ ଲକ୍ଷଣ ଯେ ପ୍ରମାଣେ	।।୨
ବର୍ଣ୍ଣିତ ନିଗମ ବଚନେ	। ଶୁଣ ରାଜନ ସାବଧାନେ	।।୩
ରାଜୁସା ଯଜ୍ଞ-ସଭା ତାହିଁ	। କୁନ୍ତାନନ୍ଦନ ଭାବ ବହି	।।୪
କହନ୍ତି ବ୍ରାହ୍ମଣ କୁମର	। ଅଶେଷ ଜ୍ଞାନ ଧର୍ମସାର	।।୫
ନାରଦ ଉବାଚ		
ବ୍ରାହ୍ମଣ କେବା କର୍ମନିଷ୍ଠ	। ତପସାଧନେ କେ ପ୍ରତିଷ୍ଠ	।।୬
ବେଦ ପଠନେ କାର ସିଦ୍ଧି	। କେବା ନିସ୍ତରେ ଯୋଗସାଧୁ	।।୭

ଗୃହସ୍ଥ ପିତୃଶ୍ରାଦ୍ଧ କାଳେ	। ଜ୍ଞାନୀ-ପୁରୁଷ ଯେବେ ମିଳେ	।।୮
ତାହାଙ୍କୁ ହବ୍ୟ-କବ୍ୟ ଦାନ	। କଲେ ଅନେକ ସୁଖ ପୁଣ୍ୟ	।।୯
ଜ୍ଞାନୀ ଅଭାବେ ଯଥାକ୍ରମେ	। ଯେ ବିପ୍ରେ ଆକ୍ତି ନିଜ ଧର୍ମେ	।।୧୦
ତାହାଙ୍କୁ ଯଥାଭାଗ ଦେଇ	। ତେବେ ଉଚିତ-ଫଳ ପାଇ	।।୧୧
ଶ୍ରାଦ୍ଧେ ଦେବତା-ଅର୍ଥେ ଦୁଇ	। କରିବ ବିଶ୍ୱଦେବା ପାଇଁ	।।୧୨
ତୃତୀୟ ପିତୃସ୍ଥାନେ ବରି	। ଅଭାବେ ଏକ ଏକ କରି	।।୧୩
ଉତ୍ତମ-ଦୁବ୍ୟେ ଭୁଞ୍ଜାଇବ	। ଶ୍ରାଦ୍ଧେ ବିସ୍ତାର ନ କରିବ	।।୧୪
ଯେ ଦୁବ୍ୟ ଦେଶ-କାଳୋଚିତେ	। ମିଳିବ ଶ୍ରଦ୍ଧା ଅନୁମତେ	।।୧୫
ଯେ ପାତ୍ରେ ଯେବା ଅରହଣ	। ବିସ୍ତାରେ ନୁହଁଇ ଘଟଣ	।।୧୬
ଏମନ୍ତେ ଦେବ-ପିତୃ-ଯଜ୍ଞେ	। ଯେବା ପୂଜନ୍ତି ହବ୍ୟ-କବ୍ୟେ	।।୧୭
ଉତ୍ତମ-ଫଳ ସେ ଲଭନ୍ତି	। ଏ ଭବସଂସାର ତରନ୍ତି	।।୧୮
ଏଣୁ ଯେ ଦେଶ-କାଳ-ପାତ୍ରେ	। ଆମିଷ ବର୍ଜି ବନଜାତେ	।।୧୯
ଯଥାସଂସ୍କାରେ ଦେଇ ଅନ୍ନ	। ବିଷ୍ଣୁଙ୍କୁ କରି ନିବେଦନ	।।୨୦
ଶ୍ରଦ୍ଧାରେ ସତପାତ୍ରେ ଦେଇ	। ସେ ଶ୍ରାଦ୍ଧ କାମଧେନୁ ହୋଇ	।।୨୧
ଭୁଞ୍ଜନ୍ତି ଅକ୍ଷୟ-କଲ୍ୟାଣ	। ଏ ବାକ୍ୟ ନିଗମ ପ୍ରମାଣ	।।୨୨
ଦେବ-ବ୍ରାହ୍ମଣ-ପିତୃ-ଭୂତେ	। ସ୍ୱଜନ ଆଦି ବନ୍ଧୁଯୁତେ	।।୨୩
ଏହାଙ୍କୁ ବିଷ୍ଣୁଭାବେ ମଣି	। ସନ୍ତୋଷେ ଦେବ ଅନ୍ନପାଣି	।।୨୪
ଯା ଚିତ୍ତ ଧର୍ମ-ଉପଦେଶେ	। ଶ୍ରାଦ୍ଧ କରିବ ନିରାମିଷେ	।।୨୫
ଯେ ଧର୍ମ ଲଭି ନିରାମିଷେ	। ସେ କାହିଁ ଲାଭ ପଶୁହିଂସେ	।।୨୬
ସ୍ୱଧର୍ମେ ଇଚ୍ଛା ଯାର ଥିବ	। କେବେହେଁ ପଶୁ ନ ହିଂସିବ	।।୨୭
ମାନସ-କାୟିକ-ବଚନେ	। ନ କରି ପଶୁକୁ ହିଂସନେ	।।୨୮
ଉତ୍ତମ-ଧର୍ମ ଯେ ଇଚ୍ଛଇ	। ଏ ସମ ଧର୍ମ ଆଉ ନାହିଁ	।।୨୯
ଯଜ୍ଞର ଫଳ ଯେ ଜାଣନ୍ତି	। ଅନିତ୍ୟ କର୍ମମୟ ଚିନ୍ତି	।।୩୦
ଆତ୍ମାସଂଯମ ଅଗ୍ନି ଜାଳି	। ଇନ୍ଦ୍ରିୟ-ଅର୍ଥ-ଘୃତ ଢାଳି	।।୩୧
ଏ ଜ୍ଞାନଯଜ୍ଞେ ଦୃଢ଼ କରି	। ବିଷ୍ଣୁମାୟାରୁ ଯାନ୍ତି ତରି	।।୩୨

ଯେ ଦୁବ୍ୟମୟ ଯଜ୍ଞ କରେ । ତାହାଙ୍କୁ ଦେଖୁ ସାଧୁ ତରେ ॥୩୩
 ଏହାର ଦେହେ ଜ୍ଞାନ ନାହିଁ । ଆତ୍ମ ଜୀବନ ରଖେ କାହିଁ ॥୩୪
 ଏ ଘେନି ଦୟା ଯାର ଚିତ୍ତେ । ଯଜ୍ଞ କରିବ ମୁନିମତେ ॥୩୫
 ବିଧର୍ମ ପରଧର୍ମ ବେନି । ଆଭାସ ଉପମାକୁ ଘେନି ॥୩୬
 ଛଳ ସମେତ ପଞ୍ଚ ଜାଣ । ଅଧର୍ମ ଶାଖା ଏ ପ୍ରମାଣ ॥୩୭
 ଯେ ଧର୍ମେ ସ୍ଵଧର୍ମରେ ବାଧା । ସେ ଧର୍ମେ ନକରିବ ଶ୍ରଦ୍ଧା ॥୩୮
 ଯେ ଧର୍ମ ପରବାକ୍ୟେ କରି । ସେ ଧର୍ମେ କେବେହେଁ ନ ତରି ॥୩୯
 ପାଷଣ୍ଡଧର୍ମ ଉପଧର୍ମ । ଦମ୍ଭ ମସ୍ତକେ ଯେବା କର୍ମ ॥୪୦
 ଶାସ୍ତ୍ରର ତତ୍ତ୍ଵ ନ ବିଚାରି । ବାହ୍ୟଧର୍ମର ଧୂଳି ଧରି ॥୪୧
 ଯେ ଶାସ୍ତ୍ରବାକ୍ୟ ଭେଦକରି । ଛଳଧର୍ମ ଯେ ତାକୁ ବୋଲି ॥୪୨
 ଧର୍ମ ଆଭାସ ମାତ୍ର ଧରି । ଆଶ୍ରମ ଧର୍ମ ପରିହରି ॥୪୩
 ସ୍ଵଇଚ୍ଛେ ଏକଧର୍ମ କରି । ଆଭାସ ଧର୍ମ ତାକୁ ବୋଲି ॥୪୪
 ଯେ ଧର୍ମ ଆତ୍ମଶାନ୍ତି କରେ । କେ ତାହା ନିତ୍ୟେ ନ ସୁମରେ ॥୪୫
 ନିର୍ଦ୍ଦିନ-ପ୍ରାଣୀ ଯେବେ ହୋଇ । ଧର୍ମ ବା ଜୀବିକାର ପାଇଁ ॥୪୬
 ଚେଷ୍ଟା ନକରେ ବହୁଧନେ । ସନ୍ତୋଷ ଅଳପ-ଭୋଜନେ ॥୪୭
 ସହଇ ଅଜଗର ଯେହ୍ନେ । ଆହାର ନ ବାଞ୍ଛଇ ମନେ ॥୪୮
 ସନ୍ତୋଷ ଆତ୍ମା ଯେବା ନରେ । ଅନ୍ତେ ପଶନ୍ତି ସୁଖଘରେ ॥୪୯
 ଯେ ଧନଲୋଭେ ଅସନ୍ତୋଷ । ଭ୍ରମେ ଭ୍ରମଇ ଦଶଦିଶ ॥୫୦
 ତହିଁରେ କଷ୍ଟ ସାର ହୋଏ । ସର୍ବ ସନ୍ତୋଷ ସୁଖମୟେ ॥୫୧
 ଚର୍ମ ପାଦୁକା ଯା ଚରଣେ । ସେ ଯେହ୍ନେ କଷ୍ଟକ-ପାଷାଣେ ॥୫୨
 ଭ୍ରମି ନ ଲଭେ କିଛି ଦୁଃଖ । ରାତ୍ର ଦିବସେ ଲଭେ ସୁଖ ॥୫୩
 କଲେ କେବଳ ଜଳପାନ । ବଞ୍ଚେ ସନ୍ତୋଷେ ସୁଖେ ଦିନ ॥୫୪
 ଜିହ୍ଵା-ଉପସ୍ଥୁ ଲୋଭ ଯାର । ସେ ଗୃହପାଳ ପ୍ରାୟେ ନର ॥୫୫
 ଯେ ବିପ୍ର ହୋଏ ଅସନ୍ତୋଷ । ତାହାର ତପ ବିଦ୍ୟା ଯଶ ॥୫୬
 ଇନ୍ଦ୍ରିୟ-ଲୋଭେ ହୋକ୍ତି ନାଶ । ଅଜ୍ଞାନ-କର୍ମେ ହୋକ୍ତି ଧ୍ଵଂସ ॥୫୭

ଯେ ଜିହ୍ଵା-ଉପସ୍ଥୁକୁ ଜିଣି । ସନ୍ତୋଷ ଲଭଇ ଯେ ପ୍ରାଣୀ ॥୫୮
 ସେ ପ୍ରାଣୀ ଇହପର ଲୋକେ । ଅଶେଷ ଫଳ ଭୁଞ୍ଜେ ଏକେ ॥୫୯
 ଯେ ଜନ କ୍ଷୁଧା-ତୃଷାବନ୍ତ । ସେ ନିଶ୍ଚେ କାମ କରେ ଅନ୍ତ ॥୬୦
 ହିଂସା ଉଦୟ ହୋଏ ଯାର । କ୍ରୋଧ ହୁଅଇ ଅନ୍ତ ତାର ॥୬୧
 ଯେ ଜନ ସର୍ବଦିଗ ଜିଣି । ଏକାନ୍ତେ ଭୁଞ୍ଜଇ ଧରଣୀ ॥୬୨
 ସେ ଲୋଭ ନପାରଇ ଜିଣି । ଶୁଣ ନୃପତି-ତୃଡ଼ାମଣି ॥୬୩
 ପଞ୍ଚିତଜନ ହୋଇ ଯେବେ । ନିରତେ ଅସନ୍ତୋଷ-ଭାବେ ॥୬୪
 ଅଧୋଗମନ ତାହାଙ୍କର । ଶୁଣ ସୁମନେ ନୃପବର ॥୬୫
 କାମକୁ ଜିଣେ ଅସଂକଳ୍ପେ । ପ୍ରାଣୀ ନାଶଇ ଯାର ଦର୍ପେ ॥୬୬
 କାମର କ୍ଷୟେ କ୍ରୋଧ ଯାଏ । ଅର୍ଥ-ବର୍ଜନେ ଲୋଭ କ୍ଷୟେ ॥୬୭
 ଭୟକୁ ଜିଣେ ତତ୍ତ୍ଵଜ୍ଞାନେ । ଶୋକମୋହକୁ କୃଷ୍ଣଧାନେ ॥୬୮
 ମହାନ୍ତସେବା ଦମ୍ଭ ନାଶେ । ଯେ ଭାବେ କୈବଲ୍ୟ ପ୍ରକାଶେ ॥୬୯
 ତତ୍ତ୍ଵଜ୍ଞାନରେ ହୋଏ ମୁକ୍ତି । ଏ ଧର୍ମ ବଇଷ୍ଣବ ଭକ୍ତି ॥୭୦
 ଯୋଗ ସାଧନେ ଯେତେ ବିପ୍ଳ । ତାହାକୁ ଖଣ୍ଡଇ ମଉନ ॥୭୧
 ହିଂସାକୁ ଜିଣେ କାମତ୍ୟାଗେ । କାମକୁ ଜିଣେ ଯୋଗମାର୍ଗେ ॥୭୨
 ଦୟା ପ୍ରାଣୀଙ୍କ ଭୟ ହରେ । ତ୍ରିତାପ ସମାଧି ସଂହରେ ॥୭୩
 ସଞ୍ଜମ ଦେହବ୍ୟାଧି ହରେ । ନିଦ୍ରାକୁ ସାତ୍ତ୍ଵିକ-ଆହାରେ ॥୭୪
 ରଜ-ତମକୁ ସତ୍ତ୍ଵଗୁଣେ । ସତ୍ତ୍ଵକୁ ଉପଶମେ ଜିଣେ ॥୭୫
 ଗୁରୁସେବନେ ସର୍ବଦୁଃଖେ । ପ୍ରାଣୀ ତରନ୍ତି ଆତ୍ମା ସୁଖେ ॥୭୬
 ଯେ ଗୁରୁ ଜ୍ଞାନ-ଦାନ ଦେଇ । ତାକୁ ଯେ ମନୁଷ୍ୟେ ଗଣଇ ॥୭୭
 ସେ ଯେତେ ଧର୍ମ କରେ ଦେହେ । ନିଷ୍ଠୁଳ ହସ୍ତାସ୍ଥାନ ପ୍ରାୟେ ॥୭୮
 ଯା ଦେହେ ପ୍ରଭୁ ଚକ୍ରଧର । ପ୍ରସନ୍ନ ପୁରୁଷ ଈଶ୍ଵର ॥୭୯
 ତାର ଚରଣସେବା ଅର୍ଥେ । ଅଜ୍ଞାନୀ ନୁହଁନ୍ତି ସମର୍ଥେ ॥୮୦
 ତାହାକୁ ନରପ୍ରାୟେ ମଣି । ଅଧୋଗମନେ ଯାକ୍ତି ପ୍ରାଣୀ ॥୮୧
 ଏକାନ୍ତଭକ୍ତି ଯେଉଁ ପ୍ରାଣୀ । ସାଧଇ ଷଡ଼ରିପୁ ଜିଣି ॥୮୨

ସର୍ବନିୟମ ସାଧୁ ଜାଣେ । ନିଗମ-ବଚନ-ପ୍ରମାଣେ ॥୮୩
 ଯେବେ ନ ଭଜେ ନରହରି । ସେ ଶ୍ରମଭାରେ ହୋକ୍ତି ଭାରି ॥୮୪
 ବୃତ୍ତି-କଳ୍ପନେ ଯେତେ ଅର୍ଥ । ଯୋଗେ ନୁହନ୍ତି ସାମରଥ ॥୮୫
 ଏମନ୍ତେ ଈଶ୍ଵାପୂର୍ତ୍ତମାନେ । ଅନର୍ଥ କୃଷ୍ଣର ବିହୁନେ ॥୮୬
 ଚିତ୍ତ-ବିଜୟେ ଯତ୍ନ ଯାର । ନିଃସଙ୍ଗେ କରଇ ବିହାର ॥୮୭
 ଗୃହେ ଅସଙ୍ଗ ମନସୁଖେ । ଯୋଗ ସାଧଇ ଅତିରେକେ ॥୮୮
 ଏକାନ୍ତେ ଏକମତେ ଥାଇ । ଅକ୍ଷଭୋଜନେ ତୋଷହୋଇ ॥୮୯
 ଏକାନ୍ତମନେ ଶୁଚିଦେଶେ । ବସିବ ଆସନେ ଉଶ୍ଵାସେ ॥୯୦
 ପବିତ୍ର ସ୍ଥିର ସୁଖମନେ । ଓଁକାର କରି ଉଚ୍ଚାରଣେ ॥୯୧
 ବାମଦରଶ ଗୃହ୍ୟଦ୍ଵାରେ । ଦକ୍ଷିଣପାଦ ତା' ଉପରେ ॥୯୨
 ଦେଇ ଟେକିବ ମେରୁଦଣ୍ଡ । ଭୁଜେ ଆମଞ୍ଚୁ ଜାନୁଖଣ୍ଡ ॥୯୩
 ପ୍ରାଣ-ଅପାନ-ବାୟୁବଳେ । ରସନା ତୋଳି ତାଲୁମୂଳେ ॥୯୪
 ନିଶ୍ଵଳଧାନ ଦୃଷ୍ଟି ଏକେ । ସାଧୁବି ପୂରକ କୁମ୍ଭକେ ॥୯୫
 ରେଚକେ କରି ତାକୁ ସମ । ନାସାଗ୍ରେ ସ୍ଵାପିବ ନୟନ ॥୯୬
 ଯାବତ କାମନା ନ ତେଜେ । ତାବତ ସଞ୍ଜମ ନ ଭଜେ ॥୯୭
 ଏଣୁ ନିଶ୍ଵଳେ ସ୍ଵାପି ମନ । କରିବ ନାସାଅଗ୍ରେ ଧାନ ॥୯୮
 ଅଗ୍ନିର ବଳେ କାମବନ । ଜ୍ଞାନେଶ ଇନ୍ଦ୍ରିୟ ଦହନ ॥୯୯
 ଯୋଗ-ଅଭ୍ୟାସ ଧାରେ କରି । ତହିଁ ରହିବ ମନ ଧରି ॥୧୦୦
 ନିର୍ମଳ କରି ଚକ୍ଷୁଦ୍ଵାର । କର୍ମ-ସାଧୁବ ନିରକ୍ରର ॥୧୦୧
 ଅଭ୍ୟାସ-ବଳେ ଜିଣି ମନ । ଅଳପ ଅଳପ ସାଧନ ॥୧୦୨
 ଏମନ୍ତ ସାଧୁ-ନିରକ୍ରରେ । ସୁଖେ ମିଳିବ ମୋକ୍ଷଦ୍ଵାରେ ॥୧୦୩
 କାଷ୍ଠ-ବିହୁନେ ଅଗ୍ନିପ୍ରାୟେ । ସକଳ କାମ ଲୀନ ହୋଏ ॥୧୦୪
 ଯେ ଚିତ୍ତ ସର୍ବବୃତ୍ତିତେଜେ । କାମାଦି ରିପୁକୁ ନ ଭଜେ ॥୧୦୫
 ଯେ ଚିତ୍ତ ମିଶେ ବ୍ରହ୍ମସୁଖେ । କେବେହେଁ ନ ପଡ଼ଇ ଦୁଃଖେ ॥୧୦୬
 କେବେହେଁ ମାୟା ନ କଳ୍ପଇ । ଅକ୍ରରେ ରହେ ସୁକ୍ଷ୍ମ ହୋଇ ॥୧୦୭

ଯେ ପ୍ରାଣୀ ଗୃହଦ୍ଵୟ ତେଜେ । ତ୍ରିବର୍ଗ ଛାଡ଼ି ବନ ଭଜେ ॥୧୦୮
 ପୁଣି ମିଳଇ ଗୃହେ ଯାଇ । ନିର୍ଲ୍ଲଜ ସେହୁ ବାକ୍ତି ଖାଇ ॥୧୦୯
 ଏ ଦେହେ ସୁଖ ଯେ ଲୋଡ଼କ୍ତି । ଅଜରାମର ପ୍ରାୟ ଚିକ୍ତି ॥୧୧୦
 ଜୀବନ ଅନ୍ତେ ଏ ଶରୀର । ଭସ୍ମ ପୁରାଣ କୃମି ସାର ॥୧୧୧
 ଏହାକୁ ସତ୍ୟ ପ୍ରାୟେ ମଣି । ଅଧର୍ମେ ପଶକ୍ତି ଯେ ପ୍ରାଣୀ ॥୧୧୨
 ତାହାକୁ ବୋଲି ମୃତ୍ଵଜନ । ନିଷ୍ଠୁଳ ତାହାଙ୍କ ଜୀବନ ॥୧୧୩
 ଗୃହସ୍ଥ ଗୃହଧର୍ମ ଛାଡ଼ି । ଅନ୍ୟ ଆଶ୍ରମେ ଲୋଭ ବଡ଼ି ॥୧୧୪
 ବ୍ରତକୁ ତେଜେ ବ୍ରହ୍ମଚାରୀ । ତପସ୍ଵାଗ୍ରାମେ ବାସ କରି ॥୧୧୫
 ସନ୍ନ୍ୟାସୀ ଇନ୍ଦ୍ରି ଲୋଭେ ରସେ । ଗ୍ରାମ-ଗହନେ ଯେବେ ପଶେ ॥୧୧୬
 ଆଶ୍ରମ-ଭ୍ରଷ୍ଟ ଏତେ ପ୍ରାଣୀ । ଏହାକୁ ଆଶ୍ରମେ ନ ଗଣି ॥୧୧୭
 ଅଧର୍ମେ ବିତ୍ଵମ୍ଭନ-କର୍ମ । ବିଷ୍ଣୁମାୟାରେ ହୋଇ ଭ୍ରମ ॥୧୧୮
 ବୁଲକ୍ତି ମାୟାରୂପ ଧରି । ତାହାଙ୍କୁ ସମ୍ପାଷ ନ କରି ॥୧୧୯
 ପରମଜ୍ଞାନ ଚିତ୍ତେ ଚିକ୍ତି । ଯେ ଆତ୍ମାଗତି ନ ଜାଣକ୍ତି ॥୧୨୦
 ସେ କି କାରଣେ ଦେହ ଧରି । ବହୁ ଭୋଜନେ ପୁଷ୍ଟ କରି ॥୧୨୧
 ଏବେ ହୋ ଶୁଣ ଯୁଧିଷ୍ଠିର । ଏ ନର-ଶରୀର ବେଭାର ॥୧୨୨
 ଦେହ ବହିଲାଇ ଯେବା ଅର୍ଥେ । କେବେହେଁ ନ ଭଜେ ତା ଚିତ୍ତେ ॥୧୨୩
 ବିଧାତା-ନିର୍ମାଣ-ବିଧାନ । ଏହା ନ ଜାଣେ ମୁଖଜନ ॥୧୨୪
 ଦେହକୁ ରଥପ୍ରାୟେ ରଚି । ଦଶ ତୁରଙ୍ଗ ଯହିଁ ଯୋଚି ॥୧୨୫
 ଦଶ-ଇନ୍ଦ୍ରିୟ ଦଶ-ବାଜି । ମନ ରଶ୍ମିଏ ତହିଁ ଯୋଚି ॥୧୨୬
 ଶବ୍ଦ ସ୍ଵରଣ ରସ ଗନ୍ଧେ । ରୂପରେ ଚଳେ ଅନୁବନ୍ଧେ ॥୧୨୭
 ସାରଥ୍ୟପଣେ ବୁଦ୍ଧି ରହେ । ଏ ପଞ୍ଚମାର୍ଗେ ରଥ ବାହେ ॥୧୨୮
 ଏ ନରଦେହ ବନ୍ଧ ଚିତ୍ତେ । ଛନ୍ଦ ବନ୍ଧନ ଈଷୟନ୍ତେ ॥୧୨୯
 ପ୍ରାଣ ବସଇ ଏ ଶରୀରେ । ଦ୍ଵିପଞ୍ଚ ବାହ୍ୟ ଅଭ୍ୟନ୍ତରେ ॥୧୩୦
 ସେ ପ୍ରାଣ ଅକ୍ଷରୂପ ଧରି । ବାହାର ଭିତରେ ସଞ୍ଚରି ॥୧୩୧
 ଧର୍ମ ଅଧର୍ମ ଚକ ଦୁଇ । ଏ ଜୀବ ଅହଙ୍କାର ବହି ॥୧୩୨

ରଥେ ବସଇ ରଥା ରୂପେ । କର୍ମାନୁସାରେ ବଳ ଦର୍ପେ ॥୧୩୩
 ପ୍ରଣବ ହସ୍ତେ ଧନୁ ତାର । ଅକାର ଉକାର ମକାର ॥୧୩୪
 ଜୀବକୁଶର ରୂପେ କରି । ପ୍ରଣବ ଧନୁ ହସ୍ତେ ଧରି ॥୧୩୫
 ପରମଆତ୍ମା କରି ଲକ୍ଷ୍ୟ । ନାରାତ ବିନ୍ଦିବ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ॥୧୩୬
 ସମ୍ମୁଖେ ଯେତେ ରିପୁ ଥିବେ । ଯୁଦ୍ଧେ ସକଳେ ନାଶଯିବେ ॥୧୩୭
 ଶୁଣ ରାଜନ ଶୁଦ୍ଧଚିତ୍ତେ । ସମ୍ମୁଖେ ରିପୁ ଛକ୍ତି ଯେତେ ॥୧୩୮
 ଏ କାମକ୍ରୋଧ ଶୋକ ମୋହ । ଲୋଭ ଅସୂୟା ମାୟା ଭୟ ॥୧୩୯
 ମଦ ମସ୍ତକ ଅପମାନ । ପ୍ରମାଦ ହିଂସା ମିଥ୍ୟାମାନ ॥୧୪୦
 ରଜ ତାମସ ନିଦ୍ରା କ୍ଷୁଧା । ଏତେ ଶତ୍ରୁରେ ଯହିଁ ବାଧା ॥୧୪୧
 ତ୍ରିଶୁଣମୟା ଯେ ପ୍ରକୃତି । ଏ ଆଦି ରିପୁ ଯେତେ ଛକ୍ତି ॥୧୪୩
 ଏହାକୁ ସମ୍ମୁଖେ ଆବୋରି । ଯେ ରଥା ପାରେ ଯୁଦ୍ଧେ ମାରି ॥୧୪୪
 ରଥକୁ ଆତ୍ମା-ବଶ କରି । ଜ୍ଞାନ-ଖଡ଼ଗ ହସ୍ତେ ଧରି ॥୧୪୫
 ସୁଖେ ଭୁଞ୍ଜଇ ସ୍ୱର୍ଗରାଜ୍ୟ । ଆନନ୍ଦେ ଅଷ୍ଟ ଅଇଶ୍ୱର୍ଯ୍ୟ ॥୧୪୬
 ଯେବେ ଏ ରଥ ତ୍ୟାଗକରି । ନିଶ୍ଚିନ୍ତେ ରହେ ମୋହ ଭରି ॥୧୪୭
 ଏମନ୍ତେ ରିପୁ ଯେ ନ ମାରେ । ସେ କାହିଁ ଆତ୍ମସୁଖେ ତରେ ॥୧୪୮
 ଯେବେ ଅଳସେ ରହେ ରଥେ । ତାହାଙ୍କୁ ବେଦନ୍ତ ସମସ୍ତେ ॥୧୪୯
 ଅସାଧ୍ୟ-ଅଶୁ ଯେତେ ରଥେ । ସାରଥୀ ବିମାନ ସହିତେ ॥୧୫୦
 ଦୁର୍ଗମ ମାର୍ଗେ ରଥ ନ୍ୟକ୍ତି । ଶତ୍ରୁଙ୍କ ମଧ୍ୟେ ପ୍ରବେଶକ୍ତି ॥୧୫୧
 ସେ ଶତ୍ରୁଗଣେ ବଳେ କରି । ଅଶୁ ସାରଥୀ ରଥ ଧରି ॥୧୫୨
 ସଂସାର-କୂପ-ଅନ୍ଧକାରେ । କ୍ଷେପକ୍ତି ମୃତ୍ୟୁଭୟ ଘୋରେ ॥୧୫୩
 ପ୍ରବୃତ୍ତି ନିବୃତ୍ତି ଏ କର୍ମ । ସଂସାରେ ବଇଦିକ ଧର୍ମ ॥୧୫୪
 ପ୍ରବୃତ୍ତି-ପଥେ ସଞ୍ଚରକ୍ତି । ନିବୃତ୍ତେ ଅମୃତ ଭୁଞ୍ଜକ୍ତି ॥୧୫୫
 ଯେ ଦ୍ରବ୍ୟମୟ ଯଜ୍ଞ କାମ । ଆବର ଅଗ୍ନିହୋତ୍ର ନାମ ॥୧୫୬
 ପୂର୍ଣ୍ଣା ଅମାବାସ୍ୟା ଆଦି । ପଶୁ ଯେ ଚାତୁର୍ମାସ୍ୟା ବିଧି ॥୧୫୭
 କୂପ ପ୍ରାସାଦ ଉପବନ । ଏ ଆଦି ଲକ୍ଷ୍ମୀପୂର୍ତ୍ତି କର୍ମ ॥୧୫୮

ହୁତ ପ୍ରହୁତ ଆଦି ଯେତେ । ପ୍ରବୃତ୍ତିପଥ-କର୍ମ ଏତେ ॥୧୫୯
 ସୁକ୍ଷ୍ମ ଦ୍ରବ୍ୟ ବିପାକମୟ । ଧୂମ ରଜନୀ ଅପକ୍ଷୟ ॥୧୬୦
 ଦକ୍ଷିଣାୟନେ ସୋମ ବୃଧ । ଦରଶ ଓଷଧି ବିରୂଧ ॥୧୬୧
 ଯେ ଅନ୍ନ ରେତରୁ ସମ୍ଭବ । ଏ ପିତୃଯାନ ପୁନର୍ଭବ ॥୧୬୨
 ଏ ଅନ୍ନରୂପେ ଏକେ ଏକେ । ଭବେ ଭ୍ରମକ୍ତି ଜୀବଲୋକେ ॥୧୬୩
 ପ୍ରବୃତ୍ତିମାର୍ଗ ଏ ପ୍ରମାଣ । ଏବେ ହୋ ଧର୍ମସୁତ ଶୁଣ ॥୧୬୪
 ଦେବଙ୍କ ରାତ୍ର ଏ ବୋଲାଇ । ଶୁଣ ଦିବସ ଏବେ କହି ॥୧୬୫
 ସମ୍ଭବୁଁ ମରଣ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତେ । ଦ୍ୱିଜ-ସଂସ୍କାର ବେଦମତେ ॥୧୬୬
 ସେ ଦ୍ୱିଜ ଯେବେ ଜ୍ଞାନୀ ହୋଏ । ଯଜ୍ଞ କରଇ ନିଜ ଦେହେ ॥୧୬୭
 ଇନ୍ଦ୍ରି ବନ୍ଧନ ଅର୍ଥେ କଳ୍ପେ । ହୋମ କରଇ ଜ୍ଞାନ ଦୀପେ ॥୧୬୮
 ମନେ କରିବ ଇନ୍ଦ୍ରି ଲୀନ । ବଚନେ ସଂହରିବ ମନ ॥୧୬୯
 ବଚନ ସ୍ୱରେ ଲୀନକରି । ସ୍ୱରକୁ ଓଁକାରେ ସଂହରି ॥୧୭୦
 ଓଁକାର ବିନ୍ଦୁ ନାଦେ ଦେଇ । ବିନ୍ଦୁକୁ ପ୍ରାଣ ସଙ୍ଗେ ଥୋଇ ॥୧୭୧
 ଜ୍ଞାନୀର ଏମନ୍ତ ଲକ୍ଷଣ । ଯେ ପଥେ ଯିବ ତାହା ଶୁଣ ॥୧୭୨
 ଅଗ୍ନି ଆଦିତ୍ୟ ପ୍ରାତଃକାଳ । ପୂର୍ଣ୍ଣିମା ପକ୍ଷ ଯେ ଶୁକଳ ॥୧୭୩
 ଏ ବ୍ରହ୍ମମାର୍ଗ ଅନୁପମ । ଉତ୍ତରାୟଣ ଏହା ନାମ ॥୧୭୪
 ବିଶ୍ୱ-ତୈଳସ-ପ୍ରାଣେ ଲୟ । ତୁରୀୟାତାତେ ଆତ୍ମମୟ ॥୧୭୫
 ଏ ଦେବଯାନ-ପଥ ଚିକ୍ତି । ଏ ମାର୍ଗେ ଭବେ ନ ମିଳକ୍ତି ॥୧୭୬
 ଯେ ଆତ୍ମା-ଉପଶାନ୍ତ ଜନେ । ନିତ୍ୟେ ରହକ୍ତି ଆତ୍ମଧ୍ୟାନେ ॥୧୭୭
 ସେ ନ ପଡ଼କ୍ତି ନରଲୋକେ । ନିଶ୍ଚିନ୍ତେ ଥାକ୍ତି ଆତ୍ମସୁଖେ ॥୧୭୮
 ଏ ପିତୃ-ଦେବଯାନ-ପଥେ । ଯେ ଜନେ ଯାକ୍ତି ବେଦମତେ ॥୧୭୯
 ଗମନାଗମନ କରକ୍ତି । ଜ୍ଞାନୀ ରହକ୍ତି ଏହା ଚିକ୍ତି ॥୧୮୦
 ଯେ ଆଦିଅନ୍ତ ପ୍ରାଣୀଙ୍କର । ବ୍ୟାପିଛି ବାହ୍ୟ ଅଭ୍ୟନ୍ତର ॥୧୮୧
 ପର-ଅପର ଯାହା ଦେହେ । ଯେ ଅବା ଜ୍ଞାନ ଜ୍ଞେୟ ହୋଏ ॥୧୮୨
 ବଚନ ବାଚ୍ୟ ତମ ଜ୍ୟୋତି । ଦୃଶ୍ୟ ଅଦୃଶ୍ୟ ଯେ ଅଟକ୍ତି ॥୧୮୩

ଯେ ତାଙ୍କୁ ଯେମନ୍ତେ ଚିନ୍ତଇ । ଆଭାସ ମାତ୍ରେ ସେ ଦେଖଇ ॥୧୮୩
 ଭାବ-ପ୍ରମାଣେ ଦୃଶ୍ୟ ହୋଏ । ଦର୍ପଣେ ପ୍ରତିବିମ୍ବ ପ୍ରାୟେ ॥୧୮୪
 ବସ୍ତୁ ନୁହଁଇ କଦାଚିତେ । ଏ ଭାବ ଘଟିବ କେମନ୍ତେ ॥୧୮୫
 ଏଣୁ ନିଶ୍ଚଳ ଦୃଢ଼ଚିତ୍ତେ । ଯେ ତାଙ୍କୁ ଚିନ୍ତେ ଅବିରତେ ॥୧୮୬
 କର୍ମେ ଭଜନ୍ତି ତାର ପଥ । ଏ ଭାବ ନିଗମେ ସମ୍ମତ ॥୧୮୭
 ଏ ଭୂମି ଆଦି ପଞ୍ଚଭୂତେ । ସେ ରହେ ବାହ୍ୟ ଅନ୍ତର୍ଗତେ ॥୧୮୮
 ତାଙ୍କୁ ନ ପାଇ ଏକେ ଏକେ । ସେ ତାରତମ୍ୟ ଅତିରେକେ ॥୧୮୯
 ବନ-ସମୂହେ ଲତା ଯେହ୍ନେ । ଜାଣିଲେ କର୍ମ ଅନୁମାନେ ॥୧୯୦
 ବିଦାରେ ବହେ ଏକମୂଳେ । ଅନ୍ୟତ୍ର ନ ଲାଗେ ନିଶ୍ଚଳେ ॥୧୯୧
 ତା ଆଦି ଅନ୍ତ ଯେ ନ ଜାଣି । ଏହି ପ୍ରକାରେ ଭ୍ରମେ ପ୍ରାଣୀ ॥୧୯୨
 ନିଦ୍ରା ଜାଗ୍ରତ ସ୍ୱପ୍ନ ମଧ୍ୟେ । ଯେ ରୂପେ ଏ ବିଧି ନିଷେଧେ ॥୧୯୩
 ଯେ କ୍ରିୟା ଭାବ ଦ୍ରବ୍ୟମତେ । ମୁନି କହନ୍ତି ଶାସ୍ତ୍ରଗତେ ॥୧୯୪
 ଜାଗ୍ରତ ସ୍ୱପ୍ନ ନିଦ୍ରା ଯେହ୍ନେ । ନ ଲାଗେ ଶୁଦ୍ଧ ଚଇତନେ ॥୧୯୫
 କାର୍ଯ୍ୟକାରଣ ବସ୍ତୁ ଯେତେ । ଦେଖଇ ପଟ-ତନ୍ତୁମତେ ॥୧୯୬
 ଦେହରେ ଅବସ୍ଥୁ-ବିକଳ୍ପ । ଏ ଭାବାଦୈତ୍ୟ କହି ନୃପ ॥୧୯୭
 ଶରୀର ବହି ଏ ଜଗତେ । ଯେ କର୍ମ କରି ବେଦମତେ ॥୧୯୮
 ହରି-ବିଷୟେ ସମର୍ପିଲେ । ବିଷ୍ଣୁମାୟାରୁ ତରେ ଭଲେ ॥୧୯୯
 ଏହାର ନାମ କ୍ରିୟାଦୈତ । ଅପରେ ଶୁଣ ନରନାଥ ॥୨୦୦
 ଶରୀର ଦାରା ସୁତ ଆଦି । ଅନ୍ୟ ବାନ୍ଧବ ଯେ ପ୍ରସିଦ୍ଧି ॥୨୧୦
 ଯେ ଅର୍ଥକର୍ମେ ଏହା ଦେଖୁ । ଏହାକୁ ଦ୍ରବ୍ୟାଦୈତ ଲେଖୁ ॥୨୦୨
 ଯେ କର୍ମ ଯେଉଁ ଉପାୟରେ । ଯାହା ସକାଶୁଁ ଯେଉଁଠାରେ ॥୨୦୩
 ଯାହାର ଯେ ନିଷେଧ ଥିବ । ବିନା ଆପଦେ ନ କରିବ ॥୨୦୪
 ଏ ଆଦି ବେଦବାକ୍ୟ ଯେତେ । ଗୃହେ ଯେ ସାଧେ ଅବିରତେ ॥୨୦୫
 କୃଷ୍ଣେ ନ କରେ ସମର୍ପଣ । ତାର ଜୀବନ ଅକାରଣ ॥୨୦୬
 ଦେଖ ତୁ ଗୃହଧର୍ମେ ଥାଇ । ସଙ୍ଗେ ଯେନି ଚାରିଭାଇ ॥୨୦୭

ରାଜ୍ୟ ବିହୁନେ ବନବାସେ । ଯେତେ ଭ୍ରମିଲୁ ନାନାଦେଶେ ॥୨୦୮
 ଯାର ଚରଣେ ଆଶ୍ରେକରି । ଘୋର-ସଂକଟୁ ତୁ ନିସ୍ତରି ॥୨୦୯
 ଏବେ ତୋହର ଦେଖ ଭାଗ୍ୟ । କଲୁ ରାଜୁସି ମହାଯାଗ ॥୨୧୦
 ଲଭିଲୁ ପରମ କାରଣ । ତୋତେ ସୁଲଭ ନାରାୟଣ ॥୨୧୧
 ମୁହିଁ ଯେ ପୂର୍ବେ ଦେହବହି । କୃଷ୍ଣମାୟାରେ ଭ୍ରମି ହୋଇ ॥୨୧୨
 ପୂର୍ବକଳ୍ପର ନାମ ଶୁଣ । ଗନ୍ଧର୍ବ ଉପବରହରଣ ॥୨୧୩
 ସେ କଳ୍ପଅନ୍ତେ ଦେହବହି । ଗନ୍ଧର୍ବଗଣ ମଧ୍ୟେ ଥାଇ ॥୨୧୪
 ସ୍ୱଭାବେ ରୂପ-ଗୁଣ ମୋର । ଅତି ସୁନ୍ଦର ମନୋହର ॥୨୧୫
 ଗନ୍ଧର୍ବ-ନାରୀଗଣ ମଧ୍ୟେ । ଭକ୍ତରୁ ରୂପେ ମୁଁ ଆନନ୍ଦେ ॥୨୧୬
 ଯୁବତୀଗଣେ ପ୍ରିୟତମ । ଏମନ୍ତେ ଗଲା କିଛିଦିନ ॥୨୧୭
 ଏକ-ଦିବସେ ଦେବଗଣେ । ସମସ୍ତେ ମିଳି ପୁଷ୍ପବନେ ॥୨୧୮
 ବ୍ରହ୍ମାଣଙ୍କର ଆଦି ବସି । ହରିଗାୟନ-ରସେ ରସି ॥୨୧୯
 ଗନ୍ଧର୍ବଗଣେ ଅଣାଇଲେ । ମୁହିଁ ଯେ ଥିଲି ତାଙ୍କ ତୁଲେ ॥୨୨୦
 ଯୁବତୀଗଣ ମଧ୍ୟେ ଥାଇ । ଆନନ୍ଦେ ବାଣୀ-ବାଦ୍ୟ ବାଇ ॥୨୨୧
 ଆବୃତ ଅପସରାବୃନ୍ଦେ । ହସ୍ତ ନିବେଶି ତାଙ୍କ କନ୍ଦେ ॥୨୨୨
 ନୃତ୍ୟ ମୁଁ କଲି ନାନାମତେ । ତା ଦେଖୁ ବ୍ରହ୍ମା କୋପଚିତ୍ତେ ॥୨୨୩
 ଦେବହେଳନ କର୍ମ ଦେଖୁ । କୋପେ ଅରୁଣ କଲେ ଆଖୁ ॥୨୨୪
 ବୋଇଲେ ମୋତେ କୋପ ବହି । ଯା ବେଗେ ଶୁଦ୍ଧ ହୁଅ ତୁହି ॥୨୨୫
 ବ୍ରହ୍ମାଙ୍କ ଶାପ-କୋପାନଳେ । ପଡ଼ିଲି ଅବନୀ ମଣ୍ଡଳେ ॥୨୨୬
 ଲଭିଲି ଦାସାଗର୍ଭେ ଜନ୍ମ । ଯେଣୁ ମୋ ଥିଲା ଶୁଭକର୍ମ ॥୨୨୭
 ତେଣୁ ମୁଁ ସେବି ବିପ୍ରପାଦ । ତରିଲି ଦୁର୍ଗମ-ପ୍ରମାଦ ॥୨୨୮
 ବିପ୍ର-ଚରଣ ସେବାପଳେ । ପୁଣି ଜନ୍ମିଲି ବ୍ରହ୍ମା-କୋଳେ ॥୨୨୯
 ତୋର ଅଗ୍ରତେ ଗୃହଧର୍ମ । ବର୍ଣ୍ଣିଲି ଯଥା ବେଦକର୍ମ ॥୨୩୦
 ଏହା ଶୁଣନ୍ତେ ପାପହରେ । ଯେ ଧର୍ମେ ଗୃହେ ଥାଇ ତରେ ॥୨୩୧
 ତୁ ନରଲୋକେ ଭାଗ୍ୟବନ୍ତ । ଯେଣୁ ତୋ ବାନ୍ଧବ ଅନନ୍ତ ॥୨୩୨

ତୋହର ଗୃହେ ନରହରି	ବସଇ ନରରୂପ ଧରି	୨୩୩
ସେ ହରି ବ୍ରହ୍ମ-ନିରଞ୍ଜନ	ଧ୍ୟାନେ ନ ପାକ୍ତି ମୁନିଜନ	୨୩୪
କୈବଲ୍ୟ-ସୁଖଦ ଯେ ଭକ୍ତି	ପରମ ସୁଖେ ତାର ସ୍ଥିତି	୨୩୫
ସେ ତୋର ପ୍ରିୟ ଭଗବାନ	ସ୍ୱଭାବେ ମାତୁଳନନ୍ଦନ	୨୩୬
ଜଗତ ଆତ୍ମା ମହାଗୁରୁ	କେବା ମହିମା ବର୍ଣ୍ଣିପାରୁ	୨୩୭
ବ୍ରହ୍ମାଣ୍ଡର ଆଦି ଦେବେ	ଯାର ମହିମା ନ ଜାଣିବେ	୨୩୮
ମଉନବ୍ରତ ତପ ଆଦି	ନିଶ୍ଚଳ ଧାରଣା ସମାଧି	୨୩୯
ନିର୍ମଳ ଭକ୍ତି-ଉପଶମେ	ନିର୍ବାଣ ଲଭେ ଯାର ନାମେ	୨୪୦
ସାତ୍ତ୍ୱଜନଙ୍କର ପତି	ସେ ହରି ହେଉ ଆତ୍ମ ଗତି	୨୪୧
ଶୁଣ ତୁ ରାଜା ଯୁଧିଷ୍ଠିର	ଗୋବିନ୍ଦପାଦେ ଆଶ୍ରେ କର	୨୪୨

ଶୁକ ଭବାତ

ଏମନ୍ତେ ବେଦରସି- ବାକ୍ୟେ	ପଞ୍ଚପାଣ୍ଡବ ଏକେ ଏକେ	୨୪୩
କୃଷ୍ଣଚରଣେ ପୂଜା କଲେ	ନାରଦ ପାଦେ ପ୍ରଣମିଲେ	୨୪୪
ନାରଦ ଉଠିଣ ତକ୍ଷଣେ	ନମିଲେ ଶ୍ରୀକୃଷ୍ଣ ଚରଣେ	୨୪୫
ସେ କୃଷ୍ଣ ଆଜ୍ଞା ଘେନି ଶିରେ	ତକ୍ଷଣେ ଅକ୍ତର୍ଦ୍ଧାନ ହେଲେ	୨୪୬
ଏମନ୍ତେ ଦକ୍ଷକନ୍ୟା ଗର୍ଭେ	ଯେତେ ଉପୁଜିଲେ ଦାନବେ	୨୪୭
ଦେବ-ଦାନବ ଆଦି ଯେତେ	ପୂର୍ବେ ମୁଁ କହିଅଛି ତୋତେ	୨୪୮
ଏବେ କହିଲି ତୋତେ ଭାବେ	ଯେ ଯହିଁ ଦେବତା-ଦାନବେ	୨୪୯
ସର୍ବ କହିଲି ତୋ ଅଗ୍ରତେ	ସୁଜନେ ଶୁଣ ଏକଚିତ୍ତେ	୨୫୦
ହରିଚରିତ ଭାଗବତ	ନୃସିଂହ-ଚରିତ-ଅମୃତ	୨୫୧
ସପ୍ତମ ସ୍କନ୍ଧେ ଭାଗବତ	ସୁପୁଣ୍ୟ-ପ୍ରହ୍ଲାଦ ଚରିତ	୨୫୨
ଯେ ଏହା ଶୁଣିପଥେ ଶୁଣେ	ମନ-ବଚନେ ପରିମାଣେ	୨୫୩
ନୁହନ୍ତି ମାୟାରେ ମୋହିତ	ଭଣଇ ଦାସ ଜଗନ୍ନାଥ	୨୫୪
ଶୁଣି ସଂସାରୁ ତର ପ୍ରାଣୀ	ସୁଜନ ହିତେ ମୁହିଁ ଭଣି	୨୫୫

ସଂସାର-ସୁଖଦୁଃଖେ ଥାଇ । ମୁକ୍ତ ତରିବେ ଏହା ଗାଇ ।। ୨୫୬
 ଇତି ଶ୍ରୀମଦ୍ଭାଗବତେ ମହାପୁରାଣେ ପାରମହଂସ୍ୟାଂ ସଂହିତାୟାଂ
 ସପ୍ତମସ୍କନ୍ଧେ ପ୍ରହ୍ଲାଦାନୁଚରିତେ ଯୁଧିଷ୍ଠିରନାରଦସମ୍ବାଦେ
 ସଦାଚାର-ନିର୍ଣ୍ଣୟେ ନାମ ପଞ୍ଚଦଶୋଽଧ୍ୟାୟଃ ।।